

habet plus de rōne debiti: et pōt' b' debitum
attēdi ex pte ipsi' debētis: et sic ad h' debituz
ptinet q' hō talē se exhibeat alteri in v'bis et
factis q'lis ē. et ita adiungit iusticie veritas:
p' quā vt Tullius dicit: imutata sūt ea q' sūt
aut fuerūt aut futura sūt. Pōt' etiā attēdi ex
pte eius cui debet: put. s. aliqs recōpensat
alicui s'z ea q' fecit. Quōq' qdē in bonis: et sic
adiungit iusticie grā: in qua vt Tullius dicit:
amicitiar' et officioz alterius memoria remu-
nerādi volūtas etinet alteri'. Quōq' qdem in
malis: et sic adiungit iusticie vindicatio p' quā
vt Tullius dicit. vis aut iniuria et oio q'eqd ob-
scuz ē defendēdo aut vlciscēdo ppulsatur.
Aliud hō debitū ē necium: sic v'fres ad ma-
iozē honestatē sine q' tñ honestas cōseruari
pōt. qd' qdē debitū attēdit liberalitas: affabi-
litas siue amicitia: aut alia huiusmodi: q' Tul-
lius p'termittit i' p'dicta enumeratōe: q'z p'az
hnt de rōe debiti. ¶ Ad p'mum g' d'icēdū q'
vindicta q' sit auctoritate publice p'tatis s'm
s'nam iudicis ptinet ad iusticiā mutatiuaz
s'z vindicta quā qs facit p'po motu: non tñ s'
legē: vt quā qs a iudice regit ptinet ad vtu-
tē iusticie adiūctā. ¶ Ad secūdū vō q' Ma-
crobi' v'f attēdisse ad duas ptes itegrales iu-
sticie. s. declinare a malo: ad qd' ptinet inno-
cētia: et facē bonū: ad qd' ptinet sex alia: q' rū
duo vidēf ptinet ad eqles. s. amicitia i' ext'io-
ri iuicuz: et cōcordia interi'. duo vō ad sup'io-
res. s. pietas ad parentes et religio ad deum:
duo vō ad inferiores: s. affect' inq'itū placent
bona eoz: et hūanitas p' quā subueif eoz de-
secitib'. Dic. n. Jfidoz' li. et bimol. q' hūan'
v'f aliqs q'z hēat circa boiem amozē et mise-
ratōis affectū. Cū humanitas dicta ē q' nos
inuice; tuemur: et s'm hoc amicitia sumif' p'
ut ordinat exteriorē iuicū: sicut de ea p'hs
tractat in 4.º etbi. Pōt' ēt amicitia sumi s'm
q' p'pe respicit affectū pur' deimnat' a p'ho
in 8.º et 9.º etbi. et sic ad amicitia ptinent tria
s. beniuolētia q' hic v'f affect': et cōcordia et
bñficētia q' hic vocaf humanitas. h' at Tul-
lius p'termittit: q'z p'az hnt de rōe debiti: vt vi-
ctū ē. ¶ Ad tertiu' vō q' obediētia includi-
tur in obfuaia quā Tullius ponit. nā p'cel-
lentib' p'fonis debet et reuerētia honoris et
obediētia. fides aut' p' quā fiunt dicta iclu-
dit in v'itate q'itū ad obfuaia p'missoz. veri-
tas at in plus se habz: vt. i. patebit. disciplina
aut' nō debet ex debito necitatis: q'z inferior

ri nō ē aliqs obligat' inquātū ē inferior: pōt'
tñ aliqs sup'ior obligari vt inferiorib' p'uide
at: s'm illud Math. 24. Fidelis s'uus et pru-
dēs quem cōstituit dñs sup' familiā suā. et iō
a Tullio p'termittit. pōt' aut' cōtineri sub hu-
manitate quam Macrobi' ponit: egas vō
sub epicheia vel amicitia. ¶ Ad quartū vō
q' in illa enumeratōe ponūtur quedā ptinē-
tia ad particularē iusticiā: quedā aut' ad le-
galem. ad particularem qdem bona cōmu-
tatio: de qua dicit q' ē h'itus i' cōmutatōib'
eq'litatē custodiēs. ad legalē at iusticiā q'itū
ad ea que cōiter sunt obfuaia ponit legis
positiua que vt ipse dicit est scia cōmutatio
nū politicaz ad cōitatē relataz. q'itū vō ad
ea que q'itūq' particu. ariter agēda occurrunt
p'ter cōes leges ponit eugnomosia q' bona
gnomin: q' est in talibus directiua: vt s' h'itū
ē in tractatu de prudētia. et iō dicit de ea q'
ē uolūtaria iustificatio: q'z. s. ex p'po arbitrio
id qd' iustū est homo s'm eā seruat: nō s'm le-
gē scriptā. attribuitur aut' h' duo prudentie
s'm directōem iusticie: nō s'm executōem.
eusebia hō v'f q' bon' cultus: vñ ē idē q' re-
ligio. iō de ea dicit q' ē scia dei famulatus.
et logē s'm moduz q' Socrates dicebat oēs
h'utes eē scias. et ad idē reduci' scitias: vt
postea dicit. eucharistia aut' est idē q' bona
grā: quā Tullius ponit: sicut et vindicatiua. be-
nignitas aut' v'f eē idē cū affectu que ponit
Macrobi'. Cū et Jfidoz' dicit in li. et bimol.
q' benignus ē vir spōte ad bñ faciēdū para-
tus: et dulcis ad eloquū. Et ipse Andronic'
dicit q' benignitas ē h'itus volūtarie bñfa-
ctiuus. liberalitas at v'f ad humanitatē p'ti-
nere. ¶ Ad qntū vō q' epicheia non adiun-
git iusticie particulari sed legali. et v'f eē idē
cū ea que dicta est eugnomosia.

Quinde rōde
randū ē de singulis p'tibus
p'dictaz v'tutū q'itū ad p'ntez
intentōem ptinet. Et p' cō-
siderandū est de religione.
2.º de pietate. 3.º de obseruātia. 4.º de grā.
5.º de vindicta. 6.º de veritate. 7.º de amici-
tia. 8.º de liberalitate. 9.º de epicheia. De
alijs aut' hic enumeratis s' dictū est: partim
in tractatu de caritate. s. de cōcordia et alijs
huiusmodi partim in hoc tractatu de iusti-
cia sicut de bona cōmutatōe et innocentia.

De legis positina aut in tractatu de prudentia
Circa religionē hō tria cōsiderāda occurrūt
p̄ quidem de ipsa religioe s̄m se. 2° de acti-
bus ei⁹. 3° de virtutis oppositis. Circa p̄mū
q̄runt octo. p̄ vtz religio cōsistat tū in ordi-
ne ad deū. 2° vtz religio sit virtus. 3° vtrū
religio sit vna virtus. 4° vtrū religio sit sp̄a-
lis virt⁹. 5° vtz religio sit v̄tus theologica.
6° vtrū religio sit p̄ferēda alijs v̄tutib⁹ moza-
libus. 7° vtz religio habeat exteriores act⁹
8° vtrū religio sit eadem sanctitati.

Ad primum sic pro

cedit. **¶** Vt q̄ religio nō ordinet hōiem soluz
ad deū. **¶** Dicit. n. Jaco. p̄. Religio munda ⁊
imaculata apud deū ⁊ p̄rem: h̄ ē visitare pu-
pillos ⁊ viduas ī tribulatioe eoz: ⁊ imacula-
tum se custodire ab h̄ seculo: sed visitare vi-
duas ⁊ pupillos d̄r s̄m ordinē ad primū. q̄
aut dicit: imaculatū se custodire ab h̄ seculo:
p̄tinet ad ordinē quo ordinatur homo in se
ipso. q̄ religio nō solū d̄r in ordine ad deum.

¶ S. Aug⁹ dicit in .io. de ciui. dei. q̄ latria
loquēdi cōsuetudine nō imperitorū verum
ēt doctissimoz cognatōibus humanis atq̄
affinitatib⁹ ⁊ q̄buscūq̄ necessitudinibus
d̄r exhibēda religio: vt eo vocabulo v̄taf am-
biguū cū de cultu diuinitatis v̄tū q̄stio vt si-
dent dicē valeam⁹ religionē nō eē nisi cultū
dei. q̄ religio d̄r nō solū in ordine ad deū:
sed ē in ordie ad p̄p̄inos. **¶** S. Ad religi-
onē v̄r latria p̄tinere. Latria. n. īsp̄retat ser-
uitus: vt Aug⁹ dicit l. .io. de ciui. dei. seruire
aut debem⁹ nō solū deo: s̄ ēt primis s̄m illō
gal. 5. Per caritatē sp̄s fuitē adiucē. q̄ reli-
gio ipoztat ordinē etiā ad primū. **¶** S. Ad
religionē p̄tinet cultus: sed hō d̄r nō solum
colere deū: s̄ etiā primū s̄m illud Catonis
Cole parentes. q̄ ēt religio nos ordinat ad p̄-
rimū ⁊ non solū ad deū. **¶** S. Q̄s in sta-
tu salutis existētes sunt deo subiecti: nō autē
dicunt⁹ religiosi hōies q̄ sūt in statu salutis:
sed solū illi q̄ q̄busdā votis ⁊ obseruantijs ⁊
ad obediēdū aliq̄bus hōibus se astringunt.
q̄ religio non videt⁹ ipoztare ordinē subiecti-
onis hōis ad deū. **¶** S. 3° ē q̄ dicit Tulli⁹
l. 2. rhetorice: q̄ religio ē q̄dam tuitio nāe:
quā diuinā vocāt: q̄ cultum vel ceremoniaz
affert. **¶** S. n^o d̄r q̄ sicut Zfidor⁹ dicit in li^o
ethimol. Religiosus vt ait Cicero: a religio-
ne appellatus q̄ retractat ⁊ tanq̄ reeligit ea

que ad cultū diuinū p̄tinet: ⁊ sic religio v̄r
dicta a religendo ea que sūt diuini cultus:
q̄ huiusmodi sunt frequēter in corde reuol-
uēda: s̄m illud puer. 3. In oibus v̄s tuis co-
gita illū: q̄uis ēt possit intelligi religio ex h̄
dicta q̄ deū reeligere debem⁹: quē amifera-
mus negligētes. sicut Aug⁹ dicit in .io. de ci-
ui. dei. vel pōt intelligi religio a religādo di-
cta. **¶** Unde Aug⁹ dicit in li. de v̄a religione.
Religet nos religio vni d̄ipotēti deo. Si-
ne aut religio dicat a frequēti electōe sine ex-
iterata electōe eius q̄ negligēt amiffū est:
sive dicat a religādo: religio p̄p̄e ipoztat or-
dinē ad deū: ipse. n. ē cui p̄ncipalr alligari
debem⁹ tanq̄ indeficienti p̄ncipio ad quez
etiā n̄ra electio affidue dirigi d̄z sicut ī vlti-
mū finē: quē etiā negligēter peccādo amitti-
mus: ⁊ credēdo ⁊ fidē p̄stādo recuperare
debem⁹. **¶** Ad p̄mū q̄ d̄r q̄ religio hēt du-
plices act⁹. Quosdā q̄dē p̄pos ⁊ imēdiatos
quos elicit: p̄ quos hō ordinat ad solū deū
s̄c sacrificat: adorāt: ⁊ alia huiusmōi. Alios
at̄ act⁹ h̄z quos p̄ducit mediātib⁹ v̄tutib⁹ q̄d⁹
īperat ordinās eos ad diuinā reuerentiā: ga-
s. v̄tus ad quā p̄tinet finis īperat v̄tutib⁹
ad quas p̄tinet ea q̄ sunt ad finē: ⁊ s̄m h̄ act⁹
religionis p̄ modū īperij ponit esse visitare
pupillos ⁊ viduas in tribulatioe eoz: q̄d est
actus elicit⁹ a m̄ia. imaculatū autē se custodi-
re ab h̄ seculo īperatiue q̄dem ē religionis:
elicitive autē p̄tante: vel alie⁹ huiusmōi v̄tu-
tis. **¶** Ad secūdū d̄r q̄ religio refert ad ea
q̄ exhibēt cognatōibus hūanis extēio noīe
religionis: nō at̄ s̄m q̄ religio p̄p̄e d̄r. **¶** Unde
Aug⁹ paz añ v̄ba inducta p̄mittit. Religio
d̄istricti nō quēlibet: s̄z dei cultū significare
v̄r. **¶** Ad tertiu⁹ dicēdū q̄ cū seruus dicat
ad d̄m necesse ē q̄ vbi ē p̄p̄a ⁊ sp̄alis ratio
d̄m: ibi sit sp̄alis ⁊ p̄p̄a rō seruitutis. māise
stū ē aut q̄ d̄m uenit deo s̄z p̄p̄ia ⁊ fin-
gularē quādā rōem: q̄z. ipse oīa fecit: ⁊ ga-
sūmū in oibus reb⁹ obtinet p̄ncipatū: ⁊ iō
sp̄alis rō seruitutis ei debet: ⁊ talis seruitus
noīe latrie designat apud grecos. ⁊ iō ad re-
ligionē p̄p̄e p̄tinet. **¶** Ad quartū dicēdū
q̄ colere dicimur hōies quos honorificatio-
ne v̄r recordatōe vel p̄ntia frequētā. ⁊ ēt
aliq̄ que nobis subiecta sunt colī a nob dicū-
tur: sicut agricolē dicū⁹ ex eo q̄ colūt agros
⁊ incole dicū⁹ ex eo q̄ colūt loca q̄ inhabitant
ga tñ sp̄alis honor debetur deo tanq̄ p̄mo

oium pncipio: et spalis ratio cult? ei debet q greco noie vocat eusebia vt theusebia: vt pz Aug. io. de ciui. dei. ¶ Ad qntu dō q religio q̄uis dici possint cōit oēs q deū colūt spāl̄r tñ religioſi dicunt q totā vitā suā diuino cultui dedicāt a mūdāis negocys se abstrahētes: sicut ēt cōtēplatiui dicunt nō q cōtēplant s̄z qui cōtēplatiui totā vitā suā deputant. huiusmōi aut nō se subyciūt hōi ppter hoīem s̄z ppter deū: s̄m illud apli Gal. 4. Si cut āgelū dei excepistis me: sic xpm ihm.

Ad secundum sic procedit.

Videť q religio n̄ sit v̄tus. Ad religionē. n. p̄tinere v̄t deo reuerentiā exhibere. s̄z reuereri ē act? timoris q est donū: vt ex s̄ dictis pz. ḡ religio nō ē v̄t? s̄z donū. ¶ Dis v̄t? i liba volūtate cōsistit: vñ dī bitus electi uis v̄t? volūtarius. s̄z sicut dictū ē ad religionē p̄tinet s̄tria q̄ seruitutē quādā importat ḡ religio nō ē v̄tus. ¶ Sicut dī i 2. ethi. aptitudo v̄tutis inest nobis a nā: vñ ea que p̄tinet ad v̄tutes sūt de dictamine rōis nālis. s̄z ad religionē p̄tinet cerimonialia v̄t. dictū ē s̄ n̄ sūt de dictamine rōis nālis. ḡ religio nō est v̄tus. ¶ Sed s̄ ē. q̄ numerat alijs v̄tutib? vt ex p̄missis pz. B. dō q sicut s̄ dictū est: virtus ē que bonū facit h̄ntē: z opus ei? bona reddit. z iō necesse ē dicere oēs actū bonū ad v̄tutē p̄tinere. Manifestū ē aut q̄ reddere debitū alicui hēt rōem boni: q̄a p̄ h̄ q̄ alijs alteri debitū reddit cōstitutū i p̄portione v̄ueniēti respectu ipsi? q̄i v̄ueniēt ordiatas ad ipm. ordo aut ad rōem boni p̄tinet: sicut z modus z spēs: vt p̄ Aug. pz in li. de nā boni. cū ḡ ad religionē p̄tineat reddere honorē debitū alicui. s. deo: manifestū ē q̄ religio v̄tus ē. ¶ Ad p̄imum ḡ dō q̄ reuereri deū ē act? doni timoris: ad religionē aut p̄tinet facere aliq̄ p̄tē diuinā reuerentiā: vñ non legitur q̄ religio sit idē qd donū timoris: s̄z q̄ ordinēt ad ipm sicut ad aliqd p̄ncipali? sūt. n. dona p̄ncipaliora in v̄tutib? moralib?: vt s̄ bitum ē. ¶ Ad secūdu dō q̄ q̄a etiā seruus pōt volūtarie exhibere dño suo qd d̄z. z sic facit d̄ necitate virtutē debitū volūtarie reddēs: z sicut exhibere deo debitā seruitutes potest eē actus virtutis: s̄m q̄ hō hoc volūtarie facit. ¶ Ad tertiū dō q̄ d̄ dictamine rōis nālis ē q̄ hō aliqua faciat ad reuerentiā diuini

nā: sed q̄ h̄ deūmiate faciat v̄tilla ista non ē de dictamine rōis nālis: sed de institutōe iuris diuini v̄t humani.

Ad tertium sic procedit.

Videť q̄ religio non sit vna v̄tus. Per religionē. n. ordi namur ad deū: vt dictū est. in deo at ē accipe tres p̄sonas: z itez mltā at tributa que saltē rōe differūt: diuersa aut rōobi sufficit ad diuersificādū v̄tutes: vt ex s̄ dictis pz. ḡ religio nō ē vna v̄t? ¶ Unū v̄tutis vñ ē act? bitus. n. distinguuntur s̄m act? religionis aut in t̄i sūt act? sicut colē z seruire: vouere z orare: sacrificare: z mltā huiusmodi. ḡ religio nō ē vna v̄tus. ¶ Ad ratio ad religionē p̄tinet. sed adoratio alia rōne adhibet imaginibus: z alia ipsi deo. cū ḡ d̄sa rō distinguat v̄tutes: v̄t q̄ religio nō sit vna v̄tus. ¶ Sed s̄ ē qd d̄r Eph. 4. Unus d̄s vna fides: sed v̄a religio p̄testat fidē vni? dei ḡ religio est vna v̄t? ¶ Sed dō q̄ sicut s̄ bitū est: bitus distinguūt s̄m diuersā rōem obiecti. Ad religionē aut p̄tinet exhibere reuerentiā vni deo s̄m vñā rōem: inq̄st̄i. s. ē p̄ncipiū creatōis z gubernatōis rez. Unū ipse dicit Malach. p̄. Si ego p̄tius vbi honor: me? p̄ris. n. ē z p̄ducere z gubernare. z iō manifestū ē q̄ religio ē vna v̄t? ¶ Ad p̄mū ḡ dō q̄ tres p̄sone diuine sūt vñū p̄ncipiū creatōis z gubernatōis rez. z iō eis vna religione seruit. d̄se aut rōes attributorz cōcurrūt ad rōem p̄mi p̄ncipij: q̄ d̄s p̄ducit oīa: z gubernat sapiētia volūtate z potentia bonitatis sue. z ideo religio est vna virtus. ¶ Ad secūdu dō q̄ eodē actu hō seruit deo z colit ipm. nā cultus respicit dei excellētiā cui reuerentiā debet: seruit? aut respicit subiectōem hominis qui ex sua cōditōe obligat ad exhibendū reuerentiā deo: z ad h̄ duo p̄tinet oēs actus q̄ religioni attribuūtur: q̄z per oēs hō p̄testat diuinā excellētiā z subiectiōnē sui ad deū: vel exhibēdo aliqd ei: vel itez assumēdo aliquid diuinū. ¶ Ad tertiū dō q̄ imaginib? nō exhibet religionis cult? s̄m q̄ in seipsis cōsiderant q̄ res qdā: sed s̄m q̄ sunt imagines ducētes in deū incarnatum mot? aut q̄ est in imaginē put ē imago non cōsistit in ipsa sed tendit in id cuius est imago. z ideo ex hoc q̄ imaginib? xpi exhibet religionis cult? nō diuersificat rōe latrē nec virtus religionis.

Ad sextum sic proce

dit. **V**idetur quod religio non sit preferenda alijs virtutibus moralibus. Perfectio enim virtutis moralis consistit in hoc quod attingit medium: ut patet in 2. ethi. sed religio deficit in attingendo medium iusticie: quia non reddit deo omnino equale. ergo religio non est potior alijs virtutibus moralibus. **R.** In his quod hominibus exhibetur tanto vult aliquid esse laudabilius quanto magis indigenti exhibetur. **U**n de **1. Mai. 58.** Frange esurienti panem tuum. scilicet deus non indiget aliquo quod ei a nobis exhibeatur: sed illud dicitur. **D**ixi dominus deus meus est tu qui in bonorum meorum non eges. ergo religio vult minus laudabilis alijs virtutibus pro quas hominibus subvenitur. **R.** Quanto aliquid fit ex maiori necessitate tanto minus est laudabile: sed illud. i. ad Cor. 9. Si euangelizauero non est mihi gloria: necessitas mihi incumbit. ubi autem est maior debitu ibi est maior necessitas cum ergo deo maxime sit debitu quod ei ab homine exhibetur: vult quod religio sit minus laudabilis inter virtutes humanas. **R.** Sed dicitur quod **1. Pro. 20.** ponuntur precepta ad religionem pertinetia tanquam precipua. ordo autem preceptorum proportionat ordini virtutum: quia precepta legis dantur de actibus virtutum. ergo religio est precipua inter virtutes morales. **R.** Sed dicitur quod ea que sunt ad finem sortiuntur bonitatem ex ordine in finem: et ideo quanto sunt fini propinqua tanto sunt meliora. virtutes autem morales vult habitu esse circa ea que ordinantur in deum sicut in finem: religio autem magis depropinquo accedit ad deum quam alie virtutes morales: in quantum operatur ea que directe et immediate ordinantur in honorem diuinum: et ideo religio preeminet inter alias virtutes morales. **A**d primum ergo dicitur quod laus virtutis in voluntate consistit: non autem in parte. et ideo deficere ab equalitate que est medium iusticie propter defectum partem non diminuit laudem virtutis si non fuerit defectus ex parte voluntatis. **A**d secundum dicitur quod in his que exhibentur alteri propter eorum utilitatem est exhibitio laudabilior quam sit magis indigenti: quia est utilior deo autem non exhibetur aliquid propter eius utilitatem: sed propter eius gloriam: namque autem utilitatem. **A**d tertium dicitur quod ubi est necessitas tollitur gloria superrogatōis: non autem excluditur meritum virtutis si assit voluntas. et propter hoc ratio non sequitur.

Ad septimum sic pro

cedit. **V**idetur quod religio non habeat aliquem exteriorum actuum. dicitur enim **1. Job. 4.** deus spiritus est: et

eos qui adorant eum in spiritu et veritate adorare oportet: sed exteriores actus non pertinent ad spiritum: sed magis ad corpus. ergo religio ad quam pertinet adoratio non habet actus exteriores sed interiores. **R.** Religionis finis est deo reverentia et honorem exhibere: sed vult ad reverentiam aliquid excellētis pertinere si ea sibi exhibeantur que proprie ad inferiores pertinent. cum ergo ea que exhibet homo corporalibus actibus proprie videantur ad indigentias hominum ordinari: vult ad reverentiam inferiorum creaturarum. ideo videtur quod non congrue possunt assumi in diuinam reverentiam. **R.** **Aug.** in 6. de ciuitate dei commendat **Senecam** de hoc quod vituperat quosdam qui idolis ea exhibebant que solent hominibus exhiberi: quia si immortalibus non veniunt ea que sunt mortalium. sed hoc multo minus veniunt deo deo qui est excelsus super omnes deos. ergo vult reprehensibile esse quod aliquis corporalibus actibus deum colat. nisi ergo habeat religio corporales actus. **R.** Sed dicitur quod in ps. **101.** Cor meum et caro mea exultauerunt in deum viuum. sed sicut inferiores actus pertinent ad corpora exteriores actus pertinent ad membra carnis ergo vult quod deus sit colendus non solum interioribus actibus: sed et exterioribus. **R.** Sed dicitur quod deo reverentia et honorem exhibemus: non propter seipsum: quia in seipso est gloria plenius cui nihil a creatura adici potest: sed propter nos: quia videlicet propter deum reueremur et honoramus: mens nostra ei subijcit: et in hoc eius perfectio consistit. quilibet enim res perficit per hoc quod subdit suo superiori sicut corpus propter hominem viuificatur ab anima. et aer propter hominem illuminatur a sole. mens autem humana indiget ad hoc quod coniungatur deo sensibiliu manu ductio. quia inuisibilia propter ea que facta sunt intellecta conspiciunt: ut **Aplos** dicit **1. Ro. 1.** et ideo in diuino cultu necesse est aliquid corporalibus vti ut eis quibus signis quibusdam mens hominis excites ad spirituales actus quibus deo coniungitur. et ideo religio habet quod inferiores actus que precipuales et proprie ad religionem pertinentes. exteriores vero actus que secundarios et ad interiores actus ordinatos. **A**d primum ergo dicitur quod dominus loquitur quantum ad id quod est principale et proprie intentum in cultu diuino. **A**d secundum dicitur quod huiusmodi exteriora non exhibentur deo que his indigeat: sicut illud **ps.** **114.** quod manducabo carnes taurorum: aut sanguinem hircorum potabo: sed exhibentur deo tanquam signa interiorum et spiritualium operum que proprie deus acceptat. **U**n **Aug.** dicit **1. io. de ciuitate dei.** Sacrificium visibile inuisibilis sacrificij sacrificij. i. sacrum signum est. **A**d tertium dicitur quod idolatre dicitur ex hoc quod ea que ad homines pertinent idolis exhibebantur: non

tāq; hūc exercitātia eol ad aliq̄ spūalia: s; tāq; p
se eis accepta: z p̄cipue qz erāt vana z turpia

Ad octauum sic pro

cedit. **V**idetur q̄ religio nō sit idē scitāti. Re-
ligio. n. ē q̄dā spālis v̄tus: vt hitū ē. s̄citas
aut̄ d̄r eē gnālis v̄tus: est. n. faciēs fideles z
seruātes ea que ad deū sūt iusta: vt **Andro-
nicus** dicit. q̄ s̄citas nō ē idē religiōi. **S.**
Scitas mūdiciā importare v̄r. **Diē. n. Dio?**
i. z. c. de diu. no. q̄ scitas ē ab oī imundicia
libera z perfecta z oīno imaculata mūdiciā
mūdiciā at̄ maxie v̄r pertinē ad t̄pantiā que
turpitudines corpales excludit. cū q̄ religio
ad iusticiā pertinēat: v̄r q̄ scitas nō sit idem
religiōi. **S.** Ea que diuidit̄ ex opposito
nō sūt idē. sed in quadā enumeratōe p̄tū iu-
sticie scitas diuidit̄ religiōi: vt s̄ hitū est.
q̄ sanctitas nō ē idē q̄d religiō. **S.** q̄d
d̄r **Luc. p.** Seruam̄ illi in scitate z iusticia
sed fūire deo p̄tinet ad religiōnē vt s̄ hitūz
ē q̄ religio ē idē scitāti. **B.** nō dō q̄ nomē
scitātis duo v̄r ip̄ortare. **Q**uo q̄dem modo
mūdiciā: z huic significatōi op̄etit nomē gre-
cū: d̄r. n. agyos. i. sine terra. **A**lio ip̄ortat fir-
mitatē. v̄n apud antiquos scā dicebant̄ q̄ le-
gib̄ erāt munita vt violari nō deberēt: vnde
z d̄r aliqd̄ eē sancitū: qz ē lege firmatū. **P**ōt
ēt s̄m latinos hoc nomē s̄cīt ad mūdiciā p̄-
tinere vt intelligat̄ scūs q̄ sanguine tinctus
eo q̄ antiquit̄ illi qui purificari volebāt s̄
guine hostie tingebāt: vt **Isido?** dicit i li. ethi-
mol. z v̄raaq; significatio cōpetit vt scitas at̄
tribuat̄ his q̄ d̄ino cultui applicant̄: ita q̄ n̄
solū hoies: sed et̄ tēplū z vasa: z alia b̄i san-
ctificari dicūt̄ ex hoc q̄ cultui diuino appli-
cant̄. mūdiciā. n. nccia ē ad b̄ q̄ mēs deo ap-
plicet̄: qz mēs hūana ignat̄ ex b̄ q̄ inferiori-
bus reb̄ diungit̄: sicut q̄libet res ex imixtio-
ne peioris sozdescit: vt argētū ex imixtione
plūbi. **O**p̄z aut̄ q̄ mēs ab inferiorib̄ reb̄ ab-
strabat̄ ad b̄ q̄ sup̄me rei possit diungi. z iō
mēs sine mūdiciā deo applicari nō pōt. **U**n̄
ad **Hebr. p̄st. d̄r.** Pacē segmini cū oibus z
scimonia sine qua nemo videbit deū. **S**irmi-
tas etiā exigit̄ ad b̄ q̄ mēs deo applicet̄. ap-
plicat̄. n. ei sicut vltio fini z p̄mo p̄ncipio. b̄
modi at̄ op̄z maxie imobilia eē. **U**n̄ dicebat
ap̄ls **R. o. s.** Cert̄ sum q̄ neq; mors neq; vi-
ta separabit me a caritate dei. **S**ic q̄ scitas
d̄r p̄ quā mēs hois seip̄am z suos act̄ appli-

cat deo: v̄n nō differt a religione: s̄m eēntia:
sed solū rōe. **N**ā religio d̄r s̄m q̄ exhibz dō
debitū famulatū i his q̄ p̄tinet spāl̄ ad cul-
tū diuī: sicut in sacrificijs: oblatiōib̄: z ali-
is huiusmōi. **Scitas** aut̄ d̄r s̄z q̄ hō non so-
lū h̄ s; aliaz v̄tutū opa refert i deū: s̄m q̄ hō
se disponit p̄ bona q̄dā opa ad cultū diuīnū
p̄tinetia. **A**d p̄mūz q̄ dicendum q̄ scitas
ē q̄dā spālis v̄tus s̄m eēntia: z s̄m h̄ ē quo-
dāmodo eadē religiōi. hēt aut̄ quādā gnā-
litate s̄m q̄ oēs v̄tutū act̄ p̄ ip̄erū ordinat i
bonū diuī: sicut z iusticia legalis d̄r gnālis
v̄tus in quātū ordinat oīum v̄tutū act̄ in bo-
nū cōe. **A**d secūdū dō q̄ t̄pantiā mundi-
ciā q̄dē opat̄: nō t̄n ita q̄ hēt rōem scita-
tis nisi referat̄ in deū. **U**n̄ de ip̄a v̄ginitate
dicit **Aug?** in li. de v̄ginitate: q̄ nō q̄ v̄gini-
tas ē: sed q̄ deo dicata est: honorat̄. **A**d
tertū dō q̄ sanctitas distincta ē a religione
p̄p̄t̄ oriam p̄dicta: nō qz differūt re sed rōe:
vt dictum est.

Et inde v̄side

Orandū ē de actib̄ religionis
Et p̄ de actib̄ interioribus
q̄ s̄m p̄dicta sūt p̄ncipalio-
res. 2. d̄ actib̄ exteriorib̄
q̄ sūt sc̄dary. infiores aut̄ act̄ religiōis vidē-
tur eē deuotio z ōfō. p̄ q̄ de deuotōe agen-
dū est. 2. de ōfō. **C**irca p̄mū querūt̄ q̄tu-
or. p̄ v̄t̄ deuotio sit spālis act̄. 2. v̄t̄ sit
act̄ religionis. 3. de cā deuotōis. 4. de
eius effectu.

Ad primum sic pro

cedit. **V**idetur q̄ deuotio nō sit spālis actus.
Allud. n. q̄d p̄tinet ad modū alioz actū nō
v̄r eē spālis act̄. sed deuotio v̄r p̄tinere ad
modū alioz actū. **D̄r. n. 2. palipo. 29.** **O**btu-
lit vniuersa mltitudo hostias z laudes z ho-
locasta mēte deuota. q̄ deuotio nō ē spālis
act̄. **S.** Nullus spālis act̄ inuenit̄ i d̄f̄is
generib̄ actū: s; deuotio inuenit̄ in d̄f̄is ge-
nerib̄ actū. s. i actib̄ corp̄alibus: z et̄ spūali-
bus. **D̄r. n. aliq; z deuote meditari z deuote
gen̄s reflectere. q̄ deuotio nō ē spālis act̄. S.**
Dis act̄ spālis aut̄ ē appetitue aut̄ coḡsciri-
ue v̄tutis: s; deuotio neutri eaz approp̄at̄: vt
p̄z discurreti p̄ singulas spēs actū v̄tutis q̄
partis q̄ s̄ enumerate sūt. q̄ deuotio nō est
spālis act̄. **S.** q̄ actib̄ meremur: vt

s̄ hitū ē: sed deuotio h̄z sp̄alem rōem meren-
 di. ḡ deuotio ē sp̄alis actus. ¶ **R**ō dō q̄ de
 notio d̄ a deuotō: vñ deuoti dicunt q̄ se
 ip̄os quodāmodo deo deuotēt vt ei se totatr
 subdāt: pp̄ qd̄ r̄ oliz apud gētilēs deuoti di-
 cebant q̄ se ip̄os idolis deuonebāt i mortē
 p̄ sui salute exercit̄: sic de duob̄ decys **Lii**
 l̄ iiii narrat. ¶ **U**ñ deuotio nihil aliud eē v̄r
 q̄ volūtas q̄dam p̄opte tradēdi se ad ea q̄ pri-
 nēt ad dei famulatū. ¶ **U**ñ **Exo. 35**. d̄r. q̄ mul-
 titudo filioꝝ isrl̄ obrulit mente p̄optissima
 atq̄ deuota p̄mitias d̄no. ¶ **M**anifestū ē aut̄
 q̄ volūtas p̄opte faciēdi qd̄ ad dei seruitiū
 p̄inet ē qd̄ā sp̄alis act̄. vñ deuotio ē sp̄alis
 actus volūtat̄. ¶ **A**d p̄mū ḡ dō q̄ mouēs
 ip̄onit modū mortū mobilis: volūtas autez
 mouet alias vires aīe ad suos act̄. r̄ volun-
 tas fin q̄ est finis mouet seip̄am ad ea que
 sūt ad finē: vt s̄ hitū est. r̄ iō cuz deuotio fit
 act̄ volūtat̄is hoīs offerētis seip̄m deo ad ei
 seruiēdū qui ē vltim̄ finis: oīeq̄s ē q̄ deuo-
 tio ip̄onat modū hūanis actib̄: siue sint ip̄i
 volūtat̄is circa ea q̄ sūt ad finem: siue ēt sint
 aliaz potētiaz que a volūtatē mouēt. ¶ **A**d
 secunduz dō q̄ deuotio iuenit̄ in d̄s̄is gene-
 ribus actiū: nō sicut motio mouētis iuenit̄
 v̄tute i motibus mobiliū. ¶ **A**d tertium dō
 q̄ deuotio ē act̄ appetitiue part̄is aīe: r̄ est
 qd̄ā mot̄ volūtat̄is: vt dictū est.

Ad secunduz sic pro-
 cedē. ¶ **U**ñ q̄ deuotio nō sit actus religiōis
 Deuotio. n. vt dictū ē ad hoc p̄inet q̄ aliḡ
 deo se tradat. s̄ hoc maxime fit p̄ caritatem
 q̄ vt **Dio** dicit. 4. c. d̄ diui. no. diuin̄ amor
 extasim facit: nō finēs amātes sui ip̄soꝝ eē: s̄
 eoz q̄ amāt. ḡ deuotio magis ē act̄ caritatis
 q̄ religiōis. ¶ **C**aritas p̄cedit religiōez:
 deuotio aut̄ v̄r p̄cedere caritatē: q̄ caritas
 i scripturis s̄ḡt̄ p̄ignē: deuotio v̄o p̄ pingue-
 dinē q̄ ē ignis mā. ḡ deuotio nō ē actus reli-
 gionis. ¶ **P**er religiōē hō ordinat̄ solū
 ad deū vt dictū ē: s̄ deuotio ē h̄ ad hoīes:
 dicunt. n. aliḡ eē deuoti aliq̄bus sc̄is viris.
 r̄ ēt subditi dicunt̄ eē deuoti d̄nis suis: sicut
Leo papa dicit q̄ iudei q̄i deuoti romanis
 legib̄ dixerūt: nō hēmus regē nisi cesarem.
 ḡ deuotio nō est act̄ religionis. ¶ **S**z̄ ē: q̄
 deuotio a deuotō d̄r: vt dictū est. sed vo-
 tum ē actus religionis. ḡ r̄ deuotio. ¶ **R**ō: di-
 cendū q̄ ad eādē v̄tutē p̄inet velle facere

aliḡ r̄ p̄optā volūtatē h̄re ad illud facien-
 dū: q̄ v̄triusq̄ act̄ ē idē obz: pp̄ qd̄ vt p̄hs
 dicit i. 5. et̄bi. iusticia ē q̄ volūt hoīes r̄ ope-
 rant̄ iusta. ¶ **M**anifestū ē aut̄ q̄ operari ea q̄
 p̄inet ad d̄nū cultū seu famulatū p̄inet p̄
 prie ad religiōē: vt ex p̄dictis p̄z. ¶ **U**ñ ēt ad
 eā p̄inet h̄re p̄optā volūtatē ad huiusmōi
 exeq̄nda: qd̄ ē eē deuotū: r̄ sic p̄z q̄ deuotio
 ē act̄ religiōis. ¶ **A**d p̄mū ḡ dicendū q̄ ad
 caritatē p̄inet imediate q̄ hō tradat seip̄m
 deo adherēdo ei p̄ quādā sp̄is vnionē. sed
 q̄ hō tradat seip̄m deo ad aliq̄ opera d̄ni
 cultus: s̄ imediate p̄riet ad religiōē: medi-
 ate aut̄ ad caritatē que ē religiōis p̄ncipiuz.
 ¶ **A**d secūdū dō q̄ pinguedo corporalis gnā-
 tur p̄ calozē nālē dirigētē: r̄ ip̄e nāl̄is caloz
 h̄t̄ pinguedinē q̄i eius nutrimentū. r̄ s̄l̄r ca-
 ritas r̄ deuotōem cāt̄ inq̄tuz ex amore ali-
 q̄ reddid̄ p̄optus ad fuiēdū amico. r̄ ēt p̄
 deuotōez caritas nutrit̄: sicut r̄ quelibz ami-
 citia r̄ seruat̄ r̄ auget̄ p̄ amicitiaū opez exer-
 citiū r̄ meditatōem. ¶ **A**d tertium dicendum
 q̄ deuotio q̄ habet̄ ad sc̄os dei mortuos v̄r
 viuos: nō terminat̄ ad ip̄os: s̄z transt̄ i deum
 inq̄tum. s. i. m̄stris dei deū veneramur. de-
 uotio aut̄ quā subditi dicunt̄ h̄re ad d̄nos tē-
 porales alteri ē rōnis: sicut r̄ tp̄alibz d̄nis sa-
 mulari differt a famulatu diuino.

Ad tertium sic proce-
 dit. ¶ **V**idēt̄ q̄ cōtēplatio seu meditatio nō sit
 deuotōis cā. ¶ **N**ulla. n. cā ip̄edit suū effectuz
 sed subtiles meditatōes itelligibiliū multo
 tiēs deuotōem ip̄ediūt. ḡ cōtēplatio seu me-
 ditatio nō est deuotōis cā. ¶ **P**. Si cōtēpla-
 tio eēt p̄pria r̄ p̄ se deuotōis cā oporteret q̄
 ea q̄ sūt altioris cōtēplatiōis magis deuotōez
 excitaret̄. huius aut̄ d̄nū apparet: frequēter
 .n. maior deuotio excitat̄ ex cōsideratōe passi-
 onis x̄pi r̄ alijs mysterijs hūanitatis ip̄ius
 q̄ ex cōsideratōe d̄ine magnitudis. ḡ cōtēpla-
 tio nō est p̄pria deuotōis cā. ¶ **P**. Si cōtē-
 platio eēt p̄pria cā deuotōis: oporteret q̄ illi
 q̄ sūt magis apti ad cōtēplatiōez eēt̄ ēt magl
 apti ad deuotōem cui d̄nū videm̄: q̄a d̄uo-
 tio frequēter magis iuenit̄ in q̄busdā simpli-
 cibus viris: r̄ in sem̄ico sexu i q̄bus inuenit̄
 cōtēplatiōis d̄fectus. ḡ cōtēplatio nō ē p̄pria
 cā deuotōis. ¶ **S**z̄ ē qd̄ i ps. d̄r. In medita-
 tiōe mea exardescet ignis. sed ignis sp̄ualis
 causat̄ deuotōem. ḡ meditatio ē deuotōis

pcipue cū considerat aliqd delectabile cum
pmitiōne alie tristabilis: sicut solēt hoīes
lachrymari ex pietatis affectu: cū recuperāt
filios v'l caros amicos quos estimauerūt se
pdidisse: t' hunc modū lachryme ex deno
tōe procedunt.

Quinde cōside
randū ē de orōe. Et circa
hoc q̄runt decēz septē. p̄
vtruz orō sit act' appetitiue
v'tuz v'l cognitiue. 2' vtruz
sit ueniēs orare deū. 3' vtruz orō sit act' reli
gionis. 4' vtrū solus d's sit orādus. 5' vtruz
in orōne sit aliqd dēfinate petēdū. 6' vtruz
orādo debeam' spalia petere. 7' vtrū p alijs
orare debeam'. 8' vtruz debeam' orare p ini
micis. 9' d' septē petēdib' orōis dñice. .io.
vtruz orare sit ppriū rōnalis creature. xi' vtruz
sācti i patria orēt p nob. 12' vtruz orō dbeat
ēē vocalis. 13' vtruz attētio regrā ad orōem
14' vtruz orō dbeat ēē diurna. 15' vtruz orō
sit efficax ad ipetrandū qd petitur. 16' vtrū
sit meritoria. 17' de speciebus orōnis.

Ad primum sic pro
cedit. Videt q' orō sit act' appetitiue virtu
tis. Orōnis. n. ē exaudiri: s' d' d' d' d' d' qd ex
audis a deo: s'm illud ps. Desideriū pauper
exaudiat dñs. g' orō ē desideriu: s' desideriu
ē act' appetitiue v'tutis. g' r' orō. **P.** Dyo
dicit 4. c. de diu. no. An oia ab orōne inci
pere ē vtile: sicut deo nosipos tradentes t'
vniētes. s' vniō ad deū p amorē sit q' p̄inet
ad vim appetitiuā. g' orō ad vim appetitiuā
p̄tinet. **P.** Phs i 3. de aia ponit duas ope
ratōes intellectiue partis: quaz p̄ma ē indi
uisibiliū itelligētia: per quā .s. apprehēdim'
de vnoquoq' qd ē. secūda hō ē cōpositio t'
diuisio: p quā .s. apprehēdit aliqd ēē v'l nō ēē
se: qbus addit tertia rōcinari: pcedēdo .s. de
notis ad ignota. s' orō ad nullā istaz opatio
nū redncit. g' non ē act' intellectiue v'tutis:
sed appetitiue. **S.** 3. ē qd fidoz' dicit in
li. ethumol. q' orare idē ē qd dicere. s' dictio
p̄tinet ad intellectū. g' orō nō ē act' appetitiue
v'tutis: s' intellectiue. **B.** nō dō q' s' Cal
fiodoz' orō d' q' oris ratio. Ratio at' spectu
latiua t' practica in b' differūt: q' rō specula
tiua ē apprehēsiua solū rez. rō vō practica ē
nō solū apprehēsiua: sed ēt causatiua. Et at

aliqd alteri' cā duplicif. Uno qdem modo p
fecte nccitatē inducēdo: t' h' t' t' t' qn' effe
ctus totalr subdit p̄tati cāe. Alio hō modo
imperfecte. solū disponēdo: qn' .s. effect' nō
subdit p̄tati cāe totalr. Sic g' t' rō duplr ē
cā aliquoz. Uno qdē mō sicut nccitatē ipo
nēs: t' hoc mō ad rōem p̄tinet nō solū impe
rare iseriorib' potētys t' mēbris corpis: sed
ēt hoībus t' subiectis: qd qdē sit imperādo.
Alio sicut iducēs t' quodāmodo disponēs
t' h' mō rō petit aliqd fieri ab his q' ei n' suby
ciunt siue sint eqles siue sint supiores. vtrūq'
aut' hoz. .s. imperare t' petere siue dēpcari:
ordinatōem quādā importat: put. f. hō dī
sponit aliqd p aliud ēē faciēdū. vñ p̄tinet ad
rōem cui' ē ordinare: pp̄t qd p̄hs dicit in p̄
ethi. q' ad optima dēpcat rō. Sic aut' nunc
loqmur de orōne. put sūt quādā dēpcatōes
v'l petitiōem fm q' Aug' dicit in l'p. de v'bis
domini q' orō petitio quedā ē. Et Damaf.
dicit in .3. li. q' orō ē petitio decentiū a deo.
Sic g' p' q' orō de qua nunc loqmur ē rōis
act'. Ad p̄mū g' dicendū q' desideriu pan
per dicit dñs exaudire: vel qa desideriu est
cā petēdi cū petitio quodāmodo sit deside
ry interpres: v'l hoc d' ad onēdū exauditiō
nis velocitatē: quia .s. dum adhuc aliqd in
desiderio pauperum est: d's exaudiat anteq'
orōem pponat: s'm illud Jsa. 65. Erigz anq'
clamēt ego exaudia eos. Ad secūdū dō q'
sicut supra dictū est volūtas mouet rōez ad
suum finē: vñ nihil p̄hibet mouēte volūtare
actū rōnis tendere in finem caritatis q' ē dō
vni. Tendit aut' rō in deū q' a volūtare ca
ritatis mota duplr. Uno qdem mō ex pre
ei' qd petit: q' h' p̄cipue ē in orōne petēdūz
vt deo vniamur: s'm illud ps. Unā pety a do
mīo: hāc regrā: vt inhīte in domo dñi oib'
diebus vite mee. Alio ex pre ipius petentis:
quē opz accedere ad eū a quo petit: v'l loco
sicut ad hoīem: v'l mente sicut ad deuz. Un
dicit ibidē q' qn' orōibus inuocamus deum
reuelata mēte assum' ipsi. t' fm h' ēt Damaf.
dicit q' orō ē ascēsus mentis in deū. Ad
tertium dicendū q' illi tres act' p̄tinet ad
rōem speculatiuā: sed vltierus ad rōem pra
cticā p̄tinet cāre aliqd per modū impery v'l
p modū petitiōis: ut dictū est.

Ad secunduz sic pro
cedit. V' q' nō sit ueniēs orare. Oratio. n.

videat eē necessaria ad h q̄ intinem^o et a q̄
petimus id qd̄ indigem^o. sed sic d̄r Math.
.6. scit p̄r v̄r qz his oibz indigetis. q̄ nō est
conueniens deū orare. ¶ **P**er ordē flexif
anim^o eius q̄ adorā vt faciat qd̄ ab eo petif
sz aiūs dei ē imutabilis z inflexibilis: fm̄ il
lud. i. Reg. 15. Porro triūphator in isrl̄ non
parcet: nec penitudine flectet. q̄ nō ē conueni
ens q̄ deū oremus. ¶ **L**iberali^o est dare
aliquid nō petēti q̄ dare petēti. qz sicut Gene
ca dicit: nulla res cari^o emif q̄ que p̄cib^o em
pta ē. sed d̄s ē liberalissim^o. q̄ non v̄r eē conue
niens q̄ deū orem^o. ¶ **S**z ē qd̄ d̄r Luc. 18.
Opz sp̄ orare z nō deficē. R^o d̄s q̄ triplex
fuit circa ordē antiq̄z error. Quidā .n. po
suerūt q̄ res hūane nō regūtur dīna puidē
tia ex q̄ legf q̄ vanū sit orare z oīno deū co
lere. z de his d̄r Malach 3. Dixistis van^o ē
q̄ seruit deo. Secda fuit opinio ponētū oīa
etiā in rebus hūanis ex necitate cōtingē: siue
ex imutabilitate dīne puidētie: siue ex neci
tate stellaz: siue ex cōnexionē cāp: z fm̄ hos
etiā excludif ordōis vtilitas. Tertia fuit opi
nio ponētū qd̄ res hūanas dīna puidētia
regi: z qz res humane nō pcedunt ex neci
tate: sed dicebāt s̄l̄r dispositōez diuine pui
dētie variabilē eē: z q̄ ordōibus z alijs q̄ ad
diuinū cultū p̄tinēt dispositio diuine puidē
tie imutat. Dec aut oīa ī p̄ li. improbata sūt.
z iō opz sic inducere ordōis vtilitatē: vt neqz
rebus hūanis dīne puidētie subiectis neci
tatē iponam^o: neqz et dīnā dispositōem
mutabilē estimem^o. Ad huius q̄ euidētiāz
et cōsiderādū ē q̄ ex diuina puidētia non so
lum disponif q̄ effectus fiant: sed et ex q̄bus
causis z quo ordīe proueniāt. Inl̄ alias aut
cās sūt et quozūdā cāe actus hūani. vñ opz
hoīes agere aliq̄: n̄ vt p̄ suos act^o dīnā dispo
sitōem imutēt: sz vt per actus suos impleāt q̄
dā effectus sz ordīne a deo dispositū. z idēz
et ē in nālibz cāis. Et s̄l̄e ē et de ordē. nō
.n. pp̄ h̄ oram^o ut diuinā dispositōem imu
temus: sz vt id ipetremus qd̄ d̄s disposuit p̄
ordēs scōp̄ eē impleādū: vt. f. hoīes postulando
mereant accipere qd̄ eis d̄s oīpotēs an̄ secula
disposuit donare: vt Grego. dicit in li. dialo
goz. ¶ Ad p̄mū q̄ d̄s q̄ non ē neciūm nos
deo p̄ces porrigere: vt ei n̄ras indigētias vel
desideria manifestemus: sz ut nosip̄i cōfide
remus ī his ad diuinū auxiliū eē recurrēdū.
¶ Ad secundū d̄s q̄ sicut dicitū ē: oīo n̄ra n̄

ordinat ad imutāōem diuine dispositōis:
sed ut obtineat n̄ris p̄cibus qd̄ d̄s disposuit:
¶ Ad tertū d̄s q̄ d̄s nobis multa p̄stat ex
sua liberalitate: etiā nō petita: sz q̄ aliq̄ vult
p̄stare nob̄ petētibz: h̄ ē prop̄ n̄ram vtili
tatē. vt. f. fiducia quādā accipiamus recurrē
di ad deū: z vt recognoscā^o eū esse bonoz no
stroz auctore. Un̄ Chriſo. dicit. Cōsidera q̄
ta ē tibi cōcessa felicitas: q̄sta gl̄a attributa
orōnibus fabulari cū deo: cum xp̄o miscere
colloquia: optare qd̄ velis: quod desideras
postulare.

Ad tertū sic proce

dif. ¶ Uides q̄ oīo nō sit actus religiōis. Re
ligio. n. cū sit ps iusticie ē in volūtate sicut i
subiecto. sed oīo p̄tinēt ad p̄tē intellectiāz
vt ex s̄ dictis p̄z. q̄ oīo nō v̄r eē actus religio
nis: sz doni intellect^o p̄ qd̄ mēs ascendit i deū
¶ **S**z. Ac^o latric cadit sub necitate p̄cepti: sz
oīo nō v̄r cadere sub necitate p̄cepti: sed ex
mera volūtate. pcedere: cū nihil aliud sit q̄
volitoz petitio. q̄ oīo nō v̄r eē religiōis act^o
¶ **S**z. Ad religiōnē p̄tere v̄r ut qs dīne na
ture cultū ceremoniāqz assert: sed oīo nō v̄r
aliquid deo afferre: sz magis aliquid obtinēdūz
ab eo petere. q̄ oīo nō ē religiōis act^o. ¶ **S**z
ē qd̄ d̄r in psal. Diriga^o oīo mea sicut incē
suz in aspectu tuo: vbi dicit glo. q̄ in hui^o si
gurā in ueteri lege incēsus dicebat offerri i
odorē suauē d̄no. sz h̄ p̄tinēt ad religiōnē. q̄
oīo ē religiōis actus. R̄ s̄ideo d̄s q̄ sicut s̄
dictū ē: ad religiōnē p̄pe p̄tinēt reuerētiaz z
honorē deo exhibere: z iō oīa illa p̄ que deo
reuerētia exhibet p̄tinēt ad religiōnē. Per
oratōem aut hō deo reuerētia exhibet: inq̄
tū. s. ei se subicit z p̄fite^o orādo se eo indige
re sicut auctore suoz bonoz. Un̄ manifestū
ē q̄ oīo ē p̄pe religiōis actus. ¶ Ad p̄mū
q̄ d̄s q̄ volūtās mouet alias potētias aīe in
suū finē: sicut s̄ dictū ē: z iō religiō q̄ ē i uo
luntate ordinat act^o aliāz potētiaz ad dī re
uerētia. inl̄ alias aut potētias aīe intellectui
altior ē z uolūtati p̄pingoz. z iō p̄ deuotōez
q̄ p̄tinēt ad ip̄az uolūtātē: oīo q̄ p̄tinēt ad
partem intellectiāz est p̄cipua inl̄ act^o reli
giōis per quā religiō intellectuz hominis
mouet in deum. ¶ Ad secundū dicitū q̄
nō solum petere q̄ desideram^o sz et recte ali
qd̄ desiderare: sub p̄cepto cadit: sed cōsidera
re qd̄ cadit sub p̄cepto caritat̄. petē ar̄ sub

cepto religionis: qd quide pceptu ponit
Marh. 6. ubi dicitur: petite et accipietis. Ad
tertiu dicitur qd oratio tradit homo mente suam deo
qua ei reverentia subicit et quodammodo pre-
terit at: ut patet ex auctoritate Dionysii presbiteri inducta
et id sicut mens humana preminet exterioribus
et corporalibus membris vel exterioribus rebus que ad
dei servitium applicat: ita etiam oratio preminet
alijs actibus religionis.

Ad quartum sic procedit.

Ubi dicitur qd solus deus debeat orari. Oratio
natura actus religionis: ut dicitur: solum deus est
religione colendus. solum deus est orandus. Frustra
porrigitur oratio ad eum qui orationem non cog-
scit. solum soli deo est orationem cognoscere: tunc quod ple-
narius oratio magis agit interiori actu quem solus
deus cognoscit que vocatur: sicut illud quod apostolus dicit
ad Cor. 14. Orabo spiritu: orabo et mente:
tunc etiam quod dicitur Aug. dicitur in libro de cura pro mor-
tuis agenda: nesciunt mortui etiam sancti quid
agant vivit et eorum filij. solum oratio non est nisi deo porri-
genda. Si aliquibus sanctis orationem por-
rigimus: non est nisi in quantum sunt deo conjuncti. sicut qui-
dam in hoc mundo viventes vel in purgatorio et exi-
stentes: sunt in tantum deo conjuncti per gratiam. ad eos
autem non porrigitur oratio. nec ad sanctos qui sunt in
paradiso debemus orationem porrigere. Sed est
quod dicitur Job. 5. Vocata si est tibi respondeat: et ad alij
quem factorum convertere. Respondeo dicendum quod oratio
porrigitur alicui dupliciter. Uno modo quod per ipsum ipsam.
Alio modo sic per ipsam petram. per quam modo soli deo oratio
non porrigitur: quod omnes orationes nostre ordinari de-
bet ad gratiam et gloriam consequendam: que solus deus
dat sicut illud psalmus. Gratias et gloria dabit dominus. Sed
secundo modo orationem porrigimus sanctis angelis et
hominibus: modo ut per eos deus nostras petitiones cognoscatur
sicut ut eorum precibus et meritis orationes nostre sortiantur
effectum. Et id dicitur Apoc. 8. quod ascendit fumus in celo
de orationibus sanctorum de manu angeli coram deo
Et hoc etiam patet ex ipso modo que ecclesia vivit in oran-
do. nam a sancta trinitate petimus ut nostri miserere
realiter ab alijs autem sanctis quibuscumque petimus
ut orentur pro nobis. Ad primum ergo dicitur quod isti soli im-
pedimus orationem religionis cultu: a quo quoniam
obtinere quod oramus: quia in hoc preestamus eum bono-
rum nostrorum auctorem: non autem eis quos regimus
sicut in impellatores nostros apostolus dicit. Ad secun-
dum dicitur quod mortui ea que in hoc mundo agunt con-
siderata eorum nulli dicitur non cognoscunt: et prece-
pue interioris motus cordis. sed bene ut Grego-

dicit in 12. moralium in verbo manifestat illud quod
debet eos cognoscere de eis que circa nos aguntur.
Et quantum ad interiores motus cordis. maxime
autem excellentiam eorum debet ut cognoscatur petitiones
ad eos factas: vel voce vel corde: et idem petiti-
ones quas ad eos dirigimus: deo manifestate
cognoscunt. Ad tertium dicitur quod illi qui sunt in hoc
mundo aut in purgatorio non dum fruuntur visione
ubi ut possint cognoscere ea que nos cogitamus
vel dicimus. et idem eorum suffragia non imploramus
oratio: sed a vivis petimus colloquendo.

Ad quintum sic procedit.

Ubi dicitur quod in oratione nihil determinate a deo
petere debeamus: quia ut Damascenus dicit. oratio est
petitio decretiva a deo. unde inefficax est oratio per
quam petitur id quod non expedit secundum illud Iaco.
4. Petitis et non accipitis: eo quod male peti-
tis: sicut dicitur Ro. 8. et quod oramus sicut opus nesci-
mus. solum non debemus aliquid oratione determinate
petere. Si quicunque aliquid determinate ab alio
petit nisi voluntate ipsius inclinare ad faciendum
id quod ipse vult: non autem ad hoc tendere debemus
ut deus velit quod nos volumus: sed magis
ut nos velimus quod ipse vult: ut dicitur glo-
super illud psalmus. Exultate iusti in domino. solum non
debemus aliquid determinate a deo in oratione petere.
Mala a deo petenda non sunt: ad bona autem
deus nos invitatur. frustra autem ab alioque petitur ad
quod accipiendum invitatur. solum non est determinate aliquid
a deo in oratione petendum. Sed est quod dicitur Math.
6. et Luc. 9. docuit discipulos determinate pe-
tere ea que continentur in petitionibus orationis dominice. Respondeo
dicitur quod sicut maximus Valerius refert. Socrates
nihil ultra petendum a diis imortalibus arbitra-
batur quam ut bona tribuerent: quia hi demum scirent
quod unicuique esset utile. nos autem plerumque id velle
expetere quod non impetrasse melius foret. Que ergo
de summa dicitur. Quia est quantum ad illa que preestant malum
eventum bene quod est homo potest male et bene velle. sicut di-
vinitate que ut ibidem dicitur multis exitio fuisse. ho-
mines etiam quod plures pessimi possederunt re-
gina: quorum exitus sepe miserabiles cernuntur
splendida coniugia que nonnunquam funditus do-
mos evertunt. Sunt tamen quedam bona quibus
homo male velle non potest. sicut malum eventum habere
non preestant. hoc autem sunt quibus bene velle sciamur: et quibus
benivolentiam meremur: que quidem scilicet oratione abso-
lute petuntur secundum illud. Nonne faciendum tuum et salu-
erimus. Et iterum. Deduc me in semitam mandatorum tuorum. Ad primum ergo dicendum

q̄ lz bō ex se scire nō possit qd ozare dbeat
spūs tñ vt ibidē d̄r in b̄ adiuuat īfirmitez
n̄ram q̄ īspirāda nobis sc̄tā desideria recte
postulare nos facit. **Uñ** dñs dicit Job. 4. q̄
veros adoratores adorare opz in spū z veri
tate. **Ad** sc̄dm dicendum q̄ cū orādo pe
tim⁹ aliq̄ que p̄tinēt ad n̄ram salutē: orōma
mus volūtate n̄ram volūtati dei. de q̄ d̄r .i.
ad **Timot.** 2. q̄ vult oēs hoīes saluos fieri
Ad tertiū dicēdū q̄ sic ad bona d̄s nos in
uitat: q̄ ad ea non passib⁹ corporis: s̄z p̄ys de
fiderijs z deuotis orōibus accedam⁹.

Ad sextum sic proce

dit. **Videf** q̄ bō non debeat t̄palia petere a
deo orādo. **Que** n. orādo petim⁹ q̄rim⁹: sed
t̄palia nō debem⁹ q̄rere: d̄r. n. **Matth.** 6. **Pr**
mū q̄rite regnū dei z iusticiā eius: z hec oīa
adiucient vobis. s. t̄palia q̄ nō q̄renda dicit:
sed adyiciēda questis. q̄ t̄palia nō sūt i orōe
a deo petēda. **¶** Nullus petit nisi ea de
qb̄ ē sollicit⁹. s̄z de t̄paliibus sollicitudinem
bēre nō possum⁹: s̄m q̄ d̄r **Matth.** 6. **Nol**
ite solliciti eē aīe v̄se qd māducentis. q̄ t̄palia
petē nō debem⁹ orādo. **¶** Per orōez no
strā mēs d̄z eleuari in deū: s̄z petendo t̄palia
descēdit ad ea q̄ ītra se sūt: s̄ id qd ap̄ls dice
bat. 2. ad **Cor.** 4. **Nō** cōtēplātib⁹ nob̄ q̄ vidē
tur: s̄z q̄ non vidētur. q̄. n. vidē t̄palia sūt: q̄
āt nō vidēt eterna. q̄ nō d̄z bō t̄palia in orōe
a deo petere. **¶** Bō nō d̄z petē a deo nisi
bona z vtilia. s̄z q̄nq̄z t̄palia b̄ta sūt nociua
nō solū spūalr. s̄z ē t̄pāl. q̄ nō sūt i orōne
a deo petēda. **¶** S̄z ē qd d̄r. **puer.** 30. **Tri**
bue tñ victui meo necia. **¶** Bn⁹ d̄r q̄ sicut
Aug⁹ dic̄ ad **Probā** de adorādo deū. **Doc**
licet ozare quod licet desiderare: tempora
lia autem licet desiderare: non quidem p̄n
cipalr vt in eis finē cōstituiam⁹: sed sicut q̄daz
āminicula q̄bus adiuuamur ad tēdendū in
beatitudinē: inq̄tū. s. p̄ ea vita corporalis su
stētāf: z cōtū nob̄ organice defuiūt ad act⁹
v̄tutū: vt ēt p̄hs dic̄ i p̄tbi. z iō p̄ t̄pali⁹ li
cet ozare. **Et** h̄ ē qd **Aug⁹** dicit ad **Probā** q̄
sufficiētā vite n̄ īdecēter v̄t: q̄s q̄s eā v̄t: z n̄
āplius. que qdē nō appetit p̄p̄ seipsā: sed p̄
pter salutē corpis z cōgruētē bitū p̄fōe hoīs
ut nō sit in cōueniēs eis cū q̄bus viuēdū est.
Ista q̄ cū b̄nt vt teneant: cū nō b̄nt vt hēan
tur orādū ē. **Ad** primū q̄ dicēdū q̄ t̄pa
lia nō sūt q̄renda p̄ncipalr: sed sc̄dario. **Uñ**

Aug⁹ dicit in li. de sermone dñi in monte.
Qu dixit illud: p̄mo querendū ē. s. regnū d̄i
significauit: qz b. s. t̄pale bonū posteri⁹ q̄rē
dū est nō t̄pe sed dignitate: illud tanq̄z bo
nū n̄m: h̄ tanq̄z neciūz n̄m. **Ad** secundū
dicēdū q̄ nō q̄libet sollicitudo rez t̄paliūz
ē phibita: s̄z supflua z inordinata: vt s̄ b̄tus
ē. **Ad** tertiū d̄r q̄ q̄n mēs n̄ra intēdit t̄pa
libus reb⁹ vt in eis gescat: remanet in eis de
pressa: sed q̄n itēdit eis in ordine ad bitudi
nē cōsequēdā: nō ab eis dep̄miē sed magis ele
uat sursum. **Ad** q̄rtū d̄r q̄ ex q̄ nō petim⁹
t̄palia tanq̄z p̄ncipalr q̄sita: sed in ordine ad
aliud: eo tenore a deo petim⁹ ip̄a vt nob̄ cō
cedant s̄m q̄ expediūt ad salutē.

Ad septimum sic pro

cedit. **Videf** q̄ nō debeamus p̄ alyz ozare.
In orādo. n. seq̄ debem⁹ fo: mā quā dñs tra
didit. sed in orōne d̄nica petidēs p̄ nobis fa
cim⁹: nō p̄ alyz dicentes. panē n̄m quotidi
anum da nobis hodie. zc. q̄ nō debem⁹ p̄
alyz ozare. **¶** **Ad** h̄ orō fit vt exaudiat: s̄z
vna de cōditōibus q̄ regunt ad h̄ q̄ orō fit
exaudibilis ē: ut aliq̄s ozet p̄ seip̄o. vñ sup̄ il
lud **Job.** 16. **Si** qd petieritis patrē meū i no
mie meo dabit vobis. **Aug⁹** dicit. **Exaudiū**
tur oēs p̄ seip̄is: n̄ aut̄ pro oib⁹. vñ n̄ simplr
dictū ē dabit: s̄z dabit vobis. q̄ vt q̄ nō debe
m⁹ pro alyz ozare: s̄z solū pro nob̄. **¶** Pro
alyz si sint mali prohibemur ozare s̄m illud
Jer. 7. **Au** q̄ noli ozare pro ppl̄o hoc: z non
obstas mihi: q̄ nō exaudiā te. pro b̄is at
nō opz ozare: q̄ ip̄i pro seip̄is ozantes exau
diūf. q̄ vt q̄ nō debeamas pro alyz ozare.
¶ Sed ē qd d̄r **Jaco.** 5. **Ozate** pro iniucē
vt saluemini. **¶** B̄ d̄r q̄ sic dictū est: illud de
bem⁹ orādo petere qd debem⁹ desiderare
d̄siderare aut̄ debem⁹ bona non solū nob̄: s̄z
ēt alyz: hoc. n. p̄tinēt ad rōem dilectōis quā
proximis debem⁹ īpendere: vt ex s̄ dictis p̄z
z iō caritas h̄ regit vt pro alyz ozem⁹. **Uñ**
Chriso. dicit sup̄ **Matth.** **Pro** se ozare neci
tas cogit: p̄ alio aut̄ caritas fr̄nitat̄ hortaf:
dulcior aut̄ aī deū ē orō: non quam necitas
transmittit: sed quam caritas fr̄nitatis cō
mendat. **Ad** p̄mum q̄ d̄r q̄ sicut **Cypria**
nus dicit in li. de orōne d̄nica: iō nō dicim⁹
p̄r meus: sed noster: nec da mihi: s̄z da nob̄:
qz vnitat̄ mḡ noluit p̄uatiz p̄cē fieri: vt. s.
q̄s. p̄ se tñ p̄cef. vñ. n. ozare p̄ oib⁹ voluit:

Ad nonum sic pro
cedit. **Videf** q̄ nō debem⁹ p̄ alyz ozare.
In orādo. n. seq̄ debem⁹ fo: mā quā dñs tra
didit. sed in orōne d̄nica petidēs p̄ nobis fa
cim⁹: nō p̄ alyz dicentes. panē n̄m quotidi
anum da nobis hodie. zc. q̄ nō debem⁹ p̄
alyz ozare. **¶** **Ad** h̄ orō fit vt exaudiat: s̄z
vna de cōditōibus q̄ regunt ad h̄ q̄ orō fit
exaudibilis ē: ut aliq̄s ozet p̄ seip̄o. vñ sup̄ il
lud **Job.** 16. **Si** qd petieritis patrē meū i no
mie meo dabit vobis. **Aug⁹** dicit. **Exaudiū**
tur oēs p̄ seip̄is: n̄ aut̄ pro oib⁹. vñ n̄ simplr
dictū ē dabit: s̄z dabit vobis. q̄ vt q̄ nō debe
m⁹ pro alyz ozare: s̄z solū pro nob̄. **¶** Pro
alyz si sint mali prohibemur ozare s̄m illud
Jer. 7. **Au** q̄ noli ozare pro ppl̄o hoc: z non
obstas mihi: q̄ nō exaudiā te. pro b̄is at
nō opz ozare: q̄ ip̄i pro seip̄is ozantes exau
diūf. q̄ vt q̄ nō debeamas pro alyz ozare.
¶ Sed ē qd d̄r **Jaco.** 5. **Ozate** pro iniucē
vt saluemini. **¶** B̄ d̄r q̄ sic dictū est: illud de
bem⁹ orādo petere qd debem⁹ desiderare
d̄siderare aut̄ debem⁹ bona non solū nob̄: s̄z
ēt alyz: hoc. n. p̄tinēt ad rōem dilectōis quā
proximis debem⁹ īpendere: vt ex s̄ dictis p̄z
z iō caritas h̄ regit vt pro alyz ozem⁹. **Uñ**
Chriso. dicit sup̄ **Matth.** **Pro** se ozare neci
tas cogit: p̄ alio aut̄ caritas fr̄nitat̄ hortaf:
dulcior aut̄ aī deū ē orō: non quam necitas
transmittit: sed quam caritas fr̄nitatis cō
mendat. **Ad** p̄mum q̄ d̄r q̄ sicut **Cypria**
nus dicit in li. de orōne d̄nica: iō nō dicim⁹
p̄r meus: sed noster: nec da mihi: s̄z da nob̄:
qz vnitat̄ mḡ noluit p̄uatiz p̄cē fieri: vt. s.
q̄s. p̄ se tñ p̄cef. vñ. n. ozare p̄ oib⁹ voluit:

qm̄ in vno oēs ip̄e portauit. ¶ Ad sc̄dm̄ dī
cēdū q̄ p se orare ponit dīditio orōis: non
qd̄ necessaria ad effectū merēdi: sed sic ne
cessaria ad idēficiētiā impetrādi. contingit
.n. q̄m̄q; q̄ orō. p alio facta nō impetrat: et si
fiat pie et p̄seuerant: et de p̄nētibus ad salu
tē: p̄p̄t impediunt qd̄ ē ex parte eius p quo
oraf: fm̄ illud Jerē. 15°. Si steterint Moy
ses et Samuel corā me non ē aīa mea ad po
pulū istū: nihilomin⁹ tñ orō meritoria erit
orati q̄ ex caritate orat s; illd̄ ps. Orō mea ī
sinu meo ouertef: glo. i. tñ non eis p̄sit: ego
tñ nō sū frustrat⁹ mea mercede. ¶ Ad tertiū
dō q̄ ēt p̄ p̄ctōib⁹ orādū ē vt ouertant: et p
iustis vt p̄seuerēt et p̄ficiāt orātes tñ non p
oib⁹ p̄ctōib⁹ exaudiunt: s; p q̄busdā. exaudi
unt. n. p p̄destinatis: nō at p̄ p̄scitis ad mor
tē: sicut et correctio q̄ f̄res corrigim⁹ effectū
h; ī p̄destinatis: nō ī reprobatis fm̄ illud Ec
clastes. 7. Nemo p̄t corrigere quē d̄s d̄spe
xerit. Et iō d̄r. i. Job. 5. Qui scit frēm suum
peccare p̄ctō nō ad mortē: petat et dabit eē
vita peccati p̄ctū nō ad mortē: s; sicut nullū
q̄diu uiuit hic: subtrahēdū ē correctōis b̄n̄
ficiū. q; nō possum⁹ p̄destinatos distinguē
a reprobatis: vt Aug⁹ dicit ī li. de correctōe
et gr̄a: ita et nullū ē denegādū orōnis suffra
giū. Pro iustis et ē orādū triplici rōne. p q̄
dē: q; mltōz p̄ces facili⁹ exaudiunt. vñ sup̄ il
lud Ro. 15. Adiuuetis me in orōib⁹ v̄ris: v̄c
glo. Unde rogat ap̄tus apud minores p se
orare: multi. n. minimi dū gregantur vnanī
mes sūt magni: et multoz p̄ces impossibile
ē q̄ nō impetrēt illud. s. qd̄ est impetrabile.
2° vt ex mltis gr̄a agat deo de b̄n̄ficijs q̄ cō
feruntur iustis: que etiā ī vtilitatē mltoz
vergūt: vt p; p aplm. 2. ad Cor. 1. p. 3. vt maio
res nō sup̄biāt dū considerāt se minoz suf
fragijs indigere.

Ad octauum sic pro

ceditur. ¶ Et q̄ nō debeam⁹ p inimicis orare
q; vt d̄r Ro. 15. Quęcūq; scripta sūt: ad no
strā doctrinā scripta sūt: sed ī sacra scriptu
ra iducunt mltē ip̄ecatiōes ī inimicis: d̄r
.n. in psal. Erubescāt et turbēf oēs inimici
mei: ouertāt et erubescāt valde velocitē. ḡ et
nos debem⁹ orare ī inimicos n̄ros magi q̄
p eis. ¶ Et iudicare de inimicis: ī malū ini
micoy cedit. s; sci vidictā de inimicis petūt:
fm̄ illud Apoc. 6. Usq; nō vindicas sangui

nem n̄r̄m de his q̄ bitant in terra: vñ et de v̄
dicta ip̄ioz letant fm̄ illud ps. Letabit iust⁹
cū viderit vidictā. q̄ nō ē orādū p inimicis:
sed magis ī eos. ¶ Et opatio hoīs et ei⁹ orō
nō debent eē d̄ria. s; hoīs q̄m̄q; licite ipu
gnāt inimicos. alioq; oīa bella eēnt illicita:
qd̄ ē ī sup̄radicta. ḡ nō debem⁹ orare p̄ imi
cis. ¶ Et contra ē qd̄ d̄r Math. 5. Orate pro
p̄sequētib⁹ et calūniātib⁹ vos. ¶ Et dicitur
q; orare p alio caritatis ē: sicut dictū ē. Vñ
eodē mō quo tenemur diligē inimicos: tene
mur p inimicis orare. Quātr autē teneamur
iimicos diligere s̄ bitū ē ī tractatu de carita
te: vt. s. in eis diligam⁹ nām: nō culpā. et q; di
ligere inimicos ī gnālī ē in p̄cepto. in spālī
at nō ē in p̄cepto nisi fm̄ p̄paratiōem animi
vt. s. hō eēt parat⁹ et spālī inimicū diligere:
et eū iuuare ī nccitatis articulo. vt si veniāz
petēt. s; ī spālī absolute iimicos diligē et eos
iuuare p̄fectōis ē: et filr nccitatis ē vt ī coib⁹
n̄ris orōnib⁹ quas p alyz facim⁹ inimicos n̄
excludam⁹. q; autē p eis spālī ozem⁹ p̄fectio
nis ē nō nccitatis nisi ī aliquo casu speciali
¶ Ad primū ḡ dō q; ip̄ecatiōes que ī sacra
scriptura ponunt: q̄drupliciter p̄nt intelligi.
1. uno s; q; p̄phē solēt in figura ip̄ecantis
futura p̄dicere: vt Aug⁹ dicit ī li. de smone
d̄ni ī monte. 2. put qdā t̄palia mala p̄ctōib⁹
q̄m̄q; a deo ī correctōem mittūtur. 3. q; itel
ligūt petere nō ī ip̄os hoīs: s; ī regnū p̄cti:
vt. s. correctōe hoīum p̄ctā destruant. 4.
formādo volūtatē suā diuine iusticie circa
vānatiōem p̄seueratiū in p̄ctō. ¶ Ad secun
dum dō q; sicut in eodē li. Aug⁹ dicit: vidicta
martyz ē vt euertatur regnū p̄cti: q̄ regnāte
tanta p̄p̄si sūt. ¶ Et sicut d̄r ī li. de q̄nibus
veteris et notū testam̄ti. postulat se vidicari
non voce s; rōe. sicut sāguis Abel clamanit
de t̄ra. letatur at de vindicta nō p̄pter eā: s;
p̄p̄t diuinā iusticiā. ¶ Ad tertium dō q; licitū
ē ipugnare iimicos vt opescatur a p̄ctis:
qd̄ cedit ī bonū eoz et alioz. et sic et licet orā
do petere aliq̄ t̄palia mala iimicoy vt corri
gātur. et sic orō et opatio nō erūt d̄ria.

Ad nonum sic proce

dit. ¶ Et q; icōueniēter septē petitiōes orōnis
d̄nice assignētur. Vanū. n. ē petē illud qd̄ sp̄
ē sc̄m̄: s; nomē dei sp̄ ē sc̄m̄: fm̄ illud Luc. p.
Nomē sc̄m̄ ei⁹. Regnū et ei⁹ ē sc̄p̄m̄: fm̄
illud ps. Regnū tuū d̄ne regnum omnium

fectando: de quibus tētatōes sūt in nob. Si sapiētia ē q̄ bñ sunt pacifici: qm̄ filij dei vocabunt: oramus vt liberemur a malo: ip̄a. n. liberatio liberos nos faciet filios dei. ¶ Ad quartū dō q̄ sicut Aug⁹ dicit in enchiridiō. Lucas in orōne dñica petitōes non septē s; q̄nq; p̄plexus ē: or̄idēs. n. tertiā petitōem du az p̄missaz eē q̄dāmodo repetitōem: p̄ter mittēdo eā magis fac̄ itelligi: qz. s. ad b̄ sci- pue volūtas dei itendit: vt eius sāctitatē cognoscām: vt cū ip̄so regnem⁹: qd̄ ēr. ¶ Mat̄h in vltimo posuit libera nos a malo: Lucas non posuit: vt sciat vnusquisq; in eo se liberari a malo qd̄ nō infert in tētatōez. ¶ Ad q̄ntū dō q̄ ōro nō porrigit deo vt ip̄m flectamus. s; ut in nobis fiduciā excitē: postulatū: que qd̄ p̄cipue excitat̄ i nob̄ cōsiderādo ei⁹ caritatē ad nos qua bonū n̄m vult. r. iō dicim⁹: p̄ n̄r: r. ei⁹ excellētia q̄p̄or: r. iō dicim⁹ quis es in celis.

Ad decimum sic procedit.

Vidēt q̄ orare nō sit p̄p̄riū rōalis creature. ¶ Eiusdē. n. vidēt eē petere r. accipere. sed accipere uenit ēr p̄sonis icreatis. s. filio r. sp̄i scō. q̄ ēr eis uenit orare. nā r. filius dicit Joh. 14. Ego rogabo p̄rem meū. r. de sp̄i scō dicit ap̄ls. Sp̄s rogat p̄ nobis. ¶ S. Angeli sūt supra rōales creaturas cū sint intellectuales sube: sed ad āgelos p̄tinet orare vñ in psal. of. Adorate eū oēs angeli eius. q̄ orare nō ē p̄p̄riū rationalis creature. ¶ S. Eiusdē ē orare cui⁹ ē inuocare deum: qd̄ p̄cipue fit orādo: s; b̄ntis aialib⁹ cōuenit inuocare deū s̄m illud psal. Qui dat iuuentis escā ip̄oz r. pullis coruoz inuocātib⁹ eū. q̄ orare nō ē p̄p̄riū rōalis creature: ¶ S; 3. Orare ē act⁹ rōnis: vt s̄ b̄itū est. sed rōnalis creatura a rōne d̄r. q̄ orare ē p̄p̄riū rōalis creature. ¶ Rn⁹ dō q̄ sicut ex supra dictis p̄: ōro est act⁹ rōis p̄ que aliq; sup̄iorē d̄p̄cat: sicut imperiū est act⁹ sup̄ioris q̄ inferior ad aliqd̄ ordinat. ¶ Illi. n. p̄p̄e cōpetit orare cui uenit rōem b̄re: r. sup̄iorē quē d̄p̄care possit. diuinis autē p̄sonis nihil ē sup̄ius. bruta autē aialia nō hēnt rōem: vñ neq; diuinis p̄sonis n; b̄ntis aialibus uenit orare: s; p̄p̄riū ē rōnalis creature. ¶ Ad p̄mum q̄ dō q̄ diuinis p̄sonis uenit accipere p̄ nām. orare autē ē accipientis p̄ grām. dicit autē filius rogare. ¶ Orare s̄m nām assūptā. s. hūanā. nō s̄m diuinaz

sp̄s autē sc̄us d̄r postulare: qz postulatēs nos facit. ¶ Ad scōz dō q̄ intellectus r. rō nō sūt in nobis d̄se porētie: vt in p̄ bitum est: disse rūt aut s̄m p̄fectū r. imp̄fectū. r. iō q̄nq; intellectuales creature q̄ sunt angeli distinguūt a rōnalibus: q̄nq; aut sub rōnalibus cōp̄rē hēdunt. r. B̄ mō d̄r ōro eē p̄p̄riū rōnalis creature. ¶ Ad tertium dō q̄ pulli coruoz uenit inuocare deū p̄p̄riū nāle desiderium q̄ oia suo modo desiderat̄ cōseq̄ bonitatē diuinam sic etiā bruta aialia dicunt deo obedire p̄p̄riū nāle instinctū q̄ a deo mouentur.

Ad undecimū sic procedit.

¶ S; q̄ sc̄i q̄ sūt in p̄ria nō orēt p̄ nobis. ¶ Act⁹. n. alicui⁹ magis ē meritorius sibi q̄ aliis. s; sc̄i q̄ sūt in p̄ria nō merēt sibi: nec p̄ se orāt: qz iaz sūt i c̄mino cōstituti: q̄ ēr n; p̄ nobis orant. ¶ S. Sancti p̄fecte suam volūtātē deo cōformāt vt nō uelint nisi qd̄ d̄s vult sed illud qd̄ d̄s vult sp̄ implet. q̄ frustra sancti p̄ nobis orarent. ¶ S. sicut sancti q̄ sūt in p̄ria: sūt sup̄iores nobis: ita r. illi q̄ sūt in purgatorio: qz iā peccare nō possūt: s; illi q̄ sūt in purgatorio nō orant p̄ nobis: s; magis nos p̄ eis. q̄ nec sc̄i q̄ sūt in p̄ria p̄ nobis orāt. ¶ S. Si sancti q̄ sūt in p̄ria p̄ nobis orarēt: sup̄iorū sanctorū eēt efficacior ōro: nō q̄ debēt ip̄o rari suffragiū orōum sāctorū inferiorū: s; soluz sup̄iorū. ¶ S. Aia Petri nō ē Petr⁹: s; q̄ aīe sanctorū p̄ nobis orarēt q̄d̄m s̄c̄a corpe separte nō deberem⁹ impellare sc̄m Petri ad orādū p̄ nob: s; aīam ei⁹: c̄ b̄riū eccl̄a fac̄: nō q̄ sc̄i ad min⁹ aīe resurrectōez p̄ nob orāt. ¶ S; 3. Est qd̄ d̄r 2⁹ Machab. vlt. Dic ē q̄ mlti orat p̄ pp̄lo r. vniuersa sc̄a ciuitate Jeremi as p̄p̄ha dei. ¶ R̄ n̄deo dō q̄ sic Hiero⁹ dicit Vigilantū error fuit q̄ dū viuim⁹ mutuo p̄ nobis orare possum⁹. postq̄ aut mortui fuerim⁹ nulli⁹ p̄ alio sit exaudiēda ōro: p̄sertim cū martyres vltōez sui sanquis obsecrātes ip̄etrare nequeunt: s; B̄ ē oīno falsū: ga cum ōro p̄ alyz facta ex caritate pueniat: vt d̄c̄m ē: q̄to sancti q̄ sūt in p̄ria sūt p̄fectioris caritatis: tanto magis orāt p̄ viatoribus q̄ orōibus inuari p̄nt. r. q̄to sūt deo diuinctiores: tanto eoz orōes s̄c̄ magis efficaces: h; n. B̄ diuin⁹ ordo: vt ex sup̄iorū excellētia i inferio ra refūdat: sicut ex claritate solis i aerē. ¶ Un r. d̄ r̄po d̄r Heb̄r. 7⁹. Accedēs p̄ semetip̄s ad deū ad impellādū p̄ nob. r. p̄p̄riū B̄ Hiero⁹

q̄ sit attēta. ¶ De necitate orōis ē q̄ ca
 reat oī pctō s̄z nō ē absq̄ pctō q̄ aliqs oran
 do euagationē mentis patiat: vīdēt. n. veri
 dere deū sicut si alicui hōi loq̄ret z nō atten
 deret ad ea q̄ pferret ipse. Un̄ basili^o dic q̄
 vinū auxiliū ē iplorādū nō remisse nec mē
 te huc uel illuc euagāte eo q̄ talis non solū
 nō ipetrabit qd̄ petit: s̄z etiā magl deū irrita
 bit. ḡ de necitate orōnis vidēt q̄ sit attēta
 ¶ S̄z est q̄ et sci viri orando q̄nc̄ euaga
 tionē mentis patiūt: fm̄ illud ps. Cor meuz
 dereliq̄t me. ¶ R̄ dicendū q̄ questō h̄ p̄ci
 pue h̄z locū in orōne vocali. Circa quā sciē
 dū ē q̄ neciuz dicit aliqd̄ dupliciter. Uno^o
 p̄ qd̄ meli^o puenit ad finē. z sic attētio abso
 lute orōni necia ē. Alio^o aliqd̄ dicit necium
 sine q̄ res nō pōt c̄seg suū effectū. Est at̄ tri
 plex effect^o orōnis. Prim^o qd̄ cōis oib^o ac
 tib^o caritate iformat: qd̄ ē mereri. z ad hūc
 effectū nō ex necessitate requit q̄ attētio af
 fit orōni p̄ totū: s̄z vis prime intentionis q̄ ali
 qs ad orandū accedit. reddit totā orationē
 meritoria: sicut i alyz meritoriz actib^o acci
 dit. 2° at̄ effect^o orōnis ē ei p̄pus qd̄ est ipe
 trare. z ad hūc et̄ effectū sufficit p̄ma intētio
 quā de^o p̄ncipalit̄ attēdit. si at̄ p̄ma intētio
 d̄st. oīo nec meritoria ē nec ipetratiua. illā
 n. orōne de^o nō audit cui ille q̄ orat nō intē
 dit: ut Greg^o dicit. 3° at̄ effect^o orōnis ē quē
 presentialit̄ efficit. s̄. qd̄ spūalis refectō mē
 tis: z ad h̄ de necitate requit in oratione at
 tentio. Unde d̄. i. Cor. i. 4°. Si orē lingua:
 mens mea sine fructu ē. Sciendum tamen
 q̄ triplex ē attētio que orōni vocali pōt ad
 biberi. Una qd̄ attendit ad v̄ba ne aliqs
 i eis erret. Secūda q̄ attendit ad sensū v̄boz
 Tertia q̄ attendit ad finē orōnis. s̄. ad deuz et
 ad rē p̄ q̄ orat: q̄ qd̄ ē maxie necia. z hanc
 etiā p̄nt h̄re idiote. z q̄nc̄ in tantuz abūdat
 h̄ intētio q̄ mens fert̄ in deū: ut etiā oīum
 aliorū mens obliuiscat: sicut dicit Hugo de
 scō victore. ¶ Ad primūz ḡ d̄ q̄ i spū z ve
 ritate orat q̄ ex instinctu spūs ad orandū p
 cedit et̄ si aliq̄ infirmitate mēs postmodum
 euaget Ad secūdū d̄ q̄ mens humana p
 pter infirmitatē nāe diu stare in alto nō pōt
 pondere. n. infirmitatis hūane dep̄missa ad
 iseriosa. z iō cōingit q̄ q̄n mēs orātis ascē
 dit i deū p̄ cōtēplationē: subito euaget ex q̄
 dā infirmitate. ¶ Ad tertiū d̄ q̄ si qs ex p̄po
 sito in orōne mente euaget. h̄ peccatū est z

ipedit orōnis fructū. Et 5° B Aug^o dicit in re
 gula. Psalmis z hymnis eū orati deū. B ver
 set i corde qd̄ pferit i ore. euagatio v̄o mētis
 q̄ fit p̄ter p̄positū orōnis fructū nō tollit. v̄n
 Basili^o dicit. Si v̄o debilitat^o a pctō fixe ne
 quis orare: quātūcūq̄ potes teipsū cobibe
 as: z de^o ignoscit: eo q̄ nō ex negligentia: s̄
 ex fragilitate nō potes et oportet assiste^o co
 rā deo.

Ad quartūdecimum

sic procedit. Vidēt q̄ orō nō debeat eē diu
 turna. Dicit. n. Math. 6°. Orātes nolite ml
 tū loq̄. s̄z oportet multū loq̄ diu orantē: p̄fer
 tim si oīo sit vocalis. ḡ nō d̄z eē oīo diuor
 na. ¶ S̄. D̄fo ē explicatiua desiderij: sed de
 siderij tanto ē sancti^o quāto magl ad v̄nuz
 restringit: fm̄ illud ps. Unā petij a d̄no hāc
 regrā ut ihabitē. ḡ z oīo tanto est deo acce
 ptior quāto ē breuior. ¶ S̄. Illicitū vidēt eē
 q̄ hō transgredit̄ iminos a deo p̄f̄icos. p̄ci
 pue i his q̄ p̄tinēt ad cultū d̄ni: s̄z illō Exo.
 19°. Cōtestare pplm̄ ne forte velit transcende
 re iminos ad videnduz d̄m. z pereat ex eis
 plurima multitudo: s̄z a deo p̄f̄ixus est no
 bis terminus orandi p̄ institutionē oratōis
 d̄nice: ut p̄z Math. 6°. ḡ nō l̄z vltra rōnez p
 tendē. ¶ S̄z eē vidēt q̄ continue sit orādū
 q̄ d̄ns dicit Luc. 18. Oportet sp̄ orare z nō d̄
 ficere. Et. i. Ad thesal. 5°. Sine intermissio
 ne orate. R̄ d̄ q̄ de oratione duplici^o loq̄
 possumus. Uno^o fm̄ seipsā. Alio^o scdm̄ cam
 suā. Causa autē orationis ē desiderij carita
 tis ex q̄ procedere d̄z oīo: qd̄ qd̄ i nobis d̄z
 eē cōtinuū uel actu uel virtute. maner. n. v̄r^o
 hui^o desiderij i oib^o q̄ ex caritate facim^o. oīa
 at̄ debem^o i gloriā dei facē: ut d̄. i. ad Cor.
 1°. z fm̄ h̄ oīo d̄z eē cōtinua. Un̄ Aug^o dicit
 ad Probam. In ipsa fide spe z caritate cōti
 nuato desiderio sp̄ oram^o. sed ipsa oīo scdm̄
 se cōsiderata non pōt esse assidua: q̄ oz alyz
 opibus occupari. S̄z sicut Aug^o dicit ibidez.
 iō p̄ certa interualla horaz z tēpoz et̄ verb
 rogam^o deū: ut illis rez signis nosipfos am
 moneam^o quātūq̄ i h̄ desiderio p̄fecerim^o
 nobisipfos innotescamus. z ad h̄ agēdū nos
 ipfos acri^o excitem^o. vniuscuiusq̄ at̄ rei quā
 titas d̄z eē p̄portio nata fini: sicut quantitas
 potionis sanitati. v̄n z cōueniēs ē ut oratō
 tantū duret quātū ē vtile ad excitandū inte
 rior desiderij feruorē: cū vero hanc mēsurā

excedit. ita q̄ sine tedio durare nō possit nō
est ulterius protēdēda vñ Aug^o dicit ad Pro-
bā. Dicunt fr̄es i egypto crebras qdē h̄re
orationes: sed eas tñ breuissimas et raptim
quodāmodo iaculatas: ne illa vigilans erecta
q̄ orāti plurimū necia ē: p̄ductōres moras
euaneſcat atq; hebetet inuentio. ac p̄ hoc ē
ipsi satis ostēdūt: hanc intētiōnē sicut nō ē
obuendā si p̄durare nō pōt: ita si p̄durare
rit nō cito eē rūpendā. Et sicut h̄ ē attendē
dūz i orōne singulari p̄ orationē ad itentōz
orantis ita etiā i cōi orōe p̄ oratōez ad ppli
deuotionez. Ad primū ḡ dicendū q̄ sicut
Aug^o dicit ad Probā. nō est h̄ orare i multi
logo si diuti^o oratur. aliud est s̄mo multus.
aliud diuturn^o affect^o. Nā z de ipso dño scri-
ptū est q̄ p̄noctauerit in orādo. z q̄ plixius
orauerit ut nob̄ p̄beret exēplū. Et p̄ ea sub-
dit. Absit ab orōne mltā locutio: z nō desit
multa p̄catio si feruēs p̄seuerat itētio. nam
multū loq̄ est i orādo rem neciam sup̄fluis
agē v̄bis. plerūq; aut̄ h̄ negociuz pl^o gemitū
bus q̄ sermoibus agit. Ad scdm̄ dicendū
q̄ plixitas orōnis nō cōsistit i h̄ q̄ multa pe-
tantur. s̄ i h̄ q̄ affect^o cōtinuet ad vnū d̄side-
randū. Ad t̄tū dicendū q̄ dñs non iſtituit
hāc orōnē ut his solis v̄bis vti debeamus in
orādo: s̄ q̄ ad h̄ sola ipetranda oz tendere
nre orōnis itentio q̄litat; ea p̄feramus ul̄
cogitem^o. Ad q̄rtū dicendū q̄ aliq̄ conti-
nue orat. uel p̄t cōtinuitatē desiderij ut dic-
tus est: uel q̄ nō inmittit q̄n rēporibus sta-
tutis orat. uel p̄t effectuz. siue i ipso orāte
ḡ etiā p̄ orōne remanet magis d̄uot^o. siue
ē i alio. puta cuz aliq̄ suis b̄nificijs puocat
aliū ut p̄ se orat etiā q̄n ipse ab orādo cessat
z quiescit

Ad quintumdecimū

sic p̄cedit. Videtur q̄ orō nō sit meritoria.
De n. meritū p̄cedit a gr̄a s̄ orō p̄cedit gra-
tiam: q̄ etiā ipsa gr̄a p̄ orōnē ipetrat scdm̄
illud Luc. xi. Pat̄ n̄r de celo dabit sp̄m̄ bo-
nuz petētib^o se. ḡ orō nō est actus meritori^o
¶ P̄. Si orō aliqd̄ meret maxime videtur
mereri illud qd̄ orando petit. s̄ h̄ nō s̄p̄ me-
ret: q̄ multotiēs etiā scōz orōnes nō exau-
diūt. sicut Paul^o nō ē exaudit^o petēs a se re-
moueri stimuluz carnis ḡ orō nō ē act^o me-
ritoi^o. ¶ P̄. Orō p̄cipue fidei inicit. s̄m̄ il-
lud Jaco. p̄. Postulet at̄ i fide nihil b̄nificijs

fides aut̄ nō sufficit ad merēdū: ut p̄z i h̄is q̄
b̄nificijs fide informē. ḡ orō nō ē act^o meritori^o.
¶ S̄z est qd̄ sup̄ illud ps̄. Oratio mea in
sinu meo uertet dic̄ glo. Et si eis nō p̄sunt.
ego tñ nō sū mea mercede frustrat^o. merces
aut̄ nō debet nisi merito. ḡ orō h̄z rōnē me-
riti. ¶ P̄ dicendū q̄ sicut dictū ē: orō p̄ter
effectū sp̄ual̄ cōsolatiōis quā p̄tialit̄ affert:
duplicē b̄nificijs v̄tutē respectu futuri effectus
s̄ v̄tutē merēdi. z v̄tutē ipetrādi. orō aut̄ i-
cut z glibz ali^o act^o v̄tutē habet efficaciam me-
rendi in q̄ntū p̄cedit ex radice caritatis: cui^o
pp̄tū obm̄ ē bonū cōnū cui^o fr̄uitiōnē mere-
mur. p̄cedit tñ orō a caritate mediāte reli-
giōe cui^o ē actus orō ut dictū ē: cōcomitan-
tib^o etiā ḡbusdā alijs v̄tutib^o q̄ ad bonitatē
orōnis regrunt. s̄ humilitate z fide. ad reli-
gionē. n. p̄tinet ipsam orōnē deo offerre. ad
caritatē h̄o p̄tinet desiderij rei cui^o cōplemē-
tuz orō petit. fides at̄ ē necia ex p̄te dei quē
oram^o. ut. s. credam^o ab eo nos posse obtinē
qd̄ petim^o. humilitas at̄ ē necessaria ex p̄te
ip̄s^o petentis q̄ suā idigentiam recognoscit. ē
ēt z deuotio necessaria. s̄ h̄ ad religionē p̄ti-
net cui^o ē p̄mus act^o necessari^o ad oēs cōle-
quentes ut s̄ dictū ē. Efficaciā at̄ ipetrandi
h̄z ex gr̄a dei quē oram^o: q̄ ēt nos ad orādūz
iduc̄. Un̄ Aug^o dicit i li^o de v̄b. s̄ dñi. Nō nos
horretur ut peteremus nisi dare vellet. Et
Criso^o dicit. Nūq̄ oranti b̄nificijs denegar q̄
ut orantes nō deficiant sua pietate inſingat.
¶ Ad primū ḡ dō q̄ orō sine gr̄a gratuz faciē
te meritoria nō ē sicut nec aliq̄ ali^o act^o v̄tū-
osus. z tñ ēt orō q̄ ipetrat gr̄am gratuz faciē
tem p̄cedit ex aliq̄ gr̄a quasi ex gr̄uito dono
q̄ ipsū orare ē qd̄daz donū dei: ut Aug^o dicit
i li^o de p̄seuerantia. ¶ Ad scdm̄ dō q̄ ad ali-
ud aliqd̄ p̄ncipalit̄ respicit meritū oratiōis
q̄nq; q̄ ad id qd̄ petitur. meritū. n. p̄cipue
ordinat̄ ad beatitudinē. s̄z petitio oratiōis
directe se extendit q̄nq; ad aliqua alia: ut ex
dictis p̄z. Si ḡ illud aliud qd̄ petit aliq̄ p̄ se
ip̄so nō sit ei ad b̄ritudinē v̄tile: nō meret̄ il-
lud. s̄z q̄nq; h̄ petēdo z desiderādo: meritum
amittit: puta si petat a deo cōplementū alic^o
p̄cti qd̄ ē nō pie orare. q̄nq; h̄o nō ē necessa-
riū ad salutē: nec manifeste saluti d̄riū. z tūc
h̄z orās possit orando mereri vitā eternā. nō
tñ meret̄ illud optinē qd̄ petit. Un̄ Aug^o dicit
in li^o s̄n̄ax̄ Prosperi Fidelit̄ supplicāz deo
p̄ necitatib^o hui^o vite. z misericordiē audis

et misericordie non audit. quod n. infirmo fit uti
le magis nouit medicus quam egrotus et propter
betia Paulus non est exauditus petens amoue
ri stimulum carnis: quia non expediebat. Si vero
id quod petit fit utile ad beatitudinem bonis quibus per
tinens ad eius salutem: meretur illud non solum oran
do: sed etiam alia bona opera faciendo. et ideo indubi
tante accipit quod petit: sed quibus debet accipere. quod
n. non negat sed ut congruo deest tempore differunt: ut
Augustinus dicit super Iohannem. quod tamen potest impediri si in pete
do non perseveret. Et propter hoc dicit Basiliius. Ideo
quibus per se et non accipis: quia propter postulas
uel infidelis uel leuis uel non offerentia tibi uel
destitisti. quia uero homo non potest alii mereri vitam
eternam ex condigno: ut sunt dictum. et ideo pro consuetudine
ea quod ad meritum pertinet potest aliquibus aliis ex co
digno alteri mereri. et propter hoc non solum ille audit
quod pro alio orat: ut sunt habitum est. et ideo ponunt quatuor
ordines conditiones quibus concurrunt spiritus aliis impetrat
quod petit: ut. s. pro se petat necesse ad salutem
pie et perseverant. Ad tertium dicit quod oratio inicit
principaliter fidei non quantum ad efficaciam merendi:
quia sic inicit principaliter caritati: sed quantum ad effi
cacia impetrandi: quia perfide habet noticia omnipo
tentie diuine et misericordie ex quibus oratio impe
trat quod petit.

Ad sextumdecimum

sic procedit. Uides quod peccatores orando non impe
trant aliquid a deo. dicitur enim Iohannem 9. Scimus quia
petitores non audit: quod consonat ei quod dicitur per
28. Qui declinat aures suas ne audiat legem
oro eius erit execrabilis. oratio autem execrabilis non
impetrat aliquid a deo. quod petitores non impetrant ali
quid a deo. **P.** Iusti impetrant a deo illud quod
merentur ut sunt habitum est. sed petitores nihil potest
mereri: quia gratia carent etiam caritate que est virtus
pietatis: ut dicitur glo. 2. ad Thimotheum. 3. super illud
Habentes quidem speciem pietatis. virtutem autem eius
abnegantes. et ita non pie orant: quod regreditur ad B
quod oratio impetrat: ut sunt dictum est. quod petitores nihil im
petrant orando. **P.** Crisostomus dicit super Mattheum
Pater non libenter exaudit orationem quam filii non
dictauerunt: sed in oratione quam Christus dictauerunt: dicitur
Dimitte nobis debita nostra sicut et nos dimitti
mus debitoribus nostris: quod petitores non faciunt.
quod vel mentium habent dicentes. et sic non sunt exau
ditoe digni: uel si non dicant: non exaudiuntur: quia
formam orandi a Christo instituta non faciunt. **S.** Sed
est quod Augustinus dicit super Iohannem. Si petitores non ex
audiret deus: frustra publicanus dixisset: oratione

propter esto mihi peccatorum. Et Crisostomus dicit super
Mattheum. Quis qui petit accipit. id est siue iustus sit si
ue peccator. **B.** dicendum quod in peccatore duo sunt
consideranda. scilicet natura quam diligit deus: et culpa quam
odit. Si ergo peccator orando aliquid petit in quantum
peccator. id est secundum desiderium peccati in se habet a deo non audi
tur ex misericordia. sed quibus audit ad vindictam dum deus
permittit peccatore adhuc apostolice ruere in peccata. de
us enim quod negat propter: que concedit irat ut
Augustinus dicit. oratione uero peccatoris ex bono nature
desiderio procedente deus audit: non quia ex iu
sticia: quia peccator hoc non meretur: sed ex pura misericordia.
obseruatis tamen quatuor promissis operantibus ut
s. pro se petat necesse ad salutem: pie et perseverant.

Ad primum dicit quod sicut Augustinus dicit super Iohannem.
illud uerbum est ceci adhuc iuncti. id est non dum perfecte
illuminati. et ideo non est ratio: quibus possit verifi
cari si intelligat de peccatore in quantum est peccator per
quem est modum orationis eius dicitur execrabilis. Ad se
cundum dicit quod peccator non potest pie orare: quia eius
oratio ex habitu virtutis in forma. potest tamen eius
oratio esse pia quantum ad hoc quod petit aliquid ad pie
tatem pertinens: sicut ille qui non habet habitum iusticie
potest aliquid iustum uelle: ut ex sunt dictis patet. et
quibus eius oratio non sit meritoria. potest tamen esse impe
trativa: quia meritum inicit iusticie: sed impetra
tio inicit gratie. Ad tertium dicit quod sicut dictum
est oratio diuina perfectum ex persona communitatis ecclesie. et
ideo si aliquis nolens dimittere debita primo di
cat orationem diuinam. non mentis. quibus si quod dicit
non sit uerum quantum ad suam personam est tamen uerum quantum
ad personam ecclesie extra quam est merito. et ideo
fructu orationis caret. quibus tamen aliqui peccatores pa
rati sunt debitoribus suis dimittere. et ideo ipsi ora
tes exaudiuntur: secundum illud Eccl. 28. Relinque
primo tuo nocenti te. et tunc deprecanti tibi
peccata soluentur.

Ad decimumseptimum

sic procedit. Uides quod inconuenienter dicant esse
orationis partes: obsecrationes: orationes: postula
tiones et gratiarum actiones. Obsecratio. n. uide
tur esse quod ad adiurationem. sed sicut Origenes dicit
super Mattheum. non oportet quod uir qui uult secundum euam
gelium uiuere: adiuret alium. si. n. iurare non licet
nec adiurare. ergo inconuenienter ponit obsecratio
orationis pars. **P.** Oratio secundum damasum. est petitio
decentium a deo. inconuenienter. ergo orationes sunt postu
lationes diuinitus. **S.** Gratiarum actiones pertinent
ad preterita: alia uero ad futura. sed preterita se po
ra futuris. inconuenienter ergo gratiarum actiones post

alia ponit. In huius est auctoritas apli. i. ad
Thimoth. 2. **B** dicendum quod ad orationem tria
requiruntur. quorum primum est: ut orans accedat
ad deum quem orat: quod significatur nomine orationis: quod oratio
est ascensus intellectus in deum. 2. requiritur petitio que
significatur nomine postulacionis siue petitionis ut ali-
quid proponat determinate: quod quidam nominant
proprie postulacionem siue ideterminate ut cum
quis petit iuuari a deo: quod nolant supplicatio-
nem siue solum factum narret: sicut illud Job. xi.
Ecce que amat infirmas: quod vocant infirmitatem
nem. 3. requiritur ratio impetracionis quod petitio. et hoc uel ex
parte dei uel ex parte petentis. **R**atio quod impetran-
di ex parte dei est eius scititas propter quam petimus exau-
diri: sicut illud Daniel. 9. Propter te metipsum in-
clina deus me auribus tuis. et ad hoc pertinet obsecra-
tio que est per sacra testatio: sicut cum dicimus per na-
tunitatem tuam libera nos domine. **R**atio uero impetran-
di ex parte petentis est gratiarum actio: quod de acceptis
beneficiis gratias agentes meremur accipere
portio: ut in collecta dicitur. et ideo dicitur glo. i. ad
Thimoth. 2. quod in missa obsecraciones sunt que
precedunt consecraciones in quibus quidam sacra comemo-
rantur. orationes sunt in ipsa consecratione in qua
mens maxime deus eleuari in deum. postulaciones
autem sunt in sequentibus petitionibus. gratiarum ac-
tiones in fine. In pluribus etiam ecclesie col-
lecti habentur prout attendi sicut in collecta trinitatis
quod dicitur: omnipotens sempiterna deus. per-
tinet ad orationis ascensus in deum quod dicitur: quod de
disti famulis tuis etc. pertinet ad gratiarum actio-
nem quod dicitur: postquam sumus etc. pertinet ad postula-
tionem. quod in fine ponitur: per dominum nostrum etc. perti-
net ad obsecrationem. In collationibus autem
patrum dicitur quod obsecratio est imploratio pro peccatis
oratio cum aliquid deo volumus. postulatio cum pro
alio petimus. sed primum melius est. Ad primum ergo
dico quod obsecratio non est adiuratio ad compellendum
quod prohibetur: sed ad misericordiam implorandum.
Ad secundum dico quod oratio comiter sumpta includit
omnia que hic dicuntur. sed secundum quod alia diuiditur im-
portat proprie ascensus in deum. **A**d tertium dicendum
quod in diuersis preterita precedunt futura
sed aliquid unum et idem prius est futurum quam sit
preteritum. et ideo gratiarum actio de aliis benefi-
ciis precedit postulacionem aliorum benefici-
orum: sed idem beneficium prius postulatur. et ultimo
cum acceptum fuerit deo gratias aguntur. postulacionem
autem antecedit oratio: pro qua accedit ad eum a quo pe-
timus. orationem autem antecedit obsecratio: quod ex consi-
deratione diuine bonitatis ad eum audemus accedere.

Quod dicitur de exterioribus actibus latrice. **E**t per de adora-
tione: pro qua aliquis suum corpus
ad deum uenerandum exhibet.
2. de illis actibus quibus aliquid de rebus exte-
rioribus deo offert. 3. de actibus quibus ea que dei sunt
assumuntur. **C**irca primum quatuor tria. **P**rimo
adoratio fit actus latrice. **Q**uod uerum adoratio im-
portat actum interiore et exteriore. 3. uerum ado-
ratio regit determinationem loci.

Ad primum sic proce-

dit. **V**idetur quod adoratio non sit actus latrice
siue religionis. **C**ultus enim religionis soli deo obbe-
tur: sed adoratio non debet soli deo. legit enim
Gen. 18. quod Abraham adorauit angelos. Et 3.
Reg. 18. quod Nathan propheta ingressus ad
regem David adorauit eum prout in terra. ergo ado-
ratio non est actus religionis. **R**eligionis cul-
tus debetur deo prout in ipso beneficium: ut
per Augustinum. xi. de ciuitate dei. sed adoratio debet ei
ratione maiestatis: quod super illud psalmus. Adorate
dominum in atrio sancto eius. dicitur glo. de his atrius ve-
nit in atrium ubi maiestas adoratur. ergo adoratio
non est actus latrice. **P**rimo enim religionis cultus tri-
bus personis debet. non autem una adoratione
adoramus tres personas sed ad inuocationem
trium personarum singulariter genuflectimus. ergo ado-
ratio non est actus latrice. **S**ed 3. est quod Math. 4.
iducit. Dominum deum tuum adorabis et illi soli
seruies. **R**atio dicendum quod adoratio ordina-
tur in reuerentiam eius quod adoratur. Manifestum est autem
ex dictis quod religionis proprium est reuerentiam deo
exhibere. uerum adoratio que de adoratur est religionis
actus. **A**d primum ergo dico quod deo debet reueren-
tia propter eius excellentiam que aliquid creaturam com-
paratur non secundum equalitatem: sed secundum quadam participacionem
nem. et ideo alia ueneratione ueneramur deum quod
pertinet ad latriciam. et alia ueneratione que dicitur excel-
lentes creaturas quod pertinet ad uuliam de qua per di-
ces. **E**t quod ea que exteriori aguntur signa sunt interio-
ris reuerentie. quod exteriora ad reuerentiam perti-
nentia exhibentur excellentibus creaturis in quibus
maximum est adoratio sed aliquid est quod soli deo ex-
hibetur. scilicet sacrificium. uerum Augustinus dicit xi. de ciuitate dei.
Multa de cultu diuino usurpata sunt que honoribus
offeruntur humanis siue humilitate nimia siue adu-
lacione pestifera. ita tamen quod quibus ea deferuntur habentur
habentur qui dicuntur colendi et uenerandi

si aut multū eis additur et adorandi: q̄s h̄o f̄a
 ctificadū c̄sūt nisi ei quē deum aut sc̄iut
 aut putant aut finxit. s̄ reuerentiā q̄ q̄ crea
 ture excellēti debet. **N**athā adorauit **D**auid
 s̄m at reuerentiā q̄ debet deo **M**ardoche
 us noluit adorare **A**man. timēs ne honorē
 dei transferret ad h̄oies: ut d̄r **D**ester. 3. et si
 milit̄ s̄m reuerentiā debitā creature excellē
 ti **A**brabā adorauit āgelos: et ē **J**osue ut
 legis **J**osue 5. q̄uis possit itelligi q̄ adora
 uerit adoratiōe latrīe deū q̄ i p̄sona āgeli ap
 pareat et loq̄bat. sc̄d̄: at reuerentiā q̄ debet
 deo p̄hibet ē **J**ohānes āgelū adorā **A**p̄c.
 vlt. tū ad ostēdēdū dignitatē hoīs quā ade
 ptus ē p̄ x̄pm: ut angelus equetur. **U**nde ibi
 subdit. **C**oseru' tu' s̄m et fratru' tuozū: tū etiā
 ad excludēdū idolatrie occasionē. **U**n̄ s̄bdi
 tur. **D**eū adora. **A**d secūdū v̄d q̄ sub ma
 iestate diuina itelligitur oīs dei excellētia. ad
 quā p̄tinet q̄ i ip̄o sicut in sūmo bono b̄tifi
 camur. **A**d t̄tū dicendū q̄ q̄ una ē excel
 lentia triū p̄sonarū. un' honor et reuerentia
 eis debetur. et p̄ oīs vna adoratio: in cuius
 figura legitur de **A**brabā **G**en. 18. q̄ tres uī
 ri ei apparuerūt: adorās unū allogtur dicēs
Die si iueni grām et c. **T**erna aut̄ genuflectō
 signū ē t̄nary p̄sonarū: nō at diuersitas ado
 rationū.

Ad secunduz sic pro

cedit. **U**ides q̄ odoratio non ip̄ortet actuz
 corporalē. dicitur. n. **J**oh. 4. **V**eri adorato
 res adorabunt patrē in sp̄u et veritate. s̄ id
 q̄d fit in sp̄u nō p̄tiet ad corporalē actū. q̄ ado
 ratio nō ip̄ortat corporalē actū. **P**. **N**omē
 adoratiōis ab orōne sumit. s̄ orō p̄cipali
 ter cōsistit in interiori actu: s̄ illud. i. ad **C**or
 14. **O**rabo sp̄u: orabo et iute. q̄ adoratiō ma
 xime ip̄ortat sp̄ialē actū. **P**. **C**orporales ac
 tus ad sensibile cognitionē p̄tinet. deū at̄ n̄
 attingimus sensu corporis: s̄ mētis. q̄ ado
 ratio nō ip̄ortat corporalē actū. **S**3 ē q̄d su
 per illud **E**xo. 20. nō adorabis ea: neq̄ coles
 dicit glo. **N**ec affectu colas: nec sp̄e adores
P. dicendū q̄ sicut **D**amas. dicit in. 4. li.
 q̄ ex duplici nā cōpositi sum'. intellectuali
 .i. et sensibili. duplicē adoratiōe deo. offeri
 mus. s. sp̄ialē q̄ cōsistit in interiori mentis
 deuotione. et corporalē q̄ cōsistit in exteriori cor
 poris humiliatiōe. **E**t q̄ i oib' actib' latrīe
 id q̄d ē ext̄' referet ad id q̄d ē iteri' sicut ad

principali'. iō ipsa exterior adoratio fit pp̄
 iteriōe ut videlicet p̄ signa humilitatis que
 corporalē exhibem' exciet n̄ affectus ad **B**
 uiciendū se deo: q̄ cōnāte ē nob̄ ut p̄ sensibi
 lia ad intelligibilia procedam'. **A**d primū
 q̄d q̄d ē adoratio corporalē in sp̄u fit i q̄tuz
 ex sp̄iali deuotione p̄cedit et ad eā ordinat.
Ad secūdū v̄d q̄ sicut orō p̄mordialit̄ est
 q̄d in mente. secundario aut̄ verbis expr̄mit
 ut s̄ dictū ē. ita etiā adoratio principalr̄ qui
 dē in interiori dei reuerentia cōsistit. secun
 dario aut̄ i q̄busdā corporalib' humilitatis si
 gnis: sicut genuflectim' n̄rā infirmitatem
 designantes in cōparatiōe ad deū. p̄osterni
 mus at̄ nos q̄i profitentes nos nihil esse ex
 nobis. **A**d t̄tū v̄d q̄ et si p̄ sensū deū at
 tingere n̄ possum'. p̄ sensibilia t̄n̄ signa mēs
 n̄ra puocat ut tendat i deū.

Ad tertuz sic proce

dit. **U**ides q̄ adoratio nō regrat dēmiatū
 locū. dicitur. n. **J**oh. 4. **V**enit hora q̄n̄ neq̄
 in monte h̄ neq̄ in hierosolymis adorabit
 patrē. **E**adē at̄ rō videt̄ eē et d̄aly' locis. q̄d
 terminatus locus nō requirit ad adorandū
P. **A**doratio exterior ordinat̄ ad interio
 re. s̄ iterior adoratio fit ad deū: ut vbiq̄ exi
 stēt. q̄ exterior adoratio nō regrat dēmina
 tū locū. **P**. **I**dē deus ē q̄ in nouo et veteri
 testamento adorat̄: s̄ in veteri testamēto si
 ebat adoratio ad occidentē. nā ostiū tabnaculi
 respiciebat ad orientē ut h̄etur **E**xo. 26. q̄
 eadē rōe et nūc dēmus adorare ad occiden
 tē. si aliq̄s loc' dēmiat' regrat ad adorandū
S3 ē q̄d d̄r **I**sa. 56. et inducit **J**oh. 2.
 domus mea domus orōis vocabit̄. **P**. **V**d
 q̄ sicut dictū ē: in adoratiōe p̄cipalior ē ite
 rior deuorō mentis. secundariū at̄ ē q̄d p̄tiet
 exteri' ad corporalia signa. mēs aut̄ iteri' ap
 prebendit deū q̄i nō p̄ph̄sū aliq̄ loco: s̄ cor
 poralia signa necesse ē q̄ i dēmiato loco et
 situ sint. et iō dēmiatio loci n̄ regrat ad ado
 rationē p̄cipalit̄ q̄i fit de necessitate ipsius: s̄
 s̄m quādā dēctiā: sicut et alia corporalia si
 gna. **A**d primū q̄d q̄d oīs p̄ illa v̄ba p̄e
 nunciat cessationē adoratiōis tam s̄m rituz
 iudeozū adorantiū in ierl̄u. q̄d ē s̄m rituz sa
 maritanozū adorantiū i mōte garizim: ut q̄
 .n. rituz cessauit veniente sp̄iali euāgely vi
 tate: sc̄dm quā i oī loco deo sacrificat̄: ut d̄r
Malach. p. **A**d secūdū v̄d q̄ dēmiatus

locus eligat ad adorandū: nō pp̄t deū q̄ adora-
 ratur: q̄i loco cōcludat: s̄z pp̄t ipsos adora-
 tes. **Et** h̄ triplici rōne. p̄ qdē pp̄t loci cōsecra-
 tionē ex qua sp̄ialē deuotionē cōcipiūt ado-
 rantes ut maḡ exaudiant: sicut p̄ ex adora-
 tōne. Salomōis. 1. Regl. 8. 2. p̄pter sacra-
 mysteria et alia scitatis signa q̄ ibi cōtinent. 3.
 pp̄t cōcursū multorū adorantiū ex q̄ sit ofo
 magis exaudibilis: s̄z illō. **Matth. 18.** **Ubi** sūt
 duo vel tres cōgregati ī noīe meo: ibi sū ego
 ī medio eorū. **Ad** tertiū dicendū q̄ fm̄ qm̄
 dam decentiā adorant versus orientē. p̄ qdē
 p̄pter dīne maiestatis iudiciū qd̄ nobis
 māifestat ī motu celi q̄ ē ab oriente. 2. pp̄t pa-
 radisū ī oriente cōstitutū: ut legit̄ **Gen. 2.** fm̄
 litterā septuaginta interpretū: q̄i q̄ram⁹ ad para-
 disū red. re. 3. pp̄t xpm̄ q̄ ē lux mundi. et ori-
 ens nominatur **Zach. 6.** **Et** q̄ ascendit sup̄
 celū celi ad orientē. et ab oriente ē expectat̄
 ventur⁹ fm̄ illud. **Matth. 24.** **Sicut** fulgur
 exit ab oriente et patet vsq̄ ī occidentē. ita erit
 et aduentus filij hōis.

Quoniam **deinde** cōside-
 randū est d̄ actib⁹ q̄bus ali-
 que res exteriores deo offe-
 rūt. **Circa** q̄s occurrit du-
 plex cōsideratio. 1. p̄ qdē de
 his q̄ deo a fidelib⁹ dant. 2. de votis quib⁹
 ei aliq̄ p̄mittūt. **Circa** p̄mū cōsiderandū ē
 de sacrificijs: oblatōibus: primitijs: et decis.
Circa sacrificia q̄runt quatuor. 1. vtz of-
 ferre deo sacrificiū sit de lege nāe. 2. vtrū
 soli dō sit sacrificiū offerendū. 3. vtz offer-
 re sacrificiū sit sp̄ialis act⁹ virtutis. 4. vtz
 oēs teneāt ad sacrificiū offerendū.

Ad primū sic proce-
 ditur. **Uidetur** q̄ offerre sacrificiū deo n̄ sit
 de lege nāe. **Ea. n.** que sūt iuris nālis: cōia sūt
 apud oēs hoīes: nō at̄ h̄ contigit circa sacri-
 ficia. nā qdā legunt̄ obtulisse ī sacrificium
 panē et vinū: sicut de melchisedech d̄ **Gen. 14.**
 qdā h̄. qdā vō alia ut aīalia. q̄ oblatio
 sacrificiorum nō ē de iure naturali. **S.** **Ea**
 q̄ sūt iuris nālis: oēs iusti fuauerūt: s̄z nō le-
 git̄ d̄ **Isaac** q̄ sacrificiū obtulerit: neq̄ etiā
 de **Adā**. de q̄ t̄n̄ d̄ sap. x. q̄ sapia eduxit eū
 a delicto suo. q̄ oblatio sacrificij nō ē de iur̄
 nāli. **S.** **Aug.** d̄c. x. de ciui. dei. q̄ sacrifi-
 cia ī quadā significātia offerūt. vocet̄ at̄ q̄ s̄

p̄cipua inter signa: sicut idē d̄c̄ in l̄ de doc-
 trina xp̄ana: nō signat nāle: s̄z ad placitū fm̄
 p̄m. q̄ sacrificia nō sūt de lege nāli. **S.** **3.**
 ē q̄ ī qualibz etate et apd̄ q̄libet hoīum natō-
 nes sp̄ fuit aliq̄ sacrificiorū oblatō: qd̄ aut̄ ē
 apud oēs videt̄ nāle eē. q̄ oblatio sacrifici-
 orū ē de iure nāli. **S.** **4.** **dicendū** q̄ nāl rō
 dicitat hōi q̄ alicui sup̄iori subdat̄ propter
 defectus q̄s in seipso sentit: in q̄b⁹ ab aliq̄ su-
 periori eget adiutari et dirigi. et q̄qd̄ illd̄ sit
 b̄ ē qd̄ apud oēs dicit̄ de. **Sicut** at̄ ī reb⁹
 nāibus nālī īferiora superioribus subdit̄:
 ita ēt nālīs rō dicitat hōi fm̄ nālē inclinatio-
 nē: ut ei qd̄ ē supra hoīes: subiectōes et hono-
 rē exhibeat fm̄ suū modū. **Est** at̄ modus cō-
 ueniēs hōi ut sensibilib⁹ signis vtaf̄ ad aliq̄
 exprimenda: qz ex sensibilib⁹ cognitionē ac-
 cipit. et iō ex nālī rōne p̄cedit q̄ hō ḡbus d̄s
 sensibilibus subdit̄ vtaf̄: offerens eas deo in si-
 gnūm debite subiectiōis et honoris s̄z iustitū
 dīnē eorūz q̄ d̄nis suis aliq̄ offerūt ī recogni-
 tionē dominy. **S.** at̄ pertinet ad rōnē sacrifi-
 cy. et iō oblatio sacrificij p̄inet ad ius nāle.

Ad primū q̄ dicendū q̄ sicut supra dicit̄ ē
 aliqua ī cōi sūt de iure nāli: q̄rū d̄c̄m̄at̄ d̄c̄
 sūt d̄ iure positiuo: sicut q̄ malefactores pu-
 niant̄ h̄z lex nālis: s̄z q̄ tali pena uel tali pu-
 niantur ē ex cōstitutōe dīna uel hūana. sicut
 etiā oblatio sacrificij in cōi ē de lege nāli. et
 iō in h̄ oēs cōueniūt. s̄z d̄c̄m̄atio sacrificio-
 rū ē ex iustitōe hūana uel dīna. et iō ī h̄ d̄c̄
 ferunt. **Ad** scdm̄ d̄c̄ q̄ **Adā** et **Isaac** sicut
 et alij iusti: deo sacrificiū obtulerunt fm̄ sui
 tēporis cōgruētiā: ut p̄ **Regl.** qui dicit q̄
 apud antiquos p̄ sacrificiorū oblatōes imit-
 tebat̄ pueris p̄ctm̄ originale: nō t̄n̄ de oib⁹
 iustorū sacrificijs sit mētio in scriptura: s̄z so-
 lū de illis circa q̄ aliqd̄ sp̄iale accidit. p̄t̄ t̄n̄
 eē rō quare **Adā** nō legit̄ sacrificiū obtulisse:
 ne qz ī ip̄o notat̄ origo p̄cti. simul ēt in eo
 sanctificatiōis origo signaref̄. **Isaac** vō signi-
 ficauit xpm̄ in x̄stū ipse oblat⁹ ē in sacrificiū
 vñ nō oportebat ut signef̄ quasi sacrificium
 offerēs. **Ad** t̄n̄ d̄c̄ q̄ significare cōcept⁹
 suos ē hōi nāle: s̄z d̄c̄m̄ato signorū est s̄z
 hūmanū placitū.

Ad secundū sic pro-
 cedit. **Uidet** q̄ n̄ solū sumo deo sit sacrifici-
 uz offerendū. **Cū. n.** sacrificiū dō offer̄ d̄beat
 videt̄ q̄ oibus illis sit sacrificium offerendū

q diuinitatis cōsortes sūt: s; et sci hoies effi
ciuntur dīne nāe cōsortes: ut dī. 2. **Dei. p.**
Un r de eis i ps dī. Ego dixi dy estis. Ange
li etiā filij dei nōiant: ut pz Job. p. g. oib' his
debet sacrificiū offerri. ¶ **P.** Quāto aliquis
maior ē. tāto ei maior honor debz exhiberi.
s; angeli r sancti sūt multo maiores qbuscū
q; frenis pīncipib': qbus tū eoz subditi m' t
to maiore honore ēpendūt: se corā eis pster
nentes: r munera offerentes: q; sit oblatō ali
cuius aialis vel rei alteri' i sacrificiū. g. mlto
magis angelis r scis pōt sacrificiū offerri.

P. Tēpla r altaria istituūt ad sacrificia of
ferenda: s; tēpla r altaria instituūt āgelis et
sanctis. g. ē sacrificia pnt eis offerri. ¶ **S; 3**
ē qd dī Exo. 22. Qui imolat dīs occidetur
ppter dño soli. ¶ **R.** dicendū q; sicut dictū ē
oblatio sacrificij sit ad aliqd significādum:
significat at sacrificiū qd offerē exteri'. iteri
us spūale sacrificiū qāia seipsā offert dō: s; 3
illud ps. Sacrificiū deo spūs tribulat': qz
sicut s dictū ē: exteriores act' religiōis ad i
teriores ordinant. aia at se offert deo i sacri
ficiū sicut pncipio sue creatiōis: r sicut fini
sue beatitudis: scdm at veram fidē solus de'
ē creator aiarū n'fay: ut i p habitū ē. in solo
et eo aie nre bītudo cōsistit: ut s dictum ē
r iō sicut soli deo sūmo debent' sacrificium
spūale offerre: ita et soli ei debemus offerre
exteriora sacrificia: sic et orātes atq; laudā
tes ad euz dirigit' significantes voces cui
res ipsas i corde q's significam' offerim' ut
Aug' dīc i 2. de ciui. dei. Hoc et videmus i
oi re publica obseruari q; sūmū rectorē aliq'
signo singulari honorat: qd qeūq; alēi defer
ret eēt crimē lese maiestatis. r iō i lege dīna
statuēt pena mortis his q; dīnū honore alijs
exhibēt. ¶ **Ad** pīmū qd q; nomen diuini
tatis cōicaf aliqb' nō p'equalitate: s; p' pnci
patione. r iō nec eq̄lis honor eis dbeēt. ¶ **Ad**
secūdū qd q; i obligatōne sacrificij nō p'esa
tur p'ciū ociosi pecoris: s; significatio q; b' sit
i honore sūmi rectoris tot' vniuersi. ¶ **Un** sic
Aug' dīc i 2. de ciui. dei. demōes n' cadaveri
nis nitorib': s; diuinis honorib' gaudēt.

¶ **Ad** tertiū qd q; sicut **Aug'** dīc 8. de ciui.
dei: nō cōstituim' martyrib' tēpla sacerdo
talia: qm' nō ipsi s; de' eoz nob est de'. vñ sa
cerdos nō dīc. offero tibi sacrificiū. ¶ **Petre**
uel **Paule**: s; deo de illorū victorijs grās agi
mus. r nos ad imitationē eoz exhortamur.

Ad tertius sic proce

ditur. **Vide** q; oblatio sacrificij nō sit spūalis
actus v'utis. dīc. n. **Aug'** 2. de ciui. dei. **Ve**
rū sacrificiū ē oē op' qd agit ut scā societa
te inheream' deo. s; oē opus bonū nō ē spūal
actus alicui' dēfminate v'utis. g. oblatō sa
crificij nō ē spūalis actu dēfminate v'utis.

¶ **P.** **Maceratio** corpis q; fit p' ieiuniū: p'inet
ad abstinētiā: q; at sit p' cōtinētiā: p'inet ad
castitatē. q; at i martyrio: p'inet ad fortitudi
nē. q; oia vidēt' cōp'bedi sub sacrificij oblatō
ne. s; illud **Ro. 12.** Exhibeat' corpora v'ra
hostiā viuētē. **Dīc** et apl's ad **Heb. vlti.** Be
neficiētie r cōionis nolite obliuisci. talibus
.n. hostijs promeret' de'. beneficiētia aut' r
cōio p'inet ad caritatē misericordiā r libali
tatē. g. sacrificij oblatio nō ē spūalis act' dēf
minate v'utis.

¶ **P.** **Sacrificiū** vidēt' qd dō
exhibet'. s; multa sūt q; deo exhibēt': sic duo
tio: o'fo: decime: p'mitie: oblationes r holo
causta. g. sacrificiū nō vidēt' eē aliqs spūal
actus dēfminate v'utis. ¶ **S; 3** ē q; i lege spū
lia p'cepta d' sacrificijs dātur: ut pz i pncipio
Leuiti. ¶ **R.** dicendū q; sic s habitū ē: qm' ac
tus vni' v'utis ordinat' ad finē alteri' v'utis.
p'icipat qdāmō speciē ei': sicut cū qs furat'
ut fornicet'. ipsū furtus accipit qdāmō forni
catōis deformitatē: ita q; si etiam al' nō eēt
pctū. ex b' iā pctū eēt q; ad fornicatiōem
ordinat'. Sic q; sacrificiū ē qdā spūalis actus
laudē hīs ex b' q; i dīnā reuerentiā sit. p'p'
qd ad dēfminatā v'utē p'inet. s; ad religiōez
Cōtingit at r ea q; s; alias v'ututes sūt. i diui
nā reuerentiā ordinari: puta cū aliqs elemo
synā facit de reb' p'p'ys p'p' deū: uel cū ali
qs p'p'riū corp' alicui afflictōni subycit. p'p'
diuinā reuerentiā. r s; iā etiam acc' alia
rū virtutū sacrificia dīcī pnt. Sūt tam' qdā
act' q; nō hnt ex alio laudē nisi qz sūt p'p'
reuerentiā diuinā. r isti act' p'p'e sacrificia di
cunt': r p'inet ad virtutē religiōis. ¶ **Ad** p'
mū g' dō q; hoc ipsum q; deo quadā spūali
socierate volum' inherere: ad diuinā reuerē
tiā p'inet. r iō cuiuscūq; virtutis act' ratōez
sacrificij accipit ex b' q; agitur ut scāta socie
tate deo inhereamus. **Ad** secundum dō q;
triplex ē hōis bonū. **P**īmū qdē ē bonū aie
qd deo offerē interiori qdā sacrificio p' duo
tionē r orōnē r alios h' mōi iteriores act'.
r b' ē principale sacrificiū. **Secūdū** ē bonū

corporeis qđ deo quedamō offertur p marty
riū ⁊ abstinentiā seu cōtinentiā. Tertiu ē bo
nū exteriorū rerū: de q sacrificiū offerē deo
directe qđē qñ immediate res nras deo offe
rimus. mediate at qñ eas cōicam⁹ proximis
pp̄t deū. Ad t̄tiu dō q sacrificia proprie
dicūt qñ circa res deo oblatas aliqd fit: sic
q aīalia occidebāt. q panis frāgīf ⁊ come
dit et benedicīf. et h̄ ipsū nomē sonat. nam
sacrificiū d̄r ex h̄ q bō facit aliqd sacru. ob
latio at directe dicīf cū deo aliqd offerē: eti
a3 si nihil circa ipsū fiat: sicut dicūt offerri d̄
nary uel panes ī altari circa q̄s nihil fit. vñ
oē sacrificiū ē oblatio: s3 nō cōuertit. primi
tie at oblatōes sūt: q deo offerebāt: ut legīf
Deut. 26. nō aut sūt sacrificia: qz nihil sacru
circa eas fiebat. decie at pp̄rie loquēdo non
sunt sacrificia neq oblationes: qz non ime
diate deo: s3 mīstris dīni cult⁹ exhibēt.

Ad quartum sic pro
cedit. Videt q nō oēs teneant ad sacrificia
offerenda. Dic. n. apls. Ro. 3. Quicūq; lex
loquitur. his q sūt ī lege loq̄. s3 lex d̄ sacrificiū
nō sūt oibus data: s3 soli pp̄lo. hebreoz. qñ
oēs ad sacrificia tenebant. ¶ Sacrificia
deo offerunt ad aliqd significandū: s3 nō ē
oium h̄ mōi significatōes intelligē. q nō oēs
tenēt ad sacrificia offerenda. ¶ Ex h̄ sa
cerdotes dicunt q sacrificiū deo offerunt. sed
nō oēs sūt sacerdotes. q nō oēs tenent ad sa
crificia offerēda. ¶ H̄ ē q sacrificiū offerē
ē de lege nāe ut s̄ habitū ē. ad ea aut que s̄
legis nāe oēs tenent. q oēs tenent ad sacri
ficiū deo offerendū. ¶ Dicendum q du
plex est sacrificiū: sicut dictū ē: qñ p̄mū
⁊ p̄ncipale ē sacrificiū īteri: ad qđ oēs te
nent deo deuotā mētē offerre. Aliud at est
sacrificiū exteri qđ ī duo diuidit. Nā qđdā
ē qđ ex h̄ solū laudē habet q deo aliqd exti
us offertur ī prestatiōē dīne subiectōis. ⁊
ad h̄ aliē tenent illi q sūt sub lege noua l̄ ve
teri. aliē illi q nō sūt sub lege. nā illi q sūt sub
lege tenēt ad d̄terminata sacrificia offerēda
s̄m legis p̄cepta. illi vō q nō erāt sub lege te
nebātur ad aliq̄ exteri⁹ faciēda ī honorem
diuinū s̄m cōdecēntiā ad eos int̄ q̄s habita
bant. nō at d̄finitate ad h̄ uel ad illa. Alio
vero ē exteri⁹ sacrificiū qñ act⁹ exterioris ali
arū v̄tutū ī dīnā fuerentiā assumūt. qñ qui
dā cadūt sub p̄cepto ad q̄s oēs tenēt. qdam

qđ sūt superogatiōis: ad q̄s non oēs tenent.
¶ Ad primū q̄ dicēdū q ad illa d̄finita
sacrificia q ī lege erāt p̄cepta nō oēs tenebā
tur. tenebāt tñ ad aliq̄ sacrificia īterioza l̄ ex
terioza ut dictū ē. ¶ Ad secūdū dō q q̄uis n̄
oēs sciant explicite v̄tutē sacrificiōz: sciūt
tñ implicite: sicut ⁊ h̄nt fidē implicatā: ut s̄ hituz
ē. ¶ Ad t̄tiu dō q sacerdotes offerunt sacri
ficia q sūt specialiter ordinata ad cultū diui
nū: nō solū p se: s3 et p alyz. quedam h̄o sūt
alia sacrificia q gl̄bet p̄t p se deo offerre:
ut ex s̄ dictis p̄.

¶ Deinde vide
randū est d̄ oblationibus ⁊
p̄mitiis. ¶ Et circa h̄ qñ
quor. p̄ v̄tq; aliq̄ oblatio
nes sunt de necessitate p̄cep
ti. ¶ 2. qbus oblationes debeant. 3. de q̄
rebus fieri debeant. ¶ 4. sp̄aliter de oblatō
nibus primitiarū v̄tq; ad eas h̄oies ex neces
sitate teneant.

Ad primū sic proce
ditur. Videt q boies non teneant ad obla
tiones ex necessitate p̄cepti. Nō n̄ boies tpe
euangely tenent ad obseruanā cerimonā
lia p̄cepta veteris legis: ut s̄ habitū ē. s3 obla
tiones offerre ponit inter cerimonialia p̄cep
ta veteris legis. d̄r. n. Exo. 23. Tribus vicib⁹ p
singulos anos mihi festa celebrabit. Et p̄ a
subdit. Nō appareb̄ ī aspectu meo vacu⁹. q
ad oblatōes nō tenent nūc boies ex necita
te p̄cepti. ¶ Sacrificia oblatōes atēq; fiāt: ī volun
tate boīs cōstitunt. vt v̄t p h̄ q d̄r Mat. 5.
Si offers mun⁹ tuū ad altare. qñ h̄ arbitrio
offerentiū relinquat. postq; at oblatōes sūt
facte. nō restat loc⁹ iterato offerendi eas. q
nullo mō aliq; ex necessitate p̄cepti ad obla
tiones tenent. ¶ Quicūq; aliqd tenet red
dere ecclesie: si non reddat p̄t ad id cōpelli
p subtractionē ecclesiasticorū sacramētōz
s3 illicitū videt bis q offerre noluerint: eccle
siastica sacra denegare: s3 illud decretū sex
te synodi qđ h̄. i. q. i. Nullus q sacra cōione
dispensat a p̄cipiente ḡraz aliqd exigat. si vō
exegerit deponat q nō tenent boies ex ne
cessitate salutis ad oblatōes. ¶ H̄ ē quod
Greg⁹ dic. Dis xp̄an⁹ p̄curet ad missarū sol
lēntia aliqd deo offerre. ¶ Dicēdū q sicut
dictū ē: nomē oblatōis cōe ē ad omnes res

q̄ i cultū dei exhibent: ita q̄ si aliqd exhibeatur i cultū dñi q̄i i aliqd sacz qd̄ inde siēi debeat: cōsulendū ē. ⁊ oblatio ē ⁊ sa crificiū. vñ Exo. 29. of. Offeres totū arietē in icesū sup altare. oblatio ē dñi odor: sitauiissim⁹ vi ctine dei. ⁊ Leuit. 2. of. Aia cuz obtulerit oblationē sacrificij deo. simila erit ei⁹ obla tio. Si vō sic exhibeat ut itegz maneat diui no cultu deputandū: vel i vsus mistroz ex pendēdū erit oblatio ⁊ nō sacrificiū. Dicitur mōi q̄ oblationes de sui rōne hñt q̄ volūta rie offerātur: fm̄ illud Exo. 25. Ab homine q̄ offert vltione accipietis eas. Pōt tñ con tingere q̄ aliqs ad oblatōes teneat q̄drupli ci rōne. p̄ qd̄ ex precedētī cōuicōe: sicut cū alicui cōcedit aliqs fundus ecclie: ut cer tis tēporib⁹ certas oblatōes faciat. qd̄ tñ hz rōnem census. 2. p̄ p̄cedentē deputatōz siue p̄missiōez: sicut cū aliqs offert donatōe inter viuos. vel cū relinq̄t i testō ecclie ali quā rē mobilē vel imobilē i postez soluedā 3. modo p̄pter ecclie necessitatē: puta si mini stri ecclie nō haberēt vñ sustētarent. 4. p̄pter cōsuetudinē. tenēt. n. fideles i aliqbus solēnitatib⁹ ad aliqs oblatōes cōsuetas. tñ i his duob⁹ vltimis casibus remanet oblatio qd̄āmo volūtaria. s. q̄tū ad q̄tū uel sp̄ez rei oblate. Ad primū q̄ dō q̄ in noua lege hōies nō tenent ad oblatōes cā solēnitatuz legalū. ut i Exo. of. sed ex q̄busdāz alijs cau sis: ut dictū ē. Ad secūdu dō q̄ ad oblatō nes faciendas tenent aliq ⁊ anteq̄z fiant: sic i p̄ ⁊ 3. ⁊ 4. modo. ⁊ etiā postq̄z eas fecerint p̄ deputatiōes siue p̄missiōes. tenent. n. re aliter exhibere qd̄ ē ecclie p̄ modū deputa tiōis oblatū. Ad tertiū dicēdū q̄ illi qui oblatōes debitas nō reddūt p̄t puniri per subtractionē sacramentozū: nō p̄ ipsū sacer dotē cui sūt oblatōes faciende: ne videatur p̄ sacramentozū exhibitōem aliqd̄ exigere. s. p̄ superiorē aliqū.

Ad secunduz sic pro
cedit. Videl q̄ oblatōes nō solū sacerdoti bus debeant. Inter oblationes. n. p̄cipue vi demus eē q̄ hostiarū sacrificijs deputantur s. ea q̄ pauperib⁹ dant i scripturis hostie vi cūtur: s. illd̄ Heb. vlt. Beneficiētē ⁊ cōio nis nolite obliuisci. talibus. n. hostijs p̄mere tur de⁹. q̄ multo magis oblatōes paupibus debētur. In multis parochijs mōachi

de oblationib⁹ p̄t hñt. alia at ē cura clīcoz alia mōachoz: ut Jero⁹ dic. q̄ nō solū sacer dotibus oblatōes debēt. Laici de volū tate ecclie emūt oblatōes: ut p̄as ⁊ h⁹ mo di. s. nō nisi ut bec i suos vsus cōuertāt. q̄ ob latōes p̄t etiā ad laicos p̄tinere. qd̄ dicit canō Damasi pape. ⁊ hñ. x. q. i. Obla tiones q̄ intra scām ecclā offerūt tñ modo sacerdotibus q̄ q̄tidie dño seruire vidēt. licz comedere ⁊ bibere: qz in vetī testō phibuit dñs panes scōs comedē filijs isrl: nisi tñmō Aaron ⁊ filijs ei⁹. dicendū q̄ sacerdos quodāmo cōstituit scq̄ster ⁊ medi⁹ inter po pulū ⁊ deū: sicut de Moysē legi⁹ Deut. 5. ⁊ iō: ad eū p̄tinet dīna dogmata ⁊ sacra exhibere p̄plo. Et iterū ea q̄ sūt p̄pli: puta p̄ces ⁊ sacrificia ⁊ oblatōes: p̄ eū dño debēt exhiberi: fm̄ illud aplī ad Heb. 5. Dñs pontifex ex hōibus assūptus: p̄ hōib⁹ cōstituit in his que sūt ad deū ut offerat dona ⁊ sacrificia p̄ peccatis. ⁊ iō oblatōes q̄ a p̄plo deo exhibē tur: ad sacerdotes p̄tinet: nō solū ut eas i su os vsus cōuertāt: vep̄ et ut fideliter eas dis pensent. p̄tim qd̄ expēdēdo eas i his q̄ p̄ti nent ad cultū dñi. p̄t vō i his q̄ p̄tinent ad p̄pziū victū: qz q̄ altari deseruiūt: cū altari p̄ ticipant ut of. i. ad Cor. 9. parti etiā i vsus paup̄z q̄ sūt q̄tum fieri pōt de rebus ecclie sustentandi: qz ⁊ dñs i vsu pauperuz locu los habebat: ut Jero⁹ dic sup Math. Ad primū q̄ dō q̄ ea q̄ pauperibus dant: sic non p̄tē sūt sacrificia dicunt tñ sacrificia inq̄ tum eis dant p̄t deū. ita etiā fm̄ eandē rō nē oblationes dici p̄t: tñ non prope dicte qa nō imediate deo offerūt. oblatōes vero p̄tē dicte in vsu paup̄z cedūt: nō p̄ dis pensationē offerentiū: s. p̄ dispensatōnez sa cerdotū. Ad secundū dō q̄ monachi si ue alij religiosi p̄t oblatōes recipe tripliciē vno sicut pauperes p̄ dispēsatiōez sacerdo tū uel ordinationē ecclie. 2. si sint mīstri altaris. ⁊ tūc p̄t accipe oblatōes sp̄ote obla tas. 3. si pochie sint eoz. ⁊ tūc ex debito p̄t accipe oblatōes tāq̄ ecclie rectores. Ad t̄tū dicendū q̄ oblationes postq̄z fuerit cōse crate: nō p̄t cedere i vsū laicorū: sicut vasa ⁊ vestimenta sacra. ⁊ h⁹ mō itelligit dictum Damasi pape. Illa vō q̄ nō sūt cōsecrata p̄t i vsū laicorū cedere ex dispensatiōe sacerdo tum: siue p̄ modū donatōis: siue per modūz venditiōis.

Ad tertium sic proce

ditur. **V**idef qd nō possit hō oblatōes facerē de oib⁹ rebus licite possessis: qz fm iura hu mana turpiter facit meretrix in hō qd ē mere trix: nō tñ turpē accipit. et ita licite possidet. s; nō licet de ea facē oblatōem: s; illō Deut⁹ 23°. **N**ō offeres mercedē p̄stibi i domo dñi dei tui. q̄ nō licet facere oblatōes de oib⁹ lici te possessis. **I**bidē phibet qd precium canis nō offerat i domo dei. s; manifestū ē qd precii canis iuste venditi: iuste possidet qd nō h; de oibus iuste possessis oblatōes facē **I**bidē Malach p̄ dñ. **S**i offeratis claudū et languidū: nōne malū ē. s; claudū et languidū est aīal iuste possessū. q̄ videf qd nō de oī iuste possesso possit obla⁹ fieri. **I**bidē qd dñ p̄. 3°. **H**onora dñm deū tuū de tua sba. ad sbam at hoīs ptinet qd iuste possidet. qd oibus iuste possessis pōt fieri oblatio **I**bidē dicēdū qd sicut Aug⁹ dicit i li^o de v̄bis dñi: si d̄ p̄daveris aliquē iualidū: et de spolijs ei⁹ da res alicui iudici si p te iudicaret: tāta vis est iusticie ut et tibi displiceret: n̄ ē talis de⁹ tu⁹ q̄lis nō debet eē nec et tu. **E**t iō dñ Eccl. 34°. **I**molātis ex iūq obla⁹ ē maculata. vñ p̄ qd d̄ iuste acq̄sitis et possessis nō pōt oblatio fieri. **I**n v̄bi at lege in q̄ figur̄ scriuebat. qd. i. ppter significatōem reputabant imūda: q̄ of ferre non licebat. s; i lege noua oīs creatura dei reputab⁹ imūda: ut dñ ad Titū p̄. 2. iō q̄ tū ē de se de q̄libet licite possessio pōt oblatio fieri. p̄ accis at̄ d̄igit qd aliq̄ licite possessio oblatio fieri nō pōt. puta si vergat i de trimentū alteri: ut si fil⁹ aliq̄ offerat dō id vñ d; patrē nutrire: qd dñs i p̄bat **M**ath. 15°. vel p̄p̄ scandalū: vel p̄p̄ d̄tēptū: vel aliq̄ aliud h⁹ mōi **A**d primū q̄ dicēdū qd in veteri lege phibebat oblatio d̄ mercede p̄stibuli p̄p̄ imundiciā. i noua at̄ lege propter scādaliū: ne videat ecclia facere pctā si de lu cro pcti oblatiōem recipiat. **A**d scdm dō qd canis fm legem reputabat aīal imūduz alia tñ aīalia imūda redimebant. et eoz pcti um pōtat offerri: s; illud **L**eu. 1. vlt. **S**i im mūdū aīal ērdimet q̄ obtuleris: s; canis nec offerebat nec redimebat. tuz qz idolatre canibus vtebant in sacrificijs idolorū. tū ē qz significant rapacitatē: de q̄ nō pōt fieri oblatio. s; h̄ phibitio cessat i noua lege **A**d t̄ti u; dō qd oblatio aīalis ceci vel claudi redde

batur illicita triplicif. **U**no rōne ei⁹ ad qd offerebat. **U**n dñ **M**alach. p̄. **S**i offerati ce cū ad imolandū: nōne malū ē. sacrificia aut oportebat eē immaculata. 2° ex d̄tēptu. **U**n ibi dē subdit. **V**os polluistis nomē meū i eo qd dicitis. mēsa dñi otamiata ē. et qd supponit d̄tēptibile ē. 3° mō ex voto p̄cedēti: ex q̄ ob ligat homo ut itegrū reddat qd vouerat. vñ ibidē subdit. **M**aledict⁹ oolofus q h; in gre ge suo masculū. et votū faciēs imolat debile dño. **E**t he cāe manent in lege noua. qd i cessantib⁹ nō ē illicitū.

Ad quartum sic pro

cedit. **V**idef qd ad p̄mitias soluēdas hōies nō teneant. qz **E**xo. 13°. data lege primogeni torū: subdit: erit q̄ signū i manu tua. et ita vi detur eē p̄ceptū ceremoniale. sed p̄cepta ceri monialia nō sūt seruanda in lege noua q̄ ne qz primitie sūt soluēde. **I**bidē **P**rimitie offe rebant dño p spāli b̄ficio illi p̄lo exhibito. **U**nde dñ **D**eut⁹. 26°. **T**olles de cunctis fru gibus tuis p̄mitias. accedesqz ad sacerdotē q fuerit i diebus illis. et dices ad eū: p̄fiteor hodie corā dño deo tuo q̄ igressus sū frā p q̄ iurauit p̄fibi⁹ n̄ris ut daret iā nob. q̄ aliea tiōes nō tenent ad primitias soluēdas. **I**bidē **I**llud ad qd aliq̄ tenet debet esse de termina tum. s; nō iuenit nec i noua lege nec i veteri determinata quātitas primitiarū. q̄ ad eas sol uēdas nō tenentur hōies ex necitate. **S**ed d̄ qd dñ. 16. q. 7. **O**portet decimas et p̄mitias quas iure sacerdotū eē sancimus ab oī p̄lo accipere. **I**bidē dicendum qd primitie ad qdā gen⁹ oblationū pertinet: qz deo ex hibent⁹ cū qdā p̄fessioe ut h̄ **D**eut⁹. 26°. **U**n et ibidē subdit. **S**uscipiens sacerdos cartal lū. s. p̄mitiarū de manu ei⁹ q̄ defert p̄mitias et ponat an̄ altare dñi dei tui. et p̄ a mādāt ei qd dicat: idcirco nūc offero primitias frugū ēre quas dñs dedit mibi. **O**fferebātur aut p̄ mitie ex spāli cā. s. in recognitionē dñi b̄fii cy q̄si aliq̄ p̄fiteat se a deo fruct⁹ ēre p̄cipē et iō se teneri ad aliqd de h⁹ mōi deo exhibē dū fm illud. p̄. palipo. vlt. **Q**ue de manu tua accepim⁹ dedim⁹ tibi. et qz deo debem⁹ exhibere id qd p̄cipiū ē. iō p̄mitias quasi p̄cipiū aliqd de fructibus ēre p̄ceptū fuit deo offeri et qz sacerdos constituit p̄lo i his q̄ sūt ad de um. iō p̄mitie oblate a p̄lo i vsū sacerdotū cedebāt. vnde dñ **N**umer. 18°. **L**ocus ē dñs

ad Maro. ecce dedi tibi custodia pmitiaruz
 mearu. ptnet at ad ius nale ut ho ex rebus
 sibi datis a deo: aliqd exibeat ad ei' hono
 re. s; q talib' psonis exibeat: aut de pms
 fructib': aut in tali quatitate. h qd e fuit i ve
 teri lege iuf dno dcmnatu. i noua at lege
 diffinit p dcmnatodez ecclesie ex qua hoies
 obligant ut primitias soluat s; ciuetudine
 patrie z indigentia mlstroru ecclesie. Ad
 pmu g dicendu q cerimonialia pprie erat
 i signu futuri. z io ad pntia vitatit significare
 ceisauerit. oblatio at primitiaru fuit i signu
 pteriti bnficy: ex quo et debitu recognitiois
 causat fm dictame ronis nalis. z io i genali
 h' moi oblatio manet. Ad secudu dd q pri
 mitie offerebant i ueteri lege: no solu ppter
 bnficy fructuu terre. pmissiois date a deo.
 s; et ppter bnficy fructuu tre a deo datoru
 Unde dicit Deut. 26. Offero tibi primitias
 frugiu tre quas dñs de' dedit mibi. z h scda
 ca apud oes e cois. Pdt et dci q sicut spa
 li qda bnficy tra pmissiois contulit de'. ita
 conaturali bnficy toti humano generi con
 tulit tre dñi: fm illud ps. Terra autē dedit fi
 lys hoium. Ad ttiu dd q sicut Zoro dicit.
 ex maioru traditoe itroductum e q pluri
 mu quadragesima. pte dabant sacerdotib'
 loco primitiaru q mimu: sexagesima. vñ vi
 det q inter hos iminos sint primitie offerē
 de fm coisuetudine pte. R obabiliē tñ primi
 tiaru quatitas no fuit delimita in lege: qz si
 cut dictu e. primitie datur p modu oblatiois
 de cui' rone e q sint volutarie.

Quinde vide
 radu e de decimis. Et cir
 ea h qru' quatuor. p viz
 hoies teneant ad soluendas
 decimas ex necitate pcepti.

2° de quibus rebus sint decime dande. 3°
 qbus debeant dari. 4° qb' opetat eas dar.

Ad primuz sic proce
 ditur. Vide q hoies no teneant dare deci
 mas ex necitate pcepti. Preceptu. n. de solu
 tione decumaruz i lege veti dat: ut ps Leuit.
 27. Des decime tre siue de frugibus siue d
 pomis arboru: dñi sut. z. i. Dium deciarum
 ouis z bouis z capre q sub pastoris vga tra
 seut qeqd decimū venerit: scificabis dño. n
 at pot coputari h iter pcepta moralia: qz ro

nalle no magis dicit q decima ps debeat
 magis dari q nona vel vndecima. g vel e p
 ceptu iud ciale v' cerimoniale s; sicut s ba
 bituz e: tpe gre no obligant hoies neq ad p
 cepra cerimonialia neq ad iudicialia vetis
 legis. g hoies nuc no obligatur ad decimarz
 solutione. ¶ Illa sola hoies seruare tene
 tur tpe gre q a xpo p plos sut madata: lectu
 duz illud Math. vlii. Docentes eos seruare
 oia qcuq mandau vob. z Paulus dicit Ac
 tuu. 20. No. n. subfugi q mun' annuncieam
 vob oe cofiliu dei. s; neq in doctrina xpi ne
 qz doctrina ap'oz aliqd cotinet de solutioe d
 cimarū. Na qd dñs de decimis dicit Math
 23. Te vob q deciatu. menta z rutā zc. hec
 oportuit facere ad tps pteritu legal obfua
 tie referendu videt: qz dicit Dilari' sup Ma
 th. Decimatio illa oleru q i pfiguratoez futu
 rozu erat vtilis: no debebat obmitti. g hoies
 tpe gratie non tenent ad decimarū solutioez
 ¶ Hoies tpe gre no magis tenet ad ob
 seruantiā legaliu qz ate legē. s; ante legē no
 dabat decie ex pcepto: s; solu ex voto. legit
 .n. Ben. 28. q Jacob vouit votuz dices. Si
 fuerit de' mecu z custodierit me in via qua
 abulo zc. cūctoruz q dederis mibi: decias
 offerā tibi. g et neq tpe gre tenet hoies ad
 decimarū solutione. ¶ In veteri lege tene
 bant hoies ad triplices decimas soluendas.
 quaz quasda solvebat lenitis. dñ. n. Nūeri.
 18. Leuite decimarz oblatoe pte erūt. quas
 i vñs eoz z necia sepau. erāt quoqz alie d
 cime de qb' legit Deut. 14. Decima partem
 separabis de cunctis frugib' tuis q nascut i
 terra p ānos singulos. z comedet in opectu
 dñi dei tui i loco que elegerit de'. erant qz z
 alie decime de qb' ibidē subditur Anno ter
 tio sepabis alia decima ex oib' q nascuntur
 tibi eo tpe. z repones itra ianuas tuas: uent
 qz leuites q alia no h; pte neq possessioem
 tecu: z pegrin' ac pupill' et vidua q itra por
 tas tuas sunt: et comedent et saturabuntur.
 sed ad secundas et tertias decimas hoies n
 tenet tpe gre. g neq ad primas ¶ qd sine
 determinatōe tps debet nisi stati soluat
 obligat ad ptnu. si g hoies tpe gre obligat
 tur ex necitate pcepti ad decias soluēdas in
 tris i qbus decime no solutif. oēs eent i pec
 cato mortali. et p dñs etiaz mlstri eccle disti
 mulā. qd v' icoueniēs. no g hoies tēpōf
 gre ex necitate tenetur ad solutioem deciaz

Sed est quod Augustinus dicit et beatus Hieronymus in libro primo de decime ex debito requirunt. et quod eas dare noluerint. res alienas inuadunt. **R**espondeo dicendum quod decime in veteri lege dabantur ad sustentationem ministro rum dei. **U**n de Malachia 3. Inferre oportet decime matrone in horreum meum: ut sit cibus in domo mea. **V**n preceptum de solutio decimarum. primum quidem erat morale inditum naturali ratione. primum autem erat iudiciale ex divina institutione robur habens. **Q**uia enim eis quod domino cultui ministrabat ad salutem populi totum populum necesse erat ministrare ratione naturalis dictat: sicut et his quod communi utilitati iunguntur. scilicet principibus et militibus et alijs hominibus modis stipendia victus debentur a populo. **V**n et apostolus scribit per beatum Paulum ad Corinthios 9. pro humanas consuetudines dicentes. Quis militat suis stipendijs vnicuique: aut quis plantat vineam. et de fructibus eius non edit. **S**ed determinatio certe partis exhibende ministris divini cultus non est de iure naturali: sed est introducta institutione divina secundum additionem illi populo cui lex dabatur: quod cum in duobus tribus esset divisus. duodecima tribus. scilicet leuitica que tota erat ministerijs divinis mancipata. possessiones non habebat. **V**n conveniens institutum est ut reliqua decime tribus decimam partem suorum pventuum leuitis daretur ut honorabiliter viverent. et quod est aliquid per negligentiam erat transgressores futuri. **V**n quantum ad determinationem decime partis erat iudiciale: sicut et alia multa spalius in illo populo instituta erant ad equalitatem inter homines ad invicem servandam sed populi illius additionem: que iudicialia precepta dicitur: sed ex sequenti aliquid significaret in futurum: sicut et omnia eorum facta: secundum illud in ad Corinthios 10. **D**ia in figura contingebat illis: in quibus conveniebatur cum ceremonialibus preceptis que principaliter instituta erant ad significandum aliquid futurum. **V**n et preceptum de decimis solvendis significat aliquid in futurum. quia enim decima datur que est perfectionis signum: eo quod denarius est quoddammodo numerus perfectus qui primus limes numerorum: ultra quem numerum non procedunt: sed reveruntur ab uno nomine sibi tribus reservatis: prote statum qui in quodam signo ad se pertinet imperfectionem. perfectionem vero que erat futura per christum esse expectandas a deo. nec tamen propter hoc est ceremoniale preceptum sed iudiciale: ut dicitur est. **E**st autem hec differentia inter criminalia et iudicialia legis precepta: ut si diximus: quod ceremonialia illicita sunt et observare tempore legis nove. iudicialia vero et si non obligent tempore gratie: tamen possunt observari absque peccato. et ad eorum observantiam aliquid obligant si statuat auctoritate eorum quantum est condere legem

sicut preceptum iudiciale veteris legis est: quod si furatus fuerit ovem: reddat quatuor oves: ut legitur Exodo 22. **Q**uod si ab aliquo rege statuat. tenentur eius subditi observare. **I**ta est determinatio decime partis solvendae de auctoritate ecclesie tempore nove legis instituta secundum quandam humanitatem: ut. scilicet non minister populi nove legis ministris novi testamini exhiberet quod populus veteris testamini exhibebat. cum tamen populus nove legis ad maiora obligatus esset illud Mattheo 5. **N**isi abundaverit iusticia vestra plus quam scribarum et phariseorum: non intrabitis in regnum celorum. et cum ministri novi testamini sint maior dignitatis quam ministri veteris testamini: ut probat apostolus. 2. ad Corinthios 3. **S**ic ergo per quod ad solutionem decimarum homines tenentur. primum quidem ex iure naturali primum est ex institutione ecclesie: quod tamen pensatis oportunitatibus temporum et personarum possit aliam partem determinare solvendam. **E**t per hoc per rationem ad primum. **A**d secundum dicitur quod preceptum de solutione decimarum quantum ad id quod erat morale datum est in evangelio a domino ubi dicit Mattheo 23. **D**ignus est operari mercede sua. et est ab populo. ut per 1. ad Corinthios 9. **S**ed determinatio certe precepti est reservata ordinationi ecclesie. **A**d tertium dicitur quod ante tempus veteris legis non erant determinati ministri divini cultus. sed dicitur quod progeniti erant sacerdotes quod duplici portione accipiebatur. et id est non erat determinata aliqua pars exhibenda ministris divini cultus. sed ubi aliquid occurrebat uniusquisque dabat ei propria sponte quod sibi videbatur: sicut Abraham quodam prophetaico instinctu dedit decimas Melchisedech sacerdoti dei summi ut dicitur Hebraeos 14. **E**t similiter Jacob decimas vouit se daturum: quibus non videatur decimas vouisse quod aliquid ministris exhibendas. sed in divinum cultum. puta ad sacrificiorum consumationem. unde signanter dicit: offeram tibi decimas. **A**d quartum dicitur quod secunde decime que reservabatur ad sacrificia offerenda: locum in nova lege non habent cessantibus legalibus victimis. tertie vero decime quas cum pauperibus comedere debebant in nova lege augetur per hoc quod dominus non solum decimam primum: sed omnia superflua pauperibus iure exhiberi: secundum illud Lucam 11. quod super dote elemosinam Ipse est decime que ministris ecclesie dantur: per eos debet in usus pauperum dispensari. **A**d quintum dicitur quod ministri ecclesie maiorem curam debent habere spiritualium bonorum in populo promouendorum: quam temporalium colligendorum. et id apostolus noluit uti primum sibi a domino tradita: ut. scilicet acciperet stipendia victus ab his quibus evangelium predicabat ne

daref aliqđ ipedimentū euāgelio xpi. nec tñ peccabant illi q ei nō subueniebant: aliqñ apłs eos corrigere non omiffet. ⁊ filiū lau dabiliter mīftri eccleſie decimas eccleſie nō regrūt ubi fine ſcandalo regri nō poſſent. p pter diſſuetudinē: uel pp̄t aliqua aliaz cām nec tñ ſūt in ſtatu dānatōis q nō ſoluūt i lo cis illis in qbus eccleſia nō petit: niſi forte p pter obſtinatōez ai hñtes uolūtātē nō ſoluē di ēt ſi ab eis peterent.

Ad ſecundūz ſic pro

cedit. **U**idef q nō de oibus teneant hōies decias dare. **S**olutio. n. decimarū uidef eē ex ueteri lege iſroducta: ſz i ueteri lege nlluz pceptū dat de pſonalib⁹ decimis. q. ſ. ſoluūt de his q aliq acqrit ex proprio actu: puta d mercationib⁹ uel de militia. q de talib⁹ deci maſ null⁹ ſoluere tenetur. **P**. De male ac qſitū nō oꝝ fieri oblatio ut ſ dictū ē. ſz obla tiones q immediate deo exhibentur magis vi dētur ptinē ad diuinū cultū q̄ decie q exhi bentur mīftris. q̄ nec decie d male acqſitū ſūt ſoluēde. **P**. Leuit. vlti. nō mādatur ſol ui decima niſi de frugib⁹ ⁊ pomis arborūz ⁊ aialib⁹ q trāſeunt ſb vga paſtoris: ſz pter h ſūt qdā alia mīuta q hōi pueniūt: ſic herbe q naſcuntur in horto. ⁊ alia huiuſmōi. q̄ nec de illis hō decimas dare tenetur. **P**. Hō nō pōt ſoluere niſi id qd ē i ei⁹ ptāte. ſed nō oia q pueniūt hōi de fructib⁹ agrorum aut aialū remanent in ei⁹ ptāte: qz qdam aliqñ ſubtrahūp furtū uel rapinā. qdā vō qñq in aliū transferūtur p uenditionē. qdā etiā alyf debētur: ſicut pncipib⁹ debentur tributa. et operarijs debentur mercedes. q̄ de his ſi te netur aliq decias dare. **S**z dē qd dicitur **ſen. 28.** Cūctoz q dederis mihi: decias of ſerā tibi. ſz oia q hō hz ſūt ei data diuit⁹. q̄ d oib⁹ oꝝ decias dare. **P**. dicēdū q de vna q̄q re precipue ē iudicandū ſz ei⁹ radicem. **R**adix autē ſolutōis decimarū ē debitū q̄ ſe minantibus ſpūalia: obētur carnalia: ſz illō apli. i. ad **Cor. 9.** Si nos vob ſpūalia ſemia tim⁹: nō magnū ē ſi carnalia vīa metamus. ſuper h. n. debitū fundauit eccleſia determi nationē ſolutōis decimarū. oia at q̄cūq hō poſſidet ſub carnalib⁹ cōtinētur. ⁊ iō de ol bus poſſeſſis decime ſūt ſoluēde. **A**d pri mū q̄ d q ſpālis rō fuit q̄re i ueteri lege n̄ fuit datū pceptū de pſonalib⁹ decimis ſcđm

cōditionē ppli illi⁹: qz oēs alie tribus circa poſſeſſiones habebant de qb⁹ poſſant ſuffici entē puidē leuitis q carebāt poſſeſſiōib⁹. nō aut iterdicebatur eis qn de alijs opib⁹ hone ſtis lucraretur: ſic ⁊ alij iudei: ſz pplus noue legis ē vbiqz p mūdum diſſuſus qz plurimi poſſeſſiōes nō hñt: ſz de aliqbus negocyſ vi uūt q nihil cōferrēt ad ſubſidiū miſtrozum dei: ſi de eozū negocyſ decias nō ſoluerent **M**iniſtris et noue legis arti⁹ iēdicatur ne ſe iſgerāt negocyſ lucratiuis: ſz illō. 2. ad **Thi mot. 2.** Nemo militās deo iſpicat ſe ſecu larib⁹ negocyſ. ⁊ iō i noua lege tenētur ho mies ad decias pſonales ſz ſuuetudinē pſie ⁊ iſdigētā miſtrozū. vñ **Aug.** dic ⁊ h̄. i. 6. q. i. .c. decie. De militia: de negocio ⁊ d artificio redde decimas. **A**d ſcđm dō q aliq male acgruntur dupliciē. **U**nomō qz ipā acqſitō ē iuſta. puta qz acgrūtur p rapinā aut furtū aut vſurā. q hō tenetur reſtituē. nō at de eis decias dare. tñ ſi aliq ager ſit ēptus de vſa de fructu ei⁹ tenetur vſurarius decias dare. qz fruct⁹ illi n̄ ſūt ex vſura: ſz ex dei munere. **Q**uedā vō dicūtur male acqſita: qz acgrun tur ex turpi cā ſic d meretricio ⁊ hiſtriona tu ⁊ alijs h⁹ mōi: q n̄ tenētur iſtituē. vñ d ta lib⁹ tenētur decias dare ſz modū aliaz pſōa liū deciaz. tñ eccleſia nō dz eas recipe q̄ diu ſūt i pctō: ne videātur eoz pctis cōicare. ſed poſtq̄ penituerit pñt ab eis de his recipi d cime. **A**d ſcđm dō q ea q ordinātur i finem ſūt iudicanda ſm q cōpetūt fini. decimarū at ſolutio ē debita n̄ ppter ſe: ſz pp̄t miſtros q̄rū honeſtati nō cōuenit ut etiā minima ex acta diligentia regrant. hoc. n. in vitiuz dpu tatur: ut pꝝ p p̄m i 4. ethicoꝝ. ⁊ iō lex vet⁹ nō deſmāuit ut de h⁹ mōi minutis reb⁹ dci me dentur. ſz relinqt h arbitrio dare volētū qz mīma quaſi nihil cōputātur. vñ phariſei quaſi pfectā legis iuſticiā ſibi aſcribētes: et d his mīutis dci mas ſoluebāt. nec d hoc re p̄hēdūtur a dño: ſz ſoluz d hoc q̄ maiora. i. ſpūalia pcepta cōtēbāt. magis at d h eos ſm ſe cōmēdabiles eē oñdit: dicēs: hec opoz tuit facē. ſ. tpe legi: ut **Criſo.** expōit. qd et vi detur magis i quādā dētā ſonare q̄ i obli gatōez. vñ ⁊ nūc d his minutis nō tenentur hōies dci mas dare: niſi forte pp̄t ſuuetudinē pſie **A**d quartū dō q d his q furto uel ra pina tollūtur. ille a q auferuntur decias ſol uere nō tenet anteq̄ recuperet: niſi forte pp̄t

culpā ut negligentia suā dānū incurrit: qz et
B ecclesia nō dz dānificari. Si vero vendat
triticū non dānificari: pōt ecclesia decias exi
gē: et ab ēptore: qz hz rem ecclesie debitam:
et a venditore: qz qstū ē de se ecclesia dānificari
davit. vno tñ soluēte ali' nō tenet. Debenf
autē decime de fructib' frē inqstū pueniūt
ex dīno munere. et iō decime nō cadunt sub
tributo: nec ēt sunt obnoxie mercedi opera
riorū. et iō nō debēt prius deduci tributa et
pccū opariozū qz soluant decime s; an oia d
bent decie solui ex itegris fructib'.

Ad tertium sic proce

dit. Videt qz decime nō sunt clericis dande
Leuit. n. i. vti testō decime dabant: qz nō
habebāt aliquā pte in possessionib' ppli: ut
bñ. Nūeri. 18. s; clerici i nouo testō hnt pos
sessiones et primōiales: iterdū et ecclesiasticas
recipiūt i super pmitias et oblatiōes p viuis
et mortuis. supflūū g ē qz eis decime dentur
¶ Cōtingit qñqz qz aliqs hz domicilium
in vna parochia: et colit agros i alia: uel ali
qs pastor ducit gregē p vna pte anni in tmi
nis vnius parochie. et alia pte anni i terminis
alterius. uel hz ouile in vna parochia: et pas
cit oues in alia: in qbus et sitibus casib' non
videt posse distingui qbus clericis sint deci
me soluēde. g nō videt qz aliqb' clericis de
terminate sint soluēde decime. ¶ S. S. nāt
cōsuetudo hz i qbus dā frīs qz milites decias
ab ecclesia in feudū tenēt. religiosi eriaz. qui
dā decimas accipiūt. nō g videt qz solū cleri
cis curā aiarū hntibus decie debent. ¶ S. 3
ē qd dñ. Nūeri. 18. Filys leui dedi omnes
decimas isrl' i possessionib' p misterio qz hntiūt
mibi i tabernaculo. s; filys leui succedūt cle
rici i nouo testō. g solis clericis decie debent
¶ S. dicit dñ qz circa decimas duo sūt cōside
randa. s. ipsū ius accipiendi decimas. et ipse
res qz noie decime dant. Ius at accipiendi
decimas spūale ē: cōsegrtur. n. illud debitu
qz misteris altaris debet supstus de misterio.
et qz semināribus spūalia debent tpalia: qd ad
solos clericos pntinet hntes curas aiaz. et iō
eis solū opetit h ius hñe. Res at qz noie dci
marū dant corpales sūt. vñ pnt i vsū qz libz
cedere. et sic pnt ēt ad laicos puenire. ¶ Ad
pmū g dicit dñ qz i veti lege sicut dictū ē spā
les qdā decie deputabāt i buētioi paupuz: s;
i noua lege decie dāt clericis nō solū ppter

sui sustentatōne: s; et ut ex eis subueniāt pau
peribus. et iō nō supflūū. s; a B necie sunt
possessiōes ecclesiastice et oblatiōes et pmitie
simul cū decimis. ¶ Ad secūdū dō qz deci
me psonales debent ecclesie in cur' parochia
hō habitat. decime vō pdiales rōnabilit ma
gis vident prinē ad ecclesiam in cui' tminis
pdia sita sūt. An iura detminat qz i B seruet
cōsuetudo diu obtenta. Pastor at qz diuersis
tēporib' i duabus parochiis gregē pascit dōz
proportionalit vtriqz ecclesie decimas solue
re. et qz ex pascuis fruct' gregis pueniūt. ma
gis debet decima gregis ecclesie i cui' fruo
rio greg pascit: qz illi in cui' territorio ouile
locat. Ad tñ dicit dñ qz sicut res noie de
cime acceptas pōt ecclesia alicui laico tradē
ita ēt pōt ei cedere ut dandas decimas ipi ac
cipiāt iure accipiēdi ministris ecclesie refer
uato: siue p necitate ecclesie: sicut qbusdam
militib' decie debent i feudū p ecclesiam cō
cessit: siue ēt ad subuentionē pauperuz: sic q
busdā religiosi laici: uel nō hntib' curā aia
rū: aliq' dcie sūt cōsegr p modū elemosyne. q
busdāz tñ religiosi opetit accipere decias ex
eo qz hnt curā aiaz.

Ad quartum sic pro

cedit. Videt qz et clerici teneant decimas
dare: qz de iure cōi ecclesia parochialis dōz
recipere decimas pdiozū qz in territorio ei' sūt
contingit autē qñqz qz clerici hnt in territorio
alic' parochialis ecclesie aliq' pdia ppa: uel ēt
aliq' alia ecclesia hz ibi possessiōes ecclesiasti
cas. g videt qz clerici teneant dare pdiales.
decimas. ¶ S. Aliq' religiosi sūt clerici qz tamē
tenēt dare decimas ecclesiis rōne pdiozū
qz ēt manib' pps excolūt. g videt qz clerici
nō sūt imunes a solutiōe decimaruz. ¶ S.
Sic Nūeri. 18. pccipit qz leuite a populo d
cimas accipiāt. ita ēt pccipit qz ipsi dent dci
mas sūmo sacerdoti. g qua rōne laici dōt da
re decias clericis. eadē rōne clericis debēt da
re decimas sūmo pōtifici. ¶ S. Sic decime
debēt cedere i sustentatōez clericoz: ita ēt dōt
cedē i subuentionē paupuz. s; g clerici excusa
tur a solutiōe deciaz: pari rōne excusatur et
paupes. h at ē falsū. g et primū. ¶ S. 3 ē qd
dicit decretalis Patialis pape. Noui gen'
exactōis ē ut clerici a clericis decias exigāt
¶ S. dicit dñ qz idē nō pōt ēē cā dandi et re
cipiendi: sicut nec causa agendi et patiendi.

Cōtingit autē ex diuersis causis et respectu diuersorum eūdem esse dante et recipientē. Sic agentē et patientē. Clericis autē inq̄tū sūt mīstri altaris sp̄ualia pp̄lo seminātes. decie a fidelibus debētur. vñ tales clerici inq̄tū clerici sūt. i. inq̄tum hñt ecclīasticas possessiōes. decimas soluere nō tenent. Ex alia vō cā. s. pp̄f h qd possidēt pp̄o iure: uel ex successiōe parentū: uel ex ep̄nōe: uel q̄cunq; h' mōi mō: sūt ad decimas soluēdas obligati. Vñ p̄ rñsio ad primū: qz clerici de pp̄is pdiys tenēt soluere decimas parochiali ecclīe: sicut et alij. Et si ipsi sint eiusdē ecclīe clerici: qz aliud ē habere aliqd ut pp̄iū: aliud ut eccl. predia vō ecclīe nō sūt ad decimas soluēdas obligati: Et si sint infra tmios alteri' parochie. Ad secundū dicendū qz religiosi q sunt clerici si habeant curā aiarū sp̄ualia pp̄lo dispēsātes nō tenent decimas dare: s; pñt eas recipere. De alijs vō religiosi etiā si sint clerici q nō dispensant pp̄lo sp̄ualia est alia rō. ipsi. n. tenent d iure cōi decimas dare. hñt tñ aliquā imūitātē s; dīfas cōcessiōes eis a sede ap̄līca factas. Ad tñiū vō qz i veteri lege p̄mitie debebant sacerdotib'. decima autē leuiti. et qz sub sacerdotib' leuite erat. dñs mandauit ut ipsi loco p̄mitiarū: soluerent sūmo sacerdoti decimā decime. vñ nūc eadē rōe tenentur clerici sūmo pōtīfici decimā dare si exigeret. nālis. n. rō dicit qz illis q hñt curā aiarū: de cōi multitudine statu p̄uideat. vñ d possunt ereg ea q p̄tinent ad cōem salutem. Ad quartū vō qz decie debēt cedē i subuentionē paup̄is p dispensatiōez clericoy. et iō pauperes nō hñt cām accipiendi decias. s; tenent eas dare.

Quinde cōside
randū ē de voto p qd aliqd deo p̄mittit. Et circa h q̄rūt duodeci. p̄ qd fit votū. 2° qd cadat sub voto. 3° de obligatiōe voti. 4° de utilitate uouendi. 5° cuius virtutis sit act'. 6° utz maglime ritozū sit facere aliqd ex voto q̄ sine voto. 7° d solēnitāte voti. 8° vtz possint uoueri q sūt p̄tati alteri' subiecti. 9° vtrū p̄neri possint voto obligari ad religiōis i gressū. 10° vtz votū sit dispēsabile vel cōmutabile. 11° vtrū i solēni voto cōtinētie possit dispensari. 12° vtrū regraf i dispensatiōe voti superior

auctoritas.
Ad primum sic procedit. Videl qz votū cōsistat in solo p̄posito uoluntatis: qz s̄m qsdā votū ē cōceptio boni p̄positi cū ai deliberatione firmata qua quis ad aliqd faciendū uel nō faciendū se deo obligat. s; cōceptio boni p̄positi cū oib' q addūtur pōt i solo motu uolūtatis cōsistere. q̄ votū i solo p̄posito uolūtatis cōsistit. 3p̄ia nomen voti uidet a uolūtate affūptū. or. n. aliqs pp̄o voto facē q uolūtarie facit. s; p̄positū ē act' uolūtatis. p̄missio at rōis. q̄ votū i solo actu uolūtatis cōsistit. 4p̄. dñs dicit Luc. 9°. Nemo mittēs manū ad aratrū. et aspiciēs retro apt'. ē regno dei. s; aliqs ex b̄ ipso qz h; p̄positū bñfaciēdi: mittit manū ad aratrū. q̄ si aspiciat retro desistēs a bono p̄posito. n. ē apt' regno di. Ex solo q̄ bono p̄posito aliqs obligat apud deū: et nulla p̄missiōe facta. et ita vñ qz i solo p̄posito uolūtatis votū cōsistat. 5p̄. dñs dicit Ecclīastes 5°. Si qd uouisti deo ne moreris reddē. displicet. n. ei infidelis et stulta p̄missio. q̄ uouet ē p̄mittere. et votū ē p̄missio. 6p̄. dicit dñs qz votū quādā obligatiōez ipoztat ad aliqd faciendū uel dimittēdum. Obligat at hō se hōi ad aliqd p̄ modū p̄missiōis: q̄ rōis act' ad quā p̄tinet ordinare. sicut. n. bō iperādo uel deprecando ordiat quodāmod qd sibi ab alijs fiat. ita p̄mittendo ordiat qd ipse pro alio facē debeat. s; p̄missio q̄ ab hōe fit hōi: nō pōt fieri nisi p̄ uerba uel q̄cunq; extiora signa. deo at pōt fieri p̄missio p̄ solā intioze cogitatiōne: qz ut dñs. p. Regl. 16: hōies uidēt ea q parēt: s; deus ituel cor. Expmuntur tñ qñz uerba extiora: uel ad sui ipsi' exortatiōez sicut circa ordē dicit dñs: Et ad alios cōtestandū: ut nō solū desistant a fractiōe voti p̄pter timorē dei: s; et p̄pter reuerētiā hōiūz p̄missio at p̄cedit ex p̄posito faciēdi. p̄positum at aliquā deliberatiōnem p̄erigit: cū sit actus uolūtatis deliberate. Sic q̄ ad uotum tria ex necitate regunt. p̄ qdē deliberatiō. 2° p̄positū uolūtatis. 3° p̄missio i qua p̄fici tur rō voti. Supaddū vō qñz et alia duo ad quādā voti cōfirmatiōez. s. p̄nunciatio oris: se cundū illd ps. Reddā tibi uota mea q̄ desierūt labia mea. et iterū. testimoniū aliozū. Vñ m̄gr dicit 38. dis. quarti libri s̄niaz: qz votū ē testificatiō qdā p̄missiōis sp̄ōtāe q̄ dō

et de his que sunt dei fieri debent: quis testificatio
possit ad interiori testimonio proprie referri.
Ad primum ergo dicitur quod conceptio boni pro
fieri non firmatur ex alia deliberatione nisi promissi
one deliberatione consequente. **A**d secundum
dicitur quod voluntas mouet rationem ad promittendum ali
quid circa ea que ei voluntati subduntur. et pro
toto votum a voluntate accipit nomen quasi a pro
mouente. **A**d tertium dicitur quod ille qui mittit manum ad
arandum iam facit aliquid: sed ille qui solum proponit non
dum aliquid facit: sed qui promittit iam capit se exhibere
ad faciendum: licet nodum impleat quod promittit:
sicut ille qui ponit manum ad arandum: nodum
arat. iam tamen ponit manum ad arandum.

Ad secundum sic procedit.

Vides quod votum non solum debet fieri de
meliori bono. dicitur enim melius bonum quod ad
supererogationem pertinet: sed votum non solum fit
de his que sunt supererogatio: sed et de his que per
tinet ad salutem. namque et in baptismo volunt
homines abrenunciare diabolo: et pompis eius
et fide seruare ut dicitur glo. super illud psalmi. **V**ouete
et reddite domino deo vestro. **J**acob et uouit quod
esset ei dominus in deum ut habetur Genesim 28. hoc autem est maxi
me de necessitate salutis. ergo votum non solum fit de
meliori bono. **P**ropterea in cathalogo sac
rorum ponitur ut patet **Deo** xi. sed ipse filius innocen
te occidit propter votum: ut habetur **Judicium** xi. cum ergo oc
cisio innocens non sit melius bonum: sed sic finem se illi
citum. uides quod votum fieri possit non solum de me
liori bono: sed et de illicito. **P**ropterea que redun
dant in detrimentum persone: uel que ad nihil sunt
utilia: non habent rationem melioris boni: sed quibus sunt
aliqua vota de imoderatis uigiliis et ieiuniis:
que uergunt in periculum persone. quibus et sunt aliqua
vota de aliquibus indifferentibus: et ad nihil ual
entibus. ergo non solum votum est melioris boni. **S**ed
est quod dicitur deum 23. **S**i nolueris polliceri absque
periculo eris. **R**espondeo dicitur quod sicut dicitur est: votum est
promissio deo facta. promissio autem est alicuius quod
quod per aliquam uoluntate facit. non enim esset promissio
sed comminatio si quis diceret se aliquid facturum
sicut uana esset promissio si aliquis alicui promitteret
id quod ei non esset acceptum. et ideo cuius de peccatum
fit deus: nec aliquid operis sit deo acceptum nisi
sit uirtuosum. consequens est quod de nullo illicito
nec de aliquo indifferente debeat fieri votum. sed so
lum de aliquo actu uirtutis. sed quod votum promissio est
uoluntaria importat necessitatem aut uoluntatem exclu
dit. id quod est absolute necesse est uel non esse: nul

lo modo sub voto cadit. stultum enim esset si quis uo
ueret se esse moriturum: uel se non esse uolaturum.
Illud uero quod non habet absolutam necessitatem: sed neces
sitate finis. puta quod sine eo non potest esse salus: ca
dit quod sub voto in quantum uoluntarie fit non autem
in quantum est necessitatis. **I**llud autem quod neque cadit sub
necessitate absoluta neque sub necessitate finis:
omnino est uoluntarium. et ideo habet propriissime cadit sub
voto. habet autem dicitur esse magis bonum in comparatione
ad bonum quod consistit in necessitate salutis. ideo pro
prie loquendo uotum dicitur esse de meliori bono.
Ad primum ergo dicitur quod habet modo sub voto ba
ptizatorum cadit abrenunciare populo diaboli et
fide christi seruare: quod uoluntarie fit: licet sit de ne
cessitate salutis. et sicut potest dici de uoto **J**acob
quis est possit intelligi quod **J**acob uouit se
habere dominum in deum spiritualem cultum ad quem non te
nebat: sicut per decimarum oblationem. et alia habet
modi que ibi subduntur. **A**d secundum dicitur quod quedam
sunt que in omnibus euentibus sunt bona: sicut opera uirtutis
et alia bona: que possunt absolute cadere sub voto.
quedam uero in omnibus euentibus sunt mala: sicut ea que
finem habent per se. et habent nullo modo possunt sub voto ca
dere. quedam uero sunt que in se considerata bona. et
finem habent possunt cadere sub voto. possunt tamen habere malum
euentum in quo non sunt obseruanda. et sic accidit in
uoto. **J**ephte quod dicitur **Judicium** xi. uotum uouit
domino dices. **S**i tradideris filios ammon in ma
nus meas. quocumque primum egressus fuerit de fo
ribus domus mee inibi que occurrit reuertente
ti in pace: enim offeram holocaustum domino. habet autem po
terat malum euentum habere si occurreret ei aliquid
aial non imolandum: sicut asinum uel hominem: quod et
accidit. **U**bi et **Zero** dicitur. **I**n uouendo sunt stul
tus: quod discretionem non habuit: et in reddendo
ipsum. promittit tamen ibidem quod factum est super eum
spiritus domini: quod fides et deuotio ipsius ex quo motus
est ad uouendum fuit a spiritu sancto: propter quod ponit
in cathalogo secundum. et propter uictoria quam ob
tinuit: quod probabile est eum penituisse de facto ini
que: quod tamen aliquod bonum figurabat. **A**d tertium di
cendum quod maceratio propter corporis: puta propter
uigilias et ieiunia: non est deo accepta nisi in quantum
est opus uirtutis. quod quidem est in quantum cum debi
ta discretionem fit ut. scilicet concupiscentia refrenetur
et non nimis graue. et sub tali tenore possunt
haberi modo sub voto cadere: propter quod et apostolus **Rom.**
12. postquam dixerat. **E**xhibeatis corpora ustra
hostiam uiuentem sanctam deo placere. addidit ratio
nabile obsequium vestrum: sed quod in his que ad se ipsum
pertinet de facili fallitur homo in iudicando: etiam

q̄ sicut s̄ dictū ē: votū ē pmissio deo facta. alia autē rōne pmittit aliqd hōi. ⁊ alia rōe deo. **H**omini qdē pmittit aliqd pp̄ eius utilitatē: cui vult ē ⁊ q̄ ei aliqd exhibeam ⁊ q̄ eū de futura exhibitōe p̄s certificem. **S**ed pmissiōe deo facim⁹: nō pp̄ ei utilitatē: s̄ ppter n̄ram. **U**n̄ **A**ug⁹ dicit i p̄dicta eplā. **B**enignus exactor ē: ⁊ nō egen⁹. ⁊ q̄ n̄ crescat ex redditib⁹: s̄ i se crescat faciat reddi tores. ⁊ sicut id qd̄ dam⁹ deo nō ē ei vtile: s̄ nob⁹: q̄ qd̄ ei reddit reddētī addit. ut **A**ug⁹ ibidē dicit. ita ē pmissio q̄ deo aliqd voue mus nō cedit i eius utilitatē q̄ a nob⁹ certifi cari nō idiget: s̄ ad utilitatē n̄ram iqt̄uz vo uendo volutatē n̄ram imobilē firmam⁹ ad id qd̄ expedit facere. ⁊ id expediēs ē vouer.

Ad primū ḡ dicēdū q̄ sicut nō posse pec care nō diminuit libertatē. ita ē necitas fir mate voluntatis in bonū: nō diminuit lib tatē: ut p̄ i deo ⁊ i beatis. ⁊ tal̄ ē necitas vo ti similitudinē quādā h̄is cū cōfirmatōe beato rū. **U**n̄ **A**ug⁹ dicit i eadē eplā q̄ felix necitas ē q̄ i melioza cōpellit. **A**d secūdū dō q̄ q̄n̄ periculū nascit ex ipso facto: tūc factū illud nō ē expediēs. puta q̄ aliqs p̄ potē ruinōsū trāseat flumiū. s̄ si piculū imieat ex h̄ q̄ hō deficit ab illo facto: nō definit pp̄ h̄ eē expe diens: sicut expediēs ē ascēde equū q̄nis pi culū imineat cadenti de eq̄: aliq̄n̄ oportet ab oib⁹ bonis cessare: q̄ ē p̄ accēs ex aliquo euētū p̄nt eē piculosa. **U**n̄ d̄r ecclesiastel. xi. **Q**ui obfuar ventū: nō semiat. ⁊ q̄ cōsiderat nubes nūq̄ metet. piculū at̄ vouerī n̄ imiet ex ip̄o voto: s̄ ex cl̄pa hois q̄ volutatē mutat trāsgrediēs votū. **U**n̄ **A**ug⁹ dicit i eadē eplā. **N**ō te vouisse peniteat. imo gaude iam tibi sic nō licē q̄ cū tuo detriento licuisset. **A**d tertiuū dicēdū q̄ x̄po s̄m se n̄ cōpetebat vo uere: tū q̄ de⁹ erat: tū ē q̄ inq̄tū hō hēbat firmatā volutatē i bono q̄i cōprehēsoz ex̄nis q̄nis p̄ quādā similitudinē ex p̄sona ei⁹. dicit i in ps. s̄m glo. **V**ota mea reddā i cōspectu t̄i mētū eū. loq̄r at̄ de corpore suo qd̄ ē eccla. **A**pl̄i at̄ intelligūt vouisse p̄nētia ad p̄fectō nis statū q̄n̄ x̄pm̄ relictis oib⁹ sūt secuti.

Ad quintum sic pro

cedit. **V**idet q̄ votū nō fit act⁹ latrīe siue re ligionis. **D**ē. n. op⁹ virtutū cadit sub voto: s̄ ad eandē v̄tutē p̄tinē videt p̄mittere aliqd ⁊ facere illd̄. ḡ votū p̄tinet ad quālibz v̄tutez

⁊ nō spālī ad religionē. **S**ecm̄ **T**ulli um ad religionē p̄tinet cultū ⁊ cerimoniaz deo offerre: s̄ ille q̄ vouet nōdū aliqd deo of fert s̄ solū p̄mittit. ḡ votū nō ē act⁹ religio nis. **C**ult⁹ regiōis nō v̄z exhiberi nisi dō s̄ votū nō solū fit deo: s̄ et scis ⁊ platis qd̄ religioi puidētes obedientia vouēt. ḡ votū nō ē religiois act⁹. **S**z̄ ē qd̄ d̄r 3la. 19. **L**olēt eu in hostijs ⁊ munerib⁹ ⁊ vota voue būt d̄no ⁊ soluent: s̄ colere deū ē p̄pe fligio nis siue latrīe. ḡ votūz ē act⁹ latrīe siue religi onis. **R**⁹ d̄r q̄ sicut s̄ dictū ē: omne opus virtutis ad religioēz seu latrīa p̄tinet p̄ mo dū ipery s̄m q̄ ad v̄inā reuerentiā ordinat: qd̄ ē pp̄a finis latrīe. ordinare at̄ alios act⁹ i suū finē p̄tinet ad virtutē iperantē: nō ad ipatas. et id ipsa ordinatio actū cuiuscūqz virtutis i h̄uitiū dei ē pp̄us act⁹ latrīe. **D**a nifestū ē at̄ ex p̄dictis q̄ votū ē qdā pmissio deo facta: et q̄ pmissio nihil ē aliud q̄ ordi natio qdā ei⁹ qd̄ pmittit i eū cui p̄mittitur v̄n̄ votū ē ordinatio qdā eorū q̄ qs vouet in v̄inū cultū seu obsequiū. et sic p̄ q̄ vouere p̄pe ē act⁹ latrīe seu religiois. **A**d pmū ḡ dō q̄ illud qd̄ cadit sub voto q̄n̄qz est actus alteri virtutis: sicut ieiunare ⁊ p̄nētia sua re. q̄n̄qz vero ē act⁹ religiois: sicut sacrificiū offerre vel orare: v̄trorūqz t̄n̄ p̄missio deo facta ad religionē p̄tinet rōne iā dicta. v̄n̄ p̄ q̄ votozū quod dā p̄tinet ad religionem rōne soli⁹ p̄missiois deo facte q̄ ē essētia voti. q̄n̄qz etiā rōe rei p̄missē q̄ ē voti maīa.

Ad secūdū dicēdū q̄ ille q̄ p̄mittit iqt̄ū se obligat ad dandū: iā quodā mō dat: sicut dicit fieri aliqd cū fit cā ei⁹: q̄ effect⁹ v̄tu te cōtinet i cā. et inde ē q̄ nō solū dātī: s̄ et promittētī grē agūt. **A**d t̄tū dicēdū q̄ vo tū soli deo lit: s̄ p̄missio pōt ēt fieri hōi. ⁊ ipsa p̄missio boni q̄ fit hōi pōt cadere s̄b vo to iqt̄ū ē qdā op⁹ virtuosū. et p̄ h̄ic modū itelligendū ē votū q̄ qs vouet aliqd scis uel platis: ut ipsa p̄missio facta scis l̄platī ca dat s̄b voto maīit: iqt̄uz. s. hō vouet deo se i pleturū qd̄ scis uel platī p̄mittit.

Ad sextum sic proce

dit. **V**idet q̄ magis fit laudabile et merito riū facere aliqd sine voto q̄ cū voto. **D**ic. n. **P**ros̄p in 2⁹ de vita c̄replatiua. **S**ic abstinerē uel ieiunare debemus ut nō nos necitati iei unandi subdam⁹: ne iā n̄ deuoti s̄ iūti rez

LIBRUM

... sicut dicitur...
... deo facta...
... p̄mittit...
... votū...
... act⁹...
... religio...
... cultū...
... cerimoniaz...
... offerre...
... nōdū...
... aliqd...
... deo of...
... fert...
... solū...
... p̄mittit...
... ḡ...
... votū...
... nō...
... ē...
... act⁹...
... religio...
... nis...
... Cult⁹...
... regiōis...
... nō...
... v̄z...
... exhiberi...
... nisi...
... dō...
... s̄...
... votū...
... nō...
... solū...
... fit...
... deo...
... s̄...
... et...
... scis...
... ⁊...
... platis...
... qd̄...
... religioi...
... puidētes...
... obedientia...
... vouēt...
... ḡ...
... votū...
... nō...
... ē...
... religiois...
... act⁹...
... Sz̄...
... ē...
... qd̄...
... d̄r...
... 3la...
... 19...
... Lolēt...
... eu...
... in...
... hostijs...
... ⁊...
... munerib⁹...
... ⁊...
... vota...
... voue...
... būt...
... d̄no...
... ⁊...
... soluent...
... s̄...
... colere...
... deū...
... ē...
... p̄pe...
... fligio...
... nis...
... siue...
... latrīe...
... ḡ...
... votūz...
... ē...
... act⁹...
... latrīe...
... siue...
... religi...
... onis...
... R⁹...
... d̄r...
... q̄...
... sicut...
... s̄...
... dictū...
... ē...
... omne...
... opus...
... virtutis...
... ad...
... religioēz...
... seu...
... latrīa...
... p̄tinet...
... p̄...
... modū...
... ipery...
... s̄m...
... q̄...
... ad...
... v̄inā...
... reuerentiā...
... ordinat...
... qd̄...
... ē...
... pp̄a...
... finis...
... latrīe...
... ordinare...
... at̄...
... alios...
... act⁹...
... i...
... suū...
... finē...
... p̄tinet...
... ad...
... virtutē...
... iperantē...
... nō...
... ad...
... ipatas...
... et...
... id...
... ipsa...
... ordinatio...
... actū...
... cuiuscūqz...
... virtutis...
... i...
... h̄uitiū...
... dei...
... ē...
... pp̄us...
... act⁹...
... latrīe...
... D...
... a...
... nifestū...
... ē...
... at̄...
... ex...
... p̄dictis...
... q̄...
... votū...
... ē...
... qdā...
... pmissio...
... deo...
... facta...
... et...
... q̄...
... pmissio...
... nihil...
... ē...
... aliud...
... q̄...
... ordi...
... natio...
... qdā...
... ei⁹...
... qd̄...
... pmittit...
... i...
... eū...
... cui...
... p̄mittitur...
... v̄n̄...
... votū...
... ē...
... ordinatio...
... qdā...
... eorū...
... q̄...
... qs...
... vouet...
... in...
... v̄inū...
... cultū...
... seu...
... obsequiū...
... et...
... sic...
... p̄...
... q̄...
... vouere...
... p̄pe...
... ē...
... act⁹...
... latrīe...
... seu...
... religiois...
... A...
... d...
... pmū...
... ḡ...
... dō...
... q̄...
... illud...
... qd̄...
... cadit...
... sub...
... voto...
... q̄n̄qz...
... est...
... actus...
... alteri...
... virtutis...
... sicut...
... ieiunare...
... ⁊...
... p̄nētia...
... sua...
... re...
... q̄n̄qz...
... vero...
... ē...
... act⁹...
... religiois...
... sicut...
... sacrificiū...
... offerre...
... vel...
... orare...
... v̄trorūqz...
... t̄n̄...
... p̄missio...
... deo...
... facta...
... ad...
... religionē...
... p̄tinet...
... rōne...
... iā...
... dicta...
... v̄n̄...
... p̄...
... q̄...
... votozū...
... quod...
... dā...
... p̄tinet...
... ad...
... religionem...
... rōne...
... soli⁹...
... p̄missiois...
... deo...
... facte...
... q̄...
... ē...
... essētia...
... voti...
... q̄n̄qz...
... etiā...
... rōe...
... rei...
... p̄missē...
... q̄...
... ē...
... voti...
... maīa...
... A...
... d...
... secūdū...
... dicēdū...
... q̄...
... ille...
... q̄...
... p̄mittit...
... iqt̄ū...
... se...
... obligat...
... ad...
... dandū...
... iā...
... quodā...
... mō...
... dat...
... sicut...
... dicit...
... fieri...
... aliqd...
... cū...
... fit...
... cā...
... ei⁹...
... q̄...
... effect⁹...
... v̄tu...
... te...
... cōtinet...
... i...
... cā...
... et...
... inde...
... ē...
... q̄...
... nō...
... solū...
... dātī...
... s̄...
... et...
... promittētī...
... grē...
... agūt...
... A...
... d...
... t̄tū...
... dicēdū...
... q̄...
... vo...
... tū...
... soli...
... deo...
... lit...
... s̄...
... p̄missio...
... pōt...
... ēt...
... fieri...
... hōi...
... ⁊...
... ipsa...
... p̄missio...
... boni...
... q̄...
... fit...
... hōi...
... pōt...
... cadere...
... s̄b...
... vo...
... to...
... iqt̄ū...
... ē...
... qdā...
... op⁹...
... virtuosū...
... et...
... p̄...
... h̄ic...
... modū...
... itelligendū...
... ē...
... votū...
... q̄...
... qs...
... vouet...
... aliqd...
... scis...
... uel...
... platis...
... ut...
... ipsa...
... p̄missio...
... facta...
... scis...
... l̄platī...
... ca...
... dat...
... s̄b...
... voto...
... maīit...
... iqt̄uz...
... s...
... hō...
... vouet...
... deo...
... se...
... i...
... pleturū...
... qd̄...
... scis...
... uel...
... platī...
... p̄mittit...
... A...
... d...
... sextum...
... sic...
... proce...
... dit...
... V...
... idet...
... q̄...
... magis...
... fit...
... laudabile...
... et...
... merito...
... riū...
... facere...
... aliqd...
... sine...
... voto...
... q̄...
... cū...
... voto...
... D...
... ic...
... n...
... P...
... rosp...
... in...
... 2⁹...
... de...
... vita...
... c̄replatiua...
... S...
... ic...
... abstinerē...
... uel...
... ieiunare...
... debemus...
... ut...
... nō...
... nos...
... necitati...
... iei...
... unandi...
... subdam⁹...
... ne...
... iā...
... n̄...
... deuoti...
... s̄...
... iūti...
... rez

voluntaria faciam. s. ille q vouet ieiunium: subdit se necessitati ieiunadi. g meli' e' si ieiunaret sine voto. ¶ Apollolus dic. 2. ad Cor. 9. Unusq; s; put destinavit i corde suo no' ex tristitia aut ex necitate. Dilarez. n. da toze diligit de'. s; qda ea q vouet ex tristi- cia facit. r b videt procede ex necitate qua' votu' iponit: q' necitas contristat' e' ut or 5. metaph. g meli' e' aliquid face' sine voto q' cu' voto. ¶ Uotu' necitum e' ad b q' firme tur volutas hois ad re' qua' vouet: ut s' habi tu' e'. s; no' pot' firmari meli' voluntas ad ali qd faciendu' q' cu' actu facit illud. g n meli us e' face' aliqd cu' voto q' sine voto. ¶ 3. 5 e' q' sup illd ps. Vouete r' adite. dic' glo. vo uere voluntati co' iulit. s; consiliu' no' e' nisi de meliori bono. g meli' e' face' aliqd meli' op' ex voto q' sine voto: q' q' facit sine voto implet tm' vnu' co'siliu'. s. de faciendo. qui aut' facit cu' voto implet duo co'silia. s. r vouedo r' facie do. ¶ 4. 2. do q' triplici r'one: facere id' op' cu' voto e' meli' r' magis meritozu' q' facere sine voto. p' qd' q' vouere sicut dictu' e' est actus latrice q' e' p'cipua inter vtutes morales nobilioris at' vtutis e' op' meli' r' magis me ritoriu'. vñ ac' inferioris vtutis e' melior r' ma gis meritoz' ex b q' ipat a superiori vtute cui' ac' sit p' iperiu': sicut actus fidei vel spei melior e' si iperet a caritate. r' io actus aliaz vtutu' moralium. puta ieiunare qd' e' act' ab stinencie. r' otine' qd' e' act' castitatis. iur me lioza r' magis meritoza si fiat ex voto: q' sic ia' pertinet ad diu' cultu' q' qda' dei sacrifi- cia. vñ Aug' dicit i li' de v'ginitate q' neq' ipsa v'ginitas q' v'ginitas e': s; q' deo dedica ta e': bonozat: qua' fouet r' co'seruat otinencia pieratis. 2' q' ille q' vouet aliqd r' facit: plus se deo subycit q' ille q' soluz facit. subycit. n. se deo no' solu' q' tu' ad actu' s; et q' tu' ad po testate: q' de cetero no' pot' aliud face'. sicut plus daret ho' q' daret ei arbor' cu' fructib' q' q' daret ei fruct' tm': ut dic' Anselm' i li' d' similitudinib'. r' inde e' q' etiā promittentib' g're agut' ut dictu' e'. ¶ 3. q' p' votuz imobilie vo lutas firmat i bonu'. face' aut' aliqd ex volun tate firmata i bonu': p'tinet ad p'lectione' vtu tis: ut p' p' p' in 2' ethicoz: sicut etiaz pec car' mente obstinata aggrauat p'ctm' r' dicit' p'ctm' i spm' sc'm: ut s' dictu' e'. ¶ Ad p'mu' g' di cendu' q' auctozitas illa e' intelligenda de ne cessitate coactois q' iuoluntariuz causat. r' de

uotione' excludit. vñ signanter dicit: ne n' ia' deuoti s; iuiti re' voluntaria faciam'. necitas at' voti p' imobilitate' sit voluntatis. vñ r' vo luntate co'firmat. r' deuotione' auget. r' io r'o no' seqt'. ¶ Ad secudu' do q' necitas coactois in q' tu' e' co'rraria voluntati tristitia' cau sat fm' phz. necitas at' voti in his q' sūt bene dispositi i q' tu' voluntate' co'firmat: non causat tristitia' sed gaudiu'. vñ de Aug' dic' in epta ad Armentarium r' Paulina. No' te vouis se peniteat: imo gaude ia' tibi sic no' lice' qd' cu' tuo detrimento licuisset. Si tm' ipsu' op' fm' se co'sideratu' triste r' iuoluntariu' redde ret post votu': du' tm' remaneat volutas votu' imple' di adhuc e' magis meritozu' q' si fieret si ne voto: q' impletio voti e' actus religiois: q' e' potior vtus q' abstinentia: cui' ac' e' ieiunari ¶ Ad tertiu' dicendu' q' ille q' facit aliqd sine voto h'z imobilie voluntate' respectu illi' opis singularis qd' facit. r' tuc qm' facit. no' autem manet volutas ei' oio firmata i futuru' sicut vouetis q' sua voluntate' obligauit ad aliqd fa ciendu'. r' an' q' faceret illud singulare opus. r' fortasse ad pluries faciendu'.

Ad septimuz sic pro cedat. Videt q' votu' no' solenizet p' suscep tionem sacri ordinis: r' p' p'fessione' ad certa' re gula. Uotu'. n. ut dictu' e' promissio deo facta e: ea vero que exterius agunt ad solenitate' punetia: no' videt ordiari ad deu' s; ad homi nes. g' p' accidēs se hnt ad votu'. no' g' soleni tas talis e' propna co'ditio' voti. ¶ 1. 2. 3. qd' p'tinet ad co'ditioez alicui' rei videt posse co' petere oib' illis i q' b' res illa iuenit: s; multa pnt sub voto cadere q' no' p'tinet neq; ad sa crū ordinē neq; p'tinet ad aliqua' certa' regu la: sicut cu' q' vouet pegrinatōem aut aliqd b' mōi. g' solenitas q' fit i susceptione sacri or dinis uel i p'fessione' certe regule: no' p'tinet ad co'ditione' voti. ¶ 2. Uotu' solene' id' e' vi det e' qd' votu' publicuz: sed multa alia vota pnt fieri i publico q' votu' qd' emittit i susce ptioe' sacri ordis: uel p'fessione' certe regule. r' huiusmodi etiā uota pnt fieri i occulto. g' n' solu' h' modi vota sūt solenia. ¶ 3. 5. e' q' so lum huiusmodi uota ipediūt m'rimoniū tra hēdū. r' dirimūt ia' d'ctū: qd' e' effect' uoti so lenis: ut. i. dicit' in t'ria h' opis parte. ¶ 4. 2. dicendu' q' vnicuiq; rei solenitas adhibet fm' illi' rei co'ditionem: sicut militie alia est

firmū sine cōsensu eoz qbus subyciūt: non tñ peccāt vouēdo: qz in eoz voto intelligit debita cōditio. s. si suis supiorib⁹ placuerit: vel nō renitantē.

Ad nonum sic proce

ditur. **V**idetur q pueri nō possint voto se obligare ad religiōis ingressū. **Cū**. n. ad uotū re grat animi deliberatio: nō cōpetit vouē nisi illis q hñt vsū rōnis. sed h deficit in pueris sic z i amētib⁹ l furiosis. sic q amētes z furio si nō pñt se ad aliqd voto astringē: ita ē nec pueri vt vñ pñt se voto obligare religiōi. **¶** Illud qd rite pōt ab aliq fieri: nō pōt ab aliq irritari. s. votū religiōis a puero vel puella factū añ ānos pubrtatis pōt a parētib⁹ reuocari: vel a tutore: vt hñ. 20. q. 2. c. Puella. q vñ q puer vel puella añ quatuordecim ānos nō possit rite vouere. **¶** Religionē intrantibus ānus pbatōis cedit: s. m regulam beati benedicti: z s. m statutū Innocenti qrti ad h q pbatō obligatōem voti pcedat. q illi citū vñ eē q pueri voto obligent ad religiō nē añ pbatōis annū. **¶** Sed qd nō ē rite factū: nō ē validū etiā si a nullo reuocet. sed votū puelle añ ānos pubrtatis emissum validū ē si infra añū a parētibus nō reuocet: vt hñ. 20. q. 2. c. Puella. q licite z rite possūt pueri voto obligari ad religiōnē ē añ ānos pubrtatis. **¶** Sed q sicut ex s. dicitis p3 duplex ē votū. s. simplex z solēne. z qz solēnitās voti in qdā spūali bñdiciōe z cōsecratōe cōsistit: vt dictū est: que fit p misterīū ecclie. iō solēnizatio voti sub dispensatōe ecclie cadit. votū aut simplex efficacīā hēt ex delibātōe animi q qz se obligare intendit. **¶** autē talis obligatio robur nō hēt: duplr pōt cōtingere. Uno qdem mō ppt defectū rōis sic p3 in furiosis z in amētib⁹ q se voto non pñt obligare ad aliqd dū sūt in furia vl amētia. **¶** Alio qz ille q vouet ē alteti⁹ ptāti subiectus vt s dictū ē. z ista duo cōcurrūt in pueris āte ānos pubrtatis: qz z patiunt rōis defectuz: vt in plurib⁹: z sūt nātr sub cura parētū vel tutorū q se eis loco parētū: z iō eoz vota ex duplici cā robur non hñt. cōtingit tñ ppt nāe dispositōez q legib⁹ humanis nō subdit: i ali qbus lz paucis accelerari rōnis vsūm q ob h dicunt doli capaces: nec tñ ppt h i aliquo eximū a cura parentū q subiact legi humane respiciēti ad id qd frēqntius accidit. **¶** Et

q dō q si puer vl puella añ pubrtatis ānos nōdū hēt vsū rōnis nullo mō pōt ad aliqd se voto obligare. **¶** Si vō añ pubrtat ānos attigir vsū rōis: pōt qdē qstuz i ipō ē se obligare: sed votū ei⁹ pōt irritari per parētes quoz cure remanet adhuc subiect⁹. qstūcunqz tñ sit doli capax añ ānos pubrtatis: nō pōt obligari voto solēni religiōis ppt ecclie statutum qd respicit id qd in plib⁹ accidit. post ānos ar pubrtatis pñt iā se voto religiōis obligare vel simplici vl solēni absq volūtate parētuz. **¶** Ad primum q dō q rō illa pcedit de pueris q nōdū attigerunt vsū rōis: quoz vota sē inualida: vt dictū ē. **¶** Ad secūdum dicēdū qz vota eoz qui sūt in ptāte alioz habēt cōditōem implicitā. s. si nō reuocet a supiori ex q licita reddūtur z valida si cōditio extat: vt dictū est. **¶** Ad tertium dō q rō illa pcedit dō voto solēni: qd fit p pffessionē.

Ad decimum sic pro

cedit. **V**idetur q i voto dispensari nō possit. **¶** Minus. n. ē cōmutari votū qz in eo dispēsari. sed votū nō pōt cōmutari. dñ. n. Leuit. 27. **¶** Al qd imolari pōt dñō si qz vouerit faciū erit: z mutari nō poterit: nec melius malo: nec peius bono. q multo min⁹ pōt dispēsari i voto. **¶** In his que sūt de lege nāe: z in pceptis diuinis: nō pōt per hoīem dispēsari: z pceptis in pceptis pime tabule q ordinant directe ad dilectōem dei q ē vltim⁹ pceptorū finis: sed implere votū ē de lege nāe: z ē cō pceptū legis dīne: vt ex s dicitis p3: z ptnet ad pcepta pime tabule cū sit actus patrie. q in voto dispēsari nō pōt. **¶** Obligatio voti fundat sup fidelitatē quā hō dō deo: vt dēm ē: sed in hac nullus pōt dispēsare. q nec i voto. **¶** Sed s. Maioris firmitatis eē vñ qd pcedit ex cōi volūtate qz qd pcedit ex singulāri volūtate alicui⁹ psonē. s. in lege q hēt robur ex cōi volūtate: pōt per hoīem dispēsari q vñ q etiā in voto p hoīem dispensari possit. **¶** Rñdeo dō q dispēsatio voti itē ligēda ē ad modū dispēsatiōis q fit i obseruātia alicuius legis: qz ut s dictū ē lex ponit respiciendo ad id qd ē vt in plibus bonū. sed qz cōtingit huiusmōdi in aliquo casu nō eē bonū oportuit per aliqūē dēterminari in illo pticulāri casu legē nō ē suādā. z h ppe ē dispēsare in lege. nā dispēsatio vñ ipoztare quādam cōmēsuratā distributōem: vl applicationem

cois alicuius ad ea q̄ sub ip̄o continetur: p̄ que
modū d̄r aliq̄s disp̄sare cibū familie. **P**it̄
aut̄ ille q̄ vouet quodāmodo sibi statuit: le
gē: obli: gās se ad aliqd̄ qd̄ ē fm̄ se ⁊ vt in pl̄i
bus bonū: p̄t̄ tñ contingere q̄ in aliq̄ casu sit
vl̄ simpl̄r malū vl̄ inutile: l̄ maioris boni im
peditiuum: qd̄ ē rōem ei⁹ qd̄ cadit sub vo
to: vt ex p̄dictis p̄z: ⁊ iō necesse ē q̄ deſmie
tur ī tali casu votū nō eē seruādū: zñ qd̄ ab
sol̄ute deſmineſt aliqd̄ votū nō eē seruādū:
d̄r eē disp̄satio voti. si at̄ p̄ h̄ qd̄ suādū erat
aliqd̄ aliud imponat̄ d̄r cōmutatio voti. vñ
min⁹ ē votū cōmutare q̄ in voto disp̄sare.
vtrūq̄ tñ in pt̄ate eccl̄e cōsistit. **A**d p̄mū
q̄ dicendum q̄ aīal qd̄ imolari poterat: ex h̄
ip̄o q̄ vouebat̄ sc̄m̄ reputabat̄: q̄i d̄no cul
tūi mācipatū: ⁊ h̄ erat rō q̄re nō potat̄ cōmu
tari: sicut nec mō posset aliq̄s rē quā vouit
iā cōsecratā: puta calicē vel donū: cōmutare ī
melius vl̄ in pei⁹. aīal aut̄ qd̄ nō poterat s̄a
ctificari: qz nō erat imolatiuū redimi pote
rat ⁊ debebat sicut ibi d̄ lex dicit: ⁊ ita etias
nūc cōmutari p̄t̄ vota si cōsecratio nō intue
niat. **A**d secūdū dō q̄ sicut ex iure nālī ⁊
p̄cepto diuino tenet̄ hō implere votū: ita eē
tenet̄ ex eis d̄e obedire sup̄ior̄ legi vl̄ manda
to: ⁊ tñ cū disp̄sant̄ in aliq̄ lege hūana: non
fit vt legi hūane nō obediat̄: qd̄ ē l̄ legē nāe
⁊ mādatū d̄ni: s̄ fit vt h̄ qd̄ erat lex non fit
lex ī h̄ casu: ita eē auctoritate sup̄ior̄is disp̄
santis fit vt h̄ qd̄ t̄iebat̄ sub voto: nō contine
bat̄ in q̄rū deſminat̄ in h̄ casu h̄ non eē cō
gruā māim̄ voti. ⁊ iō cum p̄lat⁹ eccl̄e disp̄
sat̄ in voto nō disp̄sat̄ in p̄cepto iuris nālīs
vl̄ diuini: s̄ deſminat̄ id qd̄ cadebat sub obli
gatōe deliberatōis hūane que nō potuit oīa
circūspicere. **A**d tertiuū dō q̄ ad fidelita
tē deo debitā nō p̄tinet q̄ hō faciat id qd̄ ad
vitādū ē malū: vel inutile: vel maioris boni
impeditiuū: ad qd̄ t̄dit̄ voti disp̄satio ⁊ iō
disp̄satio voti nō ē f̄idelitatē deo d̄bitā.

Ad vndecimū sic pro

cedit̄. **V**t q̄ in voto solēni continētie possit
fieri disp̄satio. **U**na. n. rō disp̄sādī ī voto
ē si sit ipeditiuū maioris boni sicut dictū est
s̄z votū continētie etiā si sit solēne p̄t̄ eē ipedi
tiuū maioris boni. nā bonū cōe ē diuinius
q̄ bonū vni⁹. p̄t̄ aut̄ p̄ continētiā alicuius im
pediri bonū ton⁹ mltitudinis: puta si qñ per
d̄ctū mltimōny aliq̄rū p̄sonaz q̄ continētiā vo

uerint posset pax p̄rie pcurari. **g** v̄ q̄ ē ī so
lēni voto continētie possit disp̄sari. **P**. La
tria est nobilior v̄tus q̄ castitas: sed si q̄s vo
uerit aliq̄e actuz lat̄rie: puta offerre deo sa
crificiū: p̄t̄ in illo voto disp̄sari. **g** mltō ma
gis p̄t̄ disp̄sari in voto continētie: qd̄ est hoc
actu castitatis. **P**. Sic votū abstinentie ob
seruatū p̄t̄ vergere ī piculū p̄sone: ita etias
obſeruatō voti continētie: sed ī voto abstinentie
si v̄gat ī corpale periculū vouentis p̄t̄ fieri
disp̄satio. **g** pari rōne ī voto continētie p̄t̄
disp̄sari. **P**. Sic sub p̄fessione religionis
ex q̄ votū solēniat̄ cōtinet̄ votū continētie: ita eē
votū paupertatis ⁊ obediētie: sed ī voto pau
ptatis ⁊ obediētie p̄t̄ disp̄sari sic p̄z ī ill⁹ q̄ p̄
p̄fessionē ad ep̄atu assumū. **g** v̄ q̄ ī solēni
voto continētie possit disp̄sari. **S**ed h̄
ē qd̄ d̄r **Eccl̄. 26.** Dis p̄deratio nō ē digna
aīe continētis. **P**. Extra de statu monacho.
in fine illi⁹ decretal. Cū ad monasteriū: d̄r.
Abdicatio p̄petatis: sic ē custodia castitat̄
adeo ānera ē regule monachali: vt h̄ eā nec
sumus p̄t̄ifer possit indulgere. **P**. d̄ q̄
ī solēni voto continētie tria possūt cōsiderari.
p̄ qd̄e mā voti. 1. ip̄a continētia. 2. perpetuitas
voti. 3. cū aliq̄s voto se astringit ad p̄petuam
obſeruatā continētie. 3. ip̄a solēnitas voti. Di
cūt̄ **g** qd̄ q̄ votū solēne ē indisp̄sabile rōe
ip̄ius continētie q̄ nō recipit cōdignā recōp̄sa
tōem: vt p̄z ex auctoritate iudicta. Cui⁹ rōem
qd̄ assignat̄: qz per continētiā hō triūphat̄ d̄
domestico inimico: vl̄ qz p̄ continētiā hō p̄fe
cte cōformat̄ x̄po fm̄ puritatē aīe ⁊ corpoū
Sz h̄ nō v̄ efficacit̄ dici: qz bona aīe v̄pote
t̄replatio ⁊ oīo s̄ mltō meliora bōis corpo
ris: ⁊ magis nos dō cōformāt: ⁊ tñ p̄t̄ disp̄
sari in voto orōnis vel cōtēplatiōis: vnde non
v̄ eē rō q̄re nō possit disp̄sari ī voto continē
tie si respiciat̄ absolute ad ip̄am continētie di
gnitatē: p̄sertiz cū apl̄s. i. ad **Cor. 7.** ad continē
tiā inducat̄ p̄p̄ cōtēplatiōis: dicēs qz mulier
inupta cogitat que dei sūt. finis aut̄ potior ē
his que sūt ad finem. **E**t iō aly rōem huius
assignat̄ ex p̄petuitate ⁊ v̄litate h̄ voti. Dicit̄
.n. qz votū continētie nō p̄t̄ p̄mitti nisi per
id quod ē oīo d̄ni: qd̄ nunq̄ licet in aliquo
voto. **S**ed h̄ est manifeste falsum: qz sic v̄ti
carnali copula ē cōtinētie cōtrariū: ita come
dere carnes vel bibere vinū: ē d̄niū abstine
tie a talib⁹: ⁊ tñ in huiusmōdi votis p̄t̄ disp̄
sari. **E**t iō aly v̄ q̄ ī voto solēni continētie

possit dispensari ppter aliquā cōm utilitatē seu necessitatē: vt pz in exēplo pmissio de pacificatōe terraz ex aliq mīmonio hēdo. Sed qz decretalis inducta exp̄sse dicit qz nec sūmus pōtifer pōt cōcustodiā castitatis monacholicetiā dare. Hō alr videt qd qz sicut s̄ dicitur ē. et h̄c Leuit. vlt. illud qd semel scificatū ē dño nō pōt in alios vsus cōmutari. non aut̄ h̄t facē aliqs eccle plar̄ vt id qd ē scificatū scificatōez amittat et i reb̄ iafat: puta qz calix cōsecrat̄ dñinat eē cōsecr̄ si maneat iteger: vnde in lto min̄ pōt h̄ facere aliqs plar̄ vt hō deo cōsecrat̄ q̄ diu viuit: cōsecrat̄ esse desistat. solēnitas aut̄ voti cōsistit in q̄daz cōsecratōe seu bñdictōe vouētis vt dictū ē: et iō nō pōt fieri p aliquē plarū eccle qz ille qz votū solēne emisit desistat ab eo ad qd ē cōsecrat̄: puta qz ille qz ē sacerdos nō fit sacerdos: lz possit platus ob aliquā cām executio nē ordinis inhibere. Et filr̄ rōe papa nō pōt facē qz ille qz ē p̄fessus religionē non fit religiosus: lz qdaz iuriste i grant̄ h̄iū dicit. Est q̄ cōsiderādū vtz cōtinētia fit eēntialr annexa ei ad qd votū solēnizat̄: qz si nō ē ei eēntialr annexa pōt manere solēnitas cōsecratōis sine debito cōtinētie qd nō pōt cōtingere si sit eēntialr annexū ei ad qd votū solēnizat̄. sed n̄ ē eēntialr annexū d̄bitū cōtinētie ordini sacro sed ex statuto eccle: vnde videt qz per eccleaz possit dispensari in voto cōtinētie solēnizato p susceptōem sacri ordinis. Est aut̄ d̄bitū cōtinētie eēntiale statui religionis per quem hō abrenunciat seculo: totalr dei h̄uitio mācipat̄: qd nō pōt simul stare cū mīmonio i quo icūbit necessitas pcurāde vxoris et plis et familie et rerū que ad hoc requirūtur. Unde ap̄s dicit. i. ad Cor. 7. qz qui est cū vxore sollicitus est q̄ sunt mundi quō placeat vxori: et diuisus ē. Unde nomē monachi ab vnitatem sumit p oppositū ad diuisionē p̄dictā: et iō i voto solēnizato p̄fessionē religionis non pōt p eccleam dispensari: et rōem assigt̄ decre. qz castitas ē annexa regule monachali. Ad primum q̄ dō qz periculis rez humanaz est obuiādū p res hūanas. nō aut̄ p hoc qz res diuine auertant̄ in vsū hūanū. p̄fessi aut̄ religionē mortui sūt mūdo et viuūt deo. vnde nō sunt reuocandi ad vitā hūanā occasione cuiuscūqz euētus. Ad secundū dicitū qz i voto r̄p̄alis cōtinētie dispensari pōt: sic et i voto r̄p̄alis ordōnis: vt r̄p̄alis abstinētie: sed qz i

voto cōtinētie p̄fessionē solēnizato nō pōt fit dispensari: h̄ nō ē inq̄tū ē act̄ castitatis: lz inq̄tū incipit ad latrā p̄tinere p̄fessionē religionis. Ad tertium dō qz cib̄ directe ordinat̄ ad cōsuatōem p̄sone. et iō abstinētia cibi directe pōt vergere i piculū p̄sone: vñ ex hac rōne recipit votū abstinētie dispensatio nē. lz coitus nō ordinat̄ directe ad cōseruatiōnē p̄sone: sed ad cōseruatiōem speciei: vnde nec directe abstinētia coit̄ p̄ cōtinētiā vgit i piculū p̄sone: lz si p̄ accūs ex ea aliq̄ piculū p̄sonale acci dat: pōt alr subuēiri. s. p̄ abstinētiā vt alia corpalia remedia. Ad quartū dicitū qz religiosus qz fit ep̄s: sicut nō ab soluit̄ a voto cōtinētie: ita nec a voto paupertatis: qz nihil d̄z h̄c tanq̄ p̄p̄riū: sed sic dispensator coium bonoz eccle. filr̄ etiā nō absoluitur a voto obediētie. sed p̄ accūs obediētie nō tenet̄ si sup̄iore nō h̄eat: sicut nec abbas monasterij: qz in nō ē ab obediētie voto absolutus. Auctoritas vō eccle. que in h̄iū obycif̄ intelligēda ē q̄tū ad h̄ qz nec fecunditas carnis nec aliq̄ corpale bonū ē cōparandū bono cōtinētie: q̄ int̄ bona aie cōputat̄: vt Auḡ dicit in li. de scā v̄ginitate. Vñ signant̄ d̄r aie cōtinētis nō carnis cōtinētis.

Ad duodecimum sic

precedit. Videt qz ad cōmutatiōem vt dispensatiōem voti nō requirat̄ plati auctoritatē. Aliqs. n. pōt intrare religionē absqz auctoritate alie sup̄ioris plati: lz p̄ introitū religionis ab soluit̄ hō a voti i seculo factis: et a voto t̄re sancte. qz voti cōmutatio vt dispensatio pōt eē absqz auctoritate sup̄ioris plati. Si dispensatio voti i h̄ cōsistere v̄ qz d̄c̄m̄iat̄ i q̄ casu votū nō fit obseruādū. sed si plar̄ male d̄c̄m̄iat̄: n̄ v̄ eē vouēs absolut̄ a voto: qz nullus plar̄ pōt dispensare cōceptū d̄ni de implēdo voto vt dictū ē. filr̄ et si aliqs. p̄p̄a auctoritate d̄c̄m̄iat̄ i quo casu votū nō fit implēdū nō v̄ voto teneri: qz votū non obligat i casu in q̄ h̄t peiorē euētū vt dictū ē: qz dispensatio voti non requirit auctoritatem alie p̄lati. Si dispensare i voto p̄tinet ad potest̄ plator̄: pari rōne p̄tinet ad omnes: sed nō p̄tinet ad oēs dispensare in quibet voto. qz nō p̄tinet ad potestates plator̄ dispensatio voti. Sed si lex obligat ad aliqd faciendū: ita et votū: lz ad dispensādū i p̄cepto legi requirit̄ sup̄ior̄ auctoritas: vt s̄ d̄c̄z ē

¶ pari rōne ē in dispēfatōe voti. ¶ **R**ideo
dō q̄ sicut s̄ dicitū ē: votū ē pmissio deo fa-
cta de aliquo qd̄ sit deo acceptum. Quid sit
aut̄ i aliqua pmissione acceptū ei cui pmit-
tit̄: ex eius p̄det arbitrio. Plat̄ at̄ in eccl̄a ge-
rit vicē dei: r̄ iō in om̄tatōe v̄l dispēfatōe
votoz regr̄if̄ plati auctoritas q̄ in p̄sona dī
determinat qd̄ sit deo acceptū: s̄m̄ illud. 2 ad
Cor. 2. **N**ā r̄ ego qd̄ donavi si qd̄ donavi p̄-
pter vos in p̄sona xp̄i. r̄ signat̄er dicit̄: pp̄e
vos: qz oīs dispēfatio petita a plato: debet si-
ri ad honozē xp̄i: in cuius p̄sona dispēfat̄ v̄l
ad utilitatē eccl̄e que est ei corpus. ¶ **A**d
p̄mūz q̄ dicendum q̄ oīa alia vota sūt q̄rūdā
particulariū opoz: s̄z per religionē hō totaz
vitā suā dei obsego deputat. particulare aut̄
in v̄l includit̄: r̄ iō decretal̄ dicit q̄ reus vo-
ti fracti nō h̄r q̄ tpale obsequium in p̄petuam
religionis obseruatiā mutat. **N**ec t̄n̄ in re-
ligionez ingrediēs tenet̄ implere vota v̄l ieiū-
nioz v̄l orozum v̄l alioz huiusmōdi q̄ eris i se-
culo fecit: qz religionē ingrediēs morit̄ por̄i
vite. r̄ t̄n̄ singulares obseruatiē religioni nō
cōpetunt: r̄ religionis onus satis hoīem one-
rat: ut alia sup̄addere nō oporteat. ¶ **A**d se-
cūdū dō q̄ qdā dixerūt q̄ iō plati possūt in
votis p̄ libito dispēfate: q̄a in q̄libet voto in-
cludit̄ aditional̄ volūtas plati sup̄ioris: sic
s̄ dicitū ē q̄ in uotis subditoz pura fui v̄l si
ly intelligit̄ aditio si placuerit p̄ri v̄l dño: v̄l
si nō remitant̄. r̄ sic subdit̄ absq̄ oī remozsu
p̄scie possēt votū p̄mittere q̄ncūqz sibi a
plato diceret̄. **S**z̄ d̄dicta positio falso inicit̄:
qz cū p̄rās plati sp̄ualis q̄ non ē dñs s̄z dispē-
fator: sit in edificatōem data r̄ nō in destru-
ctōez: vt p̄z. 2. ad Cor. 10. sicut platus nō pōt
imperare ea q̄ s̄m̄ se deo displicēt. s̄ p̄ctā: ita
nō pōt p̄hibere ea que s̄m̄ se deo placēt. s̄
t̄ntis opa: r̄ iō absolute pōt hō vouere ea.
Ad plati t̄n̄ p̄tinet diiudicare qd̄ sit magis
t̄ntosū r̄ deo magis acceptū: r̄ iō i manife-
stis dispēfatio plati non excusaret a culpa:
puta si platus dispēfaret cū aliq̄ sup̄ voto de
ingressu religionis nulla apparētī cā obstā-
te. **S**i at̄ eēt cā apparēs p̄ quā saltē i dubiū
t̄nterē: poss̄ stare iudicio plati dispēfāt̄ v̄l
om̄tat̄is: nō t̄n̄ iudicio p̄po: qz ip̄e nō gerit
vicē dī: nisi forte i casu i q̄ id qd̄ vouit eēt ma-
nifeste illicitū: r̄ n̄ poss̄z oportune ad sup̄io-
rē fcurrē. **A**d tertiūz dō q̄ qz sūm̄ pōtifer
gerit plenarie vicē xp̄i: i tota eccl̄a ip̄e h̄z ple-

ntendinē p̄ratis dispēfadi i oīb̄ dispēfabilib̄
votis. alijs at̄ iteriozib̄ platis om̄ittit̄ dispē-
fatio i votis q̄ cōit̄ sūt r̄ idigēt̄ frequēti dispē-
fatōe: vt hēant de facili hoies ad quē recur-
r̄t̄: sicut sūt vota pegrinationū r̄ ieiunioz r̄
alioz huiusmōdi. vota h̄o maiora: puta crinē-
tie r̄ pegratiois t̄re scē referuntur summo
pontifici.

¶ **S**inde cōside

Orādum ē de actib̄ exteriorib̄
bns lat̄ie q̄bus aliqd̄ dñū
ab hoīb̄ assumit̄: qd̄ ē v̄l sa-
c̄m̄ aliqd̄ v̄l ip̄m nomē di-
nitū. s̄z de sacri assumptōe loc̄ erit tractandū
in tertia h̄o opis parte. de assumptōe at̄ nomis
dñi nūc agēdū ē. **A**ssumit̄ at̄ dñū nomē
ab hoīe tripl̄. **U**no p̄ modū iuramēti ad p̄pa-
v̄ba cōfirmāda. **A**lio: p̄ modū adiuratiōis ad
alios inducendum. 3. mō p̄ modū iuocatōis
ad orādū v̄l laudādū. 4. p̄ q̄ de iuramēto agē-
dum ē. **C**irca qd̄ q̄runt̄ decē. p̄ qd̄ sit iura-
mētū. **1.** v̄t sit licitū. **2.** qui sint comites
iuramēti. **3.** cui v̄tutis sit act̄. **4.** v̄t sit
appetēdū r̄ frequētādū tanq̄ vtile r̄ bonum.
5. v̄t sit licitū iurare per creaturā. **6.** v̄t iu-
ramētū sit obligatoriū. **7.** q̄ sit maior obli-
gatio v̄trum iuramēti v̄l voti. **8.** v̄t sit in iu-
ramēto possit dispēfari. **9.** quando r̄ i qui
bus liceat iurare.

¶ **A**d primum sic pro

cedit̄. **U**t q̄ iurare nō sit testē deū iuocare.
Quicūqz. n. inducit auctoritatē sacre scriptu-
re inducit deū in testimoniū: cuius v̄ba p̄po-
nunt̄ i sacra scriptura. si q̄ iurare ē testē deus
iuocare: quicūqz iducit auctoritatē sacre scri-
pture iuraret. **H** aut̄ ē falsū. q̄ r̄ p̄mū. **¶** **S.** **E**t
hoc q̄ aliq̄s iducit aliq̄e in testem: nihil ei
reddit̄: s̄z ille q̄ p̄ deū iurat: aliqd̄ deo reddit̄:
v̄t. n. **M**at̄h. 5. **R**eddes dño iuramēta tua
St Auḡ dicit q̄ iurare ē ius vitatis deo red-
dere. q̄ iurare n̄ ē deū testē iuocare. **¶** **A**li-
ud ē officii iudicis: r̄ aliō test̄: vt et s̄ dicit̄
p̄: s̄z q̄n̄z iurādo ip̄orat hō dñū iudiciū s̄m̄
illud ps̄. **R**eddidit̄ retribuentib̄ mibi mala:
decidā merito ab inimicis meis inanis. q̄ iu-
rare nō ē testē deū iuocare. **¶** **S**z̄ qd̄ Auḡ
dicit̄ i qdā s̄m̄ d̄ piurio. **Q**uid ē iurare p̄
deū nisi testis ē d̄s. **¶** **R.** dō q̄ sic ap̄t̄ dicit̄
ad **Debr.** 6. iuramētū ad cōfirmatōez ordiāf

confirmatio aut in scibilibus propter hoc fit: quod procedit ex aliquibus naturalibus notis: quod scilicet infallibiliter va: sed particularia facta contingentia hominum non possunt per rationem necessitatem confirmari. et ideo ea que de his dicitur solent confirmari per testes. Sed humanum testimonium non est sufficiens ad hoc confirmandum propter duo. primum quod de defectu veritatis humane: quia plerumque in mendaciis labuntur: secundum illud psalmi. De eo rui locutus est mendacium. 2. propter defectum cognitionis: quia homines non possunt cognoscere neque futura neque cordium occulta vel et absentia: de quibus tamen homines loquuntur et expedit rebus humanis et certitudine aliquod de his habere. et ideo necessarium fuerit recurrere ad divinum testimonium: quia deus neque mentiri potest: neque eum aliquid latere. assumere autem deum in teste dicitur iurare: quia quasi per iure introductum est. ut quod sub iuramento divini testimonii dicitur per hoc habere. divinum autem testimonium quicquid id est ad asserendum veritatem vel preterita. et hoc dicitur iuramentum assertorium: quicquid autem inducit divinum iuramentum ad confirmandum aliquid futurum. et hoc dicitur iuramentum promissorium. Ad ea vero que sunt necessaria et per rationem investiganda: non inducitur iuramentum. verisimile. non videtur si quis in disputacione alicuius scilicet vellet propositum per iuramentum probare. Ad primum quod dicitur quod aliud est testimonium dei uti ias datur: quod fit cum aliquis auctoritatem sacre scripture inducit: et aliud est testimonium dei ipso ratur: ut exhibetur: quod fit in iuramento. Ad secundum dicitur quod dicitur aliquis reddere iuramenta deo ex hoc quod implet illud quod iurat: vel quod in hoc ipso quod invocatur deum teste: recognoscit eum habere omnium cognitionem: et infallibilem veritatem. Ad tertium dicitur quod alicuius testimonium invocatum ad hoc quod testis invocatur veritatem manifestet circa ea que dicitur. De autem manifestat an verum sit: quod dicitur duplex. Uno simpliciter revelando veritatem: vel per inspiracionem: vel et per facti divini dationem: dicitur. s. producit in publicum ea que erant occulta. Alio: per penam meretricis: et tunc simul est iudex et testis: dum puniendo mendacem manifestat mendacium. Et ideo duplex est modus iurandi. Uno quidem simpliciter dei testatorem: sicut cum aliquis dicit: est mihi deus testis: vel coram deo loquor et vel per deum: quod ideo dicitur Aug. Alius modus iurandi est per execrationem: dicitur. s. aliquis se vel aliquid ad se pertinens: ad penam obligat: ut sit verum quod dicitur.

Ad secundum sic pro
cedit. Quod non sit licitum iurare. Nihil. n.

quod prohibetur in lege divina est licitum: sed iuramentum prohibetur in lege divina Math. 5. Ego dico vobis non iurare oio. et c. Et Jaco. 5. dicitur. Ante oia fratres mei nolite iurare. quia iuramentum est illicitum. 4. dicitur. Id quod est a malo videtur esse illicitum: quia ut dicitur Math. 7. non potest arbor mala fructus bonos facere. sed iuramentum est a malo. dicitur. n. Math. 5. Sit autem sermo vestrum: est est: non non. quod autem his abundanti est: a malo est. sed iuramentum vestrum esse illicitum. 5. dicitur. Exgere signum divine providentie: est tetare deum: quod est oio illicitum secundum illud Deut. 6. Non tetabuntur dominum deum tuum: sed ille qui iurat vestrum exgere signum divine providentie dum perit divinum testimonium: quod est per aliquem eum detur effectum. sed vestrum iuramentum sit oio illicitum. 6. dicitur. Sed dicitur deum tuum timebis: et per nomen eius iurabis. 7. dicitur. Quod dicitur quod nihil prohibet aliquid esse secundum se bonum: quod tamen cedit in malum eius quod non vestrum eo venienter: sicut sumere eucharistiam est bonum: et tamen quod indigne sumit iudicium sibi maleducatur et bibit: ut dicitur. i. ad Cor. xi. Sic ergo in proposito dicitur est quod iuramentum secundum se est licitum et honestum. quod per ex origine et ex fine. Ex origine quod quia iuramentum est introductum ex fide que homines credunt deum habere infallibilem veritatem: et vestrum omnium cognitionem et providentiam. Ex fine autem quia iuramentum inducitur ad iustificandum homines: et ad finiendum controversias: ut dicitur ad Deut. 6. Sed iuramentum cedit in malum alicui ex eo quod male vestrum eo. i. sine necessitate et cautela debita. vestrum. n. partem reverentiam habere ad deum quod est ex levi causa teste inducitur: quod non presumet et de aliquo viro honesto. Imminet et periculum piurii: quia de facili homo in verbo delinquit: secundum illud Jaco 3. Si quis in verbo non offendit: hic perfectus est vir. Unde et eccl. 23. dicitur. Juratorem non assuescat os tuum: multi. n. casus in illa. Ad primum ergo dicitur quod dicitur Hiero. super math. dicitur. Considera quod saluator non per deum iurare prohibuerit: sed per celum et terram: habet. n. pelemeta iurandi pessimam consuetudinem habere iudei noscunt: sed ista ratio non sufficit: quia Jacobus addidit: neque per alium quod cumque iuramentum. Et ideo dicitur quod sicut Aug. dicit in li. 3. mendacium: quod apostolus in epistola suis iurans ostendit quod accipiendum esset quod dicitur est: dico vobis non iuratur oio: ne. s. iurando ad facilitatem iurandi perveniat. et ex facilitate iurandi ad consuetudinem. et a consuetudine in piurium decedat. et ideo non invenit iurasse nisi scribens ubi consideratio cautior non habet linguam dicitur pitem. Ad secundum dicitur quod sic Aug. dicit in

li. de fmonone dñi in monte si iurare cogeriſ :
ſcias de neccitate venire infirmitates eoz q-
bus aliqd ſuades: que utiq; iſfirmitas maluz
ē. itaq; nō dixit: qđ amplius ē: malum eſt: tu
.n. nō malū fateris q bñ vteris iurātōe: vt al-
teri pſuadeas qđ vtrū pſuades. ſed a malo ē
illius cui iſfirmitate iurare cogeriſ. ¶ Ad
tertium dō q ille q iurat nō tētāt deū: qz nō
īplozat dñū auxiliū abſq; vtilitate z neccita-
te. z p̄terea nō exponit ſe alicui piculo ſi de-
teſtimoniū adhibere noluerit ī p̄nti. adhibe-
bit autē p certo teſtimōiū ī futuro qñ illumi-
nabit abſcōdita tenebrarū: z māſteſtabit cō-
ſilia cordiū: vt dñ. i. ad Cor. 4. z illud teſtio-
niū nulli iurātī deſiciet: vñ p eo: vñ ſ eum.

Ad tertium ſic proce-

d. ¶ Uideſ q icōueniēter ponant tres comi-
tes iuramēti: videlicet iuſticia: iudiciū: z veri-
tas. ¶ Ea. n. qz vnū includit in alſo nō ſūt cō-
numerāda tanq; dñſa: ſz hoz triū vnuz inclu-
dit in altero: qz vitas ē p̄ iuſticiae ſz Tullii
iudiciū autē ē act' iuſticiae vt ſ h̄bitum ē. ḡm
cōueniēter ponunt tres comites iuramenti
¶ P̄. Multa alia regrunt ad iuramentū. ſ.
deuono z fides p quā credem' deū oīa ſcire
z mētiri nō poſſe. ḡ vñ q iſufficiēter tres co-
mites iuramēti enumerētur. ¶ P̄. Dec tria
ī quibet ope humano regrēda ſūt: nihil. n. qz
fieri ſ iuſticia: aut v̄itate: aut ſine iudicio ſz
illud. i. ad Abimo. 5. Nihil faciēs ſine p̄iudī-
tio. i. ſine p̄cedēti iudicio. ḡ h̄ tria nō magis
debēt aſſociari iuramēto q̄ alyſ humanis
actib'. ¶ P̄. ſz ē qđ dñ. Jere. 4. Iurab: vinit
dñs in v̄itate ī iudicio z iuſticia: qđ exponēs
Diero' dicit. Anima duertē dū ē q iuſuran-
dū hoz hēt comites. ſ. v̄itate iudiciū z iuſti-
ciā. ¶ P̄. dō q ſic ſ dicitū ē: iuramētū non
ē bonū niſi ei q bñ vtiſ iuramēto. Ad bonuz
aut v̄ſū iuramēti duo regrūtur. p̄ quidem q
aliqs nō leuiter ſz ex neccia cā z diſcrete iu-
ret: z q̄tū ad h̄ requirit iudiciū. ſ. diſcretōis
ex pte iurātis. ¶ 2. q̄tū ad id qđ p iuramētū
oſfirmat: vt. ſ. neq; ſit falſū: neq; ſit aliqd illi-
citū: z q̄tū ad h̄ regrit veritas p quaz aliqs
iuramēto oſfirmat qđ verē ē: z iuſticia p quā
oſfirmat qđ licitū eſt. iudicio aut caret iura-
mētū incautū: v̄itate aut iuramētū mēdax:
iuſticia aut iuramētū iniquū ſine illicitum.
¶ Ad primū ḡ dō q iudiciū non ſumit h̄ p
executōe iuſticiae: ſed p iudicio diſcretōis: vt

dicitū ē: neq; ēt veritas h̄ accipit ſm qz ē p̄
iuſticiae: ſed ſm qz ē quedā cōditio locutiōis.
¶ Ad ſecūdū dō q deuotio z fides z oīa h̄
modi q̄ exigunt ad debitū modū iurādi: itel-
ligūt in iudicio: alia n. duo p̄tinet ad rē de
qua iurat vt dicitū ē: q̄nis poſſz dici q iuſti-
cia p̄tinet ad cām p quā iurat. ¶ Ad tertium
dicendum qz ī iuramēto ē periculū magnū
tū p̄pter dei magnitudinē cui teſtimoniū
inuocatur: tum etiam p̄pter labilitatem lin-
gue humane: c' vba iuramēto oſfirmātur. z
iō huiusmōi magis regrunt ad iuramētum
q̄ ad alios humanos actus.

Ad quartum ſic pro-

cedit. ¶ Uideſ q iuramētū nō ſit actus reli-
gionis ſue latrīe. Actus. n. latrīe ſūt circa ali-
qua ſacra z diuina: ſed iuramēta adhibētur cir-
ca p̄trouerſias hūanas: vt ap̄ls dicit ad Hebr.
.6. ḡ iurare nō ē act' religiōis ſue latrīe. ¶ P̄.
Ad religiōnē p̄tinet cultum deo offerre: vt
Tullius oicit. ſz ille q iurat nihil deo offert:
ſed deū inducit in teſtē. ḡ iurare nō ē actus
religionis ſue latrīe. ¶ P̄. Finis religiōis ſue
latrīe ē reuerētiā deo exhibere. hoc aut nō
eſt finis iuramēti ſz potius aliqd v̄bum oſfir-
mare. ḡ iurare nō ē act' religiōis. ¶ P̄. ſz ē
qđ dñ. Deut. 6. Dñm deū tuū timebis: z ipſi
ſoli ſeruis: ac p nomē illi' iurabis. loq; autēz
ibi de ſeruitute latrīe. ḡ iurare eſt act' latrīe.
¶ P̄. R̄ ſideo dō q ſic ex dicitis p̄: ille q iurat
inuocat dñū teſtimoniū ad oſfirmādū ea q̄
dicit. nihil aut oſfirmat niſi p aliqd qđ certi-
ē z pot': z iō in h̄ ipō q hō p deuz iurat p̄ſi-
teſ deū potiorē: vt pote cui' v̄itas ē indeſe-
ctibilis z cognitio v̄ſis. z ſic deo aliq̄ mō re-
uerētiā exhibet. ¶ Uñ z ap̄ls dicit ad Hebr. 6.
qz hoīes p maiores ſe iurāt. Et Diero' dicit ſi
p Math. qz q iurat: aut venerat: aut diligit
eū p quē iurat. ¶ P̄. ſz ēt dicit ī p̄ metaph. qz
iuramētū ē honorabiliſſimū. exhibere aut re-
uerētiā deo p̄tinet ad religiōnē ſue latrīe.
¶ Uñ maniſeſtū ē q iuramētū ē act' religiōis
ſue latrīe. ¶ Ad p̄mūz ḡ dicendum qz in iu-
ramēto duo oſſiderant. ſ. teſtimoniū qđ iud-
cis z hoc ē dñū: z id ſup quo inducit teſti-
moniū: vñ qđ facit neccitate teſtimoniū iud-
cēdi: z h̄ ē hūanū. p̄tinet ḡ iuramētū ad reli-
gionē rōe p̄mi: nō aut rōe ſecūdi. ¶ Ad ſcōs
dō qz ī h̄ ipō qz ali quis aſſumit deū ī teſtē
p modū iuramenti p̄ſiteſ eum maiorē: qđ

ptinet ad dei reuerētiā: et sic aliqd offert do
.f. reuerētiā et honore. Ad tertiu dō q oīa
que facim⁹ debemus in dei reuerētiā facere
et iō nihil phibet si in hoc ipō q intēdimus
hoiem certificare: deo reuerētiā exhibeam⁹
sic. n. debem⁹ aliqd in dei reuerētiā facere vt
ex hoc utilitas pximis pueniat: quia etiam
deus operatur ad suam gloriā et nostraz
utilitatem.

Ad quintum sic pro

cedit. **U**t q iuramētū sit appetēdū et frequē
tandū tanq̄ utile et bonū. Sicut. n. votū est
act⁹ patrie: ita et iuramētū: sed facere aliqd ex
voto est laudabili⁹ et magis meritoriū: qz vo
tū est act⁹ patrie vt supra dictū ē. ḡ pari rōne
facere et dicere aliqd cū iuramēto est lauda
bilis: et sic iuramētū ē appetēdū tanq̄ p se
bonū. **P**. Diero dīc sup Math. q qui iu
rar: aut venerat: aut diligit eū per quē iurat:
sed venerari aut diligere deū ē appetēdum
tanq̄ p se bonū. ḡ et iuramentū. **P**. Jura
mētū ordiā ad cōfirmatōez seu certifiatōez
f; q hō cōfirmat suū dēz bonū ē. ḡ iuramētū
ē appetēdū tāq̄ bonū. **S**z ē qd dī Eccl.
23. **U**t multum iurās replebit iniquitate. **Et**
Aug dicit in li. 5. mēdacii: q pceptū dñi de
phibitōe iuramēti ad h̄ positū est: vt quātū
in te est nō affectes vt q̄i p bono cū aliqua
delectatōe appetas insinradū. **R**o dō q
id qd nō querit nisi ad subueniēdum alicui
defectui: nō numerat inter ea que sūt per se
appetēda: sed inter ea que sūt necia: sicut p3
de medicina que queritur ad subueniēdum
infirmitati. iuramētū aut q̄ritur ad subueni
endū alicui defectui: q. s. vn⁹ hō alteri disere
dit: et iō iuramētū nō ē hēndū int̄ ea que sūt
p se appetēda sed int̄ ea que sūt huic vite ne
cessaria: qbus indebite vti⁹ qcumqz eis vti⁹
vltra terminos necitatis. **U**nde **Aug** dicit i
li. de finone dñi i mōte. **Q**ui intelligit non i
bonis. i. p se appetēdis: s; in necessarys iura
tōem hñdā: refrenat se q̄tum pōt vt non ea
vtat nisi necitas cogat. **A**d p̄mū ḡ dō q
alia rō est d̄ voto et iuramēto: nā p votū ali
qd in dei reuerētiā ordinam⁹: vnde ex h̄ ipō
fit religionis act⁹: sed in iuramēto eoz reuerē
tia diuini nois assumit ad pximi cōfirmatōez
et iō illud qd iuramēto cōfirmat nō pp̄ h̄ fit
religionis act⁹. qz fm finē morales act⁹ sp̄s
sōtiunt. **A**d secūdum dicēdū q ille qui

iurat vti⁹ qdē veneratōe aut dilectōe ei⁹ p
quē iurat: nō aut ordinat iuramētū ad vene
radū aut diligēdū eū p quē iurat: s; ad aliqd
aliud qd ē necium p̄nti vite. **A**d tertium
dō q sicut medicina ē utilis ad sanādū: et tū
q̄to magis ē vti⁹ osior: tanto mai⁹ nocumen
tū inducit si non debite sumat: ita et iuramē
tū vtile qdem est ad cōfirmatōem: tū q̄to
ē magis venerādū tanto ē magis piculoluz
nisi debite inducatur: qz vt dī Eccl. 23. **S**i
frustraerit. i. decepit frat̄: delictū ip̄ius ē
ip̄sū erit: et si dissimulauerit q̄i p simulatōez
iurādo falsū delingit dupl̄. qz. s. simulata eg
tas est duplex iniquitas: et si in vanū iurauerit
.i. sine debita cā et necitate nō iustificabit.

Ad sextum sic proce

dit. **U**t q nō liceat p creaturas iurare. **D**icif
.n. **Math. 5.** Ego dico vob nō iurare dō: n3
p celū neq; p̄trā: neq; p hierosolymā: neq;
p caput tuū: qd exponēs **D**iero dicit **C**onfi
dera q hic saluator: nō p deū iurare phibuit
sed p celū et terrā. **P**. **P**ena non obe
tur nisi culpe: sed iurati p creaturas adhibe
tur pena. dī. n. 22. q. i. **C**lericū p creaturas iu
rantē acerrime obiurgādū si p̄stiterit i vitio
excōicandū placuit. ḡ illicitū ē p creaturas
iurare. **P**. **J**uramētū ē actus patrie sic dī
ctū est. sed cult⁹ patrie nō debet alicui crea
ture: vt p3 **R**o. p. ḡ non licet iurare p aliquā
creatura. **S**z ē q **J**oseph iurauit p salu
tē **P**haraonis: vt legit **Gen. 42.** **E**x cōsuetudi
ne et iurat p euāgelii et p religas et per scōs.
Ro dō q sicut s̄ dictū est duplex ē iuramē
tū. **U**nū qdē qd sit per simplicē cōstatōem:
in q̄tū. s. testimoniū dei inuocat. et hoc iura
mētū iurif dīne vitati sicut et fides. fides at
ē p se qdē et p̄ncipalr de deo q est ipa vitas.
secūdario aut de creaturis i qbus vitas dei
relucet: vt supra bitū est. et s̄ iuramētū p̄n
cipalr refer̄ ad ipm deū cui⁹ testimoniū in
uocat. secūdario aut assumūtur ad iuramē
tū aliq creature: nō fm se: sed in q̄tū in eis
diuina veritas manifestat: sicut iuram⁹ per
euāgelii. i. per deū cui⁹ vitas in euangelio
manifestat: et p sanctos q hāc vitates credi
derūt et obseruauerūt. **A**lius aut modus iu
radī ē p execratōem. et in h̄ iuramēto indu
cit creatura aliq vt in qua diuinū iudiciū ex
erceat. et sic solet hō iurare p caput suū aut
p filiū suū: aut p aliquā aliā rē quam diligit.

scut 7 ap'ls iurauit. 2. ad Cor. p. dicens. Ego
testē deū innoco i aiaz meā. Q' aut' Joseph
p salutē Pharaonis iurauit: vtroq; mō itel
ligi p' r' v' p modū execratōis q' salutē Pha
raonis obligauerit deo: v' p modū testatio
nis q' testādo v'itatē dīne iusticie ad e' exe
cutōez p'ncipes terre cōstituūtur. Ad p'mū
g' dō q' dñs p'hibuit iurare p' creaturas: ita
q' eis adhibeat reuerētia dīna. Q' Hiero'
ibidē subdit: q' iudei p' angelos 7 cetera h' i
iurātes: creaturas venerabāt dei honore. 7
eadē rōne puniēt fm canones c'icus p' crea
turā iurās: qd ad blasphemā i' fidelitatis p'ri
net. Q' in seqnti cap. d'f. Si q's p' capillū dei
v' caput iurauerit: vel alio mō blasphemā
d' deū vsus fuerit: si in ecclastico ordine ē de
ponat. Et p' hoc p' r'issio ad scdm. Ad ter
tium dō q' cultus latrie adhibetur ei c' te
stimōiū iurādo iuocatur. 7 iō p'cipitur Exo.
.23. p' nomē ext'noz deoz nō iurabitis. non
aut' exhibet cultus latrie creaturis q' i iuramē
to assumūtur fm modos p'dictos.

Ad septimum sic pro

cedit. Videt' q' iuramētū nō hēat vim obli
gandi. Inducit. n. iuramētū ad cōfirmādum
v'itatē ei' qd d'f. sed q' aliq's dicit aliqd de
futuro: v' dicit et si nō eueniat qd dicit sic
Paulus quis nō iurēt Corinthū sicut dixe
rat: nō tñ ē mēt' v' p' 2. ad Cor. p. q' v' q'
iuramētū nō sit obligatoriu. P. Virt' nō
ē v'ituti d'ia: v' d'f in p'dicamētis. sed iuramē
tū ē act' v'itutis: v' dicitū ē. q' nō aut' esset v'
v'ituti: aut in aliqd ei' impedimētū si q's sua
ret id qd iurauit: sicut cū aliq's iuret se facē
aliqd p'ctm: v' cū iuret desistere ab aliq' ope
v'itutis. g' iuramētū nō sp' ē obligatoriu. P.
Q' aliq's iur' p'pellit ad h' q' sub iuramē
to aliqd p'mittat: sed tales a iuramenti nexi
bus sūt per romanos p'ntifices absoluti: v' t'
h' ex de iureiur. c. v'ez in ea. q. 2c. g' iuramē
tū nō sp' est obligatoriu. P. Nullus p'ot
obligari ad duo opposita: s' q' nō oppositū ē
qd itēdit iurās: 7 qd itēdit ille cui iuramē
tū p'stat. g' iuramētū nō p'ot sp' ē obligatoriu
S' d' qd d'f. Math. 5. Reddas v'no iu
ramēta tua. R' dō q' obligatio refer' ad
aliqd qd ē faciēdū v' dimittēdū. vnde non
v' respicere iuramētū assertoriū qd ē de p'ri
ti v' de p'terito: neq; et iuramētū de his q' s'c
p' alias cās siēda: sic si q's iuramēto assereret

q' cras pluria eēt futura s'z solū i his q' sunt
siēda p' illū q' iurat. Sic at iuramētū asserto
riū: qd ē de p'terito v' de p'nti v' h' v'itatē:
ita et iuramētū de his q' sūt siēda a nob' in
futur: 7 iō v' r'ūq; iuramētū h'z q'daz obliga
tōem: diuersimode tñ: q' in iuramēto qd ē
de p'terito v' p'nti: obligatio ē nō resp'cū rei
q' iā fuit v' ē: s'z respectu ipsi' act' iurādi: v' f.
iuret id qd iā v'ez ē v' fuit. s'z i iuramēto qd p'
stat de his q' sūt siēda a nob': obligatio cadit
e' sup' rē quā aliq's iuramēto firmauit. Te
nes. n. aliq's v' faciat v'ez eē id qd iurauit: ali
ogn' d' est v'itas a iuramēto. Si at ē talis res
q' in ei' p'rate nō fuit: d' est iuramēto discre
tōis iudiciū: nisi forte qd erat ei possibile q' n'
iurauit f' d' d' ei impossibile p' aliq' euetū: pu
ta cū aliq' iurat se pecuniā soluturū q' ei post
modū v' l' furto subtrahit: tūc. n. v' excusat'
eē a faciēdo qd iurauit: s'z teneat facē qd i se
ē: sicut etiā ē circa obligatōem voti dixim'
Si vero sit qdem possibile fieri: sed fieri nō
debeat: vel q' ē p' se malū: vel q' est boni im
peditiuū: tūc iuramēto d' est iusticia: 7 ideo
iuramētū nō ē seruādū in eo casu quo ē pec
catū v' boni impeditiuū. fm. n. Aug. v' r'ūq;
eoz v'git in deteriorē exitū. Sic g' dō ē q' q'
cunq; iurat aliqd se facturū: obligat ad id fa
ciēdū ad h' q' v'itas impleat: si tñ alij duo co
mites assint. s. iudiciū 7 iusticia. Ad p'mū
g' dicendū q' aliud ē de simplici v'bo: aliud
d' iuramēto i q' d' nū testimoniū iplorat. sus
siē. n. ad v'itatē v'bi q' aliq's dicat id qd p'po
nit se facturū: q' h' iā v'ez ē in sua cā. s. i. p'posi
to faciētis: s'z iuramētū adhiberi nō v'z nisi i
re de qua aliq's firmē cert' ē. 7 iō si iuramen
tū adhibeat p'p' reuerētia diuini testimony
quod iuocaf: obligatur hō v' faciat eē v'ez
id qd iurauit fm sua possibilitatē: nisi i dete
riorē exitū vergat: v' dicitū ē. Ad scdm dō
q' iuramentū p'ot vergere in deteriorē exitū
dupl'r. Vno modo q' ab ipō p'ncipio habet
peiorē exitū: v' q' est fm se malū: sicut cū ali
quis iurat se patratū adulteriū: siue q' est
maioris boni i'peditiuū: puta cū aliq's iurat
se nō intraturū religionē: vel q' nō fiet c'icus
aut q' nō accipiet platōem in quo casu expe
dit eū accipere: vel si qd aliud ē huiusmodi. h'
modi. n. iuramētū a p'ncipio ē illicitū: disse
renter tñ: q' si quis iuret se facturū aliquid
peccatū: 7 peccat iurando: 7 peccat iuramen
tum seruando. si quis aut' iurat se nō facturū

q̄ in voto ē ppter b̄ q̄ id qd̄ in se v̄l v̄r cōfi-
deratū ē v̄tile z honestū: z fm̄ aliquē p̄icu-
larē euetū pōt eē inonestū z nociuū: qd̄ nō
pōt cadere nec sub lege nec sub voto. **¶** At
aliqud̄ sit inonestū v̄l nociuū repugnat h̄is q̄
debēt attēdi i iuramēto. nā si sit inonestū re-
pugnat iusticie: si sit nociuū repugnat iudi-
cio. z iō pari rōe ēt i iuramēto disp̄sari pōt
¶ Ad p̄mū ḡ dicēdū q̄ disp̄satio q̄ sit i iu-
ramēto nō se extēdit ad hoc q̄ aliqd̄ i iura-
mētū fiat. hoc. n. ē ip̄ossibile cū observatio
iuramēti cadat sub p̄cepto d̄ino: qd̄ ē idisp̄-
sabile. sed ad b̄ se extēdit disp̄satio iuramē-
ti vt id qd̄ sub iuramēto cadebat sub iuramē-
to nō cadat q̄i. nō ex̄is debita mā iuramēti
sicut z de voto s̄ dixim⁹. mā aut iuramenti
assertorū qd̄ ē de p̄terito v̄l p̄nti: in quādam
nccitatē iā trāsit: z imutabilis facta est. z iō
disp̄satio nō refer̄ ad mān: s̄ refer̄ ad ip̄s
actū iuramēti. v̄n talis disp̄satio directe ef-
fet i p̄ceptū diuinū: s̄ mā iuramēti p̄missio-
ri ē aliqd̄ futurū qd̄ variari pōt: ita. s. q̄ i aliq̄
euetū pōt eē illicitū z nociuū: z p̄ sequēs
nō eēt debita mā iuramēti. z iō disp̄sari
pōt i iuramēto p̄missorio: qz talis disp̄satio
respicit mān iuramēti z nō d̄iat p̄cepto di-
uino de iuramēti obsuatōe. **¶** Ad sc̄d̄z d̄d̄
q̄ hō pōt alteri p̄mittere aliqd̄ sub iuramē-
to dupl̄r. **¶** Uno q̄ p̄mittit aliqd̄ pertinens
ad v̄tilitatē ip̄s: puta si sub iuramēto p̄mit-
tat se seruiturū ei v̄l pecuniā daturū: z a tali p̄-
missione pōt absoluerē ille cui p̄missio facta
ē. intelligit̄. n. iā ei soluisse p̄missū q̄i facit d̄
eo fm̄ eius v̄tilitatē. **¶** Alio p̄mittit aliq̄s alci
qd̄ p̄tinet ad honorē dei: vel v̄tilitatē aliorū:
puta si aliq̄s iuramēto p̄mittat alicui se in-
tratū religionē l̄ aliqd̄ opus pietatis factū
rū. z tunc ille cui p̄mittit nō pōt absoluerē
p̄mittētē: qz p̄missio nō est facta ei p̄ncipali-
ter: sed deo: nisi forte sit interposita d̄ditio ra-
tione cuius possit. s. si illi videbit̄ cui p̄mitti-
tur v̄l aliqd̄ aliud tale. **¶** Ad tertium d̄d̄ q̄
quādoq̄ illud quod cadit sub iuramēto p̄-
missorio ē manifeste repugnās iusticie: vel
qz est p̄m̄: sicut cū aliquis iurat se facturū
homicidiū: v̄l qz ē maioris boni impeditiū
sicut cū aliq̄s iurat se non intratū religionē
z tale iuramētū disp̄satio non indiget. s̄
in p̄ casu tenet̄ aliq̄s tale iuramētū nō fua-
re. in 2° aut casu licitū est z seruare z nō ser-
uare: vt s̄ dictū ē. **¶** Quōq̄ vero aliqd̄ sub iura-

mēto p̄mittit̄ de quo dubiū ē v̄trū sit licitū
v̄l illicitū: p̄ficiū vel nociuū aut simpl̄r aut
in aliquo casu. z in b̄ pōt q̄libet ep̄s disp̄sa-
re. **¶** Quōq̄ vero sub iuramēto p̄mittit̄ aliqd̄
qd̄ ē manifeste licitū z v̄tile: z i tali iuramē-
to nō v̄l h̄re locū disp̄satio v̄l cōmutatio:
nisi aliqd̄ melius occurrat ad cōm v̄tilitatē
faciēdū: qd̄ maxime videt̄ p̄tinere ad p̄tātē
pape q̄ hēt curā v̄lis ecclē v̄l etiaz absoluta
relaxatio: qd̄ etiā ad papā pertinet: z in oib⁹
general̄r q̄ ad disp̄satiōem rex ecclēsticārū
p̄tinet sup̄ quas hēt plenitūdinē p̄tātis: sic
z ad vnūquēq̄ p̄tinet irritare iuramētū qd̄
a sibi subditis factū ē circa ea q̄ eius potesta-
ti subditur. sicut p̄ pōt irritare iuramētum
puelle: z vir vxoris: vt dicit̄ Nūeri. 30. sicut z
sup̄ra de voto dictū est.

Ad decimum sic pro

cedit̄. **¶** Videt̄ q̄ iuramētū non ipediat per
aliquā cōditōem p̄sone v̄l t̄pis. **¶** Iuramētū
n. ad cōfirmatiōem iudicis: vt p̄z per aplm̄ ad
Hebr. 6. s̄ cuiuslibet uenit cōfirmare dictū su-
um: z quolibz t̄pe. ḡ v̄l q̄ iuramētū nō impe-
diat p̄ aliquā cōditōem p̄sone v̄l t̄pis. **¶** P̄.
P̄ius ē iurare p̄ deū q̄ p̄ euāgelia. **¶** Unde
Christo dicit̄. Si aliq̄ cā fuerit: modicū vide-
tur facere q̄ iurat per deū: s̄ q̄ iurat p̄ euāge-
lia maius aliquid fecisse v̄l: q̄bus d̄d̄ est. **¶** Iul-
ti. scripture p̄p̄ deū facte sūt: nō d̄s p̄p̄ scri-
pturas: sed cuiuslibet cōditōis p̄sone z quoli-
bet t̄pe in cōi locutiōe cōsueuerūt iurare per
deū. ḡ m̄to magis licitū est eis iurare p̄ euā-
gelia. **¶** P̄. Idē nō catur ex cōtrariis causis:
qz d̄ie cāe sūt d̄ioz. sed aliq̄ excludunt̄ a iu-
ramēto p̄pter defectū p̄sone sicut p̄ueri añ
q̄tuordeciz ānos: z etiā illi q̄ semel fuerunt
piuri nō ḡ v̄l q̄ aliq̄ p̄bibeant iurare: vel p̄-
pter dignitatē: sicut c̄lici: aut etiā p̄pter t̄pis
solēnitatē. **¶** P̄. Nullus hō viuēs i hoc mū-
do est tante dignitatis sicut angelus. **¶** d̄r. n.
Matth. xi. q̄ qui minor ē i regno celoz: ma-
ior est illo. s. Johanne baptista adhuc i mū-
do viuētē. sed āgelo cōuenit iurare: dicit̄. n.
Apoc. 10. q̄ āgelus iurauit p̄ viuētē in secta
seclorū. ḡ nullus hō p̄pter dignitatē debz ex-
cusari a iuramēto. **¶** S̄z s̄ ē qd̄ hēt. 2. q. 5.
p̄resbyter vice iuramēti p̄ scām cōsecratio-
nē introget̄. **¶** Et. 22. q. 5. d̄r. Nullus ex ecclē-
stico ordine cuiq̄ laico q̄c̄q̄ super sancta
euāgelia iurare p̄sumat. **¶** P̄. d̄d̄ q̄ in iura-

quibus. **A**d primū gō dō q̄ Origenes loq̄
de adiuratōe q̄ aliq̄s alicui necitatē iponere
itendit: sicut iponit sibi ipsi iurādo. sic. n. prin
ceps sacerdotū p̄sumpsit dñm Jhm xps ad
iurare. **A**d secundū dō q̄ illa rō p̄cedit
de adiuratōe q̄ necitatē iponit. **A**d tertium
dō q̄ adiurare nō est aliq̄e ad iurādū idu
cere: s; p̄ quādā silitudinē iuramēti a se idu
cti ad aliqd agēdū puocār. alr tñ adiuratōe
ytimur ad hoīem: r aliter ad deū. nā adiurā
do hoīem: eius volūtate per reuerentiā rei
sacre imutare itendim: qd̄ qdem nō inten
dim circa deū cui volūtas ē imutabilis. sed
q̄ a deo p̄ eternā ei volūtate aliqd obtinea
mus nō ē ex meritis nris: sed ex ei bonitate

Ad secundū sic pro

cedit. **U**t q̄ nō liceat demones adiurare.
Dicit. n. Origenes sup̄ Math. Nō ē s̄m po
testatē datā a saluatore adiurare demonia:
iudaicū. n. ē h. nō aut̄ debem⁹ iudeoz ritus
imitari: sed poti⁹ vti ptāte a xpo data. ḡ nō
ē licitū demones adiurare. **P̄. Multi** ni
gromāticis icātātōibus demōes iuocāt p̄
aliqd dñm qd̄ ē adiurare. si licitū ē demōes
adiurare: licitū ē nigromāticis icātātōibus
vti: qd̄ p̄z eē falsū. ḡ r̄ p̄mū. **P̄. Quicūq̄** ad
iurat aliq̄e ex h̄ ipso aliq̄a societate cum
ipso facit. s; non licet cū demonib⁹ societatez
facere: s̄m illud i. ad Cor. o. Nolo vos so
cios fieri demonioz. ḡ nō licet demones ad
iurare. **S; h̄ ē qd̄ d̄r Mar. ult.** In nomine
meo demonia eyciēt: s; iducē aliū ad aliqd
agēdū p̄pter nomē dñi: h̄ ē adiurare. ḡ lici
tū ē demones adiurare. **R̄. Nō** deo dō q̄ sic
dictū ē: duplex ē adiurādi modus. vn⁹ qd̄ez
p̄ modū deprecātōis vel inductōis ob reuerē
tiā alicui facri. alius aut̄ p̄ modū cōpulsōis
p̄ aut̄ modo nō licet demones adiurare: ga
ille modus adiurādi vt̄ ad quādā beniuolē
tiā vl̄ amicitia ptinere q̄ nō licet ad demōes
vti. 2⁹ aut̄ adiuratōis modo q̄ ē p̄ cōpulsione
licet nobis ad aliqd vti: r ad aliqd nō licet.
demones. n. i cursu h̄ vite nob̄ aduersary
cōstituitur: nō aut̄ eoz act⁹ nre dispositioni
subdūtur: s; dispositōi diuine r scōz āgeloz:
qz vt̄ Aug⁹ dicit in 3. de trini. spūs d̄sertoz re
giē p̄ spūm instū. possum⁹ ḡ demones adiu
rādo p̄ vtutē dñi nois tanq̄ inimicos repel
lere ne nob̄ noceāt vel spūalr vel cozpalr: s̄m
ptātē dñā datam a xpo: s̄m illud Luc. io.

Acce dedi vobis ptātē calcādi supra sp̄etes
r scorpiones: r supra oēm vtutē inimici: r ni
hil vobis nocebit: nō tñ licitū ē eos adiu
rare ad aliqd ab eis ad discēdū: vel etiā ad ali
quid p̄ eos obtinēdū: qz h̄ ptinet ad aliq̄az
societate cū ipis h̄sdā: nisi forte ex sp̄ali insti
ctu vl̄ reuelatōe dñi aliquid sci ad aliquos
effect⁹ demonū operatōe vtātur: sicut legis
de beato Jacobo q̄ p̄ demones fec̄ Dermo
genē ad se adduci. **A**d primū gō dō q̄ Or
igenes loq̄tur de adiuratōe q̄ nō fit potesta
tute p̄ modū cōpulsōis: sed magis p̄ modū
cuiusdā beniuolētie l̄ deprecātōis. **A**d secū
dū dō q̄ nigromāticis vtunt̄ adiuratōibus r
iuocatōibus demonū ad aliqd ab eis addi
scēdū vl̄ adipiscēdū: r h̄ ē illicitū: vt dictum
ē. vn̄ Christo dicit Mar. p̄ exponēs illd̄ ver
bū dñi qd̄ spūi immūdo dixit. Obmutesce r
exi ab hoīe. Salutifey h̄ nob̄ dogma dat̄ ne
credam⁹ demonib⁹ q̄stucunq̄z denuncient
vitatē. **A**d tertium dō q̄ rō illa p̄cedit d̄
adiuratōe qua iplozāt auxiliū demonū: ad
aliqd agēdū vl̄ cognoscēdū. h̄. n. vt̄ ad quā
dā societate ptinere: s; q̄ aliq̄s adiurādo re
mōes repellat. h̄ ē ab eoz societate recedere

Ad tertium sic proce

dit. **V**idē q̄ nō liceat adiurare irrōnalē cre
aturā. **A**diuratio. n. s̄t p̄ locutōem: sed fru
stra s̄mo dirigit̄ ad eū q̄ nō intelligit̄ q̄lis ē
irrōnalis creatura. ḡ vanū ē r illicitū irrōna
lē creaturā adiurare. **P̄. Ad eū vt̄ cōpetē**
adiuratio: ad quē ptinet iuratio. sed iuratio
nō pertinet ad creaturā irrōnalē. ḡ vt̄ q̄ ad
eā nō liceat adiuratione vti. **P̄. Duplex** ē
adiuratōis modus: vt̄ ex s̄ dictis p̄z. **Un⁹** q̄
dē p̄ modū deprecātōis q̄ nō possumus vti
ad irrōnalē creaturā q̄ nō ē oña sui act⁹. **Alia**
āt adiuratio ē p̄ modū cōpulsōis q̄ etiā vt̄
vt̄ ad eā nō possum⁹: qz nō ē n̄fuz creatu
ris irrōnalib⁹ iperare: sed solū illius d̄ q̄ dicit̄
Math. s. Qui venti r mare obediūt ei. ḡ n̄
lo mō vt̄ vidē licet vti adiuratōe ad irrōna
les creaturas. **Sed h̄ ē q̄ Simon r Ju**
das legunt̄ adiurasse diacones: r eis p̄cepit̄
se vt̄ in desertū locū discederēt. **R̄. dō** q̄
creature irrōales ab alio agūt ad p̄pas ope
ratōes: eadē aut̄ actio ē eius qd̄ agit r mo
uetur: r eius qd̄ agit r mouet: sicut mot⁹ sa
gitte ē est qd̄ opatio sagittātis. r iō opera
tio irrōnalis creature n̄ solum ipi attribuitur

Ende vide

Ad primū sic pro

Ad secundū

sed principaliter deo cuius dispositione omnia mouentur, pertinet et ad diabolum qui permissioe diuina vti aliquid irrationalibus creaturis ad nocendum hominibus. Sic quoque adiuratio quae quis vti ad irrationalem creaturam potest intelligi dupliciter. Uno modo et adiuratio refertur ad ipsam irrationalem creaturam secundum se: sic vanum est irrationalem creaturam adiurare. Alio modo refertur ad eam quae irrationalis creatura agit et mouetur: et sic dupliciter adiuratur irrationalis creatura. Uno quidem modo per modum deprecationis ad deum directe: quod pertinet ad eos qui diuina inuocatioe miracula faciunt. Alio modo per modum compulsionis: quae refertur ad diabolum qui in nocendum tuum vti irrationalibus creaturis: et talis est modus adiurandi in ecclesie exorcismis: per quos demonum praesentia excluditur ab irrationalibus creaturis. adiuratio autem demones ab eis auxilium implorare non licet. Et per hoc patet responsum ad obiecta.

Deinde de fide
Qrandum est de assumptione diuina nominis ad inuocandum per orationem vel laudem. Et de oratione quidem iam dictum est. vnde nunc de laude restat dicendum. Circa quam queruntur duo. primum vtrum deus sit ore laudandus. 2o vtrum in laudibus dei sint cantus adhibendi.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod deus non sit ore laudandus. dicitur enim per prophetam in peritiam. Optimum non est laus: sed maius aliquid et melius. sed deus est super omnia optima ergo deo non debet laus: sed aliquid maius laude. vnde et Ecclesiae 43. dicitur quod deus maior est omni laude. 2o. Laus dei ad cultum ipsius pertinet. est enim religio nis actus: sed deus mente colitur magis quam ore. vnde dicitur Matthei 15. Quosdam inducit illud Isaia. Populus habebit me honorat: cor autem eorum longe est a me. ergo laus dei magis consistit in corde quam in ore. 3o. Homines ad hoc ore laudantur ut ad meliorem puocentur: sicut enim mali ex suis laudibus subiuurati: ita boni ex suis laudibus ad meliorem puocantur. vnde dicitur per prophetam 27. Quomodo probatur in oratione argenti: sic probatur homo ore laudatum. sed deus per verba hominum non puocatur ad meliorem tunc quia inmutabilis est. tunc quia summe bonus est: et non habet quo crescat. ergo deus non est laudandus ore. 4o. Sed quod in peritiam dicitur. Labijs exultationis laudabit os meum. 5o. Ratione dicitur quod vobis alia ratione vti mur ad deum: et alia ratione ad hominem. Ad homines

non vti vobis vti deceptum nostri cordis quae si potest cognoscere nisi vobis nostris ei exprimamus et ideo laude oris ad hominem vti vti vti ei vel alijs innorescat quod bona opinionem de laudato habemus: ut per prophetam et ipsam quae laudat ad meliorem puocem: et alios apud quos laudat in bona opinionem et reuerentiam et imitationem ipsius inducimus. Sed ad deum vobis vti vti non quod vti ei quod est inspector cordium nostros deceptum manifestem: sed ut nos ipsos et alios audientes ad eum reuerentiam inducamus. et ideo necesse est laus oris: non quidem propter deum: sed propter ipsum laudate enim affectus excitat in deum ex laude ipsius: secundum illud peritiam. Sacrificium laudis honorificabit me et illic iter quo omda illi salutare dei. et in quantum homo per diuinam laudem affectu ascendit in deum: intantum per hoc retrahitur ab his quae sunt contra deum: secundum illud Isaia 48. Laude mea ifrenabo te ne iter eas. Prodest et laus oris ad hoc quod aliorum affectus puocet in deum. vnde dicitur in peritiam. Spes laus eius in ore meo. et postea subdit. Audiens mansueti et letent: magnificate dominum mecum. Ad primum ergo dicitur quod deo dupliciter possumus loqui. Uno modo quantum ad eius essentiam. et sic cum sit incomprehensibilis et ineffabilis maior est omni laude. debet autem ei secundum hanc comparationem reuerentia et laetitia honor. vnde et in peritiam. secundum translationem Hieronimi dicitur. Tibi silet laus deus: quantum ad personam. et tibi reddet votum: quantum ad secundum. Alio modo secundum effectum ipsius quod in nostram vtilitatem ordinantur: et secundum hoc debet deo laus. vnde dicitur Isaia 63. Miserationem domini recordabor laudem domini annuntiabo super omnibus que reddidit nobis dominus. Et Dionysius dicit peritiam. c. de diuina nomina. Deum sanctum theologorum hymnum. id est diuinam laudem inuenies ad beatos tharchie. id est diuinitatis processus manifestatiue et laudatiue dei nominatiōes diuidēt. Ad secundum dicitur quod laus oris inutilis est laudanti si sit sine laude cordis. tunc enim loquitur deo laudem dum magna opera eius recogitat cum affectu: valet tamen exterior laus oris ad excitandum interiore affectu laudantis: et ad puocandum alios ad dei laudem sicut dictum est. Ad tertium dicitur quod deum non laudamus propter vtilitatem suam: sed propter vtilitatem nostram: ut dictum est.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod cantus non sint assumendi in laudem dei. dicitur enim apostolus ad Colossenses 3. Docentes et comonentes vosmet ipsos in psalmis et in hymnis et canticis spiritualibus: sed nihil debemus

assumere in diuinū cultū p̄ter ea q̄ nob̄ an
ctoitate scripture tradūf. ḡ v̄ q̄ non debe
mus v̄t̄ in diuinis laudib⁹ cāticis corp̄alibus:
sed solū sp̄ualib⁹. ¶ **P̄.** Diero⁹ super illud ad
Eph. 5. 2. h̄ i. d̄ cref. di. 20. c. Cātātes ⁊ psallē
tes ī cordib⁹ v̄ris d̄no: dicit. Audiāt hic ado
lescētuli qb⁹ in ecclā ē psallēdi officii: deo
nō voce: sed corde cātādū ē: nec tragediarū
modis guttur ⁊ fauces medicamie liniende
sūt: vt in ecclā theatrales moduli audiātur
⁊ cantica: nō ḡ in laudes dei sūt cant⁹ assūm̄
di. ¶ **P̄.** Laudare deum conuenit paruis ⁊
magnis fm̄ illud Apoc. 19. Laudē dicite deo
n̄ro oēs sc̄i eius: ⁊ timetis deū pusilli ⁊ ma
gni: s̄ maiores ḡ sunt in ecclā non decet cā
tare. dicit. n. **Heg⁹:** ⁊ h̄ in decre. di. 13. c. In
scā romana ecclā p̄nti decreto instituo: vt in
sede hac sacri altar̄ mistri cantare nō obe
ant. ḡ cant⁹ nō oueniūt diuinis laudib⁹. ¶
In veteri lege laudabat̄ d̄s ī musicis instru
mētis ⁊ humanis cātib⁹: fm̄ illud ps. Confi
temini d̄no in cithara: in psalterio decē chor
daz psallite illi: cātate ei cāticiū nouū. sed in
strumēta musica sicut citharas ⁊ psalteria n̄
assūmit ecclā in diuinis laudes ne videat̄ iu
dicare. ḡ pari rōne nec cantus in diuinis lau
des sūt assūmēdi. ¶ **P̄.** Principalior est laus
mētis q̄ laus ozis: sed laus mētis ip̄edit per
cātus. tum q̄ cantantiū intentio abstrahit
a cōsideratōe eoz q̄ cātāt: dū circa cantū stu
dent. tū ēt q̄ ea q̄ cātāt min⁹ ab alijs intel
ligi p̄nt q̄ si sine cantu p̄ferant. ḡ cātus nō s̄
in diuinis laudib⁹ assūmēdi. ¶ **Sed** ē qd̄
brūis Amb. in ecclā Mediolan. cant⁹ institu
it: vt Aug⁹ refert in. 9. c. s̄. ¶ **P̄.** dicendū q̄
sicut dictū ē: laus vocalis ad h̄ necia ē vt af
fect⁹ hoīs puocet in deū. ⁊ iō q̄cunq; ad h̄
vtilia eē possūt: in diuinis laudes cōgruent̄ as
sumūt. Manifestū ē aut̄ q̄ fm̄ distas melo
dias sonoz ai hoīum diuersimode disponun
tur: vt p̄ p̄bm̄ in. 8. polit. ⁊ p̄ Boetiū ī plo
go musice: ⁊ iō salubrit̄ fuit institutū: vt in di
uinis laudes cant⁹ assumerēt vt ai ifirmoz
magis puocarēt ad deuotōem. ¶ **Un̄** Aug⁹ di
cit in. 10. c. s̄. Adducor cātādū cōsuetudinez
approbare in ecclā vt p̄ oblectamēta auriz
ifirmoz aīus in affectū pietatis assurgat. Et
de seip̄o dicit in. 9. c. s̄. Fleui in hymnis ⁊
canticis tuis suauē sonantis ecclē tue voci
bus cōmētus acriter. ¶ **Ad** p̄mū ḡ d̄ q̄ cā
tica sp̄ualia p̄nt dici nō solū ea q̄ interi⁹ canū

tur sp̄u: s̄ ēt ea q̄ exteri⁹ ore cātātur inq̄stū p̄
h̄i cātica sp̄ualia deuotio puocaf. ¶ **Ad** se
cūdum d̄o q̄ Diero⁹ nō simplr vitupat cātū
sed rephēdit eos ḡ in ecclā cātāt more thea
trico: nō p̄pter deuotōem excitādā: sed p̄p̄
ostētatōem vel delectatōem puocādā. ¶ **Un̄**
Aug⁹ dicit in. 10. c. s̄. Cūz mihi accidit vt me
ampli⁹ cantus q̄ res q̄ cantaf moueat: pe
nāl̄ me peccare cōfiteor: ⁊ tūc mallē non au
dire cātātē. ¶ **Ad** t̄rium d̄o q̄ nobilior mo
dus ē puocādi hoīs ad deuotōez p̄ doctri
nā ⁊ p̄dicatōem q̄ p̄ cantū. ⁊ iō diaconi ⁊ p̄
lati qb⁹ cōpetit p̄dicatōem ⁊ doctrinā aīos
hoīum puocare in deū. nō debēt cātib⁹ infi
stere ne p̄ h̄ a maiorib⁹ retrabant. ¶ **Unde** ibi
dē **Heg⁹** dicit. Cōsuetudo ē valde rephēn
sibilis vt in diaconat⁹ ordine cōstituti modu
latōi vocis inferuāt qd̄ ad p̄dicatōis officii
⁊ elemosynaz studium vacare congruebat.
¶ **Ad** quartū dicēdum q̄ sicut p̄hs dicit in
. 8. polit. neq; fistulas ad disciplinaz ē addu
cēdū neq; aliqd̄ aliud artificiale organū: pu
ta citharā: ⁊ si qd̄ tale altez est: s̄ quecunq;
faciūt auditores bonos. huiusmōi. n. musica
ist̄ra magis aīum mouēt ad delectatōem q̄
p̄ ea forme interi⁹ bona dispositio. ¶ **In** veri
aut̄ testam̄to v̄sus erat taliū ist̄roz. tū q̄ po
pulus erat magis dur⁹ ⁊ carnalis. v̄t erat p̄
huiusmōi instrumēta puocādus: sicut p̄ p̄m̄
siones t̄renas. nū etiā q̄ huiusmōi instr̄a
corp̄alia aliqd̄ figurabāt. ¶ **Ad** q̄nti d̄cen
dū q̄ p̄ cantū q̄ ḡs studiose ad delectādum
vtitur: abstrahitur aīus a cōsideratōe eoz q̄
cātātur: s̄ si aliqs cātet p̄p̄ deuotōez: attē
ti⁹ cōsiderat q̄ dicitur. tū q̄ diuini⁹ moratur su
per eodē. tū q̄ vt Aug⁹ dicit in. 10. c. s̄. oēs affe
ct⁹ sp̄ūs n̄ri p̄ sua diuersitate h̄nt p̄pos mōs
ī voce atq; cātū: q̄rū occulta familiaritate
excitātur. Et eadē ē rō de audic̄tib⁹: in
q̄bus r̄si aliqñ nō intelligāt q̄ cātātur: itelli
gūt t̄n̄ p̄p̄ qd̄ cātātur. s. ad laudē dei: et hoc
sufficit ad deuotionem excitandam.

Quinde cōside
randum est de vitis religio
ni oppositis. Et primo de
illis que cum religione con
ueniunt in hoc q̄ exhibent
cultum diuinū. 2. de vitul
manifestam cōrietatē ad religionem h̄stibus
p̄ cōtēptū eoz q̄ p̄tinet ad diuinū cultū. **Primū**

creature repñitate p aliquā sensibile formaz
seu figurā q̄ idolū dī. **D**iuersimode tñ cult⁹
dīnus hīs idolis exhibebat. **Q**uidā .n. p quā
dā nepharia artē imagines quasdā cōstitue
bāt: q̄ vtute demonū aliqs certos effect⁹ ha
bebāt: vñ putabāt in ipīs imaginibus eē ali
qd dīnitatis: z p cōsequēns dīnus cult⁹ eis de
beret. z h̄ fuit opinio **H**ermetis terinegiti:
ut **A**ug⁹ dicit i. 8. de ciui. dei. **A**ly dō nō exhi
bebāt cultū dīnitatis ipīs imaginib⁹: sed
creaturis q̄rū erāt imagines. **E**t vtrūq; hoz
tangit ap̄ls ad **R**o. i. **N**ā q̄tū ad p̄mū dicit.
Mutauerūt glām icorruptibilis dei i flitu
dīnē imaginis corruptibilis hoīs z uolucrū
z q̄drupedū z spentiū. **Q**uātū at ad scōz sub
dit. **C**oluerūt z fūierūt poti⁹ creature q̄ cre
atori. **H**oz tñ fuit triplex opinio. **Q**uidā .n.
estimabāt quosdā hoīes deos fuisse quos p
eoz imagies colebant: sicut iouē mercuriū
z alios h̄i. **Q**uidā dō estimabāt totū mūdū
eē unū deū: nō pp̄ corpalem subām: sed p
pter aīam quā deū eē credebāt: dicētes deū
nihil aliud eē q̄ aīam motū z rōne mūdum
gubnantē. sic hō dī sapiēs pp̄ aīam n̄ ppter
corp⁹. vñ putabāt toti mūdo z oīb⁹ ptib⁹ ei⁹
esse cultū dīnitatis exhibēdū celo: aeri: aq; z
oīb⁹ huiusmōi ptib⁹: z ad h̄ referēbāt noīa
z imagines suoz deoz: sicut **C**laro dicebat
z narrat **A**ug⁹ i. 7. de ciui. dī. **A**ly dō. s. pla
tōici posuerūt vñ eē sūmū deū eāz oīnz: p
q̄ ponebāt eē subas q̄dā spūales a summo
deo creatas q̄s deos noīabant p̄ticipatōe. s.
dīnitatis: nos at eos āgelos dicim⁹: p⁹ q̄s
ponebāt aīas celestīū cozpoz: z sub hīs de
mones quos dicebāt eē aerea q̄dā aīalia. z
sub hīs ponebāt aīas hoīum q̄s p vtutis me
ritū ad deoz vñ demonū societatem assumi
credebāt: z hīs oībus cultū dīnitatis exhi
bebāt: vt **A**ug⁹ narrat in. 8. de ciui. dei. **D**as
aut̄ duas ultimas opiniones dicebāt vtinē
ad physicā theologiā: quā p̄bi cōsiderabāt in
mūdo: z docebāt in scholis. **A**liā dō de cul
tu hoīum dicebāt p̄tinere ad theologiā fabu
larē: q̄ fm signēta poetaz repñtabat i thea
tris. **A**liā dō opinionē de imaginib⁹ dicebāt
p̄tinere ad ciuīlē theologiā q̄ per pōtīfices
celebrabāt in tēplis. **O**īa a t̄ hec ad sup̄stī
tōem idolatrie p̄tinebāt. **V**ñ **A**ug⁹ dicit i. 2. dō
doc. xp̄iana. **S**up̄stītiōsū ē q̄cqd institutum
ab hoīb⁹ ē faciēda z colēda idola vñ p̄tinēs
ad colēdū sicut deū creaturā partē ve ullam

creature. **A**d p̄mū ḡ dō q̄ sicut religio n̄
ē fides s; fidei p̄statio p aliq̄ extiora signa:
ita sup̄stītiō ē q̄dam infidelitatis p̄statio
p extiorē cultū: quā quidē p̄statio nō
mē idolatrie siḡt: nō aut̄ nomē heresis: s; so
lū falsā opinionē: z iō heresis ē spēs infideli
tatis: sed idolatria ē spēs sup̄stītiōis. **A**d
secundū dō q̄ nomē latrīe dupl̄ pōt accipi
Uno .n. mō pōt siḡre hūanū actū ad cultū
dei p̄tinēte: z fm h̄ nō variabilē siḡtio h̄ nō
minis latrīa cuiusq; exhibeat: q; illud cui ex
hibet nō cadit fm h̄ in ei⁹ dīffinitōe. z fm
h̄ latrīa vniuoce dicit fm q; p̄tinet ad nerā
religionē: z fm q; p̄tinet ad idolatriā: sic so
lutio tributi vniuoce dī: siue exhibeat dō re
gi siue falso. **A**lio accipit latrīa put ē idem
religioni: z sic cū sit vtus de rōne eius ē q
cultus dīnus exhibeat ei cui dō exhiberi: z
fm hoc latrīa equoce dicit de latrīa h̄e reli
gionis z de idolatriā sicut prudētia equoce
dī de prudētia q̄ ē vtus: z de prudētia q̄ est
carnis. **A**d tertium dō q; ap̄ls intelligit
idolū nihil eē in mūdo: q; imagines ille que
idola dicebant nō erāt aīate: aut aliquā vir
tutē dīnitatis h̄ites. sicut **H**ermetes ponebat
q̄i eēt aliqd p̄positum ex spū z corpore. z s̄lt
intelligēdū ē q; idolis nō ē aliqd imolatur:
q; p̄ hūis mōi imolatiōem carnes imolati
cie aliquā scificatiōem cōsequant vñ gentiles
putabāt: neq; aliquā imunditiā vt putabāt
iudei. **A**d quartū dicēdum q; ex cōi cōsue
tudine qua creaturas quasq; colebāt gē
tiles sub quibusdā imaginib⁹ impositus ē h̄
nomē idolatria ad siḡndū quēcūq; cultū cre
ature: ēt si sine imaginib⁹ fieret.

Ad secundum sic pro

cedit. **V**ñ q; idolatria nō fit pctm̄. **N**ihil .n.
ē pctm̄ qd̄ vā fides i cultū dei assumit. s; ve
ra fides imagines quasdā assumit ad dīnus
cultū. nā z in tabnaculo erāt imagines che
rubin: vt legit̄ **E**xo. 25. z in ecc̄a qdā imagi
nes ponunt̄ quas fideles adorāt. ḡ idolatria
fm quā idola adorant nō ē pctm̄. **P**. Cui
libet sup̄iori ē reuerētia exhibēda: s; angeli
z aīe scōz sūt nob sup̄iores. ḡ si eis exhibeat
reuerētia p aliquē cultū vñ sacrificiōz: vñ ali
quoz hūis mōi: nō erit pctm̄. **P**. **F**im⁹
dō interiori cultū mētis ē colēdus: fm illō
Joh. 4. **D**eū o; adorare in spū z vitate. **E**t
Aug⁹ dicit in enchiridion q; dō colit̄ fide spe

et caritate. pot aut attingere qd aliqs exterius
 idola colat: interius tñ a v̄a fide nō discedat
 q̄ videt qd sine p̄iudicio diuini cultus possit
 aliqs exterius idola colere. ¶ **S**z ̄ est qd
 Exo. 20. d̄. Nō adorabis ea. s. exterius: neq̄
 coles. s. interius: vt glo. exponit: et loquit̄ de
 sculptilib⁹ et imaginibus. q̄ pctm̄ ē idolis ex
 teriorē vel interiorē cultū exhibere. Vñ?
 dō qd circa hoc aliq̄ dupl̄r errauerūt. Quidaz
 .n. putauerūt qd offerre sacrificiū et alia ad
 latrā pertinetia nō solū sūmo deo sz et aly
 supra dictis eēt debitū et p̄ se bonū: eo qd cui
 libet sup̄iori nāe diuinā reuerētiā exhibēdā
 putat̄ quasi deo pp̄giori. ¶ **S**z h̄ irrōabilr d̄
 nā tñ oēs sup̄iores reuereri debeam⁹: nō tñ
 eadē reuerētia oib⁹ debet. sz aliqd sp̄ale sū
 mo deo debet q̄ singl̄ari rōne oēs excellit: et
 h̄ ē latrē cult⁹. Nec pōt dici sicut qdā puta
 uerūt: h̄ visibilia sacrificia d̄ys aly agruere
 illi v̄o sūmo deo tanq̄ meliori meliora. s. pu
 re mētis officia: qz vt Aug⁹ dicit i. io. d̄ ciui.
 dei: exteriora sacrificia ita sūt signa interio
 rū: sic v̄ba sonātia signa sūt rex: quo circa si
 cut orātes atq̄ laudātes ad deū dirigimus si
 gnificātes voces. cui tñ res ipas in corde q̄s
 significam⁹ offerim⁹: ita sacrificātes nō al
 teri visibile sacrificiū offerēdū eē nouerim⁹
 q̄ ei cui⁹ in cordib⁹ n̄ris inuisibile sacrificium
 nos ipsi eē d̄bem⁹. Alij v̄o estimauerūt latrē
 cultū exteriorē nō eē idolis exhibēdū tanq̄
 p̄ se bonū aut opportunū: sed tanq̄ vulgari
 consuetudini consonū: vt Aug⁹ in. 6. de ciui. dei
 introduc̄ Senecā dicētē. Sic inq̄ adorabi
 mus: vt et meminerim⁹ h̄i cultū magis ad
 morē q̄ ad rē ptinere. Et in li. de v̄a religiōe
 Aug⁹ dicit nō eē religiōe a pl̄bis querēdā q̄
 eadē sacra recipiebāt cū ppl̄is: et de suoz de
 oz nā ac sūmo bono d̄rsas d̄riasq̄ scias in
 scolis p̄sonabāt. Et hūc eēt errorē secuti sūt
 qdā heretici asserētes nō eē piculosuz si qs
 p̄secutōis tpe dep̄hēsus exteri⁹ idola colat:
 dū tñ fidē i mēte seruat. Sed h̄ apparet ma
 nifeste falsū. Nā cū exterior cultus sit signū
 interioris cult⁹: sicut ē p̄nitiosū mēdacium si
 qs v̄bis asserat d̄ris ei⁹ qd p̄ verā fidē teneri
 corde: ita eēt p̄nitiosa falsitas si qs exteri
 o rē cultū exhibeat alicui⁹ id qd sentit i men
 te. Vñ Aug⁹ dicit ̄ Senecā i. 6. de ciui. dei.
 qd eo dānabilius colebat idola q̄ illa q̄ men
 daciē agebat sic agēt vt cū ppl̄o h̄aciē agere
 estimaret. ¶ Ad primū qd qd neq̄ i veteri

legis tabernaculo seu tēplo neq̄ eēt nūc ima
 gines in ecclia instituūtur: vt eis cult⁹ latrē
 exhibeat: sz ad quādā significatōem vt p̄ h̄i
 imagines mētib⁹ hoīum ip̄imas et firmes
 fides de excellētia āgeloz et scōz. Secus at
 ē de imagine xp̄i cui rōne diuinitatis latrā
 debet: vt dicef in. 3. ¶ Ad secūduz et tertiu
 p̄z responsio p̄ ea que dicta sunt.

Ad tertium sic proce

dit. Videt qd idolatria nō sit grauissimū pec
 catoz. Pessimū. n. opponit optimo: vt dicif
 .s. ethi. sed cult⁹ interior q̄ consistit in fide spe
 et caritate ē melior q̄ cult⁹ exterior. q̄ ifideli
 tas desperatio et odiū dei q̄ opponit̄ cultui
 infiori sūt ḡuioza pctā q̄ idolatria q̄ opponi
 tur cultui extiori. ¶ **S**z. Lato aliqd pctm̄ gra
 uius ē q̄to magis ē d̄ deū: sed direct⁹ aliqs
 v̄t d̄ deū agē blasphemādo v̄l fidē impugnā
 do q̄ cultū dei aly exhibēdo: qd p̄inet ad
 idolatriā. q̄ blasphemātia v̄l impugnatō fidē
 ē graui⁹ pctm̄ q̄ idolatria. ¶ **S**z. Dicoza ma
 la maioribus malis puniri vidēt. sed pctm̄
 idolatrie punitū ē pctō d̄ nāz: vt d̄r ad Ro.
 p̄. q̄ pctm̄ d̄ nām ē ḡui⁹ pctō idolatrie. ¶ **S**z.
 Aug⁹ dicit. 20. ̄ Gaudū. Neq̄ vos. s. maiche
 os paganos dicim⁹ aut scisma paganoz: sed
 cū eis h̄re quādā similitudinē: eo qd multos co
 latis deos: v̄t i hoc eē eis lōge defiozes qd
 illi ea colūt q̄ sūt: sz p̄ d̄ys colēda nō sūt. vos
 at ea colitis q̄ oīo nō sūt. q̄ vitiū h̄erice p̄auī
 tatis ē ḡui⁹ q̄ idolatria. ¶ **S**z. Sup̄ illud ad
 Gal. 4. Quō ouertimini itez ad infirma et
 egena elemēta: dicit glo. Diero. Legis obfua
 tia cui d̄diti tūc erāt: erat pctm̄ pene par ser
 uitati idoloꝝ cui añ ouersionē vacauerāt. n̄
 ḡ pctm̄ idolatrie ē ḡuissimū. ¶ **S**z ̄ est qd
 Leuit. 15. sup̄ illud qd d̄r de imunditia mul
 eris patiētis fluxū sanguinis dicit glo. Omne
 pctm̄ ē imunditia aie: sz idolatria maxime.
 ¶ **S**z dicendū qd grauitas alic⁹ pcti pōt at
 tēdi dupl̄r. Vno⁹ ex pte ip̄ius pcti: et sic pec
 catū idolatrie ḡuissimū ē. Sic n. i trena re
 publica ḡuissimū eē v̄t qd aliqs honozē regi
 um alteri ipendat q̄ v̄o regi: qz quātū i se ē
 totū reipublice pturbat ordinē. Ita i pecca
 tis q̄ d̄ deū omittunt q̄ tñ sunt maxima: gra
 uissimū eē v̄t qd aliqs honozē dinū creature
 ipendat: qz q̄trum ē in se facit aliū deū i mū
 do minūēs p̄ncipatū d̄inum. Alio⁹ potest at
 tēdi ḡuitas peccati ex pte ip̄ius peccātis: sic

affinebatur i cultu idoloru: sicut occisiones
hoiuz z mutilationes mebrozu z alia hmoi.
et tm aliqua pctā pnt idolaia pcedē q ad ip
sam hoiez disponit. Ad scdm dicendū q
i prima etate n fuit idolatria ppf recētē me
moziā creatōis mundi: ex q ad huc vigeat
cognitio vni dei i mente hoium. in sexta at
etate idolatria ē exclusa p vritē z doctrinaz
xpi q de diabolo triūphavit. Ad tertiu di
cendū q rō illa pcedit de cā consumatiua
idolatrie.

Deinde cōside

Rādū est de supstitiōe dina
tiua. Et circa b qruē octo
p vtrū dinatio sit pctm. 1°
vtrū sit spēs supstitiōis. 3°
de spēbus dinatiōis. 4° de dinatiōe q sit p
mones. 5° de dinatiōe q sit pastra. 6° d
dinatiōe q sit p somnia. 7° de dinatiōe q sit
per auguria z alias hmoi obseruatōes. 8°
de dinatiōe q sit per sortes.

Ad primū sic proce

dū. Videt q dinatio nō sit pctm. Dinatio.
n. ab aliq dno noiaf: s3 ea q sūt dina magis
ad scitatē prinēt q ad pctm. g videt q diui
natio nō sit peccatū. **Aug^o** dic in li^o de
libe. ar. Quis audeat dicere diciplinaz esse
malū. Et iterū. Nullo mō dixerim aliquam
intelligentiā malā eē posse. s3 aliq artes sūt
dinatiue: ut p3 p h m in li^o de memoria. vid
tur at ipsa dinatio ad aliquā intelligentiaz
vitatis ptinē. g videt q dinatio nō sit pctm
N. Naturalis iclinatio nō ē ad aliq d ma
lū: qz nā nō iclinat nisi ad simile sibi: s3 ex nā
li icliatōe hoies sollicitant pnosce futuros
euentus: qd pnt ad dinatiōez. g dinatio nō
ē pctm. **3°** ē qd d^r Deut. 18. Non sit q
phitones cōsulat neqz dnos. Et i decret. i6.
q. 5. d^r. Qui dinatiōes expetūt sub regulis qn
quēny iaceant fm gradus pntē diffinitos.
R^o dicendū q i noie dinatiōis intelligit
qdā pnuiciatio futurozū. Futura at dupliciē
pnosci pnt. vno qdē mō i suis causis. alio^o i
seipsis. Cause autē futurozū tripliciē se hnt.
Quedam. n. producūt ex necitate z sp suos
effect^o. z hmoi effect^o futuri p certitudinez
pnosci z pnuiciari possūt ex cōsideratōe suaz
causarū: sicut astrologi prenunciāt eclipses
futuras. Quedā vō cāe pducūt suos effect^o

n ex necitate z sp: s3 ut i plurib^o. raro tm d^rficiūt
z p hmoi cās pnt pnosci effectus futuri nō
gdē per certitudinē s3 p quādā cōiecturam
sicut astrologi p cōsideratōem stellarum
qdā pnoscere z pnuiciā pnt de pluuijs z sic
citatibus. z medici de sanitate l morte. Que
dam cāe sūt q si fm se cōsiderent se hnt ad
vtrūlibet. qd pncipue videt de potentijs rōa
libus q se hnt ad opposita fm phm. z tales
effect^o vel ēt si q effect^o ut i pauciorib^o casu
accidūt. ex nālib^o cās p cōsideratōez causaz
pnosci nō pnt: qz eozū cāe nō hnt iclinatōez
dētmātā ad hmoi effect^o. z iō effect^o hui^o
moi pnosci nō pnt nisi in seipsis cōsiderent.
hōies at in seipsis hmoi effectus cōsiderare
pnt solū dū sūt pntes: sicut cum hō videt sor
tē currere z ābulare. s3 cōsiderare hmoi in
seipsis anteqz fiāt ē dei ppriū: q solus in sua
etnitate videt ea q futura sūt q pntia: ut i p
habitu ē. **Un^o d^r Isa. 41°.** Annunciate que vē
tura sūt i futurū. z sciem^o qz v3 estis vos.
Sigs g hmoi futura pnuiciare aut pnosce
quocunqz mō p^rsūperit nisi deo reuelante:
manifeste v^rsurpat sibi qd dei est. z ex b aliq
dini dicūt. **Un^o d^r Isidorus** i li^o ethimolo
giarū. Dini dicti qī deo pleni. dinitate. n. se
plenos simulant z astucia qdā fraudulentie
hōibus futura cōiectāt. Dinatio g nō dicit
si q pnuiciet ea q ex necitate eueniūt uel ut
i plurib^o q hūana rōne pnosci pnt. neqz etiā
si q futura alia cōtingentia deo reuelante
cognoscat. tūc. n. nō ipse dinat. i. qd dīnū ē
facit. s3 magis qd dīnū ē suscipit. tūc at soluz
d^r dinare qn sibi idebito mō v^rsurpat pnu
ciationē futurozū euentū. hoc at cōstat eē
pctm. vñ dinatio sp ē pctm. z ppf b **3°** d^r i
cit sup **Dicheā** q dinatio sp i malā ptez ac
cipit. **Ad primū** g d^r q dinatio nō dicit
ab ordinata participatōe alicui^o dini: s3 ab i
debita v^rsurpatōe vt dictū ē. **Ad secundum**
d^r q artes quedā sūt ad pnoscedū futu
ros euentus q ex necessitate vel frequenter
proueniūt. qd ad diuinationem non pertiet
sed ad alios futuros euentus cognoscendos
nō sūt aliq vere artes seu discipline. sed fal
laces z vane ex deceptiōe demonū introdu
cte ut dicit **Aug^o** in. 21°. de ciu. dei. **Ad t^rtiū**
d^r q homo habet naturalez inclinationem
ad cognoscendum futura secūdm moduz
humanū. nō aut fm idebitū diuinatiōis mo
dum.

Ad secunduz sic pro

cedit. **V**ides q̄ diuinitio nō sit spēs iustiti-
tionis. **I**dē. n. nō pōt eē spēs diuersorū gene-
rū: s; diuinitio v̄r eē spēs curiositatū: ut Aug^o
dic̄ i li^o de vera religioe. ḡ v̄r q̄ nō sit species
supsticiōis. **P**. Sic religio ē cultus dōit^o
ita supsticio cult^o idebit^o: s; diuinitio nō vid-
tur ad aliq̄ cultū idebitū p̄tinē. ḡ diuinitio
nō p̄tinet ad supsticionē. **P**. Supsticio re-
ligiōi opponit^o: s; i v̄a religioe nō iuenit ali-
qd̄ diuinitio p̄ h̄rū r̄ndens. ḡ diuinitio nō est
spēs supsticiōis. **S**z̄ ē qd̄ Origenes dic̄
i piarchon. **E**st q̄dā opatio demonū i mis-
terio p̄scientie q̄ artib^o q̄busdā ab his q̄ se de-
monibus mācipauerūt: nūc p̄ sortes: nūc per
auguria nūc p̄ r̄p̄latōez ymbray op̄reben-
di videt^o. **H**̄r̄r̄ oīa opatōe demonuz fieri non
dubito. s; ut Aug^o dic̄ in 2° de doctria xp̄p̄ana
ḡc̄q̄ p̄cedit ex societate demonuz r̄ homi-
nū supsticiōis ē. ḡ diuinitio ē spēs superstitio-
nis. **P**. **D**icēdū q̄ sicut s̄ dictū ē: supsticio
sportat idebitū cultū d̄nitatis. **A**d cultum
autem pertinet aliqd̄ duplici. **U**no cūz ali-
quid deo offerit: uel sacrificiū uel oblatio: v̄l
aliqd̄ h̄mōi. **A**lio cū aliqd̄ d̄nū assumitur:
sicut s̄ dictū ē de iuramento. r̄ iō ad supsticio-
nē p̄tinet nō solū cū sacrificiū demōio offer-
tur p̄ idolatriā: s; et cū aliqs assumit auxiliū
demonū ad aliqd̄ faciendū uel coḡscendū
Dis at̄ diuinitio ex opatōe demonū puenit:
uel qz̄ exp̄isse demones iuocāt ad futura ma-
nifestanda: uel qz̄ demones igerūt se vanis i
q̄stionib^o futurozū ut mentes hoīum ip̄licēt
vanitate. de q̄ vanitate d̄r in pl̄. **N**ō repperit
i vanitates r̄ i sanias falsas. **V**ana at̄ i q̄stio
furozū ē q̄n aliqs futurū p̄nosce r̄ptat v̄n-
de p̄nosci nō pōt. **M**anifestū ē ḡ q̄ diuinitio
spēs supsticiōis ē. **A**d p̄mū ḡ dicēdū q̄
diuinitio p̄tinet ad curiositatē q̄tuz ad finē i-
tentū ḡ p̄cognitio futurozū: s; p̄tinet ad su-
p̄stitionē q̄tuz ad modū operatōis. **A**d se-
cūdū dō q̄ h̄mōi diuinitio p̄riet ad cultuz
demonū i q̄tū aliqs v̄t̄r qdā pacto tacito l̄
exp̄resso cū demōib^o. **A**d t̄tuz dō q̄ in no-
ua lege mens hoīs arces a t̄paliū sollicitudī-
ne. r̄ iō nō ē i noua lege aliqd̄ institutum ad
p̄cognitōez futurozū euentuz de t̄paliū re-
bus. **I**n veteri autē lege q̄ p̄mittebat frena
erāt cōsultatiōes de futuris ad religionē p̄ri-
nentes. **U**n̄ d̄r **J**sa. 8°. **E**t cū dixerint ad vos

querite a p̄bitonib^o r̄ a diuinis q̄ stridēt incā-
tationibus suis. **S**ubdit q̄i r̄sionē. **N**ūqd̄
nō popul^o a deo suo regret visionē. p̄ viuis r̄
mortuis. **S**uerūt t̄n̄ i nouo testō ēr̄ aliq̄ pro-
phete sp̄m̄ h̄ntē ḡ multa de futuris euentib^o
p̄dixerūt.

Ad tertiuuz sic proce-

dit. **V**ides q̄ nō sint defmiate plures diuina-
tiōis spēs. **U**bi. n. ē vna rō peccādi nō viden-
tur plures eē p̄cti species: s; i oī diuinitio est
vna rō peccādi: qz̄. l. v̄t̄r aliqs pacto demo-
nū ad cognoscendū futura. ḡ diuinitio nō sit
d̄r̄se spēs. **P**. **A**ct^o human^o sp̄m̄ sortit̄ ex
fine ut s̄ habitū ē. s; oīs diuinitio ordinat̄ ad
v̄nū finē. s. ad p̄nunciatōez futurozū. ḡ oīs di-
uinitio ē v̄nū sp̄i. **S**igna nō d̄r̄ficant
sp̄m̄ p̄cti. siue. n. aliqs detrahāt v̄bis l̄ scrip-
to uel nutu ē eadē spēs p̄cti: s; diuinitioes
nō vident^o differre nisi fm̄ d̄r̄sa signa ex q̄b^o
accipiūt p̄cognitio futurozū. ḡ nō sit d̄r̄se di-
uinitiois spēs. **S**z̄ ē qd̄ **J**sidor^o i lib^o et̄bi
mologiariū enumerat d̄r̄sas spēs diuinitiois
P. **D**icēdū q̄ sicut dictuz ē: oīs diuinitio
v̄t̄r ad p̄cognitōnē futuri euent^o aliq̄ d̄mo-
nū cōsilio uel auxilio: qd̄ ḡdē uel exp̄isse im-
plozaf: uel p̄ter intētiōnē hoīs se occulte. de
mō igerit ad p̄nuncianduz futura qdā q̄ hoīb^o
sūt ignota: eis at̄ cognita p̄ modos de q̄bus
in p̄ dictū ē. **D**emonēs at̄ exp̄isse iuocati so-
lent futura p̄nunciare multiplici. **M**ōqz̄ ḡdēz
p̄stigiōis q̄busdā apparitōibus se aspectū r̄
auditū boīum ingerētes ad p̄nunciandū futu-
ra. r̄ hec spēs vocaf̄ p̄stigiū: ex eo q̄ oculi ho-
minū p̄lringūt. q̄nqz̄ at̄ p̄ somnia. r̄ h̄ voca-
tur diuinitio lōniorū. q̄nqz̄ vero p̄ mozuozū
aliqz̄ apparitōez uel locutōez. r̄ hec spēs vo-
catur nigromātia: qz̄ ut dic̄ **J**sidor^o i li^o et̄bi
mologiaz. nigron grece. mozu^o. māchia v̄o
diuinitio nūcupaf̄: qz̄ q̄busdā p̄cātatiōib^o ad
bibitū sanguine vidēt̄ suscitati mortui diui-
nare: r̄ ad interrogata r̄ndere. q̄nqz̄ vero futu-
ra p̄nūciāt p̄ hoies viuos: sic i arrepticys p̄-
r̄ hec ē diuinitio p̄ p̄bitōes. r̄ ut **J**sidor^o o. at̄
p̄bitones a p̄bitone apolline sūt dicti q̄ dice-
bat̄ eē auctor diuinitio. q̄nqz̄ v̄o futura p̄nūci-
ant p̄ aliqs figuras uel signa: q̄ i reb^o inatit̄
apparēt: q̄ ḡdē si appareāt i aliq̄ corpe terre
stri. puta in igne uel ferro uel lapide polito
uocaf̄ geomātia: si aut̄ i aq̄ idromātia. si aut̄
i aere aeromātia. si aut̄ in igne. piromātia

fi at. l'visecribus aialinz imolatoru, i aris de
 monu. uocaf aruspiciu. Diuination at que fit
 absz expressa demonu iuocatioe i duo gene
 ra diuidit. qru pmu e cu ad pnoscendu futu
 ra aliqd cōsideram i dispositōib' aliarū ali
 quarū rerū. 7 si qdē aliqs conet futura pno
 scere ex cōsideratōe fit' 7 mot' fiderū. h per
 tinet ad astrologos q 7 geneantici dicunt p
 pter nataliū cōsideratōes dierū. Si vō per
 motus uel voces auiū seu qruūq; aialiu : si
 ue p sternutatōes hoīum uel mēbroz saltus
 h pnter gnālīe ad auguriū: qd dē a garritu
 auiū: sicut auspiciū ab inspectōe auiū. qru pū
 mū pertinet ad aures. secūdu ad oculos. i au
 ribus. n. h' mōi pcpue cōsiderāi solēt. Si vō
 h' mōi cōsideratio fiat circa xba hoīuz absz
 ientione dicta: q; q; s' rōzquet ad futurū qd
 vult pnoscere. h' vocaf omen. Et sicut Vale
 rius maximus dic. oluz obseruatio aliq; octu
 religiōi ānexa ē. qm nō fortuito motu: s; di
 uina puidētia cōstare credit q; seē: ut roma
 nis d. liberatib' virū ad aliū locū migrarēt
 forte eo tpe cēturio qdā exclamauit. signifer
 statue signū h' optime manebimus. quā vo
 cē audita. p omine acceperūt transeūdi cō
 silii omittentes. Si at cōsiderēf aliq; dispo
 sitiones figurarū i aliquibus corpib' visui occur
 rētes: crit alta dinatōis spēs. nā ex lineamē
 tis man' cōsideratis: dinatio sūpra cyromā
 tia vocaf: q; dinatio manus. cyros. n. grece
 dō man'. dinatō vō ex gbusdā signis i ipatu
 la alicui' aialis apparentib'. spatulamantia
 vocaf. Ad secundū at dinatōis gen' qd ē si
 ne expressa demonū iuocatioe. pntinet dina
 tio q fit ex cōsideratōe eozū q; eueniūt ex qb'
 dā q; ab hōib' serio fiūt ad aliqd occultū ig
 rendū siue p. ptractōem pūctoz: qd pntet ad
 artē geomatie: siue p cōsideratōez figurarū
 q; pueniūt ex plūbo liq; factō in aq; plecto: si
 ue ex gbusdā cedulis scriptis uel n' scriptis i
 occulto repositis dū cōsiderat' q; quā acci
 piat: ul' ēt ex festucis i eq; lib' ppositis: q; ma
 iorē uel miorē accipiat. uel ēt ex taxillozū p
 iectōe q; plura pūcta pyciat: uel ēt dū cōfide
 ratur qd aperiēti libzū occurrat q; oia sor
 tiū nomē hnt. Sic g; p' triplex dinatōis ge
 nus. qru primū ē p manifestā demonū iuo
 catōez qd pntet ad nigromāticos. secūduz
 at ē p solā cōsideratōez dispōis uel motus al
 teri' rei: qd pntet ad augures. tertiū ē dum
 facimus aliqd ut nob' māifestet aliqd occul

tum qd pntet ad sortes. sub qlibet at hozuz
 multa cōtinēt ut pz ex dictis. Ad pami
 g' dō q; i oibus pdictis ē eadez generalis rō
 peccādi: s; nō eadē spālis. multo. n. graui' ē
 demones iuocare q; aliq; facere qb' dignuz
 fit ut se demōes ingerāt. Ad scōm dicend
 q; cognitio futurorū uel occultorū ē vltimus
 finis ex q; sumit gnālīs rō dinatōis. distiguū
 tur at diuerse spēs s; p'pzia oba siue matias
 put. s. i d' f'is reb' occultoz cognitio cōsidera
 tur. Ad tertium dō q; res q; dinātes attē
 dūt cōsiderant' ab eis nō sicut signa qb' ex
 primāt qd iā sciūt sicut accidit i demōstra
 tione: s; sicut pncipia cognoscendi. māifestū
 ē at q; d' f'itas pncipiorū d' f'ificat speciem
 ēt in scientiis demōstratiuis.

Ad quartum sic pro

cedit. Quidē q; dinatio q fit p iuocationes
 demonū nō fit illicita. P's. n. nihil illicituz
 omisit: fm illu d. i. Def. 2. Qui pctm nō fecit
 s; dñs a demōe interrogauit: qd tibi nomē
 est. q; rñdit. legio. multi. n. sumus: ut habetur
 Mar. 5. g' v' q; liceat a demonibus aliquid
 occultū iterrogare. P. Scōz aie nō fauēt
 illicite iterrogantib'. s; Sauli iterroganti d
 euentū futuri belli a muliere hñte spm pbito
 nis apparuit Samuel. 7 ei futuruz euentū p
 dixit: ut legif. p. Regl. 28. g' dinatio q fit p i
 terrogatōem a demōib' nō ē illicita. P.
 Licitū eē v' v'itate ab aliq; sciēte igrere quā
 vtile ē scire. s; qn; vtile ē scire aliqua occulta
 que p demones sciri pnt: sicut apparet in in
 uentione furtozū. g' dinatio q fit p iuocatōz
 demonū nō est illicita. S; 5 ē qd d' Deut.
 18. Nō iueniat i te g' ariolos sciscitef. neq;
 pbitones cōsulat. P. dicēdū q; ois dina
 tio q fit p iuocatōes demonū ē illicita dupli
 ci rōne. quaz pma sumit ex pte pncipij di
 uinatōis: qd. f. ē pactū expresse cuz demone
 inītū p ipiā demōnis iuocatōez. 7 h' ē oio il
 licitū. Un' 5 qsdā d' Isa. 28. Dixistis percu
 simus fedus cū morte: 7 cū iferno fecimus
 pactū. 7 adhuc graui' eēt si sacrificiū uel re
 uerētia dñmōi inuocato exhibēf. Secunda
 vō rō sumit ex pte futuri euent'. demon. n. g
 intendit pditionē hoīuz: ex h' mōi suis rñsi
 etiā si aliqñ vera dicat intendit hoies assue
 facere ad h' q; ei credaf. 7 sic itēdit pducere i
 aliqd quod fit saluti humane nociuū. Unde
 Athanasius exponens illud qd h' Luc. 4.
 r 2

virorum deorum. s. sol vel celum. vñ corpora celestia non pnt ee p se ca opationu liberi arbitri pnt tñ ad b dispositiue inclinare inq̄tum iprimu i corp^o humanu. r p oñs i vires sensitivas q̄ sūt act^o corporaliu organoz q̄ iclinant ad humanos act^o: qz tñ vires sensitivae obediunt rōni ut p3 p phm in 3° de aia. r p ethicoz: nulla necitas ex b libero arbitrio iponit. s3 i iclinatōz celestiu corpus homo pot p rōne opari. Si qf ḡ consideratōe astrorū vñ ad p̄cognoscendos futuros casuales t̄ fortuitos enēt^o: aut ēt ad cognoscēdū p certitudinē futura opa hoium. pcedit b ex falsa et vana opinione. r sic opatio demōis se i miscet. vñ erit dinatio supsticiosa r illicita. Si vō aliqs vtatur cōsideratōe astrorū ad p̄ cognoscēdū futura q̄ ex celestibus causantur cozpib^o. puta siccitates r pluiias r alia h^o. n̄ erit illicita dinatio: nec supsticiosa. Et fm b p3 rñsio ad p̄mū. ¶ Ad scōm dicendū q̄ b q̄ astrologi ex cōsideratōe astrorū frequēt v ea p̄nūciāt cōtigit duplicif. Uno qdē mō qa plures hoium passioes cozpales sequunt. r iō act^o eozū disponūt ut i plurib^o fm iclinationē celestiu corpus. pauci at sūt. i. soli sapiemes q̄ rōne h^o mōi inclinatioes moderent r iō astrologi i multis vera p̄nūciāt. r p̄cipue in cōib^o enētib^o q̄ dependēt ex multitudine. Alio^o p̄t demōes se imiscētes. vñ Aug^o i 2° sup̄ bñ. ad lram dic. Satendū ē qñ a mathematicis vera dicūt: istinctu qdā occultissimo dici: qd̄ nesciētes humane mtes patiūt: qd̄ tñ ad decipiēdos hoies fit spūz imūdozū r seductozū opatōe. q̄ qdā vera d̄ tpalibus rebus nosse p̄mittūt. vñ concludit q̄ p̄pter bono xp̄iano sine mathematici siue glibet ip̄e diuinatuz. r maxime dicētes vā cauendi sūt: ne cōsortio demoniorū aiam d̄ ceptā pacto qdā societatis irretiant. Et p b p3 rñsio ad t̄mū.

Ad sextum sic proce

dit. Videt q̄ dinatio q̄ fit p somnia non sit illicita. vñ. n. i instructōe vīna nō ē illicitū. sed i sōnyso hoies instruit a deo. or. n. Job. 33° Per sōniū i visioe nocturna qñ irrūit sopoz sup hoies r dormiūt i lectulo: tunc aperit. s. deus aures virozū. r erudiēs eos instruit disciplina. ḡ vti dinatōe q̄ ē p somnia nō ē illicitum. ¶ Illi q̄ interpretant somnia: p̄p̄ vtūtur dinatōe sōnyoz. s3 sci viri legūt i omnia

interpretari: sicut Joseph ē interpret^o sōnia p̄incerne. Pharaōis r m̄gri pistoruz: ut legitur Gen. 41°. r Daniel interpret^o ē somniū regis babilonis ut h̄ Daniel. 2°. r 4° ḡ dinatio somniorum non ē illicita. ¶ Illud qd̄ cōtiter hoies experiūt irrōnabile ē negare. sed oēs experiunt sōnia h̄re aliquā signonē futurozū. ḡ vanū ē negare somnia h̄re vim d̄natis. ḡ licitū ē eis intēdē. S3 iō ē qd̄ dicif Deut. 18°. Nō iueniat in te q̄ obseruet somnia. vñ dicēdū q̄ sicut dictū est. d̄natio q̄ initif false opiniōi ē supsticiosa r illicita. iō considerare opozt q̄ sit verū circa p̄cognitionē futurozū d̄ somnyis. Sūt aut somnia futurozū euentū qñq̄ quidē cā. puta cuz mens alicuius sollicita ex bis q̄ videt i somnyis inducif ad aliqd̄ faciendū vel vitandū. Quib^o vero sōnia sūt signa aliqz futurozū. euentū iq̄tū reducunt ad aliquā cām cōez somnyis r futuris enētib^o. r fm b plimū p̄cognitōes futurozū ex somnyis fiunt. Est ḡ cōsiderandū q̄ sit cā sōnyozū. r an possit ee cā futurozū euentū: l̄ ea possit cognoscē. Sciedum ē ḡ q̄ somnyozū qdē qñq̄ ē cā iterius. qñq̄ exteri^o. Interior at sōnyoz causa ē duplex. Una qdē aialis: inq̄tū. s. ea occurrunt hois fantasia in dormiendo. circa q̄ eius cogitatio r affectio sūt imozata i vigilado. et talis cā sōnyozū n̄ ē cā futurozū euentū. vñ h^o mōi sōnia p̄ acciōs se h̄nt ad futuros euent^o. r si qñz simul cōcurrāt erit casuale. qñz vero cā intrinseca somnyoz ē cozpalis. nā ex iteriori dispositōe cozpis format aliqs motus in fantasia cōueniēs tali dispositōi: sicut hōi in q̄ abundāt frigidū humores occurrūt i somny q̄ sit uel in aqua vel niue. r p̄pter b̄ medici dicūt ee intēdēdū sōnyis ad cognoscendū iteriores dipositōes. Causa at sōnyozūm exterior h̄r ē duplex. s. cozpalis r spūalis. Cozporalis qdē inq̄tū imaginatio dormiētis imutat vel ab aere cōtinenti uel ex ip̄ressione celestis cozpis. vt sic dormienti aliq̄ fantasia appeant cōformes celestiu dispositionuz. Spūalis at cā ē qñz qdē a deo q̄ ministerio āgelozū aliq̄ hoib^o reuelat in somnyis: fm illud Nūeri 12°. Sigs fuerit inter vos p̄pheta dñi: i visitōe apparebo ei: ul p sōniū loquar ad illū. qñz vō opatōe demonū aliq̄ fantasia dormientibus apparent: ex qb^o qñz aliq̄ futura reuelāt bis q̄ cū eis h̄nt pacta illicita. Sic ḡ dicēdū q̄ si qs vñ somnyis ad

pcognoscenda futura s; q; somnia pcedit
ex reuelatiōe dīna: uel ex cā nāli intrinseca
sive extrinseca q̄tū pōt se v̄r talis extēdere
nō erit illicita dīnatio. si at h̄modi dīnatio
causet ex reuelatiōe demonū cū qb̄ pacta
bitur expressa q; ad hoc iuocāt l̄ tacita: q; h̄
mōi dīnatio extēdit ad qd se nō pōt extē
dere erit dīnatio illicita ⁊ supstitiosa. Et per
hoc p; n̄sio ad oba.

Ad septimuz sic pro

ceditur. **V**idetur q; dīnatio q̄ fit per auguria
⁊ omina ⁊ alias h̄mōi obfuatiōes extioruz
re; nō sit illicita. **S**i. n. eēt illicita sci. viri ea
non vterent. s; de Joseph legit q; augurijs
intēdebat. legit. n. Gen. 44. q; dispesator
Joseph dixit. **C**ypbū quē furari estis ipse ē ī
quo bibit v̄s meus ⁊ in q̄ augurari solet. ⁊
ipse p̄ ea dixit fratrib; suis. An ignoratis q;
nō sit simil' mei ī auguriādi scia. ḡ vti tali di
uinatōe nō ē illicitū. **P**. Aues aliq; circa fu
turos euēt; tēporū nāliē cognoscūt aliq; s; z
illud Jere. 8. **M**ilū ī celo cognuit tēp; suū
turtur ⁊ hirūdo et ciconia custodierunt tps
aduent; sui. s; nālis cognitio ē ifallibil' et a
deo. ḡ vti cognitōe auūz ad pcognoscēduz
futura qd ē augurari nō v̄r eēt illicitū. **P**.
Hedeō ī numero scōrū pōit ut p; ad Heb.
xi. sed Hedeon vsus fuit omie ex hoc q; au
diuit recitationē et itēptatōz cuius: a som
ny: ut Judic. 7. d̄r et filiter Heliezer seruus
Abrahe ut legit Gen. 24. ḡ videt q; tal' di
uiniatio nō sit illicita. **S**; d̄r qd d̄r Deut.
18. No iueniatur in te q; obseruet auguria
P. d̄r d̄r d̄r q; mot; uel garrit; auūz uel
q̄cunq; dispositiōes h̄mōi ī reb; cōsiderate
manifestū ē q; nō sūt causa futuroz euētūū
vt ex eis aliq; futura cognoscāt: nec cognoscī pōt
fiē ex cāis. **R**elinquit; q; si ex eis aliqua fu
tura cognoscāt. hoc erit iqtū sūt effect; ali
quarū cāz q̄ ē sūt cāntes l̄ pcognoscētes futu
ros euēt;. **C**ā at operatōuz brutoz aīaliū ē ī
stinct; qdā q̄ mouēt ī motū nāe. non. n. h̄nt
dominiū sui act;. **D**ic at istinct; pōt ex du
plici cā pcedē. **U**no qd mō ex cā corpali. cū
.n. bruta aīalia nō habeant nisi aīaz lēsitūā
cuius oēs potētie sūt act; corpaliū organo
rū: subiacet eoz aīa dispositiōi cōtinētūū cor
porū. ⁊ p̄mordialitē celestūū. ⁊ iō nihil p̄hibz
aliq; eozū opatōes eē futurozū signa iqtūz
ofo: manē dispositiōib; corporū celestūū ⁊ ac

ris continētis: ex q; pueniūt aliq; futuri euē
tus. **I**n h̄ tū duo cōsiderari o; **P**rimū qdē
ut opatōes h̄mōi non extendantur: nisi ad
pcognoscenda futura q̄ cāntur p̄ mot; cele
stūū corporū ut s̄ dictū ē. 2. v̄r nō extēdāt ni
si ad ea q̄ aliq; p̄nt ad h̄mōi aīalia p̄tinē: cō
sequit. n. p̄ celestia corpora cognitionē qm
dam nāle ⁊ istinctū ad ea q̄ eoz vite sūt ne
cessaria: sicut sūt imutatōes q̄ sūt p̄ pluuias
⁊ v̄tos ad alia h̄mōi. **A**lio instinct; h̄mo
di causātur ex cā spūali. s. uel ex deo ut p; in
colūba sup xpm descendēte. ⁊ ī cornu q; pa
uit **H**eliā. ⁊ in cete q; euomit ⁊ eiecit Jonas
uel ēt ex demonib; q; v̄tū h̄mōi operatōni
bus brutoz aīaliū ad iplicādos aīos hōiuz
vanis opōnib;. **E**t eadē rō videt eē de oib;
alijs h̄mōi p̄terq; de hōib;: q; v̄ba hūana
q̄ accipiūt p̄ omie nō subdūf dispositiōi stel
larū. disponūt tū fm dīnā puidētiā. ⁊ q̄nq;
fm demonū opatōez. **S**ic ḡ dicēduz q; ois
h̄mōi dīnatio si extēdat ultra illud ad qd
pōt ptingere fm ordinē nāe uel dīne puidē
tie. est superstiosa ⁊ illicita. **A**d primū ḡ
d̄r q; h̄ qd Joseph dixit nō eē aliq; sibi si
milē ī scia auguriādi: fm Aug. ioco dixit h̄
serio. referens forte h̄ ad illud qd vulg; de
eo opinabat. ⁊ sic ēt dispesator ei; locut; est
Ad scūdū dicēduz q; illa auctoritas loq;
de cognitōe auūz respectu eoz q; ad eas per
tinēt. ⁊ ad h̄ pcognoscēda cōsiderate earuz vo
ces ⁊ motus nō ē illicitū. puta si qs ex h̄ q;
comicula ferequēter crocitat: p̄dicat pluuiā
cito eē futurā. **A**d t̄tiuz d̄r q; Hedeō obf
uauit recitatōem ⁊ expositiōem somny ac
cipiētis ea p̄ omie q; ordiata ad sui instruc
tiōnē a dīna puidētiā. ⁊ s̄ h̄ Heliezer atten
dit v̄ba puelle orōe p̄missa ad deū.

Ad octauum sic pro

cedit. **V**idetur q; dīnatio sortū nō sit illicita.
q; sup illud ps. **I**n manib; tuis sortes mee.
dic̄ glo Aug. **S**ors nō ē aliqd mali: s; res ī
hūana dubitatiōe dīnā idicās volūtātē.
P. Ea q; a scis ī scripturis obfuata legūt
nō vidēt eē illicita. s; sci viri tam ī veteri q;
ī nouo testō iueniūt sortib; v̄s eē. legitur. n.
Josue 7. q; Josue ex p̄cepto d̄i iudicio sor
tūū puniuit Achā q; d̄ anathemate surripi
erat. **S**aul ēt sorte deprehendit filium suū
Jonathan mei comedisse ut h̄r. p̄ Regl. 14.
Joas ēt a facie d̄i fugiēs sorte dephensus

ē. et in mare deiecit^o ut legit^r Jone. p. Zacharias et forte exyt ut incensū ponēt ut legit^r Lucā p. **M**atthias etiā ē forte ab aplis i apostolatu elect^o ut legit^r Act. p. g. videt^r qd diuinitatio sortiu non sit illicita. **S**. Pugna pugilū qd monomachia dicitur. i. singularis conuercatio: et indicia ignis et aq̄ que dicitur vlgaria vident^r ad sortes pertinere: qz p h^o moi aliqua exgruntur occulta: s; h^o moi nō videtur esse illicita: qz et David cū philisteo singulari in se certamē legitur: ut dicit^r p. Regl. 17. g. v^o qd diuinitatio sortiu nō sit illicita. **S**z ē est qd i decretis. 26. q. 5. dicit^r. **S**ortes qd cūcta vos vestris discriminatis puitis: quas p̄ses dā nauerūt: nihil aliō q̄ dīnatiōes et maleficia decernim^o: quāobrē volum^o oīo illas dānari. et vltra int xp̄anos nolum^o noiari: et ne exerceatur anathematis interdicto. p̄hibem^o.

Red dicendū qd sicut ē dicit^r ē: sortes p̄pe dicitur cū aliquid sit ut ei^o euētū p̄siderato aliquid occultū inotescat. et quidē si q̄ratur indicio sortiu: quid cui sit adhibendum siue illud sit res possessa siue sit honor seu dignitas seu pena aut actio aliq̄. vocatur sors diuinitio. si autē inquiratur qd agere oportet: at vocatur sors consultoria. si hō q̄rat qd sit futurū vocatur sors diuinatoria. Actus autē hōium q̄ requiritur ad sortes n̄ subdūf dispositioni stellarū: nec ēt euēt^o ipsoꝝ. vñ si q̄ ea intētiōe sortib^o vtrā q̄ h^o moi act^o b̄iani q̄ regrunt ad sortes: s̄m dispositionē stellarū sortiant^r effectū. vana et falsa ē opinio. et p̄ oīs nō carēt demonū īgestiōe: ex q̄ talis diuinitatio erit sup̄stitiosa et illicita. hac autē cā re mota nec ē q̄ sortialiū actiū expectet euētus vel ex fortuna vel ex aliq̄ sp̄iali cā diri gente. et si qdē ex fortuna qd locū h̄re p̄t solū in diuina sorte: nō v̄ h̄re nisi forte vitii vanitatis: sicut si aliq̄ nō valentes aliq̄ scorditer diuidē: velint sortib^o ad diuisiones uti q̄ fortune exponentes q̄s quā p̄t accipiat. **S**i vō ex sp̄iali cā expectet sortiu iudiciū. q̄nq; qdē expectatur ex demonib^o: sicut legit^r Ezech. 21. qd rex babilonis stetit i biuio i capite duarū viarū: diuinitatiōem q̄rens: cōmiscens sagittas: interrogauit idola. et exta consuluit. et tales sortes sūt illicite. et s̄m canones p̄hibent. **Q**uāq; vero expectat a deo s̄m illud p̄. 16. **S**ortes mittit i sinū: sed a dño tēperant. et talis sors s̄m se nō ē maluz ut Aug^o dicit. **P**ōt tñ i h̄ q̄druplicē p̄ctū i

cider^o. p̄ si qdē absq; vlla necessitate ad sortes recurrat^r. h. n. v̄ ad dei tēptatiōē p̄tinē. **Q**uā Amb^o dicit sup Lucā. **Q**ui sorte eligit: hūano iudicio nō cōprehendit. 2. s; q̄s ēt i necessitate absq; reuerētia dei sortib^o vtrā. **U**ñ sup Act^o aploꝝ dicit Beda. **S**z si q̄ necessitate aliq̄ opulsi dei putant sortib^o exēpio aploꝝ eē. **S**ulendū videant h̄ ipsos aplos nō nisi collecto s̄m cetū et p̄cib^o ad deū suis egisse. 3. si dīna oracula ad trena negocia conuertant. vñ Aug^o dicit ad īgītōes January. **H**is q̄ d pa ganis euangelicis sortes legūt. et si oprandū sit ut id poti^o faciāt q̄ ad demonia cōsulēda cōcurrāt. tñ ista mihi displicet consuetudo: ad negocia secularia et ad vite h^o vanitates dīna oracula velle conuertē. 4. si in electiōibus ecclesiasticis q̄ spūs sci īspiratiōe fieri debent aliq̄ sortibus vtrā. **U**ñ sicut Beda dicit sup Act^o aploꝝ. **M**atthias antepente costen ordinar^o sorte q̄rit: qz. s̄. nū dum erat plenitudo spūs sci i ecclia effusa. septē autē dī aconi p̄ ea nō sorte s; electiōe discipuloꝝ s̄ ordinati. **H**ec autē ē i tēporalib^o dignitatib^o q̄ ad trena dispositionē ordināt: i quaz electione plerūq; hōies sortib^o vtrā: sic et i sp̄ialiū rerū dīsiōne. **S**i vō necessitas imineat licitū ē cū debita reuerētia sortib^o dīnū iudiciū implorā. vñ Aug^o dicit i epla ad Honoratū. **S**i intē dī mīstros sit disceptatō q̄ eoz p̄secutiōis tpe maneāt ne fuga fiat oīuz. et q̄ eoz fugiāt ne morte oīuz delectat^r ecclia. si h̄ disceptatō aliter nō potuerit t̄minari: q̄tū mihi videt^r q̄ maneant et q̄ fugiāt sorte eligendi sūt. **E**t i p̄ de doctrina xp̄ana dicit. **S**i cui abūdaret aliq̄ qd oporteret dari eis q̄ nō haberent: nec duob^o dari potuisset si tibi occurrant duo q̄ rū neuter aliū vel indigentia vel vrgēte aliqua necessitate sup̄ar: nihil iusti^o faceres q̄s vt sorte eligeres cui dandū eēt qd dari vtriq; n̄ posset. **E**t p̄ h̄ p̄ r̄sio ad p̄mū et scd̄. **A**d t̄tū dicendū qd iudiciū ferri cādētis vel aq̄ feruentis ordinat^r qdē ad alicui^o p̄cti occulti īgītōne p̄ aliq̄ qd ab hōie fit. et i h̄ cōuēit cū sortib^o. īq̄tū tñ expectat aliq̄ miraculo sus effectus a deo. excedit cōem sortiu rōnē vñ h^o moi iudiciū illicitū reddit: tū qz ordiatur ad iudicāda occulta q̄ dīno iudicio refuāt. tū ēt qz h^o moi iudiciū nō ē auctoritate dīna facitū. vñ. 2. q. 5. i decreto Stephani pape dicit. **F**erri cādētis vel aq̄ feruentis examinatōe cōfessionē extorq̄ri a q̄libz sacri n̄ censent

canones. et quod scō:ū patrū documētō faciū
nō ē. supstitiosa adiuētiōe nō ē psumēduz.
spontanea. n. cōfessiōe vel testiū approbatōe
publicata delicta habita p̄ oculis dei timore
cessa sūt nō regimini iudicare. occulta vō
et icognita illi sūt relinquēda q̄ solus nouit
corda filiozū hoīum. Et eadē rō videt eē de
lege duellozū: nisi q̄ pl' accedit ad cōem rō
nē sortū iqtū nō expectatur ibi miraculo
sus effect': nisi forte qm̄ pugiles sunt valde i
pares virtute uel arte.

Deinde cōside
Randū ē de supstitiōib' obf-
uantiarū. Et circa h' q̄rūf
quoz. ¶ p̄ de obseruantys
ad sciam acq̄rendā: que tra-

duntur in arte notoria. 2° de obseruatys q̄
ordinant ad aliq̄ corpora imutanda 3° de
obseruantys q̄ ordinant ad cōiecturas sumē
das fortūiozū vel i fortūioz. 4° de suspen-
sionib' sacroz vboz ad collū

Ad primū sic proce

dit. Videt q̄ vti obseruantys artis notorie
nō sit illicitū. Dupliciter ē. n. aliqd̄ illicitū vno
fm̄ genus opis. sicut homicidiū vel furtum
alio ex eo q̄ ordinat ad malū finē: sicut cū
aliquis dat el' ynā. pp̄t inane gloriā: s; ea q̄ ob-
seruantur in arte notoria fm̄ genus opis nō
sunt illicita. sūt. n. q̄ dā ieiunia et orōnes que
ad deū ordinant: et ad bonū finē. s. ad sciam
acq̄rendā. q̄ vti h' mōi obseruatōnib' nō est
illicitū. ¶ Danielis. p̄ legit: q̄ pueris absti-
nentib' de die de' sciam et disciplinā i oi lib'
et sapia. s; obseruantie artis notorie sūt scōz
aliq̄ ieiunia et abstinentias q̄sdā. q̄ vti q̄ dīni-
tus sortiat ars illa effectū. nō q̄ illicituz ē ea
vri. ¶ Ideo v' eē iordinatū a demōibus
ingrere de futuris: q; ea nō cognoscūt. s; h' ē
pp̄riū dei ut dictū ē. s; vitates sciaz demōes
sciūt: q; scie sūt de his que sūt ex necitate et
sp̄: q̄ subiacent humane cognitioni. et multo
magis demōnū q̄ sūt p̄spicatiozes ut Aug'
dic. q̄ nō videt eē pctm̄ vti arte notoria: et si
p̄ demones sortiat effectū. ¶ S; ē qd̄ d'r
Deut'. is' Nō inueniat in te q̄ q̄rat a mo: tu
is vitatē. q̄ qdē iqtū in itif auxilio demo-
nū. s; p̄ obseruantias artis notorie ingrif co-
gnitio vitatis p̄ q̄dā pacta significatōm cū
dmōib' ūta. q̄ vti arte notoria nō ē illicituz.

¶ dicendū q̄ ars notoria ē et illicita et i
efficax. Illicita qdē ē: q; utif q̄busdā ad sci-
entiā acq̄rendā q̄ nō hnt fm̄ se vturē causā
di sciam: sicut i spectōe quartidā figurari. et
platoe q̄rudā iqtōzū vboz et alyz h' mōi. et
iō h' mōi ars nō utif his ut causis: s; ut signis
nō at ut signis diuinit' institutis: sicut sunt
sacramentalia signa. vñ relinquit q̄ sint sup
natura signa: et p̄ cōis p̄tinētia ad pacta q̄dā
significatōzū cūz demōib' placita atq; fede-
rata. et iō ars notoria penit' est repudianda
et fugiēda xp̄iano: sicut et alie artes nugato-
rie vel notie supstitiōis ut Aug' dicit in 2°.
de doctria xp̄iana. Et est h' mōi ars inefficax
ad sciam acq̄rendā. cum. n. p̄ h' mōi artes
nō itēdat acq̄isitio scie p̄ modum hōi onā
lem. s. adiuētiōe uel addiscēdo. cōsequēs
ē q̄ iste effect' vel expectet a deo uel a deo
uiel a demōib'. Certum ē aut' aliq̄s a deo sa-
piētiā et sciaz p̄ i fufidēz habuisse: sic d' Halo-
mōe legit 3° Regl. 3°. et 2° palipo. p̄. Dñs ēt vi-
scipul suis die Luc. 21°. Ego dabo vobis os
et sapiam cui nō poterūt resistē et dicit oēs
aduersary v'ri. s; h' donū nō dat q̄buscunq;
aut cū certa obseruatōe: s; fm̄ arbitriū sp̄is
sci: fm̄ illud. i. ad Cor. 12. Alij qdēz datur p̄
sp̄m̄ sermo sapientie. alij sermo scie s; eūde
sp̄m̄. et p̄ ea subdit. Nec oia opaf vnus atq;
idē sp̄s: diuidēs singulis. put vult. Ad dmo-
nes aut' nō p̄tinet illuminare intellectum ut ha-
bitū ē i p̄ma h' opis pte. acq̄isitio autē scie
et sapie fit p̄ illuminatōez intellect'. et iō null'
vnq; p̄ dmones sciaz acq̄sūt. vnde Aug' di-
cit i. x°. d' citi. dei Porphiriū fateri theurgi-
cis thelatis i opatōib' demōnū aie intellectu
ali nihil purgatōis accidere qd̄ eam faciat
idoneā ad videndū deū stū: et p̄cipienda ea
q̄ vera sūt: q̄ia sūt oia sciaz theozemata. pos-
sent tñ demones verb' hoibus colloquentes
exp̄imē aliqua sciarū documenta. s; h' nō q̄-
rif partē notoriā. ¶ Ad primū q̄ dō q̄ acq̄-
re sciam bonū ē. s; acq̄re eā modo idēbito
non est bonum. et adhuc finez intendit ars
notoria ¶ Ad scūdū dicendū q̄ pueri illi nō
abstinebāt fm̄ vanā obseruatiaz artis noto-
rie: s; fm̄ auctoritatē legis dīne nolētes ing-
nari cibus gentiliū. et iō merito obedientie cō-
secuti sūt a deo sciam: fm̄ illud ps. Super se-
nes intellexi q; mādāta tua q̄sui ¶ Ad tūz
dō q̄ exgrēf cognitōez futurozū a dmōib'
nō solū ē pctz pp̄ h' q̄ ip̄i futura nō cognoscāt

sed propter societate cum eis inita que etiam in proposito non habet locum.

Ad secundum sic pro

ceditur. Vides quod observationes ordinate ad corporum imutationem puta ad sanitatem vel ad aliquid habentur non sunt illicite. Licet enim est uti naturalibus virtutibus corporum ad proprios effectus inducendos. res autem naturales habent quasdam virtutes occultas quarum ratio ab homine assignari non potest: sic quod adamas trahit ferrum. et multa alia que Augustinus enuclerat 21. de ciui. dei. g. vides quod uti habentur rebus ad corpora imutanda non sit illicitum. ¶ Sic corpora naturalia subduntur corporibus celestibus: ita et corpora artificialia. scilicet corpora naturalia sortiuntur quasdam virtutes occultas spiritum consequentes ex impressione celestium corporum. g. et corpora artificialia. puta imagines sortiuntur aliqua virtute occultas a corporibus celestibus ad aliquos effectus causando. g. uti eis et alijs habentur non est illicitum. ¶ Demones etiam potest multipliciter corpora transmutare ut dicit Augustinus 3. de trini. scilicet eorum virtus a deo est. g. h. uti eorum virtute ad aliquos habentur imutationes faciendas. Scilicet 5. de quod Augustinus dicit in 2. de doc. christiana. quod ad superstitionem pertinet volumina magicarum artium et ligature et remedia que medicorum queque disciplina condonat. siue in precantationibus: siue in quibusdam notis que characteres vocant: siue in quibusdam rebus suscipiendis atque signandis. ¶ Sed quod in his que sunt ad aliquos effectus particulares inducendos considerandum est verum naturaliter videantur posse tales effectus causare. sic enim non erit illicitum. licet enim. causas naturales adhibere ad proprios effectus. dum autem aliter non videantur posse tales effectus causare. consequens est quod nec adhibeantur ad hos effectus causando tales causas: scilicet solum que signa. et sic pertinet ad pacta significandum cum demonibus inita. vnde Augustinus dicit 21. de ciui. dei. Allicium demones per creaturas que non ipsi sed deo condidit. delectationibus per sua virtutem dicitis: non ut aialia ciuis: sed ut spiritus signis. que cuiusque delectationi congruit per varia genera lapidum: herbarum: lignorum: aialium: carminum rituum. ¶ Ad primum ergo dicitur quod si simpliciter adhibeantur res naturales ad aliquos effectus producendos ad que putantur naturaliter habere virtutes non est superstitiosum vel illicitum. Si vero adiungantur vel characteres aliqui: vel aliquid nominis: vel alie quecumque varie obseruationes que manifestus est naturaliter efficaciam non habere: erit superstitiosum et illicitum. ¶ Ad secundum dicitur quod virtutes naturales corpo-

rum naturalium consequuntur eorum formas naturales que sortiuntur ex impressione celestium corporum. et ideo ex eorumdem impressione sortiuntur quasdam virtutes actiuas: scilicet corporum artificialium forme procedunt ex conceptione artificis: et cum nihil aliud sint que compositio ordo et figura: ut dicitur in philosophico non potest habere naturaliter virtutem ad agendum. et ideo est quod ex impressione celestium corporum nulla virtutem sortiuntur in quantum sunt artificialia: scilicet solum secundum materiam naturalem. ¶ Falsum est ergo quod Porphyrio videbatur: ut Augustinus dicit in 1. de ciui. dei. verbis et lapidibus et aiantibus et sonis certis quibusdam ac vocibus et figuratibus atque significationibus quibusdam et obfatis in celi conuersione motibus fieri. scilicet fabricari in terra ab hominibus. potest idoneas fieri rum varijs effectibus exequendas: quasi effectus magicarum artium ex virtute celestium corporum pueniret. scilicet sic Augustinus ibidem subdit. Totum B ad demones pertinet ludificatores aiaz sibi subditay vnde et imagines quas astronomicas vocat: ex operatōe demonum habent effectus: cuius signum est quod necesse est eis inscribi quasdam characteres que naturaliter ad nihil operantur. non enim est figura actōis naturalis principium. Scilicet B distat astronomicas imagines a nigromanticis: quod in nigromanticis sunt expresse inuocatores et prestigia quedam. vnde pertinent ad expressa pacta cum demonibus inita: scilicet alij imagines sunt quedam tacita pacta per figuray seu characterum quedam signa. ¶ Ad tertium ergo dicitur quod ad omniū digne maiestatis pertinet cui demones subseruiunt ut eis vtaf deo ad quodcumque voluerit scilicet homini non est potestas super demones commissa ut eis licite possit uti ad quodcumque voluerit: scilicet ei 5. demones bellum indictum. vnde nullo modo habet homini omnino auxilio uti per pacta tacita uel expressa.

Ad tertium sic proce

dit. Vides quod obseruationes que ordinantur ad per cognoscendum aliqua fortuna vel infortunia non sunt illicite. Inter alia enim infortunia hominum sunt et infirmitates: scilicet infirmitates in hominibus que quedam signa procedunt que et a medicis obseruantur. g. obseruare habentur significationes non videtur esse illicitum. ¶ Irrationale est negare illud quod quasi cōiter oēs expiunt. scilicet quasi oēs expiunt quod aliquid repta uel loca uel verba audita vel occurrentibus hominum siue aialium siue distorti aut iordati actus aliquid prestigium habent boni vel mali futuri. g. obseruare ista non videtur esse illicitum. ¶ Actus hominum et euentus ex divina prouidentia disponuntur secundum ordinem quedam. ad que pertinet vnde

¶ Precedentia sunt subsequentiū signa. vñ ea q̄
antiquis patribus cōtulerūt: signa sūt eorū q̄ i
nob̄ cōplent: ut p̄ per apl̄. i. ad Lori. x. ob
seruare aut̄ ordinē ex vīna puidētia pcedē
tē nō est illicitū. q̄ obfuarē h̄ modi p̄fagia n̄
vidēf eē illicitū. ¶ 3. ē q̄b̄ Aug^o dicit i 2. d.
doctrina xp̄iana q̄ ad pacta cū demonibus
inita p̄tinēt milia inaniū obseruationū. pu
ta si mēbrū aliq̄d salierit. si iunctim ambulā
tibus amicis. lapis aut canis aut puer medi
us interuenerit: limen calcare cū an̄ domuz
suā aliq̄s transit. redire ad lectū si q̄s cūz se
calciat sternutauerit. redire domū si p̄cedēs
offenderit: cū vestis a foricib^o rodit: p̄ timē
supstitiōes malū futuri q̄ p̄is dānū dolere.
¶ 4. dicitur q̄ boies h̄ modi obseruatōes
attēdūt nō ut q̄sdā cās: s; ut signa q̄daz futu
rorum euentū bonorū vel malorū. nō obser
uant autem sicut signa a deo tradita. cū nō
sint introducta ex auctoritate dīna. s; magi
ex vanitate humana coopante demonū ma
licia q̄ nūf aīos hoīum h̄ modi vāitatib^o im
plicare. et iō manifestū ē oēs h̄ modi obfua
tiones eē supstitiosas et illicitas. et vidēf eē q̄
dā flige idolatrie: s; quam obfuarē augu
ria et q̄dā dies fausti uel infausti: q̄b̄ q̄dā nō
p̄tinet ad dīnatōem q̄ fit p̄ astra s; m̄ q̄ d̄r̄s̄
cant dies. vñ q̄ h̄ modi obfuaritōes sūt sine
rōne et arte. vñ sūt magis vane et supstitiose
¶ Ad primū q̄d q̄ infirmitatū cāe p̄cedūt
i nobis ex q̄bus aliqua signa p̄cedunt futu
rorū morborū q̄ licite a medicis obseruant.
vñ et si q̄s p̄fagiū futurozū euentū cōsidēt
ex sua cā: nō erit illicitū: sicut si seru^o timeat
flagella iudicis vidēs irā dñi sui. et n̄lē ēt eē
posset si q̄s timeret nocuentūz alicui pue
ro ex oculo fascināte: d̄ q̄ dictū ē i p̄ li. sic at̄
nō ē i h̄ modi obseruatōib^o. ¶ Ad secūdū dī
cendū q̄ h̄ q̄ a principio i istis obseruatōi
bus aliq̄d veri hoies experti sūt. h̄ accidit ca
sū. s; p̄ modū cū hoies icipiūt suū aīuz hui^o
mōi obseruantys ip̄licare: multa s; h̄ modi
obseruationes eueniūt p̄ d̄ceptōez d̄monū
vt i his obseruatōib^o hoies ip̄licati curioso
res fiāt. et se magis iſerant multiplicib^o laq̄is
pernitiosi erroris ut Aug^o dicit in 2. de doc
trina xp̄iana. ¶ Ad t̄tū dīcendū q̄ in p̄p̄o iu
deorūz ex q̄ xp̄s erat nasciturus: non solum
dicta s; ēt facta fuerunt p̄phetica ut Aug^o
dicit 3. Faustū. et iō licitū ē illa scā assumē ad
ad n̄fam iſtructionē: sicut signis diuinit^o da

tis nō at̄ oīa q̄ agunt: p̄ dīnā puidētia sic or
dināf ut sint futurū signa. vñ rō nō seq̄.

Ad quartum sic pro

cedit. ¶ Videt q̄ suspendē dīna v̄ba ad collū
nō sit illicitū. Nō n. dīna uerba mīoris sunt
efficacie cū scribunt q̄ cū p̄ferunt. s; s; aliq̄
sacra uerba dicere ad aliq̄s effectus. puta ad
sanandū iſirmos: sicut p̄ n̄: uel at̄e maria:
uel quicūq̄ nomē dñi iuocet: s; illō Mar.
vlt. i. noīe meo d̄mōia eyciēt: liguis loq̄nt̄
nouis: p̄pentes tollēt. q̄ videtur q̄ licitū sit
aliqua sacra scripta collo suspendē i remedi
um infirmitatis vel cuiuscūq̄ nocuenti

¶ 3. Verba sacra nō min^o opantur i corpib^o
hoīum q̄ in corpib^o serpentū et alioz aiali
um. s; incantatōes quādā efficacā h̄nt ad f̄
primēdū serpētes: uel ad sanād q̄dā alia aīa
lia. vnde dicitur i ps. Sic aspidis surde et ob
turantis aures suas q̄ nō exaudiet vocē icā
tariū et venenifici icātatis sapiēt. q̄ s; suspen
dere sacra v̄ba ad remediū hoīuz. ¶ 4. Ver
bū dei nō ē mīoris sanctitatis q̄ relige san
ctorū. vñ Aug^o dicit q̄ nō minus ē v̄bū dei
q̄ corp^o xp̄i. s; religas scōrum licet hōi collo
suspendē uel qualicūq̄ portare ad suā p̄te
ctionē. q̄ pari rōe licet hōi verbo uel scripto
uerba sacre scripture ad suā cautelā assumē

¶ 3. ē q̄b̄ Criso^o dicit sup̄ Math. Quidaz
aliquā p̄tē euāgely scriptā circa collūz por
tāt. s; nōne q̄tidie euāgeliū i ecclia legitur et
audif ab oib^o. cui q̄ i aurib^o posita euāgelia
nihil p̄sūt. q̄mō p̄tē eū circa collū suspēsa
saluare. Deinde ubi ē v̄t euāgely i figurā irāz
an̄ i intellectu s̄sū: si i figuris: bñ circa collū
suspendif. si i intellectu. q̄ meli^o i corde posita p̄
sūt q̄ circa collū suspēsa. ¶ 4. R̄ideo oō q̄ i
oib^o icātatōib^o ul^o scripturis suspēsis duo ca
uēda uidētur. p̄ qdē qd sit q̄b̄ p̄fertur l̄ scri
bit: q̄ si ē aliq̄d ad iuocatōes demonūz p̄i
nens. māifeste ē supstitiosū et illicitū. sicut ēt
v̄t eē cauēdū si cōtineat ignota noīa: ne sub
illis aliq̄d illicitū lateat. ¶ 5. Criso^o dicit super
Math. q̄ phariseorū magnificentiū simbrī
as suas exemplo: nunc multi aliqua nomīa
hebraica angelozum confingunt et scribunt
et alligant: que non intelligentibus metuen
da uidētur. Est etiam cauēdū ne aliquid
falsitatis contineat: q̄ sic e^o effect^o n̄ poss; s;
expectari a dō q̄ nō ē testis falsitatis. Deinde
cauēdū ē scōdo: ne cū uerb sacris contineat

aliqua vana puta alig caracteres iscripti p
 ter signu crucis: aut si spes habeat i mo scri
 bedi aut ligadi aut i quacung h moi vanita
 rate q ad oina reuerentia non ptineat: qz hoc
 iudicare supstitiosu at at e licitu. **¶** In i de
 cretis or 26 .q. 6. c. **N**o liceat xpianis zc. nec
 i collectoib herbar q mediciales sut aliqs
 obfuaroes aut icaratoes licz attede nisi tui
 cu simbolo dino aut dnica orde: ut tui cre
 ator: z de oiu honoref. **¶** Ad primu q od q
 eti pferre dina verba .aut iuocare dnum
 nome: si respect habeat solu ad dei reuerē
 tia a q expectat effect: licitu erit. si vero ha
 beat respect ad aliqd aliud vane obseruatū
 illicitu erit. **¶** Ad secudu dicendu q et in in
 cantatioib serpentū vel qruicūqz aialiu si re
 spect habeat solu ad verba sacra z ad vntē
 dina: nō erit illicitu. sz plerunqz tales icāta
 tiones hnt illicitas obseruatias. z p demōef
 forniū effectuz. z pcpue in serpentib: qz p
 pens fuit pmū demonis istrumētū ad hoiez
 decipiendū. **¶** In dic glo. ibidē norandū: qz n
 laudat a scripura vndecūqz dat i scriptura
 silitudo vt pz d iniq indice q rogantē viduā
 vir audiuit. **¶** Ad tēuz od q eadē etiā rō ē
 de portatōe reliquiariuz: qz si portent ex fidu
 cia dei z scōū qru sūt relige: nō erit illicituz
 si at circa h attendere aliqd aliud vanū. pu
 ta q vas eet triangulat: aut aliqd aliū hui
 moi qd nō ptineret ad reuerentiā dei z scō
 rū eet supstitiosū z illicitū. **¶** Ad qrtū od q
 Lriso loqz qn respectus habet magis ad fi
 guras scriptas qz ad vboz intellectū.

Quinde ofide
 randuz ē de vituz religioni
 oppositis p religiois dfectū
 q manifestam hnt drietatē
 ad religionē. vnde sub irre
 ligiofitate continent. h moi aut sūt ea q pri
 nent ad contemptū siue ad irreuerentiā dei
 z rerum sacrarum. **¶** p q considerandum ē
 de vituz que pertinent ad irreuerentiā dei.
 2° de his q pertinent ad irreuerentiā sacra
 rum rerum. Circa primū considerandū oc
 currit de temptatioe qua deus temptatur
 z de perituro in quo noimen dei irreuerent
 assumit. Circa primū queruntur quoz.
 p i q cōfistit del tēptatio. 2° vtrū sit peccū.
 3° cui virtuti opponatur. **¶** 4° de cōparatōe
 eius ad alia vitia.

Ad primuz sic proce
 dit. **¶** Videt q tēptatio dei nō cōfistat i aliqb
 factis in qbus soli dine prātis expectat ef
 fect. sicut. n. de tēptat ab hoie: ita ē hō tē
 ptat z a deo z ab hoie z a demōe: sz nō quē
 cunqz tēptat hō expectat aliqs effect pāt
 iph. g ēt neqz per h q deus tēptat expectat
 solus effect pātis iph. **¶** Dēs illi q p in
 uocatōez dmi nois miracula operāt expec
 tans aliqē effectū solius dine prātis. si g in
 factis h moi cōfisteret dina tēptatio: qcuqz
 miracula faceret deū tēptarent. **¶** Ad p
 sectōnē hois ptinē vī vt pmissis huanis au
 riluz i solo deo spē ponat. vñ Amb. sup illū
 Luc 9°. Nihil tulerit in via zc. dic. Qualis
 dbeat eē q euāgelizat regnū di: pceptis euā
 gelicis designat. B ē ut subfidy secularis ad
 minicula nō regrat fideiqz tot iberēs putz
 quo min ista requireret magis posse suppetē
 Et brā Agatha dixit. Medicinā corporalē
 corpi meo nunqz exhibui: sz habeo dūz iesū
 xpm qui solo sermone restaurat vniuersa sz
 dei tēptatio nō cōfistit in eo qd ad pfectōez
 ptinet. g tēptatio nō cōfistit in h moi factis
 i qbus expectat solu dei auxiliū. **¶** Sz 3 ē
 qd Aug. dic. 22°. 3 Faustū: q xps q palā do
 cendo z arguēdo z tū inimicōz rabiē valef
 i se aliqd nō finendo. dei demōstrabat pātē
 idē tū fugiēdo z latēdo hois instruebat i fir
 mitatē: ne deū tēptare audeat qn hz qd faci
 at uel qd cauere oportet euadat. ex q vī in h
 del tēptationē cōfistere: qn ptermittit hō
 face qd pōt: ad picula euadēda: respiciēs so
 lū ad auxiliū dnu. **¶** B dicendū q tēptare
 ē pprie expimētū sumē de eo q tēptat. Su
 mimus at expimētū de aliq z vbis z factis.
¶ Verb quidē ut experiamur an sciat qd que
 rimus: uel possit aut velit illud iplere. Fact
 at cū p ea q facim exploram alci puidētā
 uel volūtatē vel prātē. vtrūqz at hoz vtingit
 dupliciē. Uno qdē mō apre: sicut cū qs tem
 ptatozē se pfitef: sicut Samson Judic. 14.
 pposuit philisteis pbleuma ad eos tēptādū
 Alio vō mō isidiose z occulte: sicut pharisei
 tēptauerūt xps: ut legit Math. 22°. Rursus
 qnz qdē expisse. puta cū qs dicto vel facto f
 redit expimētū sumē de aliq. qnz vō iterpta
 tiue qn. s. z si B nō itē: dat ut expimētū sumat
 id tū agit uel dicit qd ad nihil aliud videtur
 ordinabile nisi ad expimētū sumdū. Sic g

hō tēptat deū qñq; verbis qñz factis. **U**erb
g lē deo collogmur orādo. vñ in sua petitōe
exp̄sse aliqs deū tēptat qñ ea itentiōe aliqd
a deo postulat ut explozet dei sciam ptātes
uel volūtātē. Factis autē exp̄sse aliqs deuz
tēptat qñ p ea q̄ facit intendit exp̄mentū su
mē dīne ptātis siue pietatis atq; scie. **S**z qñ
īterpretatiue deū tēptat q̄ r si nō intēdit ex
perimētū de deo sumē: aliqd tñ in h̄ petit l
facit qd̄ ad nihil aliud ē vtile nisi ad pbādā
dī ptārē uel bonitatē uel cognitionem: sicut
cū qs exp̄mētū currere facit ut euadat hostes. **H**
nō ē exp̄mētū de eq̄ sumē. s; si equū curref
facit absq; aliqua vtilitate. **H** nihil aliud eē
videt q̄ exp̄mētū sumere de eq̄ velocita
te. r idē ē i oib; alyis reb; qñ ḡ pp̄t aliqua;
necitatē seu vtilitatē omittit se aliqs diuio
auxiliū i suis petitōib; uel factis: h̄ nō ē de
um tēptare. **o**r. n. 2. palipo. 20. **C**ū ignozam?
qd̄ agē debeam. **H** solū hēm? f̄sdū ut oco
los nostros dirigamus ad te. qñ vero h̄ agi
tur absq; vtilitate r necitate h̄ ē īterptatiue
tēptare deū. vñ sup̄ illud **Deut. 6.** **N**ō tem
ptab dñz deū tuū. dicit glo. deū tēptat q̄ hñf
qd̄ faciat sine rōe cōmittit se piculo. exp̄iens
vix possit libari a dō. **A**d p̄mū ḡ dō q̄ hō
etiā qñq; factis tēptat vtrū possit vel sciat l
velit h̄ mōi factis auxiliū uel īpedimentuz
p̄stare. **A**d scdm̄ dicendū q̄ sci suis p̄cib;
miracula facientes ex aliqua necitate v̄ vti
litate mouent ad petēdū dīne ptātis effectū.
Ad t̄tū dicendū q̄ p̄dicatores regni dei
ex magna necitate r vtilitate l̄s̄dia t̄palia
p̄mittūt ut verbo dei exp̄ditū vacent. et
iō si soli deo initant: nō ex h̄ tēptāt deū. s; si
absq; vtilitate uel necitate humana l̄s̄dia d̄
s̄ferēt tēptarēt deū. vñ **Aug. dīc. 22. 5** **S**au
stū q̄ **Paul. n̄** fugit quasi nō credendo i de
um: s; ne deū tēptaret si fugere nolūisset. cū
sic fuger potūisset. btā vero **Agatha** experta
erat erga se dīnā benivolentiā: ut vel īfirmi
tates nō pateret. p̄ qb; corporali medicina
īdigeret: uel statū sentiret diuine sanationis
effectū.

Ad secunduz sic pro
cedit. **V**idēt q̄ tēptare deū nō fit pctm̄. de
us. n. n̄ p̄cepit aliqd̄ pctm̄. p̄cepit at̄ vt hoies
eū pbēt qd̄ ē eū tēptare. **o**r. n. **Malach. 3.**
Inferte oēm decimā i horreū meū ut sit ci
b; i domo mea. r pbate me sup̄ h̄ dīc dñs. s;

non apucro vobis cataractas celi. q̄ vidēt q̄
tēptare deū nō fit pctm̄. **S**ic aliqs tē
ptat ex h̄ q̄ exp̄iētia sumat de scia uel potē
tia ei. ita ē de bonitate r volūtate ipsius. s; **l**
licitū ē q̄ aliqs exp̄mētū sumat diuine bo
nitatis siue ē voluntatis. **o**r. n. **pl. 33.** **S**usta
te r videte qm̄ suauis ē dñs. **E**t ad **Ro. 12.**
Probetis q̄ sit volūtas dei bona r bñplacēs
r p̄fecta. ḡ tēptare deū nō ē pctm̄. **S**ic **M**
lus vitupat i scriptura ex eo q̄ a pcto cessat.
s; magis si pctm̄ cōmittit. vitupat at̄ **Abas**
q̄ dñō dicente: **P**ete tibi signū a dñō dō tuo
r̄ndit: nō petā r nō tēptabo dñm. r dictum
ē ei. **N**ūqd̄ paz ē vob̄ molestos eē hoib; q̄
molesti estis et deo meo: ut **o**r. **Isa. 7.** **D**e
Abrahā at̄ legit **Gen. 15.** q̄ dixit ad dñz vñ
scire possum q̄ possessurus sim eam. s. rerrā
repromissā a deo. **S**imilr̄ ē **Hedeon** signus
a deo petut de victoria repromissa: ut legit
Judic. 6. qui tñ ex h̄ nō rephēdūt. ḡ tēpta
re deū non ē pctm̄. **S**z est qd̄ phibet in
lege dei. **o**r. n. **Deut. 6.** **N**ō tēptabis dñm d
um tuū. **R** dicendū q̄ sicut s̄ dictū ē. tē
ptare est exp̄mētū sumere. nullus at̄ exp̄
mētū sumit d̄ eo d̄ q̄ ē cert. r iō ois tēptat
ex aliqua ignozatiā uel dubitatōe. p̄cedit v̄
ei q̄ tēptat: sic cū qs exp̄mētū de aliqua re
sumit ut ei? qualitatē cognoscat: siue ahozū
sicut cū qs exp̄mētū de aliq̄ sumit ut alyis
oñdat: p̄ quem modū deus dicitur nos tem
ptare. **I**gnozare at̄ uel dubitare de his que
ptinēt ad dei p̄fectionē est pctm̄. vñ manife
stum ē q̄ tēptare deū ad hoc q̄ ipse tēptas
cognoscat dei virtutē ē pctm̄. **S**i qs at̄ ad h̄
exp̄mētū sumat eozū q̄ ad dīnā p̄fectōez
ptinēt nō ut ipse cognoscat: s; ut alyf demō
stret. hoc nō ē tēptare deū: cū l̄s̄bit iusta ne
cessitas seu pia vtilitas. r alia q̄ ad hoc cur
rere debēt. **S**ic. n. apli petiuerūt a dñō ut in
noīe iesu xpi fierēt signa: ut **o**r. **Act. 4.** ad h̄
.s. q̄ virtus xpi ī fidelib; māifestaret. **A**d
p̄mū ḡ dicendū q̄ solutio decimarū erat ille
ge p̄cepta: ut s̄ habitū ē. vñ hēbat necitates
ex obligatōe p̄cepti r vtilitatē q̄ ibi d̄: ut sit
cibus i domo mea. vñ soluendo decimas nō
tēptabāt deū. **A**t ibidem subdīf: r pbate
me. nō ē itelligendū causalit̄ quasi ad h̄ sol
uere deberēt decimas: ut pbarent si de? eis n̄
aperiat cataractas celi: s; p̄secutiue: qz. s. si d̄
cimas soluerēt exp̄mētō pbaturi erāt bñfi
cia q̄ eis de? cōferret. **A**d secundū dicēdū

omplex e cognitio dine bonitatis l voluta
 tis. Una quide speculatiua. r qru ad hac fi
 licet dubitare nec pbare vtru dei volutas fit
 bona vel vtz deus fit suatus. Alia at e cognti
 tio dine volutatis siue bonitatis affectiua si
 ue expimentalis du gs expif i seipso gustuz
 dine dulcedinis. r coplacentia dine volutat
 ficat de Jerotheo dic h y o . 2 . ca . de vini.
 no q vidicit dina ex copassione ad ipa. r B
 mo mouemur vt pbemus dei volutate: r gu
 stemus e suauitate. Ad tertuz od q deus
 volebat signu dare regi Abaz no p ipso so
 lu s p totu ppli instructoe. r io reprehendis
 qi ipedito cois boni r salutis q signu pete
 nolebat. nec petendo teptasset deu. tu qz ex
 madata dei potuisset. tu qz h pertinebat ad
 vtilitate coez. Abrahā at signu petyt ex isti
 ctu diuino. r io no peccauit. Sedeo vero ex
 debilitate fidei signu petysse vñ. r io a pctō
 no excusatur: sicut ibi de glo. dic. sicut r Za
 charias peccauit. dicēs Luc. p ad angeluz.
 vnde B sciam. vñ r ppē hanc incredulitatez
 punie fuit. Sciendū tñ q dupliciē aliquis fi
 gnū petir a deo. Uno ad explozandā dīnaz
 ptatē aut vitatē dicti eius. r B de se ptiet ad
 dei teptatōez. Alio ad B q istruat qd sit cir
 ca aliqd factū placitū deo. r B nullo modo
 ptinet ad dei teptatōez.

Ad tertuz sic proce

dis. Uidet q teptatio dei no opponat vtuti
 religionis. Teptatio. n. dei hz rōnez pcti ex
 B q hō de deo dubitat ut dictū ē s dubita
 re de deo ptinet ad pctm infidelitatis qd op
 ponitur fidei q teptatō dei magis opponi
 tur fidei qz religioni. B Ecl. 18. dī. An
 rōnē ppara aīam tuaz. r noli eē qñ hō qui
 teptat deū. ubi dic glo. inflinealis: quasi. s.
 t. ptas deū orat qd docuit: si nō fac qd inffit
 s hoc ptiet ad psuptōez q opponit spei. q vñ
 q teptatio dei sit pctm oppositū spei. B.
 Sup illud ps. et teptauerūt deū i cordibus
 suis. dic glo. q teptare deū ē volo'e postula
 re: ut in vbis sit simplicitas cū sit i corde ma
 licia. s. dolus opponit vtuti veritatis. q tem
 ptatio dei nō oppōit religiōi: s. vitati. B
 dē q sic ex pdicta glo. hētur: teptare deū ē i
 ordiate postulare. s. debito mō postulare ē
 act' religiōis ut s habitū ē. q teptare deū ē
 pctm religiōi oppositū. B dicēdū q sicut
 ex s dictis p: finis religiōis ē deo reuerētiā

exhibere. vñ oīa illa q directe ptinet ad irre
 uerētiā dei religiōi opponit. manifestuz est
 aut q teptare aliqū: ad irreuerentiā eius p
 tinet. nullus. n. presumit teptare eū de cuius
 excellētia cert' ē. Vñ manifestū ē q teptat
 deū ē pctm religiōi oppositū. Ad primū g
 od q sicut s dictū ē: ad religiōē pertinet p
 testari fidē per aliqua signa ad diuinā reue
 rentiā ptinetia. et io ad religiositatem perti
 net q ex icertitudine fidei hō aliqua faciat
 q ad dinā irreuerētiā ptinet: cuius ē teptat
 deū. et io est religiositatis species. Ad secū
 dum od q ille qui ante orōnē aīam suā nō
 preparat dimittendo si qd aduersū aliqūez
 bz: uel al' ad deuotionē se nō disponendo: si
 facit qd i se ē ut exaudiat a deo. et io quasi i
 terptatiue teptat deū. et quīs h' mōi iterp
 tatiua teptatio videat ex presūptiōe seu idif
 cretiōe puenire: tñ hoc ipsū ad irreuerētiā
 dei ptinet ut hō psuptuose et sine debita dilī
 gentia se habeat i his q ad deū ptinet. dicē
 .n. i. Pet. 5. Humiliamini sub potēti manu
 dei. et 2 ad Timot. 2. Sollicite cura te ip
 suz pbabilē exhibē deo. vñ h' mōi temptatō
 irreligiōsitas species est. Ad tertū dicēdū
 q i coparatōe ad deū q nouit cordis abscō
 dita: nō dicit aliqs dolose postulare. s. p ref
 pectū ad hoīes. vnde dolus per accidens se
 hz ad teptatōez dei. et ppē hoc nō o3 q tem
 ptatio dei directe oppōat veritati dei

Ad quartum sic pro

cedis. Uidet q teptatio dei sit grau' pctm
 qz superstitio. Maior. n. pena p maiori pec
 cato iserf. s. grau' ē punitū i iudeis pctm tē
 ptationis dei qz pctm idolatrie. qd tñ est pci
 puū inf supstitōez: qz p pctō idolatrie inise
 cti sūt ex eis viginti: ia milia hoīuz: ut legitur
 Exo. 32. p pctō at teptatōis oēs vliē i deſto
 perierūt terrā pmissiōis nō itantes: s. illō
 ps. Teptauerūt me pſes vñ. et p' ea subdit:
 quibus iuravi i ira mea si introibūt i regies
 meā. q teptare deū ē qñ' pctm qz supstitō
 B. Tanto aliqd pctm videt eē grau' quā
 to magis virtuti opponit. s. religiositas cui'
 spēs est teptatio dei: magis opponit virtuti
 religiōis qz supstitio q hz aliqua similitudinez
 cū ipsa. q teptatio dei est grau' pctm qz sup
 stitio. B. Maius pctm videt eē irreuerē
 ter se hēre ad parētes qz reuerētiā pentib' d
 bitā alijs exhibere. s. de' ē bonozand' a nob

falsū iurat qđ putat eē verū. sicut ille q verū iurat qđ putat eē falsū. dicit. n. ibi Aug. Inest que admodum vbi pcedat ex aio: q: reaz lingua nō facit nisi rea mens.

Ad secunduz sic procedit.

Videť q nō oē piuriū sit pctm: Quicū qz. n. nō implet qđ iuramēto cōfirmatū: piurū eē videt. sed qñqz aliqs iurat se facturuz ali qđ illicitū. puta adulteriū vel homicidium qđ si faciat peccat. si ġ etiā nō faciendo peccaret pctō piuriy: sequeret q eēt pplex. ¶ Nullus peccat faciedo qđ meli' e. s. qñz ali quis piurando facit qđ meli' est: sicut cū qs iuravit se nō intraturz fligione vel qēciqz opa virtuosa nō facturz. ġ nō oē piuriū ē peccatū. ¶ Ille q iurat facere alterius volūtatē nisi eā faciat videt icurrere piuriū. s. qñqz pōt cōtingere q nō peccat si ei' nō implet voluntatē. puta cū pcepit ei aliqd nimis durū z ipotabile: ġ videt q nō oē piuriū sit pctm.

¶ Juramentū promissōrium se extēdit ad futura: sicut assertōriū ad pterita z pntia sed pōt cōtingere q tollat obligatio iuramti p aliqd qđ in futurū emergat: sicut cū ali qua ciuitas iurat se aliqd seruaturū. z p' ea supueniūt noui ciues q illud nō iurauerūt. v' cū canonic' aliqs iurat statuta ecclie alie' se seruaturū. z p' modū aliqua sūt d nouo. ġ videt q iste q transgredit iuramentū nō peccet. S. d. e. qđ Aug' dicit de verb apli Jacobi i smone de piurio loquēs. Videtis q ista detestāda sūt belua z de rebus hūanis extimanda. ¶ Dicitū q sicut s dicitū ē: iuraf ē deū teste iuocare. p̄tinet at ad dei reuerētiā q aliqs eū teste iuocet falsitatis: ga p b dat i intellige uel q de' vitatē nō cogscat q falsitatē testificari velit. z iō piuriū māifeste ē pctm religioi dñi cui' ē deo reuerētiā exhibere. ¶ Ad primū ġ dō q ille q iurat se facturū aliqd illicitū: iurādo icurrit periuriū ppter defectū iusticie. s. si nō impleat qđ iurauit i b periuriū nō icurrit: qz b non erat tale qđ qđ sub iuramēto cadē possz. ¶ Ad scđm videndū q ille q iurat se nō intraturū religione: vel nō daturū elyam: uel aliqd h' mōi iurando piuriū icurrit ppter defectū iudicij z iō qñ facid qđ meli' ē nō ē piuriū. sed per iurio dñi. s. n. eius qđ facit sub iuramento cadē nō potat. ¶ Ad tñiū dō q cuz aliqs iurat vel promittit se facturū voluntatem al

teri' intelligenda est debita additio: s. i. id qđ ei mandaf licitū sit z honestū z portabile si ue moderatū. ¶ Ad quartū dō q qz iuramti est actio psonalis. ille q de nouo fit ciuis alicui' ciuitatis nō obligat q iuramēto ad obseruanda illa q ciuitas se seruaturū iuravit tenet tñ ex quadā fidelitate ex qua obligat. vt sic sit soci' bonoz ciuitatis. ita ē fiat particeps onez. Canonice' q iurat se seruaturū statuta edita i aliq collegio: nō tenet ex iuramento ad seruandū futura: nisi itēderit se obligare ad oia statuta pterita z futura: tenet tñ ea seruare ex ipsa vi statutorū q hnt coacti uā vritutē vt ex s dicitis h'. ¶

Ad tertiuuz sic procedit.

Videť q nō oē piuriū sit pctm mortale. v' n. e. de iureiuran. in ea qōne q ponit an a sacri vinclo absoluat q illō iurati p vita et reb' seruādis fecerūt. Nihil aliō arbitramur qz qđ antecessores nostri romani pontifices arbitrati fuisse noscūt q tales a iuramēti nexib' absoluerūt. Ceterū vt agaf consulti' z auferat mā deierandi: non eis ita expresse dicat vt iuramēta nō seruet. s. si ea nō attēderint. nō ob h' sūt tanqz p mortali crimine puniendi. nō ġ oē piuriū ē pctm mortale.

¶ Sic Criso' dicit. magis ē iurare p deū qz p euāgelii. s. nō sp peccat mortaliē q p dūm iurat aliqd falsū. puta si ex ioco vel lapsu lingue aliqs tali iuramēto i cōi smōe vraf. ġ nec ēt si aliqs frangat iuramēto qđ solēni ter p euāgelii iurat sp erit pctm mortale.

¶ Scđz iura ppi piuriū aliqs icurrit ifamia: vt h'. 6 q. i. c. ifames. nō at v' q ppi qđ libet piuriū aliquis ifamiā icurrit: sic d' de assertorio iuramēto violato p periuriū. ġ v' q nō oē periuriū sit pctm mortale. ¶ S. d. d.

De pctm qđ dñi pcepto dino ē pctm mortale. s. periuriū dñi pcepto dino. v' n. Leuit. 19. Nō piurab i noie meo. ġ ē pctz mortale. ¶ R' dō q fm doctrinā phi. propf qđ vniūqz tale illud magis. videm' at q ea q ex te sūt pctā venialia vel ēt bona ex gener: si i cōtēptū dei fiāt sūt pctā mortalia. vñ m' to magis quicquid ē qđ d sui rōe p̄tinet ad cōtēptū dei est pctm mortale. piuriū at de sui rōe ipotat cōtēptū dei. ex b. n. h. rōne clpe vt dicitū ē: qz ad irreuerētiā dei pertinet. vñ māifestū ē q piuriū ex sui rōe est peccatuz mortale. ¶ Ad primū ġ dō q sicut s dicituz

est: coactio, nō aufert iuramēto pmissorio
vini obligādi respectu ei⁹ qd licite fieri pōt
z iō si aligs nō impleat qd coact⁹ iuravit: nihil
ominus peritūū icarrt: z mortalit̄ peccat.
pōt tñ p auctoritatē sūmi pontificis ab obli
gatiōe iuramenti absolui. p̄sertim si coactus
fuerit tali metu q cadē posset i cōstantē viꝝ
¶ At dicif q tales nō sūt puniendi tanq̄ p
mortali crimie: nō h̄ iō dicif qz nō peccent
mortaliter: s̄ qz pena eis minor: s̄ fligit. ¶ Ad
secundum dō q nō prop̄ qdlibz pctm̄ moz
tale aligs infamit̄ efficit ipso iure. vñ nō se
quif si ille q iurat falsū iuramēto assertorio
nō ē infamit̄ ipso iure s̄ soluz p sniam diffi
nitūā latā s̄ eū in accusatiōe q prop̄ h̄ nō
peccet mortalit̄. iō at magis reputatur inia
mis ipso iure q frangit iuramentū pmissori
um solēniter factū: qz i ei⁹ ptate remāet p⁹
q̄ iuravit: ut det suo iuramēto veritatē: qd
nō cōtingit i iuramēto assertorio. ¶ Ad ter
tium dō q ille q iocose piurat: nō emitat, di
uinā irreuerētiā s̄ q̄tū ad aliqd magis augz
z iō nō excusat a pctō mortali. ille at q ex la
p̄u lingue falsū iurat. si qdē aduertat le iura
te z falsū eē qd iurat nō excusat a pctō moz
tali sicut nec a dei cōtēptu. si at h̄ nō aduer
tat nō v̄ h̄re itētiōz iurādi. z iō a crimine p
iury excusat. ē ḡ ḡui⁹ pctm̄ si qs solēniter
iuret p euangeliū q̄ si p deū i cōi sermōe iu
ret. tñ p̄p̄ scadalū. tñ p̄p̄ maiore delibatiōz
qb̄ eq̄lr hinc inde p̄fatis ḡui⁹ ē si qs p denz
iurās piuret q̄ si piuret iurās p euangeliū.

Ad quartum sic pro

cedit. ¶ Videt q ille peccet q iniungit iuramē
tū ei q piurat. Aut. n. scit eū v̄p̄ iurare: aut
falsū. si scit eū v̄p̄ iurare: p nibilo ei iuramē
tū iniungit. si at credit eū falsū iurare: q̄tum ē
de se iducit eū ad peccādū. ḡ v̄ q nullo mo
do debeat qs alicui iuramentū iniūgē. ¶ Ad
¶ Ad i⁹ ē accipe iuramētu ab aliq̄ q̄ iuramē
tū iniungere alicui. s̄ recipe iuramētu ab aliq̄
nō videt eē illicitū. z p̄cipue si piuret: qz in h̄
v̄ cōsentire pctō. ḡ videt q multo min⁹ lice
at exigē iuramētu ab aliq̄ q piurat. ¶ Ad
¶ Si peccauerit aīa z atuerit
vocē iurantis falsū: testisqz fuerit q ipse vidit
aut conscius est: nisi indicauerit: portabit i
iquitatē suā. ex q̄ v̄ q aligs sciens alicquem
iurare falsū teneat eū accusare. nō igitur lz
ab eo exigere iuramētu. ¶ S̄ s̄ sicut peccat

ille q falsū iurat: ita ille q p falsos deos iurat
ut Aug⁹ dic̄ ad Publicolā. ḡ licet iuramen
tū exigere ab eo q falsū iurat. ¶ R̄ dō q cir
ca eū q exigit ab alio iuramētu distiguēdū
videt. aut. n. exigit iuramētu pro seipio p̄p̄a
sponte. aut exigit iuramētu p alio ex. neces
sitate officij sibi cōmissi. z si qdē augs p se
ipso exigit iuramentuz tanq̄ p̄sona priuata
distiguēdū v̄ ut Aug⁹ dic̄ in sermone de
piurys. si. n. nescit eū iuraturz falsū. z ideo di
cit. iura mihi ut fides ei sit: nō ē pctm̄. tñ est
hūana tēptatio: qz. f. p̄cedit ex qdam infir
mitate q h̄ dubitat verū eē dicituruz. z hoc
ē illud iuramētu d̄ q dñs dic̄ Mat̄. 5. Qd
āpl⁹ ē a malo ē. si at scit eū fecisse. s̄. s̄rū ei⁹
qd iurat: z cogit eū iurare: hom̄ r̄da est. il
le. n. de suo piurio se iterimit. z iste manum
iterficiētis ipressit. si at aligs exigit iuramē
tū tanq̄ p̄sona publica fm̄ q exigit ordo iu
ris ad p̄ntione alteri. nō v̄ esse in culpa si
iple iuramētu exigit: siue sciat eū falsū iura
re: siue v̄p̄: q nō videt ille exigere. s̄ ille ad
cui⁹ instantiā exigit. ¶ Ad p̄mū ḡ dicēdū q
obiectio illa p̄cedit q̄n p se aligs exigit iura
mentū. z tñ nō sp̄ scit eū iurare verū l̄ falsū
s̄ q̄iqz dubitat de facto z credit eū verū iu
raturū. z tūc ad maiore certitudinem exigit
iuramentū. ¶ Ad scdm̄ dicēdū q sic Aug⁹
dic̄ ad Publicolā. q̄uis dicitur fit: ne iurem⁹
nūq̄ me i scripturis scis legisse memini ne
ab aliq̄ iurationē accipiam. vñ ille q iuratiō
nē recepit nō peccat nisi forte q̄n p̄p̄ia spon
te ad iurandū cogit eū quē scit falsū iuraturz
¶ Ad t̄tū dicēdū q sicut Aug⁹ dic̄. Moy
ses nō exp̄ssit i p̄dicta auctoritate cui fit idi
candū piuriū alteri. z iō itelligit q debeat
idicari talib⁹ q magis p̄rit p̄desse q̄ obesse
piuro. s̄ s̄r̄ ē nō exp̄ssit q ordine deat ma
nistari. z iō videt seruand⁹ ordo euāgelic⁹
si sit pctm̄ piury occultū. z p̄cipue q̄n n̄ ver
ret locū ordo euāgelic⁹: ut s̄ dictū ē. ¶ Ad
quartū dō q licet malo uti p̄p̄ter bonū: sic
et de⁹ v̄t̄. nō tñ licet alique ad malū iducē
vñ licet ei⁹ q per falsos deos iurare paratus
ē iuramētu recipe. nō tñ lz eū iducē ad h̄ q
p̄ falsos deos iuret. alia tñ rō videt eē in eo
q per verū deū falsū iurat: qz i tali iuramen
to deest bonū fidei. q̄ utif aligs i iuramēto
illi⁹ q verū per falsos deos iurat. ¶ Un̄ Aug⁹
dic̄ ad Publicolā. vñ i iuramēto ei⁹ q falsū

per deū deū iurat nō videt eē aliqđ bonuz
quo vti liceat.

Deinde cōside
randū ē de vitys ad religio
sitate ptinentib⁹ qb⁹ rebus
sacris irreuerentia exhibet
¶ Et p̄ de sacrilegio. 2º de
simonia. Circa primū querit̄ quatuor. p̄
qd sit sacrilegiū. 2º vtrū sit spāle pctm̄. 3º
de spēbus sacrilegy. 4º de pena sacrilegy.

Ad primuz sic proce

dit. ¶ Videl q̄ sacrilegiū nō sit sacre rei viola
tio. d̄. n. i. 7. q. 4. Comittit sacrilegiū q̄ d̄pn.
cipis iudicio disputant: dubitantes an is vi
gnus sit honore quez princeps elegerit. s̄z b̄
ad nullā rē sacra pertinet v̄. ḡ sacrilegiū n̄
ipozat sacre rei violatōem. ¶ 3. Vidē sub
ditur q̄ si qs p̄miserit inde of officia publica
exercere: uelut i sacrilegiū excoicatio p̄ferat̄
s̄ officia publica nō videtur ad aliqđ sacru
ptinē. ḡ v̄ q̄ sacrilegiū nō ipozat violatio
nem alicuius sacri. ¶ 4. Maior ē v̄tus dei
q̄ v̄ homis. s̄z res sacre a deo scitate obti
nēt. ḡ nō p̄t p̄ hoies violari. z ita sacrilegiū
nō v̄ eē sacre rei violatō. ¶ 5. 3. ē qđ Judo
rus dic̄ i liº ethimologiarū q̄ sacrilegus d̄r
ab eo q̄ sacra legit. i. iurat. ¶ 6. d̄ d̄cedū q̄
sicut ex s̄ dictis p̄z. sacruz d̄r aliqđ ex eo q̄
ad diuinū cultū ordinatur: sicut at̄ ex eo q̄
aliqđ ordinat̄ i finē bonū sortit̄ rōnez boni.
ita et̄ ex h̄ q̄ aliqđ d̄putat̄ ad cltū di efficit̄
qdā d̄inū. z sic ei qđ reuerētia debet̄ q̄ re
fertur i deū. z iō oē illud qđ ad irreuerētiāz
rep̄ sacraz p̄inet ad iuriā dei p̄inet. z habz
sacrilegy rōnē. ¶ Ad primū ḡ d̄ q̄ fm̄ phz
i p̄ ethicozū: bonū cōe gentis ē qđdā d̄inuz
z iō antiquitus rectores reipublice d̄ini vo
cabant̄ q̄ d̄ine puidētie ministri. fm̄ illud
Sap. 6. Cū essetis ministri regni illi nō f̄cte
indicastis. z sic p̄ quādā nois extēsiōe illd̄
qđ pertinet ad irreuerētiā principis. f. dis
putare de eiº iudicio an oporteat eū sequi
fm̄ quādā similitudinē sacrilegiū d̄r. ¶ Ad se
cūdū d̄ q̄ p̄pls xpian⁹ p̄fidē z sacra xpi sci
ficat̄ ē: fm̄ illud. i. ad Cor. 6. S̄z abluti estis
sed sanctificati estis. z iō. i. Pet. 2. d̄r. Vos
estis genus electū. regale sacerdotiū: gēs s̄a
cta: p̄pls acq̄sitōis. z iō id qđ sit i iuriāz po
puli xpiani. f. q̄ ifideles ei p̄ficiat̄ pertinet ad

irreuerētiā sacre rei. v̄n̄ rōnabiliter sacrilegi
um d̄r. ¶ Ad t̄tū d̄ q̄ violatio h̄ lāge dici
tur q̄cūq; irreuerentia uel ex bonozatō: sicut
at̄ honor ē i honozate nō at̄ in eo q̄ honora
tur ut d̄r i p̄ ethicozū. ita et̄ irreuerētia ē i eo
q̄ irreuerenter se b̄z. q̄uis et̄ nihil noceat ei
cui irreuerentiā exhibz. q̄tū ḡ ē in ipso rem
sacra violat: licet illa nō violet.

Ad secunduz sic pro

cedit. ¶ Videl q̄ sacrilegiū nō sit pctm̄ spāle.
d̄. n. i. 7. q. 4. Comittit sacrilegiū q̄ i diuine
legis scitate aut nesciendo comittit aut ne
gligendo violat̄ z offendit. s̄z b̄ sit p̄ oē pctz
nā pctm̄ ē dictū uel factū l̄ cupitū s̄ leges
dei ut Aug⁹ dicit. 22. 5. Faustū. ḡ sacrilegiū
ē gnāle pctm̄. ¶ 1. Nullū spāle pctm̄ cōtine
tur sub d̄f̄sis generib⁹ pctōz. s̄z sacrilegiū s̄b
d̄f̄sis gnēibus pctōz cōtinet. puta sub homi
cidio si qs sacerdotē occidat. sub luxuria si
qs h̄ginē sacratā violet vel quācūq; mulie
rē in loco sacro. sub furto si qs rē sacra fura
tus fuerit. ḡ sacrilegiū nō ē spāle pctm̄. ¶ 2.
D̄ spāle pctm̄ iuenit̄ distinctuz ab alijs pec
catis ut de iusticia spāli p̄hs dic̄ in 3º ethico
rū. s̄z sacrilegiū nō videt̄ iueniri absq; alijs
pctis s̄z q̄nz iungit̄ furto. q̄nz homicidio:
ut d̄ictū ē. n̄ ḡ ē spāle pctm̄. ¶ 3. 3. ē q̄ op
ponit̄ spāli v̄tuti. f. religiōi ad quaz pertinet
reuereri deū z d̄ina. ḡ sacrilegiū ē spāle pec
catū. ¶ 4. d̄ dicendū q̄ v̄bicūq; iuenit̄ spālis
rō deformitatis. ibi necē ē q̄ sit spāle pctm̄
q̄ spēs cuiuslibz rei p̄cise attēdit̄ fm̄ rōem
formalē ipsiº: nō at̄ scōz māz vel s̄biectū. i. sa
crilegio at̄ iuenit̄ spālis rō deformitatis q̄. f.
violat̄ res sacra p̄ aliquā irreuerentiā. z ideo
ē spāle pctm̄ z opponit̄ religiōi: sicut enim
Damaf. dic̄ i 3º liº. purpura regale idūnetū
facta honozat̄ z glorificat̄. z si qs h̄ac perfo
rauerit morte d̄anatur: q̄si s̄ regē agens. ita
et̄ si qs rē sacram violat̄ ex h̄ ipso s̄ dei reue
rētiā agit. z sic p̄ irreligiositate peccat. ¶ Ad
p̄mūz ḡ d̄ q̄ illi dicitur sacrilegiū i diuine
legis scitate cōmittē q̄ legē di ipugnant sicut
h̄ctici z blasfemi: q̄ ex h̄ q̄ deo nō credunt
i currūt ifidelitat̄ pctm̄. ex h̄ v̄o q̄ d̄ine legi
s̄ba puertit̄: sacrilegiū icurrūt. ¶ Ad scōm
d̄ q̄ nihil p̄hibet̄ vnā spālē rationem pcti
in pluribus pctōrū gnibus iueniri: scōz q̄ di
uersa pctā ad finē vniº pcti ordinēt̄. put̄ et̄
i v̄tutib⁹ appz q̄ ipaf̄ ab vna v̄tute. z h̄ mō

quodcumque genere peccati aliquis faciat in reuerentia
debita sacris rebus sacrilegium formaliter commit-
tit: licet materialiter sint ibi diuersa genera peccatorum.
Ad tertium dicendum quod sacrilegium interdum
iuenitur separatum ab alijs peccatis eo quod actus non
habet aliam deformitatem: nisi quod res sacra viola-
tur. puta si quis index rapiat aliquem de loco sa-
cro quem in alijs locis licite capere possit.

Ad tertium sic proce-

ditur. **V**ides quod species sacrilegij non distinguatur
secundum res sacras. **M**aterialis enim distinctio non disti-
nguit speciem si sit eadem ratio formalis. sicut violatio
ne crucis rerum sacrarum videtur esse eadem ratio
formalis peccati. et quod non sit distinctio nisi materialis.
ergo per hoc non diuersificantur sacrilegij species. **P**er
hoc videtur esse possibile quod aliqua sint eiusdem speciei
et cum hoc differant specie. sicut homicidium et furtum et illi-
citer concubitus sunt distincte species peccatorum. ergo non potest
uenire in una specie sacrilegij. et ita videtur quod sacri-
legij species distinguantur secundum diuersas species aliorum peccato-
rum: et non secundum distinctio rerum sacrarum. **I**tem res
sacras enumerantur personae sacre. si ergo una species
sacrilegij esset qua violaretur persona sacra. sequeretur quod
omne peccatum quod persona sacra committeret esset sacrile-
gium: quod per quodlibet peccatum violaretur persona peccatis
non ergo species sacrilegij accipiuntur secundum res sacras.
Sed hoc est quod actus et habitus distinguuntur secundum ob-
iecta. sed res sacra est obiectum sacrilegij ut dictum est. ergo spe-
cies sacrilegij distinguuntur secundum differentiam rerum
sacrarum. **R**espondeo quod sicut dictum est peccatum sacri-
legij in hoc consistit quod aliquis irreuerenter se habet ad
res sacras. debet autem reuerentia rei sacre ratione sa-
cralitatis. et ideo secundum diuersam rationem sacralitatis rerum sacra-
rum quibus irreuerentia exhibetur necesse est quod sacri-
legij species distinguantur. tamen non sacrilegium est genus
quod res sacra in qua peccat maioris obiecti
sacralitatem. attribuit autem sacralitas et personis sacris. i.
vino cultui dedicatis: et locis sacris et rebus quibus
sacralitatem habent. sacralitas autem loci ordinatur ad
distinctionem hominis quod in loco sacro cultum deo exhibet
distinctionem. **M**achab. 5. Non propter locum gerit. sed
propter gerit omnis locum elegit. et ideo genus peccati est sa-
crilegium quod peccat in personam sacram quod quod peccat
in locum sacrum. sunt tamen in utraque sacrilegij specie
distinctionem gradus secundum differentiam personarum et locorum sacrorum
sicut est et tria species sacrilegij quod circa alias res
sacras committitur: distictio habet gradus secundum differen-
tiam rerum sacrarum. iterum qualis sumum locum obtinent
ipsa sacra quod habet distinctio. quod principium est eu-
charistie sacramentum quod obicit ipsum christum. et ideo sacra

legium quod habet distinctio committitur gravissimum est inter
omnia. per sacra autem secundum locum tenentur vasa consecrata
ad sacramentorum susceptionem. et ipsae imagines
sacre et reliquie sanctorum: quibus quamvis personae sanctorum
venerant et dehonozant. deinde quod pertinet ad
ornatum ecclesie et missarum. deinde ea quod sunt ob-
putata ad sustentationem missarum siue sint mo-
bilia siue imobilia. quocumque quod quocumque predictorum
peccat. crimine sacrilegij incurrit. **A**d primum ergo
dicendum quod non est in omnibus predictis eadem ratio
sacralitatis. et ideo differentia sacrarum rerum non solum est dif-
ferentia materialis: sed formalis. **A**d secundum
vero quod nihil prohibet aliqua duo esse secundum aliquid
vnius speciei: et tamen aliud distinctio: sicut fortis et pla-
to conveniunt in specie animalis. differunt autem in spe-
cie colorati si vni sit albus et alii niger. et similiter
est possibile est aliqua duo peccata differere specie
secundum materiales actus. convenire autem in specie
secundum unam rationem formalem sacrilegij. puta si quis
scimoniale violaverit verberando vel scudendo.
Ad tertium dicendum quod omne peccatum quod sacra per-
sona committit. materialiter quidem et quasi per actus est
sacrilegium. vni zero dicitur quod nuge in ore sacer-
dotis sacrilegium sunt verberatio. formaliter
autem per proprietatem illius solum peccatum sacre personae sacri-
legium est quod agit directe in eius sacralitatem. puta si vir-
go deo dedicata fornicetur. et eadem ratio est in alijs

Ad quartum sic pro-

ceditur. **V**ides quod pena sacrilegij non debeat esse
pecuniaria. **P**ena enim pecuniaria non solet po-
ni pro culpa criminali. sed sacrilegium est culpa
criminalis. vni capitali sententia puniri secundum leges ci-
viles. ergo sacrilegium non debet puniri pena pecunia-
ria. **R**espondeo quod peccatum non debet duplici pena puniri
secundum illud **N**avium. per. Non constituitur duplex tri-
bulatio: sed pena sacrilegij est excoicatio. ma-
ior quidem si violentia inferatur in personam sacram: si
aliquis incendat vel frangat ecclesiam. minor autem
in alijs sacrilegijs. ergo non debet sacrilegium puniri
pena pecuniaria. **P**er. **A**pi. s. dicitur. **I**n **T**hesal. 2.
Non suum aliquem in occasione avaritie. sed hoc
videtur ad occasionem avaritie pertinere quod pena pe-
cuniaria exigatur per violationem rei sacre. ergo non
videtur talis pena esse veniens sacrilegij. **S**ed hoc
est quod dicitur. **I**ob. 4. Si quis trunax vel supb. fu-
gitiuum servum de atrio ecclesie per vim extraxe-
rit: nongentos solidos proponat. et ibidem per ea
subditur: quod si quis inveniatur fuerit reus sacrilegij tri-
ginta libras argenti examinati purissimi componat. **R**espondeo dicendum quod in penis infligendis duo

sūt cōsiderāda. p̄ qdē cōlitas ad B q̄ pena sit iusta: ut. s. in q̄ q̄ peccat p̄ B torq̄at ut dicit Sap. xi. ⁊ B mō cōueniens pena sacrilegi q̄ sacris iuriā isert ē excoīcatio p̄ quā a sacris arcef. ⁊ at cōsiderat utilitas. nā pene q̄si medicine qdā isigūf: ut his triti hōies a pctō desistant. sacrileg⁹ aut q̄ sacra nō reueres: n̄ sufficiēter videt a peccādo arceri p̄ B q̄ sacra ei iterdicunt de qb⁹ nō curat. ⁊ iō fm leges humanas adhibet capitalis pena. fm ecclēsie hō statuta q̄ mortē corpalem n̄ isigūf adhibet pena pecūiaria: ut saltes penis tpali bus hōies a sacrilegys reuocēt. Ad primū q̄ dō q̄ ecclia mortē corpale nō isigūf: s; lo co ei isigūf excoīcatōez. Ad secūdu dō q̄ necē est duas penas adhiberi q̄n p̄ vnā non sufficiēter reuocat aliqs a peccādo. ⁊ iō oportuit s̄ penā excoīcationis adhiberi ali quā tpale pena ad coerendū hōies q̄ spūa lia stēnūt. Ad tū dō q̄ si pecunia serige ref absq̄ rōabili cā h̄ videt ad occasiōez auar tie ptinere. s; q̄n exigit ad hōiū cor rectionē h̄ māifesta vtilitatē. ⁊ ideo nō p̄ti net ad occasiōē auaritie.

Et deinde cōside

randū ē de simōia. Et cir ca B q̄rūt sex. p̄ qd sit simo nia. ⁊ vtrū liceat pzo sa cramētis pecūiā accipe ⁊ vtrū liceat accipe pecūiā p̄ spūalib⁹ acrib⁹ ⁊ vtrū liceat vēdere ea q̄ sūt spūalib⁹ an neta. ⁊ vtrū solū mun⁹ a māu faciat simo niaciū an ēt mun⁹ a ligua ⁊ ab obsego. 6. de pena simoniaci.

Ad primū sic proce

dit. Videt q̄ simonia non sit studiosa volū tas emēdi ⁊ vēdēdi aliqd spūale vl spūali an nerū. Simonia. n. est heresis qdā dī. n. i. q. i. Tolerabilior ē macedony ⁊ eoz q̄ circa ip̄z sunt scī spūs ipugnatorū unpiā heresis q̄ si moniacorū. illi. n. creaturā ⁊ seruūz dei p̄ris ⁊ filij spm̄ scm̄ delirādo fatēt. isti vero eūdē spm̄ scm̄ efficiūt seruūz suū. oīs. n. dñs quod habet si vult vendit siue seruūz siue aliquod aliud eozū q̄ possidet. s; ifidelitas nō cōsistit i volūtate: s; magis i intellectu: sicut ⁊ fides vt ex s̄ dictis p̄z. q̄ simonia nō debz p̄ volūtate diffiniri. S. Studiose peccare ē peccar ex malicia qd ē peccare i spm̄ scm̄. si q̄ simonia

ē studiosa volūtas peccādi. seq̄ q̄ sp̄ sit pec catū i spm̄ scm̄. S. Nihil aliud ē magis spi rituale q̄ regnū celoz: s; licet emere regnūz celozū. Dīc. n. Greg⁹ i qdā omel. Regnū ce lozū tātū valer q̄trū hēs. q̄ nō ē simonia uelle emere aliqd spūale. S. Nomē simonie a Simone mago acceptū ē. de q̄ legit Act. 8. q̄ obtulit aplis pecuniā ad spūale p̄atez emēdā: ut. s. q̄buscūq; man⁹ iponeret scipe rēt spm̄ scm̄: nō at legit q̄ aliqd voluerit vē dere. q̄ simonia nō ē volūtas vēdēdi aliqd spūale. S. Multe alie sūt volūtarie cōmu tatōes p̄ter ēptionē uel uēditōem: sic p̄mu tatio transactō. q̄ uidetur q̄ insufficient dis finiat simonia. S. De qd ē spūali āneruz ē spūale. sup̄flue q̄ addit uel spūali annexū. S. Papa fm qdā nō pōt cōmittere simo niam. pōt at emer uel vendere aliqd spūale. q̄ simonia nō ē volūtas emēdi uel uēdēdi aliqd spūale uel spūali ānerū. S. 3. d est qd Greg⁹ dīc i tegistro. Altare uel decimas ul spm̄ scm̄ emere l vēdere: simoniaciā heresim eē nullus fidelīū ignoret. S. dicendūz q̄ sicut s̄ dictū ē: act⁹ aliqs ē mal⁹ ex gener eo q̄ cadit sup̄ mām idebitā. Emptōis at ⁊ vē ditōis ē mā idebita res spūalis tripli cō rōne p̄ qdē qz res spūalis nō pōt aliq̄ t̄reno precio cōp̄sari ut de sapia dī. p̄. 3. p̄ciosior ē cūcti opib⁹. ⁊ oia q̄ desiderat huic nō valēt cōpari iō etiā Petr⁹ i ipsa sui radice simoniacam p̄auitate cōdenans dixit. Pecunia tua tecū sit i p̄ditōez. quoniā domū dī exististi pecu nia possidēre. ⁊ qz id pōt eē debita vēditōis mā cui⁹ vēditōr ē dñs ut p̄z i auctoritate s̄ i ducta. p̄elat⁹ at ecclēsie nō ē dñs spūaliū re rum: sed dispensator: fm illud. i. ad Cor. 4. Sic nos existimet homo ut ministros xp̄i ⁊ dispensatores ministerioz dei. ⁊ qz vēditō r̄pugnat spūaliū origi q̄ ex ḡtuita volūtate dei pueniūt. Un̄ ⁊ dñs dīc Math. x. Gra tis accepistis. ḡtis date. ⁊ iō aliqs emendo l uēdēdo rē spūale irreuerctiā exhibet deo ⁊ reb⁹ dñis. p̄p̄ qd peccat pctō irreligiosita tis. Ad primū q̄ dō q̄ sicut religio confis tit in quadam fidei p̄statōe quā tamē ali qs iuerdū nō h̄z i corde. ita ēt uirta opposita religiōi h̄nt quandā p̄statōem ifidelitatis l; quicq; nō sit ifidelitas i mēte. fm h̄ q̄ simo nia heresis dicit fm extiorē p̄testatōez: qz in h̄ q̄ aliquis uendit donum spūs sancti q̄ dāmodo p̄statatur se esse dñz spūalis doni

qđ ē hereticū. Sciēdū tñ qđ **S**imon mag⁹
pter b̄ qđ ab aplis spūs sc̄i gr̄am pecūia emē
voluit. dixit qđ mūdus nō erat a deo creat⁹:
s̄z a quadā supna virtute ut dicit **I**sidorus in
li^o etimologiarū. z sic scđm b̄ iter alios hē
ticos simoniaci cōputant: ut p̄z i li^o **A**ugl. d̄
hētibz. **A**d secūdū dō qđ sicut s̄ dicitur ē
iusticia z oēs ptes ei⁹. z p̄ oīs oia vitia oppo
sita sūt i voluntate sicut i subiecto. z iō z ueniē
ter simonia p voluntatē diffinit. **A**ddit autē
studiosa ad designandū electōez q̄ principa
liter ptinet ad virtutē z vitium. nō at ois q
peccat electōe peccat pctō i spm̄ sc̄m: s̄z solu
q peccatū eligit p cōtēptū eoz p q̄ hoies so
lent retrahi a peccādo ut s̄ dicitur ē. **A**d ter
tium dō qđ regnū celozū d̄r emēdū qñ quis
dat qđ h̄z p̄tē deū: large sūpto noīe ēptōis
fm̄ qđ accipit p merito: qđ tñ nō ptingit ad
pfectā rōnē ēptōis: tū qz nō sūt digne pas
siones huius ip̄ is nec aliq̄ nra dona vel opa
ad futurā gloriā q̄ reuelabit in nobis ut d̄r
R. o. s. tū qđ meritū nō cōsistit p̄cipalit̄ in
exteriori dono vel actū vel passiōe: s̄z in inte
riori affectu. **A**d quartū dō qđ **S**imō ma
gus ad b̄ emē voluit prātē spūales ut eā p̄ a
vēderet. d̄r. n. i. q. 3. qđ **S**imon magus donūz
spūs sc̄i emē voluit: ut ex venditiōe signoz q
p eū fierent: multiplicatā pecuniā lucraret.
z sic illi q spūalia vendit z formanē **S**imōi
mago in itentione. in actu vō illi q emē vo
lūt. illi at q vendūt i actu imitat̄ **S**iezi disci
pūlū **D**elisei de q̄ legit 4. regl. 5. qđ accepit
pecūiā a le. p̄so mūdato. vñ vēditores spūali
um p̄tē dicit nō solū simoniaci: s̄z et giezite.
Ad quintū dō qđ noīe ēptōis z venditō
nis intelligit̄ ois d̄r nō ḡtuit. vñ nec p̄mu
tatio p̄bēdarū uel eccl̄alticorū beneficiorū
fieri pōt auctoritate partiz absqz piculo si
monie: sicut nec trāfactō: ut iura dēminat
pōt tñ plat̄ ex officio suo p̄mutatōes h̄mo
di facere. p cā vtili vel necia. **A**d sextūz di
cendū qđ sicut aīa viuit fm̄ seipsā. corpus at
viuit ex vnione aīe. ita et qđā sūt spūalia s̄z
seipsa: sicut sacra z alia h̄mōi. qđā autē d̄
cūtur spūalia ex b̄ q talibus adbent. vñ. i.
q. 4. d̄r. **S**igs obiecit q spūalia sine corpa
lib⁹ reb⁹ nō p̄ficiūt: sicut nec aīa sine corpe
corpaliē viuit. **A**d septimū dō qđ papa pōt
icurrere vitū simōie sicut z q̄libet alius hō
peccatū. n. tanto i aliq̄ p̄sona est graui⁹ quā
to maiorē obrinet locū. q̄nia. n. res eccl̄e

sint eius ut p̄cipalis dispensatoris: nō tñ s̄
ei⁹ ut dñi z possessoris. z iō si recipet p aliq̄
re spūali pecuniā de redditib⁹ eccl̄e alicui⁹
nō careret vitio simonie. z sicut etiaz possit
simoniā cōmittere recipiēdo pecūiā ab ali
q̄ laico nō de bōis eccl̄e.

Ad secundūz sic pro

cedit. **V**idef qđ nō sp̄ sit illicitūz p sacris pe
cuniā dare. **B**aptismus. n. ē ianua sacrorūz
ut in etia pte dices: s̄z licet ut videf i aliq̄. ca
su dare pecuniāz p baptisimō. puta qñ sacer
dos puerū moriētē sine p̄cio baptizare n̄ vel
let. qđ nō sp̄ ē illicitū emē uel vēdere sacra
ta. **P.** **M**aximū sacrorū ē eucharistia q̄ in
missa cōsecraf. s̄z p missis cārādis aliq̄ sacer
dotes p̄bēdā vel pecuniā accipiūt. q̄z mul
to magis alia sacra emere vel vendere. **P.**
Sacr̄z p̄nē ē sacrm̄ necitatis qđ p̄cipue in
absolutōe cōsistit: s̄z qđā absolutes ab excōi
catōe pecuniā exigūt. qđ nō sp̄ ē illicitū sacrz
emere vel vendere. **P.** **C**ōsuetudo facit ut n̄
sit pctm̄ id qđ al̄ pctz eēt: sic **A**ug⁹ d̄ic qđ b̄re
plures vxores qñ mos erat: crimē non erat:
s̄z apud q̄sdā ē cōsuetudo qđ i cōsecratiōibus
epozū: b̄ndictōib⁹ abbatū z ordinib⁹ clerico
ru: p crismate vel oleo sc̄o z alijs h̄mōi ali
quid dēf. qđ videf qđ b̄ n̄ sit illicitū. **P.** **C**ō
tingit qñqz qđ aliq̄ maliciose ipedit aliq̄z
uel ab ep̄atu obrinēdo uel ab aliqua alia di
gnitate. sed licet vnicuiqz redimet̄ suā veta
tionē. qđ licitū videtur in tali casu pecuniā
dare pro ep̄atu ul̄ aliqua alia eccl̄eastica di
gnitate. **P.** **M**atrimōiū ē qđdā sacrm̄: s̄z
qñz dat̄ pecūia p m̄rionio. qđ licitū ē sacrm̄
vēderē. **S**z ē qđ d̄r. i. q. i. qui p pecuniā
quēqz cōsecrauerit alien⁹ sit a sacerdotio.
B. d̄icēdū qđ sacra noue legi sūt maxie spūa
lia i q̄tū sūt cā spūalis gr̄e q̄ p̄cio extiri nō
pōt. z ei⁹ rōni repugnat qđ nō ḡtuit dētur.
dispensant̄ at sacra p eccl̄e m̄stros q̄s opoz
ter a p̄p̄lo sustētari: fm̄ illud apli. i. ad **C**orl.
9. **N**escit qm̄ q i sacratio opant̄: qđ de sacra
rio sūt edūt. z q altario deseruiūt: cū altario
p̄cipiāt. **S**ic q̄ dicendū ē qđ accipe pecuni
am p spūali sacrorū gr̄a: ē crimē simonie:
qđ nulla cōsuetudie pōt excusari: qz cōsue
tudo nō p̄iudicat iuri nālī l̄ dño. p pecūiaz
at intelligit̄ oē illud cuius p̄ciū pōt pecūia
extimari ut p̄hs d̄ic i 3. et̄bi cor. accipe at ali
q̄ ad sustētatoez eoz q sacra xpi ministrant

sz ordinatione ecclesie r cosuetudines ap-
probatas no e symonia neqz pctiu. no aut
sumis taqz pciu mercedis sz taqz stipendiuz
necitat. **¶** In super illud. i. ad Thimoti. 5.
Qui bn psut psbyteri r c. die glo. Aug. Ac
cipiat sustentatidz necitat a ppo: mercede
dispensatidz a dno. **¶** Ad pmu g dicendu q i
can necitat qlibz pot baptizare. r qa nlo
e peccadu: peode e hnduz si sacerdos absz
pcio baptizare no velit ac si no eet q bap-
tizeret. vii ille qui gerit cura pueri i tali casu
licite pot eu baptizare ul a qcuzq alio facere
baptizari. possit tn licite aquaz a sacerdote
eme q e pure eleiutu cozpale. si aut eet adu-
tus qui baptismu dsideraret r iminet mor-
tis piculu: nec sacerdos eu vellet sine pcio
baptizare: debet si possit p aliu baptizari. q
si no possit ad aliu hre recursu: nlo mo de-
beret pciu p baptizato dar sed poti absqz
baptizato rceder. suppler. n. ei ex baptizato
flamis qd ei ex sacro deesset. **¶** Ad secudu
dicendu q sacerdos no accipit pecuniaz qd
pciu cōsecrationis eucharistie aut misse de
cantade: b. n. eet symoniacu: sz qd stipendiū
sue sustentatidz ut dcm est. **¶** Ad tertiu di-
cendu q: pecunia si exigat ab eo q absoluit
qsi pciu absolutidz: b. n. eet symoniacum
sz qsi pena culpe pcedet p q fuit excoicat.
¶ Ad qrtu dicendu q sic dictu est: osuetudo
non puidcat iuri nali uel dno q symonia
pbibet. r io si aliq ex osuetudine exigat qsi
pciu rei spualis cu intetioe emedi ul uede-
di: est maifeste symonia: r pcipue si ab iuuto
erigat. si vo erigat qd qda stipendia p osue-
tudine approbata: no est symonia: si tn desit
itentio emendi l uedendi: sz itetio referat
ad sola osuetudinis obseruatiāz r pcipue
qsi aliqs nolitarie soluit. in his tn oib sol-
licite cauendu e qd hz specie symonie ul cu
peditat: fm illud apli. i. ad Thessal. vlti. Ab
oi specie mala abstinete vos. **¶** Ad gntu di-
cendu q anqz alicui acgrat ius i epatu ul q-
cuqz dignitate ul prebenda p electionez uel
prouisione sine collatione: symoniacuz eet
aduersantiu obstacula pecunia r dimef: sic
n. p pecuniaz pararet sibi via ad re spuale ob-
tinenda: sz postqz ius alicui acgratu e: sz p pe-
cunia iuusta ipedimeta rmouet. **¶** Ad sextu
dicendu q qda dicunt q p mrimoio licet pe-
cunia dare: qa i eo no ofert gra: sz b no est
vsqzqz vez ut i tta pte hnt opus dicef. Et

io alie dicendu e q mrimoniū non solū e ec-
clesie sacm sz etiaz nāe officiu. r io dare pe-
cunia p mrimoio iqtu e nāe officiu licituz
est: inqtu vo e eccleie sacm e illicitu: r io
fm iura pbibet ne p benedictioe nuptiaz
aliqd exigatur.

Ad tertiu sic proce-

dit. **¶** Uidet q licitu sit dar r acciper pecunia
p spualib actib. **¶** Usus. n. pphetie e spual
actus. sz p usu pphetie oli aliqd dabat ut
p3 p Regl. 9. r 3. Regl. 13. g videt q liceat
dar r accipe pecuniaz p actu spuali. **¶** P.
¶ Pro: pdicatio: laus dina: sunt actus maxie
spuales. sz ad ipetradu ofonuz suffragia pe-
cunia dar scil viris: fm illud Luc. 16. Facite
vob amicos d mamona iqtat. pdicatorib
etia spualia seminatis tpalia debent: fm
aplm. i. ad Cor. 9. celebratib etiaz diuinas
laudes i ecclesiastico officio r pcessioes sa-
ciētib aliqd dar: r qnqz annu reddt ad b
assignat. g licituz est p spualib actib ac-
cipe aliqd. **¶** P. Scia n e min spualis qz
ptat. sz p usu scie licet pecunia accipe sic ad
uocato huender iustu pociu: r medico
osiliu sciatat: r mgro officiu doctrine. g pa-
ri rone videt q liceat plato aliqd accipe p
vsu spualis sue ptatis: puta p correctioe ul
dispensatioe ul aliq h moi. **¶** P. Religio
e stat spualis pfectiois. sz i aliqb moalte-
rys aliqd ab his q recipiunt exigat. g licet p
spualib aliqd exigat. **¶** Sz e q dr. i. q. i.
Quicqd iuisibil gre solatioe tribuit: nuqz
qstib ul qbuslibet pmys vendari peit?
dbet. sz oia h moi spualia p iuisibile gratia
tribuit. g no licet ea qstib ul premys ve-
ndari. **¶** R. dicendu q sic sacra dicunt spi-
ritualia: qa spuale ofertur gra: ita etia qdaz
alia dicunt spualia: qa ex spuali gra pcedunt
r ad ea disponunt que tn p hoiuz misteriu
exhibet qz o3 a ppo sustentat cui spualia ad-
mistrat: sz illd. i. ad Cor. 9. Quis militat
suis stipendys vnqz: qz pascit gregē r d lac-
te gregi n maducat: r io ueder qd spuale e
i h moi actib aut emef: symoniacu e: sed
accipe aut dar aliqd p sustentatioe mstrā-
tiu spualia sz ordinatione eccleie r osuetu-
dine approbata licitu est: ita tn q desit ite-
tio emptiois ul ueditiois r q ab iuul non
erigat p spualiu subtractoz q se exhibeda.
b. n. haberet quadā uenditiois specie. gtis

vo spūalib⁹ p^o exhibit⁹: licite p^o statute z
osiere oblatiōes z q^oq^oq^o alij p^ouēt⁹ erigi a
nolētib⁹ z valentib⁹ soluere auctoritate su
pior⁹ iūueniēte. ¶ Ad p^omū g^o dicēdū q^o sic
Zer^o dic sup⁹ Micheaz. mūera q^odā spōte
exhibebāt bonis p^ophetis ad sustētationez
ipsoz: nō q^oi ad emēdū p^ophetie usū: quē tū
p^oseudo p^ophē r^oozābant ad q^ostū. ¶ Ad se
cūdū dicēdū q^o illi q^o dāt elyas paupibus
ut orōnū ab ipsis suffragia ipetrēt: nō eo te
nore dāt q^oi itēdētes orōnes emer⁹: s³ p^o gra
tuitā b^onificētā paupz aīas puocāt ad b^o q^o
p^o eis g^otis z ex caritate orēt. p^odicātib⁹ etiāz
tpalia debēt ad sustētationez p^odicātū nō
aut ad emēdū p^odicatiōis v^obū. ¶ Un sup⁹ illō
ad Abimot⁹. 5°. Qui b^on p^osūt p^osbyteri rē.
dic glo. Necessitat⁹ ē accipe vnde viuitur:
caritat⁹ ē p^ober⁹. nō tū venale ē euāgelijz ut
p^o his p^odicet. si. n. sic vēdūt magnā rez vili
vēdunt p^ocio: sicut etiā aliq^o tpalia dant deuz
laudātib⁹ i celebratiōe ecclesiastici officij
p^o viuis siue p^o mortuis nō q^oi p^ociū: s³ q^oi su
stētatiōis stipēdiū: z eo etiā mō p^o p^ocessio
nib⁹ faciēdis i aliq^o funere aliq^o elye r^ocipiūt.
si at b^o mōi pacto iūueniēte fiāt aut etiā cū
intentōe emptionis vel nēditiōis: symōia
eēt. vñ illicita eēt ordinatio si i aliq^o ecclesia
statueret q^o nō fieret p^ocessio i fune alicui⁹
nisi soluerz certā pecunie q^otitate: q^o p^o tale
statutū p^ocluderet via gratis officij pietat⁹
alig⁹ ipēdēt. mag⁹ autē licita eēt ordina
tio si statueret q^o oib⁹ certā elyam dātibus
talis honor exhiberet: q^o p^o b^o nō p^ocluderet
via alyz exhibēdi. z p^oma ordinatio h³ spe
ciē exactiōis. secūda at h³ speciē g^ouite re
cōp^osatiōis. ¶ Ad t^omū dicenduz q^o ille cui
cōmittit⁹ spūal⁹ p^oras: ex officio obligat⁹ ad
vsū p^oras sibi cōmisse i spūaliū dispēsatiōe
z etiā p^o sua sustētatiōe statuta stipēdia h³
ex redditib⁹ ecclesie: z iō si aliq^od accipet p^o
vsū spūalis p^oras: nō intelligeretur locare
opas suas q^os ex debito suscepti officij d^obet
ipēdere: s³ intelligeret nēder⁹ ipsū spūalis grē
vsū. z p^o b^o nō licet p^o q^oq^o dispēsatiōe ali
qd accipe nec ēt p^o b^o q^o vices suas cōmittāt
nec etiā p^o b^o q^o subditos suos corrigāt: ul⁹ a
corrigēdo desistāt. licet tū eis accipe pecu
ratiōes q^o subditos visitāt: nō q^oi p^ociū cor
rectiōis: s³ q^oi debitū stipēdiū. ille at q^o h³ sci
entiā z nō suscipit cū b^o officij ex q^o obliget⁹
alys vsū scie ipēder⁹: licite p^ot p^ociū sue voc

trine l^o silij accipe: nō q^oi vitatē aut sciam
vēdens sed q^oi opas suas locās. si aut ex offi
cio ad b^o teneret intelligeret ipaz vēder⁹ vita
tē. vñ g^ouit peccaret: sic p^o i illis q^o i^ostituūt in
alig⁹ ecclesijs ad docēdū clericos eccle
z alios paupes p^o q^o ab ecclesia b^onificiū recipi
ūt: a q^o nō licet eis aliqd recipere: nec ad b^o
q^o doceāt: nec ad b^o q^o aliq^o festa faciant l^o p^o
mittāt. ¶ Ad q^ortū dicēdum q^o p^o ingressu
monasterij nō licet aliqd exiger⁹ l^o accipe q^oi
p^ociū: licet tū si monasterij sit tenue q^o nō
sufficiat ad tot p^osonas nutriēdas: grat⁹ q^odē
igressū monasterij exhibet: s³ accipe aliqd
p^o victu p^osoe q^o i mōastēio fuerit recipiēda
si ad b^o nō sufficiat mōastery opes. sicut ēt
licitū ē si p^o deuotiōez quā aliq^os ad mona
sterij ostēdit largas elyas faciēdo facilius
i mōastēio recipiat: sic etiā licitū ē aliq^one
e^o puocare ad deuotiōez mōastery p^o tem
poralia b^onificia ut ex b^o iclinef⁹ ad mōastery
igressū licz nō sit licitū ex pacto aliqd dar
uel recipere pro ingressu monasterij: ut h³
i. q. i. c. d. pio.

Ad quartuz sic pro
cedit. ¶ Videt⁹ q^o licitū sit pecuniā accipe p^o
bis q^o se spūalib⁹ ānera. ¶ Dia. n. tpalia viden
ē spūalib⁹ eē ānera: q^o tpalia se p^o spūalia
q^oreda. si q^o nō licet uēder⁹ ea q^o se spūalibus
ānera: nihil tpale uēder⁹ licebit: quod p^o eē
falsū. ¶ P. Nihil videt⁹ mag⁹ esse spūalib⁹
ānerū q^o vasa cōsecrata. s³ calicē licz uēdere
p^o redēptiōe capitūoz ut Amb⁹ dic. ¶ G^olici
tū ē uēder⁹ ea q^o sunt spūalibus ānera. ¶ P.
Spūalib⁹ ānera dicit⁹ ius sepulture ius pa
tronat⁹ z ius p^omogeniture s³ ātiq^os: q^o pri
mogeniti an⁹ legē sacerdotij officio sūgebā
t: z et ius accipiēdi decias. s³ Abrahā emit
ab Ephrō spelūcā duplicē i sepulturaz ut
h³ Beñ. 22°. Jacob at emit ab Esau i^o p^om
geniē ut h³ Beñ. 25°. Ius et p^oronat⁹ tran
sit cū re vēdita: z i feudū cōcedit. decime et
cessē sūt q^obusdā militib⁹ z redimi p^ont. p^o
lati etiā interdū retinēt sibi ad t^os fruct⁹ p^o
beday q^os offerūt: cū tū p^obēde sint spūalib⁹
ānera. ¶ G^o licet emer⁹ z uēder⁹ ea q^o se spūalib⁹
ānera. ¶ S³ ē q^od dic⁹ P^oascal papa z h³
i. q. 3. c. Si qs obiecerit. q^osq^o eoz uendide
rit alter sū q^o nec alter puenit: neutz iūcū
tū dereligt. nullus g^o emat ecclesiaz l^o p^obēda
l^o aliq^od ecclesiasticū. ¶ P^o dicēdū q^o aliqd

pōt eē ānerū spūalibus duplici. Uno° sicut
er spūalib° depēdēs: sicut hīc bñficia eccle
siastica dicūt spūalib° ānerū: qā nō cōpetit
nisi hīc officii cōlicale. vñ hōmōi nullo mō
pōt eē sine spūalib°. z pp hoc ea nllō mō vē
dere licz: qā eis uēditū itelligūt ēt spūalia
veditioni subycti. Quedā aut sūt ānera spi
ritualib° inq̄stum ad spūalia ordināt: sic ius
patronat° qd̄ ordinat ad p̄fētādūz clericos
ad ecclesiastica bñficia: z vasa sacra q̄ ordi
nant ad sacrorū vsū: vñ hōmōi nō p̄suppo
nūt spūalia: s; magi ea ordie t̄pis p̄cedūt. z
ideo aliq̄ modo uēdi p̄nt: nō aut inq̄stū sūt
spūalib° ānera. ¶ Ad p̄mum q̄ dicendū q̄
oīa t̄palia ānerū spūalibus sicut fini. z iō
ipsa qd̄ t̄palia uēdē licet: sed ordo eoz ad
spūalia sub uēditōe cadere nō debz. ¶ Ad
secundū dicēdū q̄ etiā vasa sacra sunt spū
tualibus ānera sicut fini. z iō eoz cōsecratio
uēdi nō debz: tñ p̄ necitate ecclesie z paupe
mā eoz vendi pōt: dūmō p̄missa occasione
pus cōfringant: qā p̄ cōfractionē nō itelligūt
eē vasa sacra: s; purū metallū. vñ de si ex ea
dē mā filia vasa iterū itegrarēt: indigerent
iterū cōsecrari. ¶ Ad t̄tū dicēdū q̄ spelūca
duplex quā Abrahā emit i sepulturaz: nō le
git q̄ tra erat cōsecrata ad sepeliēdū. z iō li
cebat Abrahā e trā illā emē ad vsū sepulture
ut ibi ititueret sepulchrū. sicut etiā nūc licet
emē aliq̄e agz cōem ad institūēdūz ibi ci
miteriū uel etiā ecclesiam. tñ qā apud gētilēs
loca sepulc̄e deputata religiosa reputabāt:
si Ephrō p̄ loco sepulc̄e it̄dit p̄ciū accepe:
peccauit uēdēs: licz Abrahā nō peccauerit
emēs: qā nō it̄debat emē nisi trā cōez. licz
etiā nūc trā ubi quōdā fuit ecclesia nēdere
aut emere i casu necitatis: sic d̄ mā sacrorū
vasoz dictū est. uel excusat Abrahā qā i h
redemit suā uerationē: q̄uis. n. Ephron gra
tis ei sepulturā offerret: p̄pendit tñ Abrahā
q̄ gratis recipe sine ei° offensa non posset.
Ius aut p̄mogenitē d̄bebat Jacob ex d̄ina
electiōe: s; illud Malach. p̄. Jacob dilexi
Esau aut odio habui. z iō Esau peccauit p̄
mogenita uendens. Jacob aut nō peccauit
emendo: qā itelligit suā uerationē redemit
se. Ius aut p̄onāt° p̄ te uēdi nō pōt: nec in
feudū dari: s; trāsit cū villa q̄ uēdit l̄ cōcedit
Ius aut spūale accipiēdi decimas non con
cedit laicis: s; t̄n modo res t̄pales q̄ noie d̄
cime dant ut s̄ dictū est. Circa collationes

bñficiarū sciēdū est q̄ si ep̄s anq̄ bñficiū ali
cui cōferat: ob aliquā cām ordinauerit aliqd
subtrahēdū de fructib° bñficij cōferendi: z
i pios vsus expēdēdū: nō ē illicitū. Si vō ab
eo cui bñficiū confert req̄rat aliqd sibi exhi
beri d̄ fructib° illi° bñficij: idēz ē ac si aliqd
mun° ab eo exigerz: z nō caret vitio symonie.

Ad quintū sic proce

cedit. ¶ Vides q̄ liceat spūalia dare p̄ mūere
qd̄ est ab obsego l̄ a līgua. Dic. n. Greg° i re
gistro. Ecclesiasticis utilitatib° d̄seruiētes:
ecclesiastica dignū ē remuneratione gaudē
s; d̄seruire ecclesiasticis utilitatib° p̄tinz ad
mun° ab obsego. q̄ vides q̄ licitū sit p̄ obse
quo accepto ecclesiastica bñficia largiri.

¶ Sic carnalis videt eē it̄tio si qs̄ alicui
det bñficiū ecclesiasticū p̄ suscepto bñficio:
ita etiā si qs̄ det it̄tū cōsanguinitatis. s; h̄ nō
videt eē symoniaci: qā nō ē ibi emptio uel
uēditio. q̄ nec p̄mū. ¶ Ad qd̄ soluz ad p̄
ces alicui° sit: ḡtis fieri videt. z ita nō videtur
locū h̄re symonia q̄ i emptione uel uēditōe
cōsistit. s; mun° a līgua itelligit si qs̄ ad p̄ces
alicuius ecclesiasticū bñficiū cōferat. q̄ h̄
nō ē symoniaci. ¶ Ypocrite spūalia opa
faciūt ut laudē h̄uanā cōsequat̄ q̄ ad mun°
līgue p̄tinere videt: nec tñ ypocrite dicūt sy
moniaci. nō q̄ p̄ mun° a līgua symonia d̄bit.

¶ S; s̄ qd̄ Urban° papa dic. Quisq̄ res
ecclesiasticas nō ad qd̄ institute sūt s; ad p̄
pria lucra munere līgue uel obsego uel pe
cunie largit̄ uel adipiscit̄: symoniacus est.
R° dicēdū q̄ sicut s̄ dictū ē: noie pecunie
itelligit cuiuscūq̄ p̄ciū qd̄ pecunia cōmēsu
rari pōt. manifestū est aut q̄ obsequiū hoīs
ad aliquā utilitatē ordinat q̄ pōt p̄cio pecu
nie estimari: vñ de pecuniaria mercede mi
nistri cōducūt. z iō idē ē q̄ aliqs̄ det rē spūa
lem p̄ aliq̄ obsego t̄pali exhibitō uel exhibē
do: ac si darz p̄ pecunia data uel p̄missa q̄
id obsequiū estimari posset. sicut ēt q̄ aliqs̄
satisfaciat p̄ciū alicui° ad t̄pale grām q̄ren
dam: ordinat ad aliquā utilitatē q̄ pōt pecu
nie p̄cio estimari. z ideo sicut d̄bit symonia
accipiēdo pecuniā uel quālibet aliā rē erte
riorē qd̄ p̄inet ad mun° a manu: ita etiā cō
trahit p̄ mun° a līgua uel ab obsego. ¶ Ad
p̄mū q̄ dicēdū q̄ si aliqs̄ clericus alicui° pla
to ipendat obsequiū honestū ad spūalia ordi
natū: puta ad eccleie utilitatē uel ministroz
f. 2.

eius auxiliū: ex ipsa deuotiōe obsequy red-
dit digno ecclesiastico bñficio sicut ⁊ pp̄ alia
bōa opa: vñ nō itelligit eē mun⁹ ab obsego
⁊ i b̄ casu loq̄ Greg⁹. si vō sit i b̄ oestū obse-
quū uel ad carnalia ordinatū: puta q̄a sui
uit prelato ad utilitatem consanguineozuz
suozum uel patrimoniy sui uel ad aliquid
huiusmōi: erit mun⁹ ab obsego. ⁊ eē symōia
cū. ¶ Ad secūdu dīcēdu q̄ si aliq̄ aliqd spi-
rituale alicui offerat grati pp̄ s̄āguinitate l̄
quācūq; carnalē affectōz: eē qdē illicita ⁊ cā-
nal collatio: n̄ tñ symoniaca: q̄a nihil ibi ac-
cipit: vñ b̄ n̄ priet ad s̄ctū eptiōis ⁊ uēditio
ē q̄ sū dat symonia. si tñ aliq; dat bñficiū ec-
clesiasticū alicui b̄ pacto l̄ itētiōe ut ex ide
suis s̄āguineis p̄uideat: eē maifesta symōia
¶ Ad tētiū dīcēdu q̄ mun⁹ a lingua dicitur
ut ipsa laus pertīnēs ad fauorem humanuz
q̄ sub precio cadit: ul̄ etiā p̄ces ex q̄bus ac-
q̄rit fauor human⁹ ut s̄riū euitel ⁊ iō si ali-
q; principalit̄ ad b̄ itēdit symoniā omittit.
videt̄ aut̄ ad b̄ principalit̄ itēdē q̄ p̄ces p̄ in-
digno porrectas exaudit: vñ ipsuz factū est
symoniacū: si aut̄ p̄ces p̄ digno porrigatur:
ipsū factū nō ē symoniacū: q̄a subest obita
eā ex q̄ illi p̄ q̄ p̄ces porrigit̄ spūale aliquid
cōfert: tñ pōt eē symonia i intētiōe si non
actēdat ad dignitatē p̄sonē s̄ ad fauorē hu-
manū. Si vō aliq; p̄ se rogat ut obtineat cu-
ram aiaz: ex ipsa p̄sūptiōe reddid̄ idigno: et
sic p̄ces sūt p̄ digno: licite tñ pōt aliq; si sit
idigēs p̄ se bñficiū petere ecclesiasticū sine
cura aiaz. ¶ Ad quartū dīcēdu q̄ ypocrita
si dat aliqd spūale pp̄ laudem: s̄ solū demō-
strat. ⁊ simulādo magis furtiue surripit lau-
dem humanā q̄ emat: vñ nō videt̄ p̄tinere
ad vitiiū symonie.

Ad sextum sic proce-

dif. Videt̄ q̄ nō sit ueniēs symoniaci p̄ca
ut p̄uet eo qd̄ p̄ symoniā acq̄sūt. Symōia
n. cōmittit̄ ex eo qd̄ alicui⁹ munerē iteruētū
spūalia agrūt. s̄ qd̄a sūt spūalia que semel
adepta nō p̄nt amitti: sicut oēs characteres q̄
p̄ aliquā cōsecrationē sp̄munt. s̄ non ē uen-
iēs pena ut qd̄ p̄uet eo qd̄ symoniace acq̄-
sūt. ¶ Cont̄ igit̄ q̄nq; q̄ ille qd̄ ep̄atus p̄
symoniā adeptus: p̄cipiat̄ subdito ut ab eo
recipiat ordines. ⁊ videt̄ q̄ ei debeat obedi-
re q̄s dū ab ecclia tolerat̄. s̄ null⁹ d̄bz aliqd
recipe ab eo q̄ nō b̄z p̄ratē offerēdi. s̄ ep̄s nō

amittit ep̄alē p̄ratē si eā symoniace acq̄sūt
¶ Null⁹ d̄bz puniri p̄ eo qd̄ n̄ ē factū eo
sciēte ⁊ uolēte: q̄a pena d̄bet p̄ctō: qd̄ ē uo-
lūtariū ut ex s̄ dicti p̄. ⁊ t̄git at̄ q̄nq; q̄ aliq; symōiace
seget̄ aliqd spūale p̄curat̄: ali-
is eo nesciēte ⁊ nolēte. s̄ nō debz puniri p̄ p̄-
uationē ei⁹ qd̄ ei collatus ē. ¶ Null⁹ de-
bz portare cōmodū de suo p̄ctō. s̄ si ille qd̄ cō-
secratus ē bñficiū ecclesiasticū p̄ symoniā resti-
tueret qd̄ p̄cepit: q̄nq; b̄ redūderet i utilita-
tē eoz qui fuerūt symonie p̄ticipes: puta q̄n
platus ⁊ totū collegiū i symoniā consensit.
nō sp̄ ē restituēdu qd̄ p̄ symoniā acq̄ritur
¶ Quāq; aliq; p̄ symoniā i aliq; mona-
sterio recipit ⁊ votū sollēne ibi facit. p̄fite-
do. s̄ null⁹ debet absolui ab obligatiōe voti
pp̄ culpam cōmissā. s̄ nō debz mōdō qd̄
symoniace acq̄sūt amittē. ¶ Exterior
pena i b̄ mūdo nō it̄ligit̄ p̄ interiori motu
cordis: de q̄ soli⁹ dei ē iudicare. s̄ symonia
omittit̄ ex sola itētiōe uel uolūtate: vñ ⁊ p̄
uolūtate diffinit̄ ut dictū ē. s̄ nō debz aliq; p̄-
uari eo qd̄ symōiace acq̄sūt. ¶ Mul-
to magi ē p̄moueri ad maiora q̄ i susceptis
p̄manere. s̄ q̄nq; symoniaci ex disp̄satione
p̄mouēt̄ ad maiora. s̄ n̄ sp̄ d̄bet suscepti p̄-
uari. ¶ S̄ qd̄ d̄r. i. q. i. c. Si q̄s ep̄s. Qui
ordinat̄ ē: nihil ex ordinatiōe l̄ p̄mouione
q̄ ē p̄negotiatiōe facta p̄ficiat: s̄ sit alien⁹
a dignitate l̄ sollicitudine quā p̄ pecūiā acq̄-
sūt. ¶ Dicēdu q̄ null⁹ pōt licite retinere
id qd̄ uolūtate d̄ni acq̄sūt: puta si aliq; disp̄sator
de reb⁹ d̄ni sui daret alicui s̄ uo-
lūtate ⁊ ordiatiōe d̄ni sui: ille q̄ accipet licite
retinere n̄ possēt. d̄ni at̄ cui⁹ eccliaz plati-
sūt disp̄satores ⁊ m̄stri: ordiauit ut spūa-
lia gratis daret: s̄ illud Mat̄. x. Grat̄ ac-
cepist̄ grati date. ⁊ iō q̄ mūer̄ iteruētū spū-
ritualia q̄cūq; assēget̄: ea licite retinere n̄ po-
tēt. Insup̄ aut̄ symōiaci tā uēdētes q̄ emē-
tes spūalia aut etiā mediatores: alius penis
puniūt̄. s. ifamia ⁊ d̄positiōe si sint clerici: ⁊
excoicatiōe si sint laici: ut h̄r. i. q. i. c. Si q̄s
ep̄s. ¶ Ad p̄mū d̄ dīcēdu q̄ ille q̄ symōiace
recipit sacri ordinē: recipit qd̄ez characterē
ordinis pp̄ efficaciam sacri: nō tñ recepit gra-
tiā neq; ordinis executionē: eo qd̄ q̄i furtiue
suscepit characterē s̄ p̄ncipalit̄ d̄ni uolūtate
⁊ iō ē ip̄so iure suspēsus: ⁊ quo ad se: ut. s. b̄
erecutionē sui ordinis se si it̄mittat: ⁊ q̄ ad
alios: ut. s. null⁹ ei coicet i ordis erecutionē

